

მ ც ხ ე თ ა

არქეოლოგიური კვლევა-ძიების შედეგები

ტომი X

I

მცხეთა – 1982 წლის საველე-არქეოლოგიური
კვლევა-ძიების შედეგები

(ავტორთა კოლექტივი)

II

ვ. ნიკოლაიშვილი, ბ. ნარიყანიშვილი

წიწამური III

III

ვ. ნიკოლაიშვილი, ბ. ბიუნაშვილი

ბაიათხევი

თბილისი
„მეცნიერება“
1995

ნაშრომში ასახულია დიდი მცხეთის ტერიტორიაზე 1982 წელს და მომდევნო საველე სეზონებში ჩატარებული გათხრებისა და კვლევა-ძიების უმთავრესი შედეგები. ქვეყნდება სამთავროს ველზე უკანასკნელ წლებში აღმოჩენილი გვიანანტიკური და ადრეშუასაუკუნეების სამარხული ინვენტარისა და, აგრეთვე, ქ. მცხეთის ტერიტორიაზე აღმოჩენილი ნამოსახლარებისა და სამარხების სრული აღწერილობა.

მოცემულია ანტიკური ხანის მცხეთის ჩრდილოეთის კარის — ლართისკარის სასიმაგრო სისტემის ახლადგამოვლენილი ნაწილების — კოშკებისა და იქ აღმოჩენილი მასალების დახასიათება. კრებულში ქვეყნდება მცხეთის შემოგარენში — ნარეკავაში, ნატახტარსა და ციხედიდისხევში აღმოჩენილი ძეგლების ანალიზის შედეგები, რომლებიც ბრინჯაო-რკინის ხანის სხვადასხვა ეტაპის ამსახველი ნამოსახლარებითა და სამარხული კომპლექსებით არის წარმოდგენილი.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მუხრანის ველზე, ნატახტართან აღმოჩენილი გორასამარხი, რომელიც მსგავსებას პოულობს თრიალეთის შუაბრინჯაოს ხანის ბრწყინვალე კულტურის ძეგლებთან. დიდი მნიშვნელობისაა ნარეკავაში აღმოჩენილი ადრერკინის ხანის ნამოსახლარი და მისი სინქრონული სამაროვანი.

კრებულის პუბლიკაციის განყოფილებაში აღწერილია ანტიკური ხანის წერილობითი წყაროს, სტრაბონისეული „სისამურა“-წიწამურის მიდამოებში, არაგვის მარცხენა სანაპიროზე 1986 წელს შესწავლილი მრავალფენიანი ძეგლი „წიწამური — III“.

ამვე ნაწილშია სამთავროს სამაროვნის ჩრდილოეთით აღმოჩენილი სამაროვნისა და ნამოსახლარის ნაშთების მასალები. გამოწვლილივითაა დახასიათებული ბაიათხევის სამაროვნის სამარხული ძეგლების აღწერა, დაკრძალვის წესი და ინვენტარი.

რედაქტორი: საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი
ანდრია აფაქიძე
რეცენზენტები: ისტ. მეცნ. კანდიდატები — გ. ცქიტიშვილი
მ. ბარამიძე

წინასიტყვაობა

წინამდებარე წიგნში ქვეყნდება „დიდი მცხეთის“ ტერიტორიაზე 1982 წელს და შემდგომ წლებში ჩატარებული გათხრებისა და კვლევადიების ძირითადი შედეგები. სამეცნიერო მიმოქცევაში შემოდის სამთავროს ცნობილ სამაროვანზე გამოვლენილი გვიანანტიკურ-აღრეშუასაუკუნეების სამარხეული კომპლექსები, რაც თავისთავად ხელს შეუწყობს ახალი წელთაღრიცხვის პირველი ათასწლეულის ქართლის ძეგლების ქრონოლოგია-პერიოდიზაციის საკითხის უფრო სრულად გამოკვლევას.

ასევე მნიშვნელოვანია მცხეთასა და მის შემოგარენში, ნარეკავსა და მუხრანის ველზე აღმოჩენილი ძეგლები. ისინი კარგად ასახავენ იმ დემოგრაფიულ სიტუაციას, რომელიც ჩამოყალიბდა წინაანტიკურ ხანაში და რამაც სხვა ფაქტორებთან ერთად განაპირობა და დააჩქარა მტკვრისა და არაგვის ხერთვისში ქალაქწარმოქმნის პროცესი.

ტომში ქვეყნდება აგრეთვე სტრაბონისეული „სისამურა“-წიწამურის მიდამოებში აღმოჩენილი მრავალფენიანი ძეგლი — „წიწამური — III“ (ვ. ნიკოლაიშვილი, გ. ნარიმანიშვილი) და სამთავროს სამაროვნის ჩრდილოეთით მდებარე ბაიათხევის გვიანანტიკური ხანის სამარხეული კომპლექსები (ვ. ნიკოლაიშვილი, გ. გიუნაშვილი).

როგორც ვხედავთ, მცხეთის არქეოლოგიური ძეგლებისადმი მიძღვნილი კრებული გარკვეულწილად შეავსებს ჩვენს წარმოდგენებს ისტორიული „დიდი მცხეთის“ მატერიალური კულტურის ისტორიის შესახებ.

წიგნში გამოქვეყნებული ძეგლების პირობითი ნიშნები და განმარტებები მოცემულია წინა ტომებში (იხ. წინასიტყვაობები).

ანდრია აფანიძე, ვახტანგ ნიკოლაიშვილი, გელა ბიუნაშვილი, ბიორბი მანჯბალაძე, მერაბ ძნელაძე, ვაჟა საღრაძე, რეზა ლავლიანიძე

მცხეთა — 82

1982 წლის საველე-არქეოლოგიური კვლევა-ძიების შედეგები

1982 წელს მცხეთის მუდმივმოქმედი არქეოლოგიური ექსპედიცია განაგრძობდა გათხრებსა და კვლევა-ძიებას მცხეთასა და მის შემოგარენში — ქართული წერილობითი წყაროების დიდი მცხეთის ტერიტორიაზე. საანგარიშო წელს გათხრები ჩატარდა ქ. მცხეთაში, სამთავროს ველზე, ღართისკარში, ნარეკვავეზე, ნატანტარსა და ციხედიდისხევში. გარდა ამისა, მიმდინარეობდა დაზვერვები და მასალების შეგროვება დიდი მცხეთის არქეოლოგიური რუკის შესადგენად.

1. ქ. მცხეთაში (სურ. 1—12), კანალიზაციის ქსელისათვის გაკრილ თხრილებში, აგრეთვე სხვა სახის მიწის სამუშაოებისას, კვლავ დადასტურდა გვიანანტიკური ხანისა და ადრეშუასაუკუნეების მასალის შემცველი კულტურული ფენები, ე.ი. მოპოვებულია მასალები აღნიშნული პერიოდის მცხეთის ისტორიული ტოპოგრაფიის აღდგენისათვის. დასრულდა ინდივიდუალური სახლის მშენებლობისას გამოვლენილი განვითარებული შუა საუკუნეების საცხოვრებელი კომპლექსის შესწავლა. როგორც გაირკვა, აღნიშნული კომპლექსი ადრეშუასაუკუნეების მასალის შემცველ კულტურულ ფენაზე გაუმართავთ. საცხოვრებელ კომპლექსთან დაკავშირებული მასალებიდან აღსანიშნავია ფაიანსის ჭურჭლის ნატეხი, რომელსაც თეთრი, ნასვრეტოვანი კეცი აქვს და გარედან დაფარულია ლურჯი ფერის ჭიქურით. ჭიქურზე თეთრი საღებავით მკენარეული ორნამენტია გამოსახული. შიდაპირი ცისფერი ჭიქურით დაუფარავთ. აღნიშნული ჭურჭელი რომელიღაც აღმოსავლური კერამიკული ცენტრის ნაწარმს უნდა წარმოადგენდეს (სურ. 9).

ქალაქის ტერიტორიაზე და მის დასავლეთ შემოგარენში — კოდმანში — აღმოჩნდა კრამიტსამარხები, რომლებშიც დადასტურდა ქართლის I—II საუკუნეებისათვის დამახასიათებელი და მსგავსი ინვენტარი: მოწითალო-მოვარდისფრო და ჩალისფრად გამომწვარი თიხის ჭურჭელი, მი-

ნის სანელსაცხებლები, რომაული მონეტები, სხვადასხვა მასალისა და ფორმის მძივები და რკინის ბეჭდები, სარდიონის გემა-ინტალიოებით, რომლებზედაც გამოსახულია: ტიხე-ფორტუნა, აფროდიტე, შინაური ცხოველები და ფრინველი (სურ. 13—43).

2. სამთავროს სამაროვნის ჩრდილო-დასავლეთ მონაკვეთზე შესწავლილი 24 სამარხიდან 11 გვიანანტიკური ხანისაა, ხოლო დანარჩენი ადრეშუასაუკუნეებს ეკუთვნის. გვიანანტიკურ ხანაში კვლავ დადასტურდა სამარხ ნაგებობათა მრავალსახეობა. გამოვლინდა ორმოსამარხები, რომლებიც ქვის ფილებითაა გადახურული, ქვაყუთები, კრამიტსამარხები და თიხის ფილასამარხი. აღსანიშნავია ქვათლილებით ნაგები სამარხი 597. აღნიშნული ქვათლილები, რომლებიც ელინისტური ხანისთვისაა დამახასიათებელი, კიდევ ერთი მოწმობაა სამთავროს ველზე ამ პერიოდის ნაგებობის არსებობისა.

გვიანანტიკური ხანის სამარხებში დადასტურდა ოქროსა და ბრინჯაოს სამკაული, საპირისფარეშო საგნები, აგრეთვე ტანისამოსთან დაკავშირებული ნივთები.

ადრეშუასაუკუნეების სამარხები წარმოდგენილია ქვაყუთებითა და ქვის ფილებით გადახურული ორმოსამარხებით. მეტი წილი სამარხებისა გაძარცვულია. წლების მანძილზე გათხრილი ამ პერიოდის ძირითადად მწირი ინვენტარიდან ყურადღებას იქცევს მინის ჭურჭლის სიმრავლე და მრავალსახეობა, ისინი, როგორც ჩანს, ადგილობრივი ნახელავია (სურ. 44—108).

3. მცხეთის ჩრდილოეთით, ღართისკარში გრძელდებოდა ელინისტური ხანის სასიმაგრო სისტემის გამოვლენა (სურ. 109—131); ოთხკუთხა კოშკისა (№ 1) და ზღუდის ნაწილის შესწავლის შემდეგ აღმოჩნდა კიდევ ორი კოშკი და გალავნის ზღუდის კოშკებშორისი მონაკვეთები, რომელთა შორის მანძილი 60 მ-მდეა. გაითხარა პირველი კოშკის სარდაფის ნაწილი, რომელიც ამოვსებული იყო დამწვარ-დანახშირებული მუხის ძელებით, როგორც ირკვევა, ისინი რამდენიმე სართულის მქონე კოშკის სართულშორისი გადახურვისათვის უხმარიათ.

საანგარიშო წელს არაგვის მარცხენა ნაპირზეც დადასტურდა აღიზით ნაგები ზღუდის ნაშთი. იგი არაგვის მარჯვენა ნაპირზე მდებარე ზღუდის მოპირდაპირე მხარეს მდებარეობს და, როგორც ირკვევა, მის გაგრძელებას წარმოადგენს.

დღეისათვის ექვმიუტანლად დასტურდება, რომ ღართისკარში აღმოჩენილი საფორტიფიკაციო ნაგებობანი წარმოადგენს ანტიკური ხანის მცხეთის ჩრდილოეთის კარს და იგი სამართლიანადაა იდენტიფიცირებული სტრაბონისეულ ცნობასთან — არაგვის გზის დასასრულს მიუდგომელი სიმაგრის არსებობის შესახებ (Strabo, XI, III, 5).

4. მცხეთის შემოგარენში, ისევე, როგორც გასულ წლებში, ძირითადად კვლავ დადასტურდა ბრინჯაოს ხანის სხვადასხვა პერიოდის ძეგლები.

ნარეკავში გაგრძელდა ადრერკინის ხანის ნამოსახლარისა და სამაროვნის შესწავლა (სურ. 132—286). ნამოსახლარზე (კლანდაძისგორა I) გამოვლინდა და გაიწმინდა ორი სახლი (№ 6, 7), რომლებიც ერთმანეთზეა გამართული. სახლის SO კედლის საფუძველი რიყის ქვითაა ნაგები და შემტყიცებულია და შეღესილი თიხნარით. სახლებს პირიმხარე ჩრდილო-აღმოსავლეთით აქვთ მიქცეული. იატაკი თიხატყეპნილია. პურის საცხობი ღუმელი სამხრეთ-აღმოსავლეთ კუთხეშია გამართული. უკანა მხარე კონგლომერატშია გაჭრილი და შეღესილია თიხა-ალიზით. გვიან გამართული (6) სახლი შედარებით მცირე ზომისაა, ხოლო ადრინდელი (7) სახლის შემორჩენილი ნაწილის ფართობი 36 მ² აღწევს. საანგარიშო წელს კვლავ გამოვლინდა გვიანბრინჯაო-ადრერკინის ხანის გორანამოსახლარებისათვის დამახასიათებელი ტიპი — ერთსახლიანი, ერთოთახიანი ნაგებობა, ნახევრად მიწური, ბანურსახურავიანი, ტერასულად განლაგებული გვემარებით, რაც ადრე იქვე, სამთავროს სინქრონულ ნამოსახლარზე (სამთავრო I) დადასტურდა. ყურადღებას იქცევს ის გარემოება, რომ როგორც ნარეკავზე, ისე სამთავროზე გვიანდელი სახლები მცირე ზომისაა, სტრატეგრაფიულად ერთ ვერტიკალში მდებარე ადრეულ სახლებთან შედარებით.

საანგარიშო წელს გათხრილი ყველაზე გვიანდელი სახლი (6) ადრე გამოვლენილი სახლების (1, 2) სინქრონულია და VII—VI სს—ით უნდა დათარიღდეს. გვიანდელი სახლების გაწმენდისას აღმოჩნდა პირმოყრილი თიხის ქურჭლისა და სოლური ორნამენტით შემკული ქურჭლის ნატეხები, რაც ნარეკავის ნამოსახლარზე გვიანდელი ბრინჯაოს ხანის სამშენებლო ჰორიზონტის არსებობას გვაგარაულებინებს.

გაგრძელდა სამუშაოები ნარეკავის ნამოსახლარის სამაროვანზე, რომელიც მდინარე ნარეკავის მარჯვენა სანაპიროზე, მუხრანის ველის დასასრულს მდებარეობს. საანგარიშო წელს გათხრილი 16 სამარხიდან 10 დაზიანებული იყო. უმეტესი მათგანი ქვამიწაყრილიანი ორმოსამარხია, თიხამიწაში გაჭრილი. ზოგ შემთხვევაში სამარხები ერთ ვერტიკალში, ერთმანეთზეა გამართული (მაგალითად, 29, 30 და 33, 36), რაც შეფარდებითი ქრონოლოგიის დადგენის საშუალებას იძლევა. ყველა სამარხი ინდივიდუალური იყო, მიცვალებულები ხელფეხმოკეცილი დაუსვენებით, მარჯვენა (მამაკაცები) ან მარცხენა (დედაკაცები) გვერდზე, თავით ძირითადად ჩრდილო-აღმოსავლეთით, ზოგიერთი გამონაკლისის გარდა.

სამ სამარხში (29, 30, 31) მიცვალებულის სარეცლის საყრდენი ქვები აღმოჩნდა. დაკრძალვის აღნიშნული წესი ადრე დადასტურდა იქვე წეროვანში (წეროვანი IV), შედარებით ადრეული ინვენტარის შემკველ სამარხებში და სათოვლე-ნაბალრებში. ორ სამარხში (31, 32) მიცვალებულებს თავი ქვის სასთუმალზე ედოთ. აღსანიშნავია, რომ ეს წესი მცხეთაში — კამარახევის (ადრეანტიკურ-ადრეელინისტური ხანის) სამაროვანზე შედარებით გვიან საყოველთაო ხდება, სადაც უკლებლივ

ყველა მიცვალებულს თავი ქვის სასთუმალზე უდევს. კამარახევის სამაროვანთან გენეტიკური კავშირი შეინიშნება აგრეთვე ინვენტარშიც. ეს პირველ რიგში შეეხება ბრინჯაოს გველისთავებიან სამაჯურებს და ოთხკუთხა, თავდაწახნაგებულ საკინძებს, რომელთაც ამოღარული გეომეტრიული სახეები აქვთ.

აღნიშნული კავშირისა თუ სიახლოვის მაჩვენებელია აგრეთვე რკინის მოხრილი დანები. ზემოაღნიშნულ სამარხებში დადასტურდა ლეგანაცრისფერად და მოშავოდ გამომწვარი თიხის ჭურჭელი, რომელიც შემკულია ამოღარული, რელიეფური და წნევით დატანილი ორნამენტით. გვხვდება სუფრის, სამზარეულო და სამეურნეო დანიშნულების თიხის ჭურჭელი. ნარეკავის სამარხებულ კომპლექსებში აღმოჩენილი დანარჩენი ინვენტარი [ბრინჯაოსტაროანი რკინის მახვილი, რკინის შუბისწვერები და ცულ-წერაქვი, აგრეთვე სხვადასხვა ფორმის სკვითური ისრისწვერები (ბრინჯაოსღეზიანი — სამფრთიანი და ორფრთიანი, რკინის ორფრთიანი — რომბული და ძვლის პირამიდისებური — დაწახნაგებული)] ნარეკავის სამაროვნის თარიღს ზოგადად VIII—VI სს-ით განსაზღვრავს. სამაროვნის ზედა ქრონოლოგიური ჩარჩო — *terminus ante guem* — შეიძლება კიდევ უფრო გაახალგაზრდადეს თუ გავითვალისწინებთ ზემოდასახელებულ ბრინჯაოს გველისთავებიან სამაჯურებსა და თავდაწახნაგებულ საკინძებს, გვიანდელი სახის ბრინჯაოს სკვითურ ისრისწვერებს, აგრეთვე კავშირს კამარახევის ადრეანტიკურ-ადრეელინისტური ხანის სამაროვანთან, რომელიც დაკრძალვის წესშიც აისახა.

5. სოფ. ნატახტართან (სურ. 287—320), თბილისი-დუშეთის გზის 34-ე კილომეტრზე გამოვლენილია ე.წ. მტკვარ-არაქსის პერიოდის ნამოსახლართა ნაშთები (სამეურნეო ორმოები), შუაბრინჯაოს ხანის სამარხები და გვიანბრინჯაო-ადრერკინის ხანის სამაროვნები.

ადრებრინჯაოს ხანის სამეურნეო ორმოებში დადასტურდა მოვარდისფრო-მოყავისფროდ გამომწვარი ვარდისფერსარჩულიანი თიხის ჭურჭელი, რომელსაც ზოგჯერ წითელი საღებავის კვალი ემჩნევა. გვხვდება ქსოვილის ანაბეჭდიანი ცალებიც. აღნიშნული კერამიკა დამზადების ტექნოლოგიისა და ფორმების მიხედვით მსგავსებას პოულობს დიდუბის, სამშვილდის, ღრმახევისთავის, თბილისისა და წეროვანის მასალებთან და მათი სინქრონული უნდა იყოს.

საანგარიშო წელს განსაკუთრებული ყურადღება მიიქცია შუაბრინჯაოს ხანის ქვაყრილიანმა გორასამარხმა (ქვაყრილის ზომები: 3,10x2,30; დასაკრძალავი კამერისა — 2,60x2,45x1,30 მ). სამარხის ქვაყრილი, რომელიც მიწის თანამედროვე ზედაპირიდან 0,65 მ სიღრმეზე გამოვლინდა, ნიველირებული ჩანს სასოფლო-სამეურნეო მიწის სამუშაოებისას.

დასაკრძალავ კამერაში ერთი მიცვალებული აღმოჩნდა დაკრძალული NW მხარეს. ჩონჩხის ძვლების განლაგება გვაზარაულებინებს, რომ თითქოს მიცვალებული ჯერ დაუსვენებიათ და შემდეგ ჩრდილოეთისკენ გადაქცეულა. თავის ქალა არ აღმოჩენილა (დასაკრძალავი კამერა ჩრდი-

ლოეთის მხრიდან დაზიანებულია მიწის სამუშაოებისას). დასაკრძალავი კამერის ჩრდილო-აღმოსავლეთ კუთხეებში დადასტურდა აღაპის ნაშთი — ხარის თავფეხი ნეკნებითურთ, ხოლო ცენტრალურ ნაწილში წვრილფეხა საქონლის — ცხვრის ჩონჩხი. ნატახტარის გორასამარხში აღმოჩნდა წითლად ანგობირებული შევრონებით შემკული დერგები, აგრეთვე შავპეწიანი თიხის ქურჭელი, კანთაროსისებური ორყურა სასმისი, ე.წ. „მინიური“ ტიპისა, ბრინჯაოს ფოთლისებური, ყუნწიანი სატევრისპირი, ობსიდიანის ქუსლამოლარული ისრისწვერები, გუმბათისებურთავიანი (კონუსურთავიანი) საკინძი, ძვლის დისკოსებური საკილი, ტუფის სადგარი და სხვ.

აღნიშნული გორასამარხი დიდ მსგავსებას პოულობს თრიალეთის ბრწყინვალე კულტურის ძეგლებთან, რაც აისახა როგორც დაკრძალვის წესში (თრიალეთის XXII გორასამარხში რომ დადასტურდა), ისე ინვენტარში (წითლად ანგობირებული შევრონებით შემკული და შავპეწიანი დერგები, ქუსლამოლარული ისრისწვერები), ამიტომ ის შეიძლება ზოგადად მათ სინქრონულად მივიჩნიოთ.

ბ. მცხეთის დასავლეთით, სოფ. ძეგვთან, ციხედიდისხევში ჩატარდა სადაზვერვო გათხრები (სურ. 321—357). ბარგიყარიად წოდებულ ადგილზე გამოვლინდა რომაული ხანის კრამიტსამარხი და ორმოსამარხები და სინქრონული ნამოსახლარის ნაშთები, აგრეთვე გვიანბრინჯაო-ადრერკინის ხანის ქვაყრილიანი ორმოსამარხები. ციხედიდისხევის შუა წელზე გეოდეზიურად აიგვება შუასაუკუნეების ნასოფლარი (ორი ეკლესია, საცხოვრებელ თუ სამეურნეო ნაგებობათა ნაშთები და კოშკი).

გარდა ზემოაღნიშნულისა, საანგარიშო წელს ექსპედიცია ატარებდა გეგმაზომიერ დაზვერვებს დიდი მცხეთის ტერიტორიაზე. მუხრანის ველზე, ნატახტართან აღმოჩნდა გვიანბრინჯაო-ადრერკინის ხანის ქვაყრილიანი სამარხები, წეროვნის მიდამოებში გამოვლინდა გვიანანტიკურ-ადრეშუასაუკუნეების სამაროვნისა და ნამოსახლარის ნაშთები. არაგვის მარცხენა ნაპირას, ადგილ ნაბაღრებთან გამოვლინდა მტკვარ-არაქსის ეპოქის მასალები. ახალი არმაზის დასახლებაში (ახალი არმაზი II), მტკვრის მარჯვენა სანაპიროზე, სარკინეს მოპირდაპირე მხარეს საკონტროლო გათხრებისას გამოვლინდა გვიანბრინჯაო-ადრერკინის ხანის ნამოსახლარისა და ანტიკური პერიოდის ნამოსახლარის ნაშთები. არმაზისხევში, კანიონის მარჯვენა მხარეს — ზეგან-ბორცვზე, რომელსაც „აკაცითავანას“ უწოდებენ, დადასტურდა ადრეელინისტური ხანის მასალის შემცველი კულტურული ფენები, რომელშიაც აღმოჩნდა წითელი წერნაქით მოხატული, წითლად შეღებილი და შავპეწიანი თიხის ქურჭელი — წითლად შეღებილი კრამიტის ნატეხები (მსგავსი და სინქრონული სამადლოზე, ციხიაგორაზე და უფლისციხეში გამოვლენილი მასალებისა). შეიძლება გამოითქვას ვარაუდი, რომ „აკაცითავანაზე“ დამოწმებული ნამოსახლარის ნაშთების სახით საქმე გვაქვს ქართული წერილობითი წყაროების ძველ ნასოფლარ ქართლთან.

ამრიგად, საანგარიშო წელს კვლავ გამოვლინდა ძეგლები, რომლებიც მეტ-ნაკლები სისრულით ასახავენ წინარეანტიკური, ანტიკური და შუასაუკუნეების მცხეთისა და მისი შემოგარენის მატერიალურ კულტურას.

ზემოჩამოთვლილ უბნებზე განხორციელებული საველე კვლევა-ძიების უმთავრესი შედეგების შესახებ შექმნილი შთაბეჭდილებები ასეთია: მცხეთა — კოდმანის რაზმი საანგარიშო წელს აგრძელებდა დაზვერვით და უმეტესად გადარჩენით არქეოლოგიურ სამუშაოებს. დამთავრდა ინდივიდუალური სახლის მშენებლობისას (სტალინის 108) აღმოჩენილი შუასაუკუნეების ნამოსახლარის ფენების შესწავლა (სურ. 1—43).

1981 წელს 100 მ² ფართობზე, ზემოაღნიშნული სახლის ქვაბულში აღმოჩნდა განვითარებული შუა საუკუნეების (XIII—XIV სს.) საცხოვრებელი კომპლექსი (ნაკვ. LXXXVIII), რომელიც შედგებოდა საცხოვრებელი სახლისა, დერეფნისა და მარნისაგან. მისგან დასავლეთით გაითხარა თიხის ტურქლის გამოსაწვავი მცირე ზომის ქურა.

პირველი ფენის ალაგებისას მარნის ქვეშ აღმოჩნდა ძლიერ ცეცხლში მოხვედრილი სამშენებლო მასალები (აგური). გამოვლინდა მარანის იატაკში ჩადგმული ორი ქვევრი (სურ. 4—5).

1 (01/6-; სურ. 2—5) ქვევრი მოწითალო-აგურისფერად გამომწვარი მსხვილმინარევებიანი თიხისა, აქვს ფართო, ბრტყელი პირი, დაბალი, გამოყვანილი ყელი, თანაბრად გაფართოებული მალალი მუცელი, ბრტყელი ძირი. ტანზე 12 რელიეფური სარტყელი ემჩნევა. სიმაღლე — 1,80 მ, დმ პირის — 0,41 — 0,57, ყელის — 0,50, ძირის — 0,30, მუცლის — 1,10 მ.

2 (01/6; სურ. 2—4) ქვევრი მოწითალო-აგურისფერად გამომწვარი წვრილმინარევიანი თიხისა, აქვს ბრტყელი, გადმოფენილი პირი, დაბალი ყელი, კვერცხისებური მუცელი, ბრტყელი ძირი, ტანზე ემჩნევა 4 რელიეფური სარტყელი.

სიმაღლე — 1,40, დმ პირის — 0,32—0,46, ყელის — 0,35,

მუცლის — 0,85, ძირის — 0,24 მ. პირ-ყელი და მხრები ქვევრს შემოკირული ჰქონდა.

პირველ სათავსოში, საკარეს მარჯვენა მხარეს გაიწმინდა სამეურნეო ორმო (3), რომელიც პირველ სამშენებლო დონეს ეკუთვნოდა (სურ. 1, 2). ორმო შევსებული იყო თიხის ტურქლისა და კრამიტ-აგურის ნატეხებით (სიღრმე — 0,90, დმ. 0,47—0,60 მ).

მე-3 ორმოში აღმოჩნდა:

3 (01/6 — IV — 635; სურ. 9) ფიანისის ტურქლის (ჯამის?) ნატეხი. აქვს თეთრი, ნასვრეტიანი კეცი, რომელიც გარედან დაფარულია ლურჯი ფერის ჰიქურით. ჰიქურზე თეთრი საღებავით მცენარეული ორნამენტია გამოსახული. ტურქლის შიდაპირი ცისფერი ჰიქურით დაუფარაეთ. ზომები: 3,9x5,3 სმ, კეცის სიგრძე — 0,6 სმ.

პირველ ფენაში აღმოჩენილი მასალები, განსაკუთრებით კერამიკა, მსგავსია და სინქრონული ქინვალის ნაქალაქარზე აღმოჩენილი ძეგლები-სა (1).

ადრეული, მეორე ფენა წარმოდგენილია ადრეული შუა საუკუნეებისათვის დამახასიათებელი მასალით. იგი საგანგებოდ მოჭრილ ტერასაზე მდგარი ნაგებობების ნაშთებს წარმოადგენს და ვრცელდება თანამედროვე საცხოვრებელი სახლის ქვეშ — პირველი სამშენებლო ფენის იატაკიდან 1,5 მ სიღრმეზე, SO მიმართულებით.

აღნიშნულ ფენაში აღმოჩნდა:

4 (01/6 — IV — 631; სურ. 11) ხელადის ყელის ნაწილი ჩალისფრად გამომწვარი, კარგად განლექილი თიხისა, მალალყელიანი, წიბოიანი. ყელის შემორჩენილი ნაწილის სიგრძე — 15,6, ყელის დმ — 3,0 — 4,0 სმ.

5 (01/6 — IV — 632) რგოლი ბრინჯაოსი, პატინირებული. განივკვეთში მრგვალი მავთულისაგან დამზადებული, ოვალისებური. დმ — 1,5 სმ.

6 (01/6 — IV — 636; სურ. 10) მინის ჭურჭლის (თასის?) ორი ნატეხი მომწვანო-გამჭვირვალე მინისა. აქვს შესქელებული, ფართო და ოდნავ ვადაშლილი პირი, თხელკედლიანია. გვერდის ნატეხზე ფაცეტები ემჩნევა.

LXXXIII ნაკვეთის პირველ კვადრატში, მარნის SW მხარეს აღმოჩნდა მცირე ზომის თიხის ჭურჭლის გამოსაწვავი ქურა (სურ. 2, 6—8), რომელიც სტრატეგრაფიულად პირველი, ადრეული ფენის ნაგებობის არსებობის პერიოდში ფუნქციონირებდა.

გეგმაში წრიული მოყვანილობის ვერტიკალური ქურა SO-დან NW-კენ არის დამხრობილი და ნაგებია ქვატეხილითა და რიყის ქვებით (ზომები: $1,07 \times 1,08 \times 0,50$ მ; $0,70 \times 0,35 \times 0,50$ მ). ქვედა, საცეცხლე განყოფილება უძრავ თიხამიწაშია გაჭრილი ($0,70 \times 0,35$ მ) და გადახურულია ქვიშაქვის ორი ფილით, რომელზედაც, როგორც ჩანს, გამოსაწვავ ჭურჭელს აწყობდნენ.

ზედა განყოფილება ცუდად იყო დაცული, მაგრამ შემორჩენილი ნაწილის მიხედვით შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ის ოდნავ კონუსური მოყვანილობის ფართოყელიანი იქნებოდა, საიდანაც აწყობდნენ გამოსაწვავ ჭურჭელს. დატვირთული ქურა, ჩვეულებრივ, გადაილესებოდა ხოლმე.

ქურის კედელში ჩაყოლებული იყო თიხის ჭურჭლის პირ-გვერდის და ქვევრების ნატეხები. ქურასთან აღმოჩნდა თიხის ფილები: ანტეფიქსი (?) ორკაპა შვერილით და ოთხკუთხა ფილა.

7 (01/6 — IV — 603); ჭურჭლის პირ-გვერდის ნატეხი ნაცრისფრად გამომწვარი წვრილმინარევიანი თიხისა — ოდნავ ზევით აწეული ლენტისებური ყური მხარზე აქვს მიძერწილი. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

8 (01/6 — IV — 604) ქვევრების ნატეხები (5 ც.), წვრილმინარევიანი თიხისა. აქვს მოყავისფრო-აგურისფრად გამომწვარი ზედაპირ-შიდა-

პირი, გადანატეხში ნაცრისფერშრიანი კეცი, ბრტყელი და ბაკოგადმოფენილი პირი, მაღალი ყელი და ბრტყელი ძირი. ზოგიერთი ნატეხის ზედაპირი შეკრულია კონცენტრული რელიეფური და ამოღარული სარტყლებით. კეცის სისქე — 1,2—1,6 სმ.

9 (01/6 — IV — 605; სურ. 12) ანტეფიქსი (?) მოჩალისფროდ გამომწვარი წვრილმინარევიანი თიხისა, ნაწილობრივ დეფორმირებული და დაზიანებულია. მართკუთხა მოყვანილობის ფილა სამკუთხა ფორმის ორკაპა შევრილით ბოლოვდება. ზედაპირის კიდეები თითებიტაა დაკეპნილი. ემჩნევა წითელი წერნაქით შეღებვის კვალი.

სიგრძე — 32,5, სიგანე — 34,0, სისქე — 2,7 სმ.

10 (01/6 — IV — 606) ანტეფიქსი (?). ზემოაღწერილის ანალოგიურია.

სიგრძე — 35,3, სიგანე — 31,0, სისქე — 2,6 სმ.

11 (01/6 — IV — 607) ფილა ჩალისფრად გამომწვარი თიხისა, მართკუთხა ზედაპირის კიდეები თითებიტაა დაკეპნილი.

სიგრძე — 33,5, სიგანე — 29,0, სისქე — 2,5 სმ.

პირველ ფენასთან დაკავშირებული მასალები, აგრეთვე თიხის ჭურჭლის გამოსაწვავი ჭურის მსგავსი ძეგლები ცნობილია დიდი მცხეთის ტერიტორიაზე (2.3).

საანგარიშო წელს გრძელდებოდა სამუშაოები, რომელიც დაკავშირებული იყო მცხეთის კანალიზაციის ქსელისათვის გაჭრილ თხრილებში გამოვლენილი ძეგლების გადარჩენა-შესწავლასთან (სურ.32).

მონასტრისხევის მარჯვენა სანაპიროზე, მცხეთის რაიკომის შენობასთან, თხრილში, 1,20 მ სიღრმეზე კვლავ დადასტურდა გვიანანტიკური ხანის კულტურული ფენები, რომელიც ადრეშუასაუკუნეების მასალის შემცველი კულტურული ფენის ქვეშ გამოვლინდა (სურ. 35). სტალინის ქუჩაზე (№ 136) სახლთან, თხრილმა დააზიანა კრამიტსამარხი.

კრამიტსამარხია, ქვალორიდან ფენაში გაჭრილი, მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,90 მ-ზე. სამარხი წაგრძელებული ოთხკუთხა ფორმისაა, ორფერდასახურავიანი (ზომები — 2,10×1,10 მ; 1,40×0,74×0,42 მ). გრძივი კედლები ოთხ-ოთხი შევეულად ჩადგმული ბრტყელი კრამიტისაგან შედგება, ხოლო

სამარხი 46.
1982.08.09;
XXI, 12; O-W
(სურ. 13—30).

განვივი კედლები — ორ-ორი ასეთივე კრამიტისაგან. სამარხის სახურავი ორკალთიანია. კალთები ხუთ-ხუთი ბრტყელი კრამიტისა აქვს, რომელთა შეერთების ადგილას თითო-თითო ღარისებრი კრამიტი ადევს. სახურავის კეხი სიგრძეზე ღარისებრი კრამიტებით არის გადახურული. იგი ქვალორდით იყო ამოვსებული. ჩრდილო კედელთან ალაპის ნაშთი — წვრილფეხა საქონლისა და ფრინველის ძვლები აღმოჩნდა. იატაკი მოგებულია სიგრძეზე პირჩაქცევით დაწყობილი ექვსი კრამიტით.

სამარხი ინდივიდუალური იყო. მიცვალებული მარჯვენა გვერდზე დაუქრძალავთ ხელფეხმოკეცილი, თავით აღმოსავლეთით.

სამარხში აღმოჩნდა:

12 (01/6 — IV — 608; სურ. 29). ხელადისებური სასმისი ჩალისფერად გამომწვარი წმინდა თიხისა. აქვს გადაშლილი და სადა პირი, დაბალი, ყელი, მკვეთრად გამობერილი სფეროსებური მუცელი და ბრტყელი ძირი. მხარზე და მუცელზე დაქერწილია პატარა, ოდნავ აცქვეტილი ყური. სიმაღლე — 10,7 სმ; დმ პირის — 6,6, ყელის — 5,8, მუცლის — 14,2, ძირის — 9,3 სმ.

13 (01/6 — IV — 609; სურ. 30). სანელსაცხებლე მომწვანო-გამკვირვალე მინისა. აქვს მასიური, მკვეთრად გადაშლილი დაბრტყელებული პირი. მაღალი, ცილინდრული ყელი, ღარივით არის გამოყოფილი კონუსური მუცლისაგან. ბრტყელძირიანი. სიმაღლე — 7,1 სმ; დმ პირის — 4,4, ყელის — 2,5, ძირის — 4,5 სმ.

14 (01/6 — IV — 610; სურ. 31). კრაქი მურა-მოჩალისფეროდ გამომწვარი წვრილმინარევიანი თიხისა. აქვს ოდნავ მოყრილი და შემურული პირი, ზეთის გადმოსასხმელი ტუჩი, ოდნავ გამობერილი მხრები, უხეშად ჩამოთლილი კალთა და ბრტყელი ძირი. სიმაღლე — 2,2 სმ, დმ ძირის — 6,0, მუცლის — 6,5, პირის — 5,0 სმ.

15 (01/6 — IV — 611; სურ. 24) მილაკი ოქროსი, ფუყე, დაღარული, თხელფირფიტოვანი, სიგრძე — 1,0 სმ. დმ — 0,5 სმ.

16 (01/6 — IV — 612; სურ 22) მილაკი ოქროსი, ზემოაღწერილის მსგავსი; დაკულებილია, სიგრძე — 0,8 სმ. დმ — 0,4 სმ.

17 (01/6 — IV — 613; სურ. 23) მილაკი ოქროსი, ზემოაღწერილის მსგავსი. სიგრძე — 0,8 სმ, დმ — 0,5 სმ.

სამივე მილაკი აღმოჩნდა თავის ქალასთან.

18 (01/6 — IV — 614; სურ. 17) მონეტა ვერცხლისა, ოქტავიან ავგუსტუსის დენარი, მოჭრილია გალიის ზარაფხანაში (ძვ.წ. 27 ახ.წ. 14 წწ). ნაპირები ჩამოტეხილი აქვს.

ზომა — 17 მმ; წონა — 2,10 გრ.

19 (01/6 — IV — 615; სურ 18) მონეტა ვერცხლისა, ოქტავიან-ავგუსტუსის დენარი, მოჭრილი გალიის ზარაფხანაში; ზომა: 17×17 მმ; წონა — 3,37 გრ.

ორივე მონეტა აღმოჩნდა მიცვალეზულის ქუთის ძვლებთან.

20 (01/6 — IV — 616; სურ. 16) მონეტა ვერცხლისა, ოქტავიან-ავგუსტუსის (ძვ.წ. 27 — ახ.წ. 14 წწ.) დენარი, მოჭრილი ძვ.წ. 2 — ახ.წ. 17 წწ. გალიის ზარაფხანაში. ზომა: 17×17 მმ, წონა — 3,40 გრ. აღმოჩნდა მარჯვენა ხელის იდაყვთან.

21 (01/6 — IV — 617; სურ. 19, 26) ბეჭედი რკინისა, დაჟანგული და ნაკლული. შემორჩენილია თვალბუდე და რკალის მხრები. რკალშივე ამოჭრილ თვალბუდეში ზის ყავისფერი სარდიონის ბრტყელპირიანი, ოვალური ინტალიო. გამოსახულია ტიხე-ფორტუნა¹, ნიადაგი მცირე ხა-

¹ გლიპტიკური მასალის განსაზღვრა ეკუთვნის თ. სურგულაძეს, ხოლო ნუმიზმატიკურის — მ. შეროზიას

ზით არის აღნიშნული, ფონი გაპრიალებულია. გამოსახულება მკრქალია. ინტალიოს ზომები: 7x10 მმ. აღმოჩნდა ხელადისებურ სასმისსა და სანელსაცხებლეს შორის.

22 (01/6 — IV — 618; სურ 20, 27) ბეჭედი რკინისა, დაქანგული და გატეხილი. თვალბუდეში ზის ოვალური ინტალიო, ამოზურცულპირიანი. გამოსახულია თხა პროფილში მარჯვნივ. მის წინ ბროწეულის ნაყოფია გამოსახული, მის უკან სიცოცხლის ხე. წმინდა, დახვეწილი და სუფთა ნამუშევარია. ეტყობა ვიხილ-ის კვალი. ნიდაგი მოკლე ხაზით არის აღნიშნული. ქვა კარგად არის დამუშავებული, ფონი გაპრიალებულია. ინტალიოს ზომა 5x8 მმ.

აღმოჩნდა მარჯვენა ხელის მტევნის ერთ-ერთ ფალანგაზე.

23 (01/6 — IV — 619; სურ. 21, 28) ბეჭედი რკინისა, ნაკლული რკალშივე ამოჭრილ თვალბუდეში ღრმად ზის ბრტყელებიანი ოვალური ინტალიო, გამოსახულია თხა. მოკლე ბეწვი მკერდისა და გავის არეში ხშირი ხაზებითაა აღნიშნული. მის წინ წიწვოვანი მცენარეა გამოსახული. ასეთივე უფრო დიდი ზომის მცენარე — მის უკან, წმინდა ხაზებით შესრულებული გამოსახულებაა. ფონი გაპრიალებულია. ინტალიოს ზომა — 7x10 მმ.

24 (01/6 — IV — 620; სურ. 25) მძივები სარდიონის, მინისა და ბრინჯაოსი. აღმოჩნდა მარჯვენა ხელის იდაყვთან.

46-ე სამარხში აღმოჩენილი მასალის ანალოგები ფართოდაა ცნობილი ქართლის სამაროვნებზე და იგი I—II სს. უნდა დათარიღდეს (4, 5, 6, 7, 8).

სტალინის ქუჩაზე, ფოსტის შენობის წინ მიწის სამუშაოებისას დაზიანდა ფილაქვით ნაგები სამარხი (47), რომელიც აღნაგობით ჰგავს სამთავროს სამაროვანზე აღრეულ შუა საუკუნეებში გავრცელებულ ქვაყუთებს (2.9).

სამარხი 47.

1982.09.12; XVII,
3; SOO - NWW

სურ. 33.

ქვაყუთია, ბანურსახურავიანი, დაზიანებულია. შემორჩა უხეშად გათლილ-გამოკოდილი განივი კედლები და გრძივი კედლების ნატეხები (2,10x0,90x0,70; 1,80x0,55x0,60 მ). იგი ქვალორიან ფენაში გაუჭრიათ. იატაკი თიხატყეპნილი ჰქონდა. სამარხში შემორჩენილი ჩონჩხის ძვლების განლაგების მიხედვით შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ მიცვალებული თავით აღმოსავლეთით იყო დაკრძალული.

სამარხში აღმოჩნდა:

25 (01/6 — IV — 637; სურ. 34) დანა რკინისა (დაქანგულია და ორადაა გატეხილი) ოღნავ მოხრილი, ცალპირღესილი, წვერიანი. სიგრძე — 10,5, სიგანე — 1,8, სისქე — 0,3 სმ.

აღმოჩნდა სამარხის დასავლეთ განივ კედელთან.

ქ. მცხეთის დასავლეთ შემოგარენში, კოდმანში (კოდმანი II) გამოვლინდა კრამიტსამარხი (3) და მისი სინქრონული კულტურული ფენა. იქვე დადასტურდა აღრეული შუა საუკუნეების მასალების შემცველი კულტურული ფენის ნაშთები (სურ. 36).

სამარხი 3.
1982.28.02. NW-
SO (სურ. 43).

კრამიტსამარხია, დაზიანებული. იგი თიხამიწაში გაუმართავთ, მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,20 მ სიღრმეზე შემორჩენილი იყო განივი კედლის თავშექცევით ჩაღვმული ორი ბრტყელი კრამიტი და იატაკის ასეთივე კრამიტი (სამარხის სიგრძე — 0,70, სიგანე — 0,80, სიმაღლე — 0,35). მიცვალებულის ჩონჩხის შემორჩენილი ნაწილების მიხედვით დადგინდა, რომ იგი ხელფეხმოკეცილი მარცხენა გვერდზე დაუქრძალავთ, თავით W-კენ.

სამარხში აღმოჩნდა:

26 (01/8—11—5; სურ. 37,40) ბეჭედი რკინისა, ნაკლული, რკალშივე ამოჭრილ თვალბუდეში ზის ბრტყელპირიანი, მუქი-ყავისფერი სარდიონის ინტალიო. გამოსახულია ღვთაება აფროდიტე პროფილში მარცხნივ. მარცხენა ხელში სარკე უჭირავს და შიგ იყურება, მარჯვენათი თმებს ივარცხნის. ტანზე გრძელი სამოსი აცვია, წელის არეში სარტყლით გადაჭერილი.

27 (01/8—11—6; სურ. 39—42) ბეჭედი ბრინჯაოსი, ფარაკიანი. ოვალურ ფარაკზე გამოსახულია ინტალიო — იხვის ქუჭული. ინტალიო ფარაკიდან მჭიდრო ნაჭდეგების რკალით არის გამოყოფილი. ბეჭდის რკალი ვიწრო, შიგნიდან ბრტყელი, გარედან ოვალური და მხრებთან ოდნავ გამსხვილებული.

28 (01/8—11—7; სურ. 38, 40) ბეჭედი რკინისა, შემორჩენილია მხოლოდ თვალბუდე, რომელიც მიქანგულია ზემოაღწერილ რკინის ბეჭედზე. თვალბუდეში ზის მუქი ყავისფერი სარდიონის ოვალური და ბრტყელპირიანი ინტალიო. პირის შუაში გამოსახულია ნახევარმთვარე — მის თავზე კი ექვსქიმიანი ვარსკვლავი.

29 (01/8—11—8; სურ. 41) ბეჭედი ვერცხლისა. ბეჭდის რკალი ვიწრო ღეროა, რომელიც მხრებისკენ თანდათან ფართოვდება. მხრებზე თვალბუდეა მირჩილული, რომელშიც პასტის თვალი მჯდარა (მხოლოდ ნაშთია შემორჩენილი).

30 (01/8—9—91) მძივები (3 ც.) მომწვანო-მოშაბიამნისფრო მინისა, წაგრძელებული ოთხკუთხედის ფორმის.

კოდმანის კრამიტსამარხებში აღმოჩენილი ინვენტარი მსგავსია და, როგორც ჩანს, სინქრონული ქართლის I—II სს. დათარიღებული ძეგლებისა (4—8; 10).

სამთავროს ველზე სამუშაოები ჩატარდა სამაროვნის აღრევა-მოვლენილი ნაწილის ორ მონაკვეთში: ბაიათხევის სამხრეთ კალთაზე (ნაკვეთები LXXIV, XCVI, CXX, CCLXX, CCCLXX, CCCLXXII, CCCLXXIV და მის სამხრეთით — ნაკვეთი CXVIII; სურ. 44—45).

ბაიათხევის პირას ჩატარებული სამუშაოების მიზანი იყო სამთავროს სამაროვნის გავრცელების ჩრდილო და ჩრდილო-დასავლეთი საზღვრის დადგენა. ამ მონაკვეთში სამარხები მიწის ზედაპირთან ახლოს — 0,25—0,30 მ სიღრმეზე ჩნდებოდა.

CXVIII ნაკვეთში გაიხსნა სამარხები. რომლებიც ელინისტური ხანის ნამოსახლარის ნაშთებში იყო ვაჭრილი.

საანგარიშო წელს სამთავროს სამაროვანზე გაითხარა 24 სამარხი. მათ შორის 16 ქვის ფილებით გადახურული ორმოსამარხია (№ 521, 606, 607, 609, 611, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 624, 622, 623), 5 ქვაყუთი (№ 598, 608, 604, 610, 612), 1 კრამიტსამარხი (603), 1 თიხის ფილასამარხი (621), 1 კი ქვათლილებით ნაგები სამარხი — 597 ზემოაღნიშნული სამარხებიდან 11 გვიანანტიკური ხანისაა, ხოლო დანარჩენი ადრეშუასაუკუნეებს ეკუთვნის.

ადრეშაუკუნეებში ძირითადად გვხვდება ქვაყუთი და ქვის ფილებით გადახურული ორმოსამარხი. ამასთან, აღსანიშნავია, რომ ამ პერიოდის ქვაყუთი აღნაგობით განსხვავდება გვიანანტიკური ხანის ქვაყუთისაგან. გვიანანტიკურ ხანაში ქვაყუთები საგულდაგულოდ არის დამუშავებული და როგორც წესი, ნარიბანდებიანია.

ვაქვეყნებთ საანგარიშო წელს სამთავროს სამაროვანზე გამოვლენილ გვიანანტიკური ხანის სამარხებს.

სამარხი 608.
(ხურ. 46, 47)
1982.09.15;
CCCLXXII, 5;
NO-SW;
1,50x0,60x0,55 მ*.

ქვაყუთია, ბანურსახურავიანი, ქვიშაქვის 4 ფილით გადახურული. გრძივი კედლები ორ-ორი ერთნაირი ზომის ფილაქვისა აქვს, სამარხში სამი ზრდასრული მიცვალებული დაუსვენებიათ. გულაღმა ვაშოტილი. თავით NO-კენ. ერთს მარჯვენა ხელი ტანს გასწვრივ ჰქონდა ჩაშვებული, მეორე კი გულხელდაკრეფილი იწვა.

სამარხში აღმოჩნდა ძლიერ დამტკრეული მინის სანელსაცხებლე.

31 (01/1—1912) სანელსაცხებლე თეთრი ფერის გამჭვირვალე მინისა. მხოლოდ ნატეხებია შემორჩენილი. კედლის სისქე — 1,5 მმ.

სამარხი 610.
(ხურ. 48)
1982.09.14; CCXX,
4; O-W;
1,93x0,83x0,65 მ.

ქვაყუთია, ბანურსახურავიანი. გრძივი კედლები ორ-ორი ერთნაირი ზომის ფილაქვისა აქვს. ვანივ კედლებზე ნარიბანდებია ამოკვეთილი. ჩონჩხის ძვლები არეული იყო. როგორც ჩანს, სამარხში ორი ზრდასრული მიცვალებული დაუქრძალავთ. იგი გაუძარცვავთ. სამარხში მინის ერთი სანელსაცხებლე აღმოჩნდა.

32 (01/1—1914) სანელსაცხებლე ღია მომწვანო, წყლისფერი, გამჭვირვალე მინისა. პირი ვადაშლილი აქვს. ბაკო — ჩაკეცილი, ყელი — დაბალი, მუცელი — მსხლისაბურთი, ძირი — ბრტყელი, ოდნავ დაღარული. სიმაღლე — 6.2. ყელის — 2.5. მუცლის — 3.5 სმ; დმ პირის — 2.1. ძირის — 2.1 სმ.

* სამარხის № დისახელების "ხმდევ" მოკლეწილობა გახსნის წელი, თვე, რიცხვი, საკვეთი, კიდრარტი, დამხრობა და სამარხის განახილვისა.

სამარხი 612.
(სურ. 49).
1982.09.13; XCVI,
11, 12; W-O;
1,75x0,80x0,65 მ.

ქვაყუთია, ბანურსახურავიანი. სამარხის გრძივი კედლები შედგენილია ორ-ორი დიდი და მცირე ზომის ფილაქვებისაგან. განივ კედლებზე ნარიბანდებია ამოკვეთილი. სამარხის იატაკი მდინარის წმინდა ქვიშით იყო მოფენილი. ორი მიცვალებული დაუკრძალავთ, გულალმა გამოტოლი, თავით W-კენ. ერთ-ერთ მათგანს ხელები ტანს გასწვრივ

ქონდა ჩამოშვებული.

სამარხში აღმოჩნდა ოქროს წყვილი საყურე და რგოლი.

33 (01/1—1908, სურ. 69) საყურე ოქროსი. განივკვეთში მრგვალი. ოქროს მავთულის ბოლოებგახსნილი რგოლია. დმ — 1,0 მმ.

34 (01/1—1909, სურ. 69) საყურე ოქროსი. განივკვეთში მრგვალი. ოქროს მავთულის ბოლოებგახსნილი რგოლია, რომელზედაც მირჩილულია ოქროს სამკუთხა თვალბუდე. თვალბუდეში ზის თავბრტყელი პიროპის თვალი. რგოლის დმ — 10 მმ, სიმაღლე — 12 მმ.

35 (01/1—1910, სურ. 70) საყურე ოქროსი. ზემოაღწერილის ანალოგიურია.

სამარხი 603.
(სურ. 50, 51).
1982.05.11; CCXX,
14; NO-SW;
1,20x0,60x0,50 მ.

კრამიტსამარხია, დაზიანებული, ქვიშაქვის მცირე ზომის 4 ფილაქვით გადახურული. გრძივი კედლები 4-4 ბრტყელი, გვერდებაკეცილი კრამიტისაგან შედგებოდა (S კედელს ერთი კრამიტი აკლდა), რომელიც ვიწრო ნაწილით იყო ჩადგმული მიწაში, განივ კედლებად თითო-თითო ასეთივე კრამიტი ჩაუდგამთ.

მიცვალებულის ძვლები არეული იყო, ამიტომ დაკრძალვის პოზივერ დადგინდა.

სამარხი გაძარცვული და უინვენტარო იყო.

სამარხი 621.
(სურ. 52—53).
1982.10.19;
CCCLXXII, 12;
O-W;
1,84x0,47x0,58 მ.

თიხის ფილასამარხია, თიხის ფილებით გადახურული. გრძივ კედლებად სამ-სამი ოთხკუთხა ფილაა გამოყენებული, განივ კედლებად კი თითო-თითო (ზომები — 0,55x0,56x0,03 მ).

სამარხში 45—50 წლის მამაკაცი დაუკრძალავთ, გულალმა გამოტოლი, თავით O-კენ. ინვენტარი არ აღმოჩენილა.

ორმოსამარხია, ქვიშაქვის ფილებით გადახურული. მიცვალებული გულალმა გამოტოლი დაუკრძალავთ, გულზელდაკრეფილი, თავით NO-კენ.

სამარხი 607.
(სურ. 54—55).
1982.09.02; XCVI,
12; NO-SW;
1,80x0,50x0,35 მ.

სამარხში აღმოჩნდა მინის სანელსაცხებლე. 36 (01/1—1911; სურ. 71, 88) სანელსაცხებლე ღია-მომწვანო, წყლისფერი გამჭვირვალე მინისა, პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — ჩაკეცილი, ყე-

ლი — მაღალი, ასიმეტრიული, მუცელი — მსხლისებური, ძირი — შეზნეპილი.

დმ პირის — 1,9. ყელის — 1,1. მუცლის — 3,4 სმ. სიმაღლე — 9 სმ. ორმოსამარხია, ქვიშაქვის ფილებით გადახურული. სამარხის ორმო მოგრძო-ოვალური ფორმისაა.

სამარხი 614.

1982.10.22.

CCCLXXII, 2;

SO-NW;

1,60x0,51x0,36 მ.

მიცვალებული გულაღმა გამოტილი დაუკრძალავთ. თავით SO-კენ.

სამარხში აღმოჩნდა რკინის აბზინდა.

37 (01/1—1923; სურ. 74, 89) აბზინდა რკინისა. აქვს ოვალური მოყვანილობის სათასმე ჩარჩო, გრძელი, განივკვეთში ოთხკუთხა ენა.

ორმოსამარხია, ქვიშაქვის ფილებით გადახურული. ოვალისებური მოყვანილობის ორმოში 10—11 წლის გოგონა დაუკრძალავთ, გულაღმა გამოტილი, თავით W-კენ.

სამარხი 622.

1982.10.21;

CCCLXX, 11; W-O;

1,00x0,25x0,25 მ.

სამარხში აღმოჩნდა წყვილი ბრინჯაოს საყურე.

38 (01/1—1932; სურ. 91) საყურე ბრინჯაოსი. განივკვეთში მრგვალი, ოვალისებური მოყვანილობის ბოლოებგახსნილი რგოლია. ბოლოები თანაბრად შევიწროებული აქვს. დმ — 1,3 სმ.

39 (01/1—1933; სურ. 92) საყურე ბრინჯაოსი, ზემოაღწერილის ანალოგიური.

სამარხი 597.

(სურ. 56—61).

1982.09.22;

CXVIII, 10; O-W;

1,84x0,70x0,65.

ოთხკუთხა ქვათლილებით ნაგები სამარხია, ქვიშაქვის სამი ფილით გადახურული. იგი ელინისტური ხანის კულტურულ ფენაში იყო ჩაჭრილი. სამარხის კედლები ოთხ რიგად დაწყობილი ქვათლილებისაგან შედგებოდა, რომლებზედაც ამოკვეთილი იყო პრიზმული და „მერცხლისკუდა“ ბუდეები. სამარხის გრძივი კედლები 20—20 ერთ

მწკრივად დაწყობილი ქვათლილისაგან შედგებოდა. ხოლო განივი კედლები — 8—8 ქვათლილისაგან.

ზრდასრული მიცვალებულის ჩონჩხის ძვლები არეული იყო, როგორც ჩანს, სამარხი გაუძარცვავთ.

სამარხში აღმოჩნდა ლამბაქისებური ნიჟარა.

40 (01/1—1920; სურ. 73,90) ნიჟარა ლამბაქისებური, ფერუმარილის საზელი. მრგვალი მოყვანილობისაა, ოდნავ ჩალრმავებული. პირზე ორ რიგად 60 ამოღარული წრე — წერტილოვანი ორნამენტი ამჩნევი.

ზომები — 12,1x11,5 სმ.

ზემოაღწერილ კომპლექსებში დადასტურებული ინვენტარი დამახასიათებელია მცხეთა-სამთავროს გვიანანტიკური ხანის სამარხეული ძეგლებისათვის, მსგავსი ინვენტარი ფართოდაა ცნობილი ამ პერიოდის ქართლის სამაროვნებზე. და იგი ზოგადად ახ.წ. III-IV სს-ით უნდა დათარიღდეს (11.13.14).

სამთავროს სამაროვანზე საანგარიშო წელს გაითხარა აგრეთვე აღ-
რეული შუა საუკუნეების სამარხები.

სამარხი 598.

1982.09.29;

CXVIII, 9; O-W.

ქვაყუთია, ბანურსახურავიანი. კედლები მთლიანი ფილაქვისა ჰქონდა. სამარხში ორი მიცვალებულის ჩონჩხი აღმოჩნდა — მოზარდისა და ბავშვის. როგორც ჩანს, სამარხში დედა-შვილი დაუკრძალავთ.

გადარცულ სამარხში აღმოჩნდა: სანელსაცხებლისა და რკინის სამა-
ჯურის ნატეხები.

41 (01/1—1921; სურ. 75, 96) სანელსაცხებლე ღია მომწვანო, წყლისფერი გამკვირვალე მინისა. შემორჩენილია ყელ-პირის ნატეხი, ირიზებულია. პირი გადამოხრილი აქვს, ბაკო — ჩაკეცილი, ყელი — მალა-
ლი. შემორჩენილი ნაწილის სიმაღლე — 4,9 სმ, პირის დმ — 1,1 სმ.

42 (01/1—1922; სურ. 76, 95) სამაჯური რკინისა, დამტვრეული. რკალი განივკვეთში ოვალური აქვს. დმ — 5 სმ.

სამარხი 609.

1982.09.09; XCVI,

12; O-W;

1,50x0,50x0,30.

ორმოსამარხია, ქვიშაქვის ფილებით გადახურული, ოვალური მოყვანილობის ორმოში მიცვალებული იწვა გულაღმა გაშოტილი, თავით O-კენ.

სამარხში აღმოჩნდა რკინის რგოლი.

43 (01/1—1913; სურ. 85) რგოლი რკინისა, დამტვრეული, განივკვეთში მრგვალია. დმ — 2,2 სმ, რკალის სისქე — 2 მმ.

ორმოსამარხია, ქვიშაქვის სამი ფილით გადახურული. მოგრძო-ოვალისებური მოყვანილობის ორ-
მოში 60—65 წლის ქალი დაუკრძალავთ, გულაღ-
მა გაშოტილი, თავით O-კენ.

სამარხი 611.

1982.09.13;

XCVI, 12; O-W;

1,70x0,55 მ.

სამარხში აღმოჩნდა: რკინის მშვილდსაკინძი,

2 ბრინჯაოს საკინძი, ბრინჯაოს საყურე რგოლი

(აღებისას დაიშალა) და 2 რკინის ლერაკი (სურ. 101—104).

44 (01/1—1915; სურ. 101) მშვილდსაკინძი რკინისა. ბუდეაბმული, მუხლსახსრიანი. მშვილდი დაბალია და ბრტყელი. ჯვრისებრი მოყვანი-
ლობა აქვს და შემკულია ბრინჯაოს ოთხკუთხა ფირფიტით. ენაზე ქსო-
ვილის (სელის) ფრაგმენტებია შერჩენილი.

სიგრძე — 4,2 სმ, სიმაღლე — 1,6 სმ.

45 (01/1—1916; სურ. 98) საკინძი ბრინჯაოსი. თავი შემკული აქვს ბროწეულის ნაყოფის ფორმის მძივით, რომელიც ბრინჯაოს ვარდულე-
ბით არის დამაგრებული ლერაკზე.

სიმაღლე — 10,8 სმ.

46 (01/1—1917; სურ. 104) საკინძი ბრინჯაოსი. შემორჩენილია განივკვეთში მრგვალი ლერო, რომელიც ბოლოსაკენ თანაბრად შევიწრო-
ებულია.

სიგრძე — 5 სმ.

- სამარხი 616.**
1982.10.21;
CCCLXXII, 5, 6;
SO-NW;
1,75x0,60x0,35.
 ორმოსამარხია, ქვიშაქვის 8 ფილით გადახურული. მოგრძო, ოვალისებური მოყვანილობის ორმოში 25—30 წლის ქალი დაუკრძალავთ. გულალმა გამოტილი, თავით SO-კენ.
 სამარხში რკინის მშვილდსაყინძი აღმოჩნდა.
47 (01/1—1924; სურ. 83, 94) მშვილდსაყინძი რკინისა, მუხლსახსრიანი, ბუდეშლიანი.
 მშვილდი ბრტყელია. ენა აკლია.
 სიგრძე — 4,1 სმ, სიმაღლე — 1,3 სმ.
- სამარხი 617.**
1982.10.04;
CCCLXXII, 12;
O-W;
2,20x0,65x0,35 მ.
 ორმოსამარხია, ქვიშაქვის ფილებით გადახურული. მოგრძო, ოვალური მოყვანილობის ორმოში 40—45 მამაკაცი დაუკრძალავთ გულალმა გამოტილი, თავით O-კენ.
 სამარხში აღმოჩნდა ბრინჯაოს აბზინდა.
48 (01/1—1925; სურ. 84, 93) აბზინდა ბრინჯაოსი, რკინის ენიანი, ე.წ. „ქერალდიკურფარაკიანი“. ერთწილადი, აქვს მომრგვალებული ფარაკი, რომელიც დიდი სამკუთხა წვერით ბოლოვდება. სათასზე ჩარჩო მომრგვალებული და ზედა ნაწილში ჩაზნექილია. ფარაკზე მრგვალი სამანკველე ნახვრეტი აქვს.
 სიგრძე — 4,7 სმ, სიგანე — 2,8 სმ.
- სამარხი 618.**
1982.10.13;
CCCLXXII, 2;
SO-NW;
1,85x0,60x0,35 მ.
 ორმოსამარხია, ქვიშაქვის 4 ფილით გადახურული. მოგრძო, ოვალისებური მოყვანილობის ორმოში 45—50 წლის ქალი დაუკრძალავთ გულალმა გამოტილი, თავით SO-კენ.
 სამარხში აღმოჩნდა ბრინჯაოს 3 საყინძი, ბრინჯაოს წყვილი საყურე და სათითვე რგოლი ბრინჯაოსი.
49 (01/1—1926; სურ. 99,77) საყინძი ბრინჯაოსი, მთლიანად სხმული, განივკვეთში მრგვალი, ბრტყელი თავი ბურთულით ბოლოვდება.
 სიგრძე — 9,4 მმ.
50 (01/1—1927; სურ. 78, 100) საყინძი ბრინჯაოსი, განივკვეთში მრგვალი, თავი ლაქვარდის შვიდწახნაგა მძივით აქვს შემკული.
 სიგრძე — 8,2 სმ.
51 (01/1—1928; სურ. 79, 106) საყინძი ბრინჯაოსი, განივკვეთში მრგვალი. თავი შემკული აქვს ლაქვარდის დაწახნაგებული მძივით, რომელიც ბრინჯაოს ვარდულეებითაა დამაგრებული ღერაკზე.
 სიგრძე — 6,7 სმ.
52 (01/1—1929; სურ. 81, 107) საყურე ბრინჯაოსი, განივკვეთში მრგვალი. ბოლოებგახსნილი რგოლია, რომელიც ერთ მხარეს ოთხკუთხა ბრტყელი თავით ბოლოვდება.
 დმ — 1,9 სმ.

53 (01/1—1930; სურ. 108) საყურე ბრინჯაოსი, განივკვეთში მრგვალი, ბოლოებზევიწროებული რგოლია. დმ — 1,9 სმ.

54 (01/1—1931) საითე რგოლი ბრინჯაოსი, განივკვეთში მრგვალი. დმ — 2 სმ.

ზემოაღწერილი მასალის ანალოგები მრავლადაა დადასტურებული ქართლის ადრეული საუკუნეების სამაროვნებზე და იგი ზოგადად IV-VII სს. თარიღდება (9.12).

საანგარიშო წელს გაგრძელდა ვათხრები ანტიკური ხანის მცხეთის ჩრდილოეთის კარიბჭეზე. განახლდა სამუშაოები ლართისკარისა და ბრინჯილელეს შორის მოქცეულ ტერიტორიაზე — საფორტიფიკაციო სისტემის ცალკეული ელემენტების დასადგენად. არაგვის მარცხენა სანაპიროზე, ახლადაგებული ხიდიდან 100-დე მ დაცილებით, გზის ქრილში დადასტურდა ალიზით ნაგები კედლის ნაშთი. იგი ლართისკარზე აღმოჩენილი კომპლექსის მოპირდაპირე მხარეს მდებარეობს და უეჭველია. მის გაგრძელებას წარმოადგენს. აღნიშნული კედელი გამოყოფილია (დაცულია) სამხრეთიდან მკირე ხევით, რომელიც არაგვის უერთდება.

პირველი კოშკის აღმოსავლეთით, 140 მ სიგრძეზე გამოვლინდა გალავნის გაგრძელება და კიდევ ორი კოშკი. გაიწმინდა აღნიშნული კოშკების (№ 2, 3) და გალავნის ჩრდილოეთი ნაწილი — პირიმხარე. პირველ და მეორე კოშკებს შორის მანძილი 56 მ-ია, ხოლო მეორე და მესამე კოშკები ერთმანეთისაგან 51 მ არის დაცილებული. გალავნის ზემოაღნიშნული მონაკვეთი ჩაჭრილია კონგლომერატში (ქვა-ლორღში). მეორე და მესამე კოშკებიც ოთხკუთხა მოყვანილობისაა (სიგრძე — 8,40 მ) და გალავნიდან 1 მ არის გამოწეული. ამრიგად, მთლიანად ბრინჯილელეს პირზე 270 მ სიგრძეზე დადასტურდა გალავანი. პირველი კოშკის დასავლეთით გამოვლენილ ნაწილს ეტყობა ძლიერი ცეცხლის კვალი — ალიზის აგურები მოწითალო-მოვარდისფროდაა გამომწვარი, დამწვარია აგრეთვე გალავნის საძირკველისათვის გამოყენებული ქვები და ძელები. პირველი კოშკის აღმოსავლეთით კი (მესამე კოშკის ჩათვლით) მხოლოდ თიხა-ალიზია ნახმარი. მესამე კოშკის აღმოსავლეთით კვლავ შეინიშნება ცეცხლის კვალი.

ბრინჯილელეს პირზე გამოვლენილი გალავნის კოშკები რელიეფის საგრძნობი ცვლილების ადგილზეა გამართული. გალავნის კოშკებში შორის მონაკვეთს სამხრეთით — ზურგიმხარეს — პარალელურად გასდევს კონგლომერატისაგან შემდგარი ბუნებრივი ზღუდე, როგორც ჩანს, დაცვის მეორე რივი.

საანგარიშო წელს ლართისკარისხევის მარცხენა ნაპირზე დადასტურდა ადრე გამოვლენილი ზღუდის გაგრძელება, რომელიც, როგორც ირკვევა, არაგვამდე ჩადიოდა. ამრიგად, გამოიკვეთა გალავნების სისტემა, რომელიც ლართისკარის ქედის განმხოლოებული თხემიდან ორ რივად ეშვება არაგვისაკენ და ქმნის სამკუთხა მოყვანილობის სივრცეს.

საანგარიშო წელს დასრულდა პირველი კოშკის შიგთავსის გაწმენდა. კოშკის ქვედა, სარდაფის განყოფილება მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 1.80 მ სიღრმეზე გამოვლინდა. კოშკის შიგთავსის წმენდისას გამოიკვეთა სართულშორისი გადახურვის ნაწილები — დამწვარ-დანახშირებული ძელების ნაშთები და უფორმო ალიზის ფენა (სურ. 109—123).

ოთხკუთხა მოყვანილობის კოშკი (შიდა ზომები 4,40 x 4,40 მ) W-O ლერძზეა დამხრობილი და ზურგიმხარით კონგლომერატის შემადგენელ ზღუდეს ებჯინება. კოშკის შიგთავსის კედლები ალიზის ხსნარით შელესილ-მობათქაშებულია, ხოლო იატაკი თიხატყეპნილია.

შიგთავსის წმენდისას 6 ფენა დადასტურდა, რომლებიც ალიზის ჩაქცეული მასისა და დამწვარ-დანახშირებული ძელების ფენების მონაცვლეობას წარმოადგენს.

I ფენა — 10—30 სმ.

II ფენა — 30—50 სმ.

III ფენა — 20—40 სმ.

IV ფენა — 20—30 სმ.

V ფენა — 25—40 სმ.

VI ფენა — 10—20 სმ.

ზემოაღწერილი ფენების ალაგების შემდეგ შეიძლება გამოითქვას ვარაუდი, რომ პირველი კოშკი, შესაძლოა, სამსართულიანი იყო.

კოშკის შიგთავსის გაწმენდისას იატაკზე აღმოჩნდა:

55 (01/22—19; სურ. 124) ანჯამა ბრინჯაოსი. ორი ფირფიტისაგან შედგება, რომლებიც სამ ადგილას არის ერთმანეთზე გადაბმული.

სიგრძე — 8 სმ, სიგანე — 3,5 სმ.

56 (01/22—18; სურ. 125) ლურსმნები რკინისა, ოთხწახნაგა, ქუდიანი.

სიგრძე — 6 სმ.

57 (01./22—17; სურ. 126) კოკობი ყურიანი, მოშავოდ გამომწვარი თიხისა. დამტვრეულია.

58 (01/22—15) კურკლის გვერდის ნატეხი მოჩალისფრო-მოვარდისფროდ გამომწვარი თიხისა. თეთრი ანგობის სარტყლები ამკობს.

59 (01/22—6; სურ. 127) თიხის კურკლის გვერდის ნატეხი, მოჩალისფრო-მოვარდისფროდ გამომწვარი თიხის, მოხატული წითელი წერნაქით. ემჩნევა სარტყლები.

ზემოაღწერილი მასალა ანალოგების მიხედვით ზოგადად ელინისტური ხანით თარიღდება [15]. აღნიშნულ თარიღს აზუსტებს კოშკის შიგთავსში აღმოჩენილი დანახშირებული ძელის c¹⁴ მეთოდით განსაზღვრული ნიმუშის აბსოლუტური თარიღი — ძვ.წ.აღ. 280 წ. (ნიმუში განსაზღვრულია თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დათარიღების ლაბორატორიაში).

1982 წელს წეროვან-ნარეკვავის რაზმი რამდენიმე უბანზე მუშაობდა. კვლევა-ძიება ჩატარდა ნარეკვავის ნამოსახლარზე და

სამაროვანზე, აგრეთვე ნატახტარის III სამაროვანზე. დაზვერვების შედეგად გამოვლინდა ძეგლები წეროვან-გოროვანში, სოფ. მუხრანთან, ნატახტარზე, მისაქციელში და წეროვნის დასახლების ტერიტორიაზე.

ნარეკვაავი, კალანდაძისგორა I. ნამოსახლარზე მუშაობა განახლდა მე-2 და მე-6 კვადრატში (სურ. 132—136); გამოვლინდა ორი ერთმანეთზე გამართული სახლი (მე-6 და მე-7).

სახლი 6. I ნაკვეთი, კვ. 2,6. დამხრობა W-O; იგი SO მხრიდან ესაზღვრება ადრე გამოვლენილ მე-2 სახლს. უკანა მხარე, როგორც წესი, მიწაში — კონგლომერატში იყო გაქრილი, ხოლო კედლების ასაგებად რიყის ქვა და უმი ალიზი გამოუყენებიათ. სახლის საფასადო ნაწილი — პირიმხარე დაზიანებულია მიწის სამუშაოებისას, ხოლო ზურგიმხარე ალიზით შეუღლესავთ. თიხა-ალიზისა იყო, აგრეთვე, იატაკი.

მე-6 სახლს SW მხარეს ქვა-ალიზით ნაგები პურის საცხოობი ლუმელი დადასტურდა სანაცრიითურთ (1,12×1,12×0,3 მ). იგი შედგება საცხოობი და საცეცხლე განყოფილებისგან, რომელსაც საერთო თაღოვანი გადახურვა უნდა ჰქონოდა.

ზემოაღწერილი ლუმელი გამართულია ადრე არსებული სახლის (7) ლუმელზე და მასთან შედარებით მცირე ზომისაა, ასევე შემცირებული ჩანს მთლიანად მე-6 სახლი ერთ ვერტიკალში მდებარე ქვედა მე-7 სახლთან შედარებით. აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ მსგავსი სურათი დადასტურდა სამთავროსა და თრელიგორების გორანამოსახლარზე. ეს მოვლენა, შესაძლოა, სოციალური მომენტის ამსახველი იყოს.

მე-7 სახლი დაზიანებულია და ნაწილობრივ დაფარულია უფრო გვიან აშენებული მე-6 სახლით. გამოვლინდა მე-7 სახლის სამხრეთ კედელი (სიგრძე — 5,6 მ) და ჩრდილო კედლის ნაშთები, რაც საშუალებას გვაძლევს დავადგინოთ სავარაუდო ფართობი — 36 მ².

ზემოაღნიშნული სახლების გაწმენდისას აღმოჩნდა მწირი არქეოლოგიური მასალა, რომელთა შორის ყურადღებას იქცევს:

60 (01/10—916; სურ. 139—140) ცხოველის (ცხვრის?) მინიატურული ქანდაკება ნაცრისფერად გამომწვარი თიხისა, შავად ნაპრიალები. სტილიზებულია. თავი, კული (?) და ქვედა კიდურები მოტეხილი აქვს.

შემორჩენილი სიმაღლე — 5 სმ, სიგანე — 5 სმ.

აღმოჩნდა მე-6 სახლის NW მხარეს.

61 (01/10—921; სურ. 141) ნამგლის ჩასართი კაჟისა, მოყვითალო ფერის სეგმენტისებური მოყვანილობის ფირფიტაა, რომელსაც კბილანისებური დამუშავებული პირი აქვს. სიგრძე — 5 სმ, სიგანე — 2 სმ. აღმოჩნდა მე-6 სახლის იატაკზე.

62 (01/10—920) ობსიდიანის ანატკეცი. ოდნავ შესამჩნევი რეტუშის კვალი ეტყობა.

სიგრძე — 5,5, სიგანე — 2,5 სმ.

63 (01/10—917) ფირფიტა ბრინჯაოსი, ძლიერ პატინირებული.

სიგრძე — 5 სმ.

64 (01/10—919; სურ. 137) თიხის ჭურჭლის მუცლის ნატეხი. ლეგა მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა. შუა ნაწილში რელიეფური სარტყელი შემოსდევს, რომლის თავზე ამოღარული სოლისებური ორნამენტია დატანილი.

კეცის სისქე — 0,8 სმ. აღმოჩნდა მე-6 სახლის იატაკის შელესილობაში.

65 (01/10—918; სურ. 138) თიხის ჭურჭლის პირის ნატეხი ლეგა მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირმოყრილი, ბაკო მრგვალი აქვს. პირს ქვემოთ სამი ამოღარული სარტყელი ამკობს.

კეცის სისქე — 6 მმ. აღმოჩნდა იქვე.

პირმოყრილი და სოლური ორნამენტით შემკული თიხის ჭურჭლის ნატეხების აღმოჩენის ფაქტი კალანდაძისგორა I ნამოსახლარზე ადრეული ფენების არსებობას გვაგარაულებინებს. აღნიშნული ფენების დადასტურებას დიდი მნიშვნელობა ექნება ნარეკვავის ნამოსახლარის სტრატოგრაფიისა და ქრონოლოგია-პერიოდიზაციის გარკვევისათვის.

მე-6 სახლის სტრატოგრაფიული მდებარეობა და მიმართება ადრე აღმოჩენილ პირველ და მეორე სახლებთან საშუალებას გვაძლევს იგი მათ სინქრონულად მივიჩნიოთ და VII—VI სს. დავათარილოთ (2).

მე-7 სახლი, ბუნებრივია, ადრეულია, მაგრამ აბსოლუტური თარიღის განსაზღვრა მასალის სიმცირის გამო გაძნელებულია.

ნარეკვავის ნამოსახლარის სინქრონულ სამაროვანზე, რომელიც გორანამოსახლარების ძირზე, მუხრანის ველზე, მდ. ნარეკვავის მარჯვენა სანაპიროზე მდებარეობს, საანგარიშო წელს გაითხარა 16 ორმოსამარხი (სურ. 143—146), რომელთაგან 10 მიწის სამშუაოების დროს იყო დაზიანებული. სამარხები მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,60—1,70 მ სიღრმეზე მდებარეობს. ისინი ოთხკუთხა მოყვანილობის მოგარძო ორმოებს წარმოადგენენ, რომლებიც ქვა-მიწაყრილით გადაუხურავეთ (მიახლოებითი ზომებია: 1,95×1,70 მ).

სამარხთა გამოვლენისას დადასტურებული სტრატოგრაფიული კრილი ასეთია: 1. ჰუმუსიანი ფენა, მოშავო-მოწაბლისფრო — 0,25—0,30 მ სისქისა;

2. ქვალორიანი ფენა, დელუვიური წარმოშობის — 0,30—0,70 მ;

3. მოყვითალო ფერის თიხნარი ნიადაგი ალუვიური წარმოშობის, რომელშიც გაჭრილია სამარხი ორმო.

საანგარიშო წელს აღმოჩენილი ყველა სამარხი ინდივიდუალურია. მიცვალებულები დაუკრძალავთ ხელფეხბოკეცილი, მარჯვენა (№ 28, 32, 34, 39) ან მარცხენა (№ 30, 31, 37) გვერდზე, თავით NNW ან NNO მიმართულებით. გამონაკლისს წარმოადგენდა მე-40 სამარხი, რომელშიც ინვენტარი არ აღმოჩნდა და მიცვალებული ქრისტიანულ წესით — გულაღმა გამოტილ მდგომარეობაში იყო დაკრძალული.

სამ სამარხში (№ 29, 30, 31) აღმოჩნდა რიყის მოზრდილი ქვები, რომელიც სარეცლის საყრდენად გამოუყენებიათ. ამაზე მეტყველებს, აგ-

რეთვე, თიხის ჭურჭელი, რომელიც მიცვალებულის (სარეცლის) ქვეშ აღმოჩნდა. მსგავსი სურათი დადასტურდა იქვე, 1960 წელს № 1 სამარხში; 1977 წელს მე-13 სამარხში; აგრეთვე, სამთავროს და წეროვნის სამაროვნებზე.

როგორც აღვნიშნეთ, ზოგიერთი სამარხი ერთმანეთზეა განლაგებული (29, 30 და 33, 36). რაც შეფარდებითი ქრონოლოგიის დადგენის საშუალებას იძლევა.

სამარხებში გვხვდება ალაპის ნაშთი, — წვრილფეხა და მსხვილფეხა საქონლის ძვლები.

ნარეკავის სამაროვანზე აღმოჩენილ სამარხულ კომპლექსებში დადასტურდა: თიხის ჭურჭელი, ბრინჯაოს, რკინისა და ძვლის ნივთები; სარდიონის, მინისებრი პასტის და თეთრი ქვის მძივები, აგრეთვე ნიჟარა—კაურები.

სხვადასხვა სახის თიხის ჭურჭელს შორის გამოიყო: ლანგარი, ბადია, ჯამი, ფიალა, კოკა, დოქი, ხელადა, დერგი, ქოთანა, კოჭობი, ქილა, კათხა, სასმისი, ქვევრი. უმეტესი მათგანი მორგვზეა დამზადებული, მხოლოდ მცირე ნაწილია ხელით ნაძერწი. თიხის ჭურჭელი ძირითადად ლეგა-მონაცრისფროდაა გამომწვარი, გვხვდება მოყავისფრო და მოშავოდ გამომწვარი ცალებიც. დიდი ნაწილი არათანაბრადაა გამომწვარი. იგი შემკულია ირიბი ქდეული და რელიეფური ხაზებით, აგრეთვე ირიბად დაშტრიხული პირამიდებით; წიწვისებური ნაკაწრი ზოლებით, კოპებით; წნევით დატანილი ნაპრიალები რომბისებური და ვერტიკალური ხაზებით და ა.შ.

ბრინჯაოს ნივთებიდან სამარხებში გვხვდება როგორც სამკაული, ისე საბრძოლო იარაღი.

საანგარიშო წელს გამოვლენილი სამარხული კომპლექსებიდან ყველაზე გვიანდელი, ბუნებრივია, მე-40 უნივენტარო სამარხია, რომელშიც ქრისტიანული დაკრძალვის წესი დადასტურდა და ამიტომ იგი ზოგადად ამ პერიოდით უნდა დათარიღდეს.

32-ე სამარხული კომპლექსი, რომელშიც აღმოჩნდა ბრინჯაოს სკვითური სამფრთიანი და ორფრთიანი დეზებიანი ისრისწვერები, ცალპირლესილი მოხრილი დანა, გველისთავებიანი ბრინჯაოს სამაჭური VII—VI სს. მიჯნით ან. უფრო ზუსტად, VI საუკუნით თარიღდება (16.17.18). აღსანიშნავია, რომ მსგავს ბრინჯაოს სამაჭურებს, რომლებიც კარმირბლურზე აღმოჩნდა, აკად. ბ. პიოტროვსკი ძვ.წ. VI ს. პირველი მეოთხედით ათარიღებს, ხოლო ვ. პეტრენკოს კლასიფიკაციით იგი V—III სს. ჩანს გავრცელებული (19.20). ამასთან დაკავშირებით, როგორც ზემოთ აღინიშნა, ყურადღებას იქცევს მსგავსება და გენეტიკური კავშირი კამარახევის ადრეანტიკურ-ადრეელინისტური ხანის სამაროვანთან, რომელიც შეიძლება ქრონოლოგიური სიახლოვითაც აიხსნას.

შედარებით არქაულად გამოიყურება 29-ე სამარხი, რომელშიც ბრინჯაოსტარიანი რკინის მახვილი აღმოჩნდა. იგი ძირითადად, VIII—VII სს. დათარიღებულ კომპლექსებში დასტურდება.

ყველაზე ადრეული უნდა იყოს 29-ე სამარხის ქვეშ გამოვლენილი 30-ე სამარხეული კომპლექსი.

ამრიგად, ნარეკვავის სამაროვანზე 1982 წელს შესწავლილი სამარხები საშუალებას იძლევა გამოვყოთ ქრისტიანული ხანისა და რკინის ფართო ათვისების პერიოდის სხვადასხვა ეტაპის ამსახველი ძეგლები, რომელთა ქრონოლოგიური გამოიკვანა შესაძლებელი გახდა როგორც პარალელური მასალების მოშველიებით, ისე სტრატეგრაფიული დაკვირვების საფუძველზე.

ვაქვეყნებთ საანგარიშო წელს ნარეკვავის სამაროვანზე აღმოჩენილ სამარხეულ კომპლექსებს.

სამარხი 28.

(სურ. 147).

1982.05.19;

XVIII, 11.

ორმოსამარხია. დაზიანებული აღმოჩნდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 1,40 მ სიღრმეზე.

სამარხში დადასტურდა მიცვალებულის დაზიანებული თავისქალა, მხრის, წინამხრისა და თითის ფალანგები. მათი განლაგების მიხედვით, 40—45 წლის მამაკაცი მარჯვენა გვერდზე დაუქრძალავთ.

სამარხში აღმოჩნდა: დოქი, ბადია და კოკობი.

66 (01/10—819; სურ. 148) დოქი ლეგა-მონაცრისფროდ გამოძვარი თიხისა. პირი ოდნავ გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალი, ყელი — ცილინდრული, ოდნავ შეზნეკილი, მხარი — დაშვებული, მუცელი — გამობერილი, ძირი — ბრტყელი. განიკვეთში ოვალური ყურისთავი პირზე, ხოლო ყურის ძირი მხარზეა დაქრწილი.

სიმაღლე — 20,5, დმ პირის — 8,5, მუცლის — 18, ძირის — 8 სმ.

67 (01/10—820; სურ. 149) ბადია ნაცრისფრად გამოძვარი თიხისა. დაზიანებულია. პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — ბრტყელი, გვერდი — ოდნავ შეზნეკილი, კალთა — თანაბრად დაშვებული. ძირი — ბრტყელი.

კეცის სისქე — 9 მმ.

68 (01/10—821; სურ. 150) კოკობი ლეგა-ნაცრისფრად გამოძვარი თიხისა. პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალი, ყელი — დაბალი, შეზნეკილი. მუცელი — გამობერილი, ასიმეტრიული, ძირი — ბრტყელი.

სიმაღლე — 6,5, დმ პირის — 4, მუცლის — 7, ძირის — 2,5 სმ.

სამარხი 29

(სურ.151).

1982.26.05;

XIII,10;

1,95x1,40 მ.

ქვაყრილიანი ორმოსამარხია, დაზიანებული. აღმოჩნდა მიწის ზედაპირიდან 0,70 მ სიღრმეზე. დადასტურდა მიცვალებულის ზედა და ქვედა კიდურები. როგორც ჩანს, იგი ხელფეხმოკეცილი დაუსვენებიათ.

სამარხში აღმოჩნდა: ქილები, ღერგი, ლანგარი, ქოთანის, დოქი, ფიალა, სასმისი, კათხა, ბრინჯაოსტარიანი რკინის მახვილი, რკინის შუბისწვერი, ბრინჯაოს და რკინის სამაჯურები, ბრინჯაოს ვარდულები, რგოლსაკიდები, ლილები, რგოლები.

69 (01/10—822; სურ. 152) ქილა მოყავისფრო-მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა. დაზიანებულია. მხრები დამრეცი აქვს, ტანი — კვერცხისებური, ძირი — ბრტყელი, ოდნავ ჩალარული. განივკვეთში ოვალური, ზოომორფული ყურისთავი მხარზე, ხოლო ყურისძირი მუცელზეა დაქერწილი. მხარს ფრჩხილისებური ორნამენტი ამკობს, ხოლო ძირს ირგვლივ ირიბი ქლები შემოუყვება.

სიმაღლე — 19, კეცის სისქე — 0,7 სმ.

70 (01/10—823; სურ. 153) დერგი ლეგა-მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა, პირი ოდნავ გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალი, ყელი — დაბალი, დალარული. მხრები — დამრეცი, მუცელი — გამობერილი, წიბოიანი. ძირი ბრტყელი. მხარს პრიალა ხაზებით დატანილი ბადისებრი სახეები ამკობს.

სიმაღლე — 25, დმ პირის — 19, მუცლის — 30,5, ძირის — 11 სმ.

71 (01/10—824; სურ. 154) ლანგარი მოშავო-მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა. შიდაპირნაპრიალებზე პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალი, გვერდი — შეზნექილი. მხარი — წიბოიანი, კალთა — მკვეთრად დაქანებული, ძირი — ბრტყელი.

სიმაღლე — 13, დმ პირის — 43, ძირის — 12 სმ.

72 (01/10—825; სურ. 155) ფიალა შავად გამომწვარი თიხისა, შიდაპირნაპრიალები. პირი მრგვალი აქვს, გამოყოფილი. გვერდი — შევეული, კალთა — თანაბრად დაშვებული, ძირი — ბრტყელი, ჩალარული.

სიმაღლე — 4, დმ პირის — 12,5, ძირის — 5,3 სმ.

73 (01/10—826; სურ. 156) სასმისი ლეგა-მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა. დაზიანებულია. პირი მრგვალი აქვს, ტანი — ცილინდრული, ძირი — ბრტყელი, განივკვეთში — ოვალური, ზოომორფულ-შვერილიანი, ყური ტანზე აქვს დაქერწილი.

სიმაღლე — 9,5, დმ მუცლის — 10,5, ძირის — 7 სმ.

74 (01/10—827; სურ. 157) ქოთანი მონაცრისფრო-მოწითალოდ გამომწვარი თიხისა. დაზიანებულია, ხელით ნაქერწი, პირი ოდნავ მოყრილი აქვს, ბაკო — სწორი, მუცელი — შუაზე გამობერილი, ძირისკენ შევიწროებული. ძირი — ბრტყელი. განივკვეთში რკალური, თავთან ჩალარული ყურისთავი პირის ქვემოთ, ხოლო ყურისძირი მუცელზეა დაქერწილი.

კეცის სისქე — 10 მმ.

75 (01/10—828; სურ. 158) დოქი მონაცრისფრო-მოშავოდ გამომწვარი თიხისა, პირი ოდნავ გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალქობიანი, ყელი — ცილინდრული, მხრები დამრეცი, მუცელი — გამობერილი, ძირი — ბრტყელი. განივკვეთში მრგვალი ყურისთავი უშუალოდ პირზე, ხოლო ყურისძირი მხარზეა დაქერწილი. ყელზე და მხარზე ამოღარული სარტყლები ამკობს.

სიმაღლე — 22,5, დმ პირის — 9,5, მუცლის — 21, ძირის — 9 სმ.

76 (01/10—829; სურ. 159) სასმისი მოშავოდ გამომწვარი თიხისა.

დაზიანებულია. პირი — სწორბაკოიანი აქვს, ყელი — ცილინდრული, დაღარული, მუცელი — შუაზე გამობერილი, ძირისკენ შევიწროებული, ძირი — ბრტყელი. განივკვეთში ოვალური, ზოომორფული ყური მუცელზეა დაძერწილი.

სიმაღლე — 9, დმ პირის — 7, მუცლის — 8,5, ძირის — 5,5 სმ.

77 (01/10—830; სურ. 160) ქოთანი მოშავოდ გამომწვარი თიხისა. დაზიანებულია. ზედაპირნაპრიალები. პირი ოდნავ გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალი, ყელი — ცილინდრული, მუცელი შუაზე გამობერილი, ძირისკენ შევიწროებული, ძირი — ბრტყელი. განივკვეთში ოვალური, ზოომორფული ყური მუცელზეა დაძერწილი. ყელს ამოღარული სარტყლები ამკობს.

სიმაღლე — 14, დმ მუცლის — 14, ძირის — 6,5 სმ.

78 (01/10—831; სურ. 161) ქილა მონაცრისფრო-მოშავოდ გამომწვარი თიხისა. ძლიერ დაზიანებულია. მხრები დამრეცი აქვს, ტანი — კვერცხისებური მოყვანილობის, ძირი — ბრტყელი. განივკვეთში ოვალური ყურისთავი მხარზე, ხოლო ყურისძირი მუცელზეა დაძერწილი.

კეცის სისქე — 6 მმ.

79 (01/10—832; სურ. 162) კათხისებური სასმისი მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა. ძლიერ დაზიანებულია. პირი მოყრილი აქვს, მხრები — მკვეთრად დაქანებული, მუცელი — წიბოიანი, ბიკონუსისებური ფორმის, ძირი — ბრტყელი. მხარსა და მუცელზე განივკვეთში ოვალური ყური ჰქონია დაძერწილი.

კეცის სისქე — 6 მმ.

80 (01/10—833; სურ. 164) ბრინჯაოსტარიანი რკინის მახვილი. დაზიანებულია. ბრინჯაოს ქარქაშშია ჩასმული. ტარი წელში გამოყვანილი აქვს, ფიგურული.

სიგრძე — 63, ტარის სიგრძე — 11 სმ.

81 (01/10—834; სურ. 163) შუბისწვერი რკინისა, ძლიერ დაზიანებული და დაღარული. მასრაგახსნილი. მხრები დაშვებული აქვს, პირზე ოდნავ შესამჩნევი ქედი ატყვია.

შემორჩენილი სიგრძე — 24 სმ.

82 (01/10—835; სურ. 165) სამაჯურები ბრინჯაოსი (5 ც.), განივკვეთში მრგვალი, წრიულად მორკალული ღერო აქვს, ბოლოები ერთმანეთზე გადადის. ზედაპირი ნაქდევი ხაზებით აქვს შემკული.

რკალის დმ — 7 სმ.

83 (01/10—836; სურ. 166) სამაჯური რკინისა. ძლიერ დაზიანებული და დაქანებული. განივკვეთში მრგვალი, წრიულად მორკალული სადა ღეროს ბოლოები გახსნილი აქვს.

რკალი დმ — 8,5 სმ.

84 (01/10—836; სურ. 167) ვარდული ბრინჯაოსი (2 ც.) ნახევარსფერული მოყვანილობის გაზვრეტილ ფირფიტას ბოლოები დაკბილული აქვს.

85 (01/10—840; სურ. 168, 170) საკიდი ბრინჯაოსი, კვირული. მრგვალი თხელი ფირფიტა ორ რიგად სამკუთხა ფანჯრებით არის შემკული. შუაში მრგვალი ნახვრეტი აქვს, ხოლო უკანა მხრიდან ძაფის გამოსადები ყუნწი.

რგოლის დმ — 3,5 სმ.

86 (01/10—841; სურ. 169, 171) საკიდი ბრინჯაოსი. ზემოაღწერილის ანალოგიური.

რგოლის დმ — 3,5 სმ.

87 (01/10—842; სურ. 172, 173) ლილები ბრინჯაოსი (31 ც.) ნახევარსფერული ფირფიტა. ამათგან 3 გახვრეტილია. შიდა მხრიდან ძაფის გამოსადები ყუნწი აქვს.

დმ — 11 მმ.

88 (01/10—843; სურ. 174) რგოლები ბრინჯაოსი (2 ც.). განივკვეთში მრგვალი, სადა ღეროს ბოლოები ერთმანეთზე გადასული აქვს.

რკალის დმ — 2 სმ.

89 (01/10—844; სურ. 175) ღერაკი ბრინჯაოსი, სადაზედაპირიანი ღერო განივკვეთში მრგვალია.

სიგრძე — 5 სმ.

სამარხი 30.
(სურ. 176—177).
1982.31.05; XIII,
10; 1,90×1,70 მ.

ორმოსამარხია, ოთხკუთხა მოყვანილობის ორმოში დაუკრძალავთ 25—30 წლის ქალი, მარცხენა გვერდზე, ხელფეხმოკეცილი. თავისქალასთან და ქვედა კიდურებთან თითო მოზრდილი რიყის ქვა იდო.

სამარხში აღმოჩნდა: კოჭობი, სასმისი, ღოჭი, ლანგარი, ბადია, კოკა, ღერგი, ღოჭი, კათხა, ბრინჯაოს საკინძები, მძივები და ალაპის ნაშთი — წვრილფეხა საქონლის ძვლები.

90 (01/10—856; სურ. 178) კოჭობი მოშავო-მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა. მხარი და მუცლის ნაწილი შავად ნაპრიალები აქვს. პირი — გადაშლილი, ბაკო — მრგვალი, ყელი — დაბალი, მხრები დაშვებული, მუცელი გამობერილი, მრგვალწიბოიანი, ძირი — ბრტყელი.

სიმაღლე — 9, დმ პირის — 5, მუცლის — 10, ძირის — 2,5 სმ.

91 (01/10—857; სურ. 179) ტოლჩა-სასმისი მონაცრისფრო-მოშავოდ გამომწვარი თიხისა. პირი ფართო აქვს, ყელი — დაბალი, დაღარული, მხრები — დამრეცი, მუცელი — ოდნავ გამობერილი, ძირი — ბრტყელი. განივკვეთში ოვალური ზოომორფული ყურისთავი მხარზე, ხოლო ყურისძირი მუცელზეა დაძერწილი.

სიმაღლე — 14,5, დმ პირის — 10,5, მუცლის — 11, ძირის — 8,5 სმ.

92 (01/10—858; სურ. 180) ტოლჩისებური სასმისი მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა. ხელითაა ნაძერწი, ოდნავ პირმოყრილი, სწორბაკოიანი. მუცელი ქვედა ნაწილში წიბოიანი აქვს, ძირი — ბრტყელი. განივკვეთში ოთხკუთხა ზოომორფული ყურისთავი პირის მახლობლად, ხოლო ყურისძირი მუცელზეა დაძერწილი.

სიმაღლე — 13, დმ პირის — 11,5, მუცლის — 15,5, ძირის — 6,5 სმ.

93 (01/10—859; სურ. 181) დოქი შავად გამომწვარი და შავბრია-
ლა. ძლიერ დაზიანებულია. მხარი დამრეცი აქვს, მუცელი — გამობერი-
ლი, ძირი — ბრტყელი. მხარზე სამი ამოღარული სარტყელი ამჩნევია.

კეცის სისქე — 0,6 სმ.

94 (01/10—860; სურ. 182) ლანგარი ლეგა-მონაცრისფროდ გამო-
მწვარი თიხისა. დაზიანებულია. პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვა-
ლი, გვერდი — პირს ქვემოთ შეზნექილი, წიბოიანი, კალთა — თანაბ-
რად დაშვებული, ძირი — ბრტყელი.

სიმაღლე — 6, დმ ძირის — 9 სმ.

95 (01/10—862; სურ. 184) ჩაფი მოყავისფროდ გამომწვარი თიხი-
სა. დაზიანებული. პირი ოდნავ გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალი. ყე-
ლი — ცილინდრული, ტანი კვერცხისებრი, ძირი — ბრტყელი. განივ-
კვეთში ოვალური ყურისთავი უშუალოდ პირზე, ხოლო ყურისძირი
მხარზეა დაძერწილი. ყელის ძირში ირგვლივ ირიბი ქდეები შემოუყვება,
მხარზე და მუცელზე კი რელიეფური სარტყლები ემჩნევა.

სიმაღლე — 39, მუცლის დმ — 34 სმ.

96 (01/10—863; სურ. 185) დერგი მოშავოდ გამომწვარი თიხისა,
დაზიანებული. ზედაპირნაპრიალები. პირი ოდნავ გადაშლილი აქვს,
მრგვალობაკოიანი. ყელი — დაბალი, მხრები — დაშვებული, მუცელი ზე-
და მხარეს ფართო, ძირისაკენ მკვეთრად შევიწროებული, ძირი —
ბრტყელი.

მუცელზე ერთმანეთის საპირისპიროდ განივკვეთში ორი ზომოზო-
ფული ყურია დაძერწილი. მხარს ორი ამოღარული სარტყელი გასდევს,
რომელშიც ირიბი ნაკაწრი ხაზების ორნამენტი ემჩნევა. სარტყელს ფუ-
ძით ეყრდნობა ირიბად დაშტრიხული სამკუთხედები.

სიმაღლე — 28,5, დმ მუცლის — 34, ძირის — 9,5 სმ.

97 (01/10—864; სურ. 186) ტოლჩისებური სასმისი მოშავოდ გა-
მომწვარი თიხისა, დაზიანებული, ზედაპირნაპრიალები. პირი მომრგვა-
ლებული აქვს, ბაკო — სწორი, ტანი — კასრისებური. განივკვეთში ოვა-
ლური ზომოზოფული ყური ტანზეა დაძერწილი. პირს ქვემოთ სამი
ამოღარული სარტყელი ამკობს.

კეცის სისქე — 3 მმ.

98 (01/10—865; სურ. 187) დოქი მოყავისფროდ გამომწვარი თი-
ხისა. ძლიერ დაზიანებული. შემორჩენილია მხრისა და მუცლის ნაწილი.
მხარი დაშვებული აქვს, მუცელი — გამობერილი. მხარს სამი ამოღარუ-
ლი სარტყელი ამკობს, რომელზედაც ფუძით ეყრდნობა ირიბად და-
შტრიხული სამკუთხედების ორი რიგი. მხრიდან ძირისაკენ შეუულად სა-
მი ამოღარული ზოლი გასდევს.

კეცის სისქე — 7 მმ.

99 (01/10—868; სურ. 188) კათხა მოყავისფროდ გამომწვარი თი-
ხისა, ხელითაა ნაძერწი. პირი დაბრტყელებული აქვს, ოდნავ მოყრილი.

ტანი — გამობერილი, ძირისკენ შევიწროებული, ძირი — ბრტყელი. განივკვეთში ოვალური, ზურგჩაღარული ყურისთავი პირთან ახლოს, ხოლო ყურისძირი მუცელზეა დაძვრული.

სიმაღლე — 11, დმ პირის — 15, მუცლის — 17, ძირის — 7,5 სმ.

100 (01/10—867; სურ. 189) კახა მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირი სწორბაქოიანი აქვს, ტანი — ცილინდრული, ძირი — ბრტყელი. განივკვეთში ოვალური, ზომორფული ყური ტანზე აქვს დაძვრული. პირს ქვემოთ ორი ამოღარული სარტყელი ამკობს.

სიმაღლე — 8, დმ პირის — 8, ძირის — 7 სმ.

101 (01/10—868; სურ. 190) საკინძები ბრინჯაოსი (4 ც.) სფერულ-თავიანი, მთლიანადსმული. თავს ქვევით ორ-ორი რელიეფური სარტყელი ამკობს, გახვრეტილია. განივკვეთში მრგვალი, ბოლოსკენ თანაბრად წაწვეტებული.

სიგრძე — 10 სმ.

102 (01/10—869; სურ. 191) მძივები სარდიონისა (17 ც.), ბირთვისებური, მოწითალო-მოყვითალო, ნახევრადგამჭვირვალე, ამღვრეული, ორმხრივ კონუსურნახვრეტიანი, სხვადასხვა ზომისა.

ზომები: 1) 0,7—0,6 — 0,25 სმ; 2) 0,6—0,5 — 0,25 სმ;

3) 0,5—0,4 — 2,25 სმ.

ხაპარხო 31.

(სურ. 192, 193).

1982.02.06; XII,

12; XIII, 10,

1,50×1,00 მ.

ორმოსამარხია, მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 1,05 სმ აღმოჩნდა 35—40 წლის მამაკაცი მარცხენა გვერდზე, ხელფეხმოკეცილი დაუკრძალავთ ოთხკუთხა მოყვანილობის ორმოში. მიცვალებულს თავი რიყის ქვის „სასთუმალზე“ ედო. ჩონჩხის უკანა მხარეს კიდევ ორი მოზრდილი რიყის ქვა ეწყო, ერთ რიგში.

სამარხში აღმოჩნდა: ბადია (თავისქალის უკან), დოქი (ფეხებთან), ბრინჯაოს წყვილი სამაჯური (წინამხრის ძვლებზე), ვერცხლის ორი რგოლი, ბრინჯაოს 2 საკინძი, ილარი ბრინჯაოსი, სარდიონის, პასტის მძივები და ნიჟარა კაურები (გულმკერდის არეში), რკინის ნივთი და წვრილფეხა საქონლის ძვლები (ქვედა კიდურებს უკან).

103 (01/10—870; სურ. 197) ბადია მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირი მრგვალი აქვს, გვერდი — შეზნეპილი, წიბოიანი; კალთა — თანაბრად დაშვებული, ძირი — ბრტყელი. გვერდზე ნახვრეტი (საწური) აქვს.

სიმაღლე — 8, დმ პირის — 26, ძირის — 7,5 სმ.

104 (01/10—871; სურ. 194) დოქი ლეგა-მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა. ნაკლულია. მხრები დაშვებული აქვს. მუცელი — გამობერილი, ძირი — ბრტყელი. მხარზე ორი ამოღარული სარტყელი ამჩნევია.

სიმაღლე — 27, დმ მუცლის — 31, ძირის — 11,5 სმ.

105 (01/10—872; სურ. 195—196) სამაჭურები ბრინჯაოსი (2 ც.). განივკვეთში მრგვალი, ოვალისებური მოყვანილობის ბოლოებგახსნილი რგოლი გველის გამოსახულებითაა შექმული.

რკალი დმ — 7 სმ.

106 (01/10—873; სურ. 201) რგოლები ვერცხლისა (2 ც.). დაზიანებულია. განივკვეთში მრგვალი, ოვალისებური მოყვანილობის ბოლოებგახსნილი სადა რგოლებია.

რკალის დმ — 2 სმ.

107(01/10—874; სურ. 199—200) საკინძები ბრინჯაოსი (2 ც.), პატინირებული. განივკვეთში მრგვალი, თავებდაწახნაგებული ღერო თავთან გახვრეტილია და ამოღარული. გეომეტრიული ორნამენტითაა შექმული.

სიგრძე — 8 სმ.

108 (01/10—875; სურ. 198) ილარი ბრინჯაოსი. განივკვეთში მრგვალი. ბოლო გახვრეტილი აქვს, თავი დაბრტყელებული. ტანს ამოღარული წიწვოვანი ორნამენტი ამკობს.

სიგრძე — 6,6 სმ.

109 (01/10—876; სურ. 202—203) მძივები სარდიონისა (2 ც.):

1) ხუთწახნაგა, ორმხრივ კონუსურნახვრეტიანი. ზომები: 0,7—0,6—0,35,

2) 0,6—0,5—0,25 სმ. 2) ცისფერი პასტისა: ა) ბიკონუსური, ზედაპირდაღარული, ცილინდრულნახვრეტიანი, 2 ც., ზომები: 0,8—0,6—0,25 სმ. 2) ბირთვისებრი, ზედაპირდაღარული, ცილინდრულნახვრეტიანი. ზომები: 0,45—0,4—0,15 სმ. 3) ნიჟარა კაურები — 2 ც.

ორმოსამარხია, ოთხკუთხა მოყვანილობისა. ქვაყრილიანი. მიწის ზედაპირიდან 1,40 მ აღმოჩნდა.

სამარხი 32.

(სურ. 205).

1982.23.06; XCHH,

SW-NO,

1,30x1,50 მ.

30—35 წლის მამაკაცი დაუკრძალავთ მარჯვენა გვერდზე, ხელფეხმოკეცილი. მიცვალებულს თავი ქვის სასთუმალზე ედო. სამარხში აღმოჩნდა მრავალრიცხოვანი ინვენტარი: თიხის დოქი, ბრინჯაოს სამაჭურები, ბრინჯაოს, რკინის და ძვლის

სხვადასხვა ფორმის ისრისპირები. რკინის დანა, ბრინჯაოს ჩქიფი, ბრინჯაოს საკინძი, სამაჭურები, რკინის შუბისწვერი და სარდიონის მძივები. სამარხის NW კუთხეში მსხვილფეხა საქონლის თავისქალა დადასტურდა. პრეპარაციისას ჩნდებოდა თიხის კურკლის ნატეხები, როგორც ჩანს, ალაპის ნაშთი.

110 (01/10—878; სურ. 206) დოქი ლეგა-მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირი გადაშლილი აქვს, ტურთან შექყლებილი, ამიტომ ჩანასახის სახით სამტურჩა მოყვანილობისაა. ბაკო — მრგვალი, ყელი — ცილინდრული, შეზნექილი, მხრები — დაშვებული, მუცელი — გამობერილი. ძირი — ბრტყელი, განივკვეთში ოვალური ყურისთავი უშუალოდ პირზე, ხოლო ყურისძირი მხარზეა დაძვრწილი.

111 (01/10—879; სურ. 207) სამაჭური ბრინჯაოსი, განივკვეთში მრგვალი ღერო ბოლოებგახსნილია და ოვალურად მორკალული. ბოლოები შემკული აქვს გველის სტილიზებული გამოსახულებით.

რკალის დმ — 6,6 სმ.

112 (01/10—881; სურ. 210) ისრისწვერები ბრინჯაოსი, რკინისა და ძვლის (10 ც.): 1) ბრინჯაოს დეზიანი სამფრთიანი — 13 ც., ორფრთიანი — 2 ც. სიგრძე — 5 სმ, მასრის დმ — 0,5 სმ. 2) რკინის, ძლიერ დაჟანგული, რომბული, ორფრთიანი. სიგრძე — 4 სმ. ძვლის — პირამიდული, დაწახნაგებული, ოდნავ ფუძეამოღარული.

სიგრძე — 3,6 სმ.

113 (01/10—882; სურ. 208—209) დანა რკინისა. ძლიერ დაჟანგული, მკირედ მორკალული, ცალპირლესილი, ტანი დაბრტყელებულია, ოთხკუთხა მოყვანილობის. შერჩენილი აქვს ორი მანჭკალი.

სიგრძე — 24, ტარის სიგრძე — 6 სმ.

114 (01/10—883; სურ. 211) ჩქიფი ბრინჯაოსი. თავთან ორივე გვერდი მომრგვალებული და მოხრილი აქვს. ერთ მხარეს წერტილებისაგან შემდგარი ზოლები ამკობს, მეორე მხარეს კი — ჯვარედინი ხაზებითა და წერტილებით შედგენილი ორნამენტი. ძეწკვზე ყოფილა ჩამოკიდებული. შერჩენილი აქვს ძეწკვის ორი ერთმანეთში გაყრილი რგოლი.

სიგრძე — 9,5 სმ.

115 (01/10—884; სურ. 212) საკინძი ბრინჯაოსი, ნაკლული. მთლიანადსხმული. სფერულთავიანი. თავთან 4 რელიეფური სარტყელი ამკობს. განივკვეთში მრგვალი ღერო ბოლოსაკენ შევიწროებულია.

სიგრძე — 9,5 სმ.

116 (01/10—885; სურ. 213) სამაჭურები ბრინჯაოსი (2 ც.), დაზინებული. ერთს განივკვეთში მრგვალი ღერო აქვს, ბოლოებშევიწროებულია (დმ — 0,5 სმ), მეორე კი — ზურგდაღარულია და განივკვეთში მრგვალ-ბრტყელი (დმ — 0,4 სმ).

117 (01/10—886; სურ. 214) შუბისწვერის ნატეხები რკინისა, ძლიერ დაჟანგული და დამტვრეულია.

118 (01/10—887; სურ. 215) მძივები სარდიონისა, მანდარინისფერი. ცალმხრივ ცილინდრულნახვრეტიანი (2 ც.).

ზომები: 1) 0,6—0,8 — 0,35 სმ; 2) 0,8—0,6 — 0,35 სმ.

119 (01/10—888; სურ. 216) ლანგრის პირ-გვერდის ნატეხი ლეგამონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირი გადაშლილი აქვს, გვერდი — შეზნექილი, წიბოიანი. პირს ქვემოთ — გვერდზე სითხის საწური ხვრელი აქვს დატანილი.

კეცის სისქე — 0,9 სმ.

120 (01/10—889; სურ. 217) ტოლჩის პირ-გვერდის ნატეხი მოშავო-მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირი მრგვალი აქვს, მუცელი — გამობერილი, ტანზე განივკვეთში მრგვალი, ზომოძორფული ყური აქვს დაძერწილი.

121 (01/10—890; სურ. 218) თიხის ჭურჭლის გვერდის ნატეხი მონაცრისფროდ გამომწვარი. გვერდზე განივკვეთში ოვალური ყური აქვს დაძერწილი.

კეცის სისქე — 0,5 სმ.

122 (01/10—891; სურ. 219) თიხის ჭურჭლის გვერდის ნაწილი მონაცრისფროდ გამომწვარი, განივკვეთში ოვალური ყური აქვს დაძერწილი.

კეცის სისქე — 0,4 სმ.

123 (01/10—892; სურ. 220) თიხის ჭურჭლის ძირი, მონაცრისფროდ გამომწვარი, ქუსლამოლარული.

ძირის დმ — 4 სმ.

სამარხი 33.

(სურ. 221).

1982.06.15;

XII, 22.

დაზიანებულია. ორმოსამარხი უნდა ყოფილიყო. მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 1,05 მ სიღრმეზე აღმოჩნდა. სამარხში მიცვალბულის ჩონჩხი არ დადასტურდა.

სამარხში აღმოჩნდა: ჯამი, დოქი, ბადია, ხელაღები (2 ც.), ლანგარი და ალაპის ნაშთი — წვრილფეხა საქონლის ძვლები.

124 (01/10—894; სურ. 222) კოჭობი მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა. ბიკონუსური მოყვანილობისა, ზოგან ნაპრიალებია. ბრტყელი პირი ოდნავ გადაშლილი აქვს, ყელი — დაბალი, ოდნავ გამოყოფილი. მუცელი — წიბოიანი, ძირი — ბრტყელი, გამოყოფილი. პირზე წიწვისებური ორნამენტი ამჩნევია.

სიმაღლე — 8,5, დმ პირის — 12,5, მუცლის — 15, ძირის — 6 სმ.

125 (01/10—895; სურ. 223) დოქი მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირი მრგვალი აქვს. გადაშლილი, ყელი — ძაბრისებრი, მხრები — დამრეცი, მუცელი — გამობერილი, ძირი — ოდნავ გამოყვანილი, ბრტყელი, განივკვეთში მრგვალი, ზომორფული ყურისთავი ყელზე, ხოლო ყურისძირი მხარზეა დაძერწილი. ყურისძირში ორი ამოღარული სარტყელი ამჩნევია, რომელიც შევსებულია წერტილებით. მუცელზე წნევით დატანილი, ნაპრიალები, ურთიერთგადაძვეთი ხაზები ატყვია.

სიმაღლე — 22, დმ პირის — 6, მუცლის — 21, ძირის — 8,5 სმ.

126 (01/10—896; სურ. 224) ბადია მოშავო-მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა, დაზიანებულია. შიდაპირი შევპრიალდა, პირი გადაშლილი აქვს, გვერდი — შეზნექილი, წიბოიანი, კალთა — თანაბრად დაშვებული, ძირი — ბრტყელი. ზედაპირზე ამჩნევია წნევით დატანილი ნაპრიალები და ამოღარული ვერტიკალური ხაზები.

კეცის სისქე — 0,5 სმ.

127 (01/10—897; სურ. 225) ხელადა მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა, ალაგ შავი ლაქები ატყვია. პირი გადაშლილი აქვს, ყელი ცილინდრული, დაღარული, მხრები დაშვებული, მუცელი — გამობერილი, ძირი — ბრტყელი. განივკვეთში მრგვალი ყურისთავი პირზე, ხოლო ყურისძირი მხარზეა დაძერწილი.

სიმაღლე — 12, დმ პირის — 5, მუცლის — 11, ძირის — 4 სმ.

128 (01/10—898; სურ. 226) ხელადა მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა, დაზიანებულია. პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალი, ყელი — ძაბრისებრი, მხრები დაშვებული, მუცელი — გამობერილი, ძირი — ბრტყელი. ყელს ქვემოთ და მხარზე სამ-სამი ამოღარული სარტყელი ამკობს. ძირთან წნევით დატანილი ნაპრიალები ხაზები ატყვია.

ძირის დმ — 5,5 სმ.

129 (01/10—899; სურ. 227) ქვევრის ნატეხები (2) ნაცრისფრად გამომწვარი თიხისა, ამალღებული ტალღისებური და კონცენტრული ზოლები ამკობს, რომელთა შორის ირიბი ხაზებია მიჯრით ამოკვეთილი.

ყეცის სისქე — 0,14 სმ.

130 (01/10—900; სურ. 228) ლანგრის პირ-გვერდისა და კალთის ნაწილი მოშავოდ გამომწვარი თიხისა. ზედაპირი ნაპრიალებია. პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალი, გვერდი — შეზნექილი, წიბოიანი.

ყეცის სისქე — 0,9 სმ.

131 (01/10—901) ლანგრის პირ-გვერდისა და კალთის ნაწილი მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა, დაზიანებულია. პირი გადაშლილი აქვს, გვერდი — შეზნექილი, წიბოიანი, კალთა — დაშვებული: პირს ლარი შემოუყვება.

ყეცის სისქე — 0,9 სმ.

სამარხი 34.

(სურ. 229).

1982.06.16;

XIII, 10 — XII, 12;

1,70×1,50 მ.

ორმოსამარხია, დაზიანებული. სამარხში 55—60 წლის მამაკაცის მენჯის სარტყელი, ზედა და ქვედა კიდურები აღმოჩნდა. ჩონჩხის გადარჩენილი ძვლების მიხედვით შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ მიცვალებული მარჯვენა გვერდზე დაუსვენებიათ, ხელფეხმოკეცილი.

სამარხში აღმოჩნდა: ლანგარი, ბრინჯაოს ჩქიფი და ლერაკი, აგრეთვე ალაპის ნაშთი — მსხვილფეხა საქონლის კბილები და კიდურის ნაწილები.

132 (01/10—902; სურ. 230) ლანგარი შავად გამომწვარი თიხისა, ზედაპირნაპრიალები. პირი გადაშლილი აქვს, დაბრტყელებული, ბაკო — მრგვალი, გვერდი — შეზნექილი, წიბოიანი. კალთა — დაქანებული, ძირი — ბრტყელი. წნევით დატანილი ნაპრიალები ვერტიკალური ხაზები ატყვია.

სიმაღლე — 15, დმ პირის — 46, ძირის — 14 სმ.

133 (01/10—903; სურ. 231) ჩქიფი (პინცეტი) ბრინჯაოსი, დაზიანებულია, სადაზედაპირიანი.

სიგრძე — 7,5 სმ.

134 (01/10—904; სურ. 232) ლერაკი ბრინჯაოსი (3 ნატეხი), ლერო განიკვეთში მრგვალია (შესაძლოა საკინძის ნაწილი იყოს).

სიგრძე — 8,5 სმ.

სამარხი 35.
(სურ. 233).
1982.07.01;
VII, XII, 12.

ორმოსამარხია, დაზიანებული. აღმოჩნდა მიწის ზედაპირიდან 1,00 მ. სიღრმეზე. სამარხში მიცვალებულის ჩონჩხი არ დადასტურდა.

სამარხში აღმოჩნდა: ლანგარი და ხელადა.

135 (01/10—905; სურ. 234) ლანგარი მო-

შავო-მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირი

მრგვალი აქვს, გვერდი — შვეული, დაღარული, წიბოიანი. კალთა თანაბრად დაშვებული, ძირი — ბრტყელი.

სიმაღლე — 7, დმ პირის — 25, ძირის — 9 სმ.

136 (01/10—906; სურ. 235) ხელადა მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა დაზიანებულია, პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალი, ყელი — ცილინდრული, მხარი — დაშვებული, ძირი — ბრტყელი. განივკვეთში მრგვალი ყურისთავი პირზე, ხოლო ყურისძირი მხარზეა დაძვრწილი. მხარს სამი კონცენტრული ღარი შემოუყვება. მთელ ტანზე ამჩნევია ჩარხისმიერი ზოლები.

დმ პირის — 8, ძირის — 8,5 სმ.

სამარხი 36.
(სურ. 236).
1982.07.02;
XII, 12.

ორმოსამარხია. დაზიანებული. იგი მიწის ზედაპირიდან 1,70 მ სიღრმეზე გამოვლინდა — 33-ე სამარხის ქვეშ. როგორც ჩანს, გვიანდელი სამარხის გამართვისას ძლიერ დაზიანდა. ამიტომ მისი კონტური ვერ დადგინდა. სამარხში მიცვალებულის ბარძაყისა და წვივის ძვლის ნატეხები დადასტურ-

და. იქვე აღმოჩნდა ალაპის ნაშთი — მსხვილფეხა საქონლის ძვლები.

სამარხში აღმოჩნდა: დერგები (2 ც.), კოკა, ქოთანის, ლანგარი, სარდლიონისა და პასტის მძივები, აგრეთვე რკინის ნივთის ნატეხი.

137 (01/10 — 907; სურ. 237) დერგი მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა, დაზიანებულია. პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალი, ყელი — დაბალი, მხრები დაშვებული, მუცელი — გამობერილი, ძირი — ბრტყელი. ყელს ძირში და მხარზე სამ-სამი ღარი შემოუყვება. მხარზე 2 რელიეფური დანაძვრწი ზოლი ამჩნევია.

კეცის სისქე — 0,7 სმ.

138 (01/10 — 909; სურ. 239) კოკა მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა, პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალი, ყელი — ცილინდრული, მხრები — დაშვებული, მუცელი — სფერული, ძირი — ბრტყელი.

განივკვეთში მრგვალი, გრებილი ყურისთავი პირზე, ხოლო ყურისძირი მხარზეა დაძვრწილი. მუცელზე ორი რელიეფური სარტყელი ამჩნევია, რომელთა შორის სამ-სამი შვერილი რელიეფური ზოლებია მოქცეული.

დმ პირის — 14, მუცლის — 3,6, ძირის — 11 სმ.

139 (01/10 — 910; სურ. 240) დოქი მონაცრისფრო-მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა, დაზიანებულია. პირი გადაშლილი აქვს. ბაკო — მრგვალი. ყელი — ცილინდრული, მხრები — დაშვებული, მუცელი — გამობერილი, ძირი — ბრტყელი. ყელის ძირში და მხარზე რამდენიმე

ამოღარული სარტყელი ამჩნევია. განივკვეთში ოვალური ყური ყელზე და მხარზე ჰქონია დაძვრილი.

სიმაღლე — 17, ძირის დმ — 8 სმ.

140 (01/10 — 911; სურ. 241) ქოთანი მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალი, ყელი — დაბალი. მუცელი — გამოზერილი, ძირი — ბრტყელი. მხარს ირიბად დაშტრიხული სამკუთხედები ამკობს.

კეცის სისქე — 0,8 სმ.

141 (01/10 — 912; სურ. 242) ლანგრის პირ-გვერდის ნაწილი მონაცრისფრო-მოშავოდ გამომწვარი თიხისა. შიგაპირი შავპირიალაა. გვერდს ამოღარული ტალღისებური ორნამენტი ამკობს.

კეცის სისქე — 0,13 სმ.

142 (01/10 — 914; სურ. 244) მძივები სარდიონისა (4 ც.). აქედან სამი ბირთვისებური ფორმისაა, ერთიც — მანდარინისებური. ყველა დამზადებულია მოწითალო-მოწაბლისფრო, გაუმჟვირვალე ამღვრეული სარდიონისაგან, ორმხრივ კონუსურნახვერეთიანი. ზომები: 1) 0,9 — 1,1 — 0,4 სმ; 2) 1 — 0,7 — 0,4 სმ; 3) 0,9 — 0,7 — 0,35 სმ; 4) 0,7 — 0,5 — 0,35 სმ.

იქვეა ცისფერი პასტის 4 მრგვალი მძივი.

სამარხი 37.

(სურ. 245).

1982.07.16;

VII, XII, 8.

ორმოსამარხია. დაზიანებული. აღმოჩნდა მიწის ზედაპირიდან 0,90 მ სიღრმეზე. სამარხის კონტურების დადგენა ვერ მოხერხდა. ჩონჩხის ძვლების ნიმუშების მიხედვით შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ მიცვალებული მარცხენა გვერდზე წოლილა, ხელფეხმოკეცილი.

სამარხში არქეოლოგიური მასალა არ აღმოჩენილა. ორმოსამარხია, დაზიანებული. მიწის ზედაპირიდან 0,60 მ სიღრმეზე აღმოჩნდა. ჩონჩხის ძვლების ნაშთების მიხედვით, მამაკაცი ყოფილა დაკრძალული.

სამარხი 38.

(სურ. 246).

1982.07.16;

VII, XII, 8.

სამარხში აღმოჩნდა:

143 (01/10 — 922; სურ. 247) ჯამი შავად

გამომწვარი თიხისა, დაზიანებულია, შიდაპირი ნაპრიალები აქვს. პირი — გადაშლილი, გვერდი — შეზნეჟილი, წიბოიანი, ძირი — ბრტყელი.

სიმაღლე — 3,5, კეცის სისქე — 0,7 სმ.

სამარხი 39.

(სურ. 248—249).

1982.08.3; VIII, XII,

8, 9, 11, 12,

1,70x0,50 მ.

ქვაყრილიანი ორმოსამარხია, დაზიანებული. მიწის ზედაპირიდან 1,30 მ სიღრმეზე აღმოჩნდა.

ინვენტარის განლაგების მიხედვით შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ სამარხი ორმო კუთხეებმომრგვალებული ოთხკუთხა მოყვანილობის ყოფილა. მიცვალებული მარჯვენა გვერდზე დაუსვენებიათ, ხელფეხმოკეცილი (ჩონჩხის ძვლები ფრაგმენტულად დადასტურდა, ამიტომ დამხრობის დადგენა ვერ მოხერხდა).

სამარხში აღმოჩნდა: დერგი, სასმისი, ღოჭი, ქოთანის, ლანგარი, კოჭობი, ბრინჯაოს საკინძი, მახათი, კაყის ჩასართი და სარდიონისა და პასტის მძივები.

144 (01/10 — 923; სურ. 250) დერგი მოშავოდ გამომწვარი თიხის, მუცლის ზედა ნაწილი ნაპრიალები აქვს. პირი — გადაშლილი, ბაკო — მომრგვალებული. ყელი — დაბალი, ცილინდრული, მხრები — მკვეთრად დაშვებული, მუცელი — სფერული, ძირი — ბრტყელი, ყელზე და მხარზე — ამოღარული. ტალღური ორნამენტი ამჩნევია, ასეთივე ტალღური ორნამენტი აქვს მუცელზე გამავალ ორ რელიეფურ სარტყელს.

სიმაღლე — 35, დმ პირის — 20,5 მუცლის — 36, ძირის — 12 სმ.

145 (01/10 — 929; სურ. 251) სასმისი შავად გამომწვარი თიხისა, ყურიანი. მუცელი ნაპრიალები აქვს. პირი — გადაშლილი, ფართო. ყელი — ძაბრისებრი. მხრები — დამრეცი, მუცელი — გამობერილი, ძირი — ფართო, ქუსლი — ძაბრისებრ ჩაღრმავებული, განიკვეთში ოვალური ყური მხარსა და მუცელზეა დაძერწილი. ტანი სამ-სამი, ამოღარული ხაზებით შედგენილი სამკუთხედებით აქვს შემკული.

სიმაღლე — 9, დმ პირის — 6,5, მუცლის — 9, ძირის — 5 სმ.

146 (01/10 — 925; სურ. 252) კახთა მოშავო-მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა ბიკონუსური ფორმისა, პირმოყრილი. ბაკო ბრტყელი აქვს, მხრები — დაშვებული, მუცელი — წიბოიანი, ძირი — ბრტყელი; განიკვეთში ოვალური, ზომომორფული ყური პირს ქვემოთ და მუცელზე აქვს დაძერწილი.

სიმაღლე — 11, დმ მუცლის — 19, პირის — 14, ძირის — 7 სმ.

147 (01/10 — 926; სურ. 253) სასმისი მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა (დაზიანებული), პირი მოყრილი აქვს, ბაკო — ბრტყელი, მხრები — დაშვებული, მუცელგამობერილი, ძირთან მკვეთრად შევიწროებული, ძირი — ბრტყელი. ყური მხარზე ჰქონია მიძერწილი.

სიმაღლე — 14,5, დმ პირის — 8, ძირის — 5,5 სმ.

148 (01/10 — 927; სურ. 254) ღოჭი მონაცრისფროდ არის გამომწვარი თიხისა, პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალი, ყელი — ცილინდრული, მხრები — მკვეთრად დაშვებული, მუცელი — სფერული, ძირი — ბრტყელი. განიკვეთში ოვალური. ზომომორფული ყურისთავი პირს ქვემოთ, ზოლო ყურისძირი მხარზე აქვს დაძერწილი. მხარზე სამი ამოღარული სარტყელი ამჩნევია.

სიმაღლე — 32, დმ პირის — 11, მუცლის — 28,5, ძირის — 9,5 სმ.

149 (01/10 — 928; სურ. 255) ქოთანის შავად გამომწვარი თიხისა, პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალი, ყელი — დაბალი, შეზნექილი. მხრები — დაშვებული, მუცელი — გამობერილი, ძირი — ბრტყელი, გამოყვანილი. ყელზე ორი ნახვრეტი აქვს, მხარზე ირიბი ქლებით შესესებული. ორი ამოღარული სარტყელი ამჩნევია.

სიმაღლე — 15,5, დმ პირის — 9, მუცლის — 17, ძირის — 7,7 სმ.

150 (01/10 — 929; სურ. 256) ლანგრის პირ-გვერდის ნაწილი მოშვოდ გამომწვარი თიხისა, პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალი, გვერდი — შვეული, წიბოიანი.

კეცის სისქე — 0,9 სმ.

151 (01/10 — 930; სურ. 257) ქოთანი ნაცრისფერად გამომწვარი თიხისა, დაზიანებული. პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალი, ყელი — დაბალი, შეზნექილი, მხრები — დაშვებული, მუცელი — გამობერილი, ძირი — ბრტყელი. ყელს ძირში მარცვლეულის ორნამენტი ამკობს, მხარზე და მუცელზე რელიეფური სარტყლები ამჩნევია, რომლებზედაც ფრჩხილისებური ორნამენტია დატანილი.

სიმაღლე — 19, ძირის დმ — 6 სმ.

152 (01/10 — 931; სურ. 258) სასმისი მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა, დაზიანებული, პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — ბრტყელი, მხრები — დაშვებული, მუცელი — გამობერილი, ძირი — ბრტყელი. განიგვეთში ოთხკუთხა, ჩალარული ყური მხარზეა დაძერწილი. ხელითაა ნაძერწი.

სიმაღლე — 12,5, ძირის დმ — 7,5 სმ.

153 (01/10 — 932; სურ. 259) ქილა ნაცრისფერად გამომწვარი თიხისა, დაზიანებული. ალაგ ნაპრიალები. პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — ბრტყელი, ყელი — დაბალი, მხრები დაშვებული, მუცელი — გამობერილი, ძირი — ბრტყელი. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

154 (01/10 — 933; სურ. 260) ტოლჩა მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა, პირი ფართო აქვს, ბაკო — ბრტყელი, მხრები — დაშვებული, მუცელი გამობერილი, ძირი — ბრტყელი, გამოყვანილი. ყურისთავი მხარზე, ზოლო ყურისძირი მუცელზეა დაძერწილი.

სიმაღლე — 12,5, დმ პირის — 9,5, მუცლის — 14, ძირის — 6 სმ.

155 (01/10 — 934; სურ. 261) კოკობი შავად გამომწვარი თიხისა, პირი ოდნავ გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალი, ყელი — დაბალი, მხრები — დაშვებული, მუცელი — გამობერილი, ასიმეტრიული, ძირი — ბრტყელი.

სიმაღლე — 7, დმ ძირის — 2,5, პირის — 4, მუცლის — 8 სმ.

156 (01/10 — 937; სურ. 262) ლანგარი მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხის, პირი გადაშლილი აქვს. გვერდი — შეზნექილი, წიბოიანი, კალთა — თანაბრად დაშვებული, ძირი — ბრტყელი. პირსა და გვერდზე, ერთმანეთის საპირისპიროდ, განიგვეთში ოვალური ყურები აქვს დაძერწილი. გვერდზე სითხის საწური ამჩნევია. კალთას წნევით დატანილი შვეული ნაპრიალები ზოლები დაუყვება.

სიმაღლე — 14, დმ პირის — 43, ძირის — 12.

157 (01/10 — 943; სურ. 263) ქოთანი მოშვოდ გამომწვარი თიხისა, დაზიანებული. ზედაპირი ალაგ ნაპრიალებია. პირი გადაშლილი აქვს. ბაკო — მრგვალი, ყელი — დაბალი, შეზნექილი. მხრები — დაშვებული, მუცელი — სფერული, ძირი — ბრტყელი. მხარზე ორ-ორი მექვიესებური და მოგრძო-რელიეფური დანაძერწი ემჩნევა.

158 (01/10 — 938; სურ. 264) მახათი ბრინჯაოსი, დაზიანებული. თავი დაბრტყელებული და გახვრეტილი აქვს. ლერო განიკვეთში მრგვალი. წვერისკენ შევიწროებული.

სიგრძე — 5,5 სმ.

159 (01/10 — 939; სურ. 265) საკინძი ბრინჯაოსი, დაზიანებული, სფერულთავიანი. სიგრძე — 14 სმ.

160 (01/10 — 940; სურ. 266) ილარი ბრინჯაოსი. დაზიანებულია, განიკვეთში მრგვალი.

161 (01/10 — 941; სურ. 267) ნამგლის ჩასართი კაჟისა, მოყავისფრო, დაკბილული, რეტუშირებული.

162 (01/10 — 942; სურ. 268) მძივები (54 ც.) სხვადასხვა: სარდიონისა — 49 ც., ლურჯი მინისებრი პასტისა — 2 ც., ცარცისებური თეთრი ქვისა — 3 ც.

1) მძივი სარდიონისა, თვალური, ექვსწახნაგა, მოვარდისფრო-მოყვი-თალო, კარგად გამჭვირვალე, განივად ყავისფერი ტალღური შრეები დაუყვება, ორმხრივ ნახვრეტი. შესანიშნავად გახეხილ-გაპრიალებული. ზომები: 2,2 — 1,8 — 1,2 — 0,25 სმ.

2) მძივსაკიდი სარდიონისა, სამკუთხა პირამიდისებური (ცულისებ-რი), მოწითალო-მოვარდისფრო შრეებიანი, გამჭვირვალე, ორმხრივ კონუსურნახვრეტიანი, შესანიშნავად გახეხილ-გაპრიალებული. ზომები: 1,5 — 1,2 — 0,5 — 0,25 სმ.

3) მძივი სარდიონისა, შვინდის ნაყოფისებრი, მოწითალო-მოყავისფრო, ნახევრადგამჭვირვალე, ორმხრივნახვრეტი, შესანიშნავად დამუშავებული. ზომები: 1,4 — 0,9 — 0,7 — 0,3 სმ.

4) მძივები სარდიონისა, ბურთულა, მოწითალო-მოწაბლისფრო, მოწითალო-მოვარდისფრო, ნახევარგამჭვირვალე, ორმხრივ კონუსურნახვრეტიანი. სხვადასხვა ზომის.

5) მძივები სარდიონისა, მანდარინისებური, ვარდისფერი, ნახევრად-გამჭვირვალე, ცალმხრივ ცილინდრულნახვრეტიანი.

6) მძივები სარდიონისა, წაბლისფერი და მოვარდისფრო, ექვსწახნა-გა: წაკვეთილ-ბიპირამიდული, ნახევრადგამჭვირვალე, ამღვრეული, ორ-მხრივ კონუსურნახვრეტიანი. ზომები: 1,1 — 1,04 სმ.

7) მძივი სარდიონისა, მანდარინისებური, ექვსწახნაგა, ორმხრივ კონუსურნახვრეტიანი. ზომები — 0,6 — 0,4 — 0,35 სმ.

8) მძივი ცისფერი პასტისა, მალალცილინდრული, ფართო ცილინ-დრულნახვრეტიანი. ზომები — 0,8 — 0,6 — 0,4 სმ.

9) მძივები ცარცისა. დაბალცილინდრული, დაბრტყელებული. ზომე-ბი — 0,8 — 0,5 — 0,25 სმ.

10) მძივი ცისფერი პასტისა, შვინდის ნაყოფისებრი, ნახვრეტის გა-სწვრივ სიგრძივი ლარები დაუყვება, ცილინდრულნახვრეტიანი. ზომები — 1,2 — 0,6 — 0,25 სმ.

სამარხი 40.
(სურ. 269).
1982.08.12;
XII, 7, 8;
2,00x1,05 მ.

ორმოსამარხია, ქვაყრილიანი. მოგრძო, ოვალისებური — კუთხეებმომრგვალებული მოყვანილობის ორმოში 18—20 წლის მამაკაცი დაუკრძალავთ გაშობილ მდგომარეობაში. სამარხში ინვენტარი არ აღმოჩნდა. დაკრძალვის ქრისტიანული წესი, აგრეთვე უინვენტარობა საფუძველს გვაძლევს ვივარაუდოთ, რომ სამარხი ქრისტიანული ხანისა უნდა იყოს.

სამარხი 41.
(სურ. 270).
1982.08.17;
XII, 7;
1,10x0,70 მ.

ორმოსამარხი უნდა ყოფილიყო, ქვაყრილიანი, დაზიანებული. მიწის ზედაპირიდან 1,08 მ სიღრმეზე აღმოჩნდა. იგი მე-40 სამარხის გამართვისას დაუნგრევიათ. ამიტომ მისი კონტური და მიცვალებულის დამხრობა ვერ დადგინდა.

სამარხში აღმოჩნდა დოქი, სასმისები, ქილისებური სასმისი და ალაპის ნაშთი — წვრილფეხა საქონლის ძვლები.

163 (01/10 — 944; სურ. 271) დოქი მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა, დაზიანებული. მხრები დაშვებული აქვს, მუცელი — გამობერილი, ძირი — ბრტყელი. განივკვეთში ოვალური ყურის ძირი მხარზეა დაძვრწილი. მხარზე და მუცელზე ამოღარული სარტყლები ამჩნევია.

სიმაღლე — 22, დმ მუცლის — 21, ძირის — 9,5..

164 (01/10 — 945; სურ. 272) სასმისი მონაცრისფრო-მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა. ზოგან შებოლვის კვალი ამჩნევია. პირი მოყრილი აქვს, ბაკო — დაბრტყელებული, მუცელი — გამობერილი, ძირი — ბრტყელი, განივკვეთში ოვალური, ზურგჩალარული ყური ტანზეა დაძვრწილი.

სიმაღლე — 11, დმ პირის — 8, მუცლის — 10,5, ძირის — 6 სმ.

165 (01/10 — 946; სურ. 273) სასმისი მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა, დაზიანებული. პირი ოდნავ მოყრილი აქვს, ბაკო — ბრტყელი, მუცელი — გამობერილი, ძირი — ბრტყელი, განივკვეთში ოვალური ყური ტანზეა დაძვრწილი.

სიმაღლე — 10,5, დმ ძირის — 6,5 სმ.

166 (01/10 — 947; სურ. 274) ქილისებური სასმისი (კოჭობი) მონაცრისფრო-მოშავოდ გამომწვარი თიხისა, ზედაპირნაპრიალები. პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალი, მხრები — დაშვებული, ტანი — ცილინდრული, ძირი — ბრტყელი.

სიმაღლე — 7,5, დმ პირის — 4, მუცლის — 5, ძირის — 2,5 სმ.

სამარხი 42.
(სურ. 275).
1982.08.26.

XII, 8.
ორმოსამარხია, დაზიანებული. იგი მიწის ზედაპირიდან 0,95 მ სიღრმეზე აღმოჩნდა. სამარხში მხოლოდ მიცვალებულის თავის ქალის ნატეხები დადასტურდა.

სამარხში აღმოჩნდა ლანგარი, დოქის ნაწილი და თიხის კურკლის ნატეხები.

167 (01/10 — 952; სურ. 276) ლანგარი მონაცრისფრო-მოშავოდ გამომწვარი თიხისა, დაზიანებული. პირი გადაშლილი აქვს, გვერდი — შეზნეპილი, წიბოიანი, კალთა — თანაბრად დაშვებული, ძირი — ბრტყელი, ქუსლამოლარული.

ძირის დმ — 12,5 სმ.

168 (01/10 — 953; სურ. 277) დოქის პირ-ყელისა და მხრის ნაწილი, მონაცრისფრო-მოშავოდ გამომწვარი თიხისა, პირი გადაშლილი აქვს. ყელი — ცილინდრული, მხრები — დაშვებული, მხარზე ოთხი ამოლარული სარტყელი ამჩნევია, რომელსაც ორი მხრიდან ფუძით და წვერით ეყრდნობა ირიბად დაშტრიხული სამკუთხედები.

ყელის სისქე — 0,7 სმ.

169 (01/10 — 955; სურ. 278) დოქის პირისა და ყელის ნაწილი, მონაცრისფრო-მოშავოდ გამომწვარი თიხისა. პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალი, ყელი — ძაბრისებრი, ყელს ამოლარული სარტყელი ამკობს.

ორმოსამარხია, დაზიანებული, ამიტომ მისი კონტურისა და მიცვალებულის დამხრობის დადგენა ვერ მოხერხდა. სამარხში მამაკაცის წვივის ძვალი აღმოჩნდა.

სამარხი 43.

(სურ. 279).

1982.08.27;

XII, 8.

სამარხში აღმოჩნდა: ქოთანის, ტოლჩა, რკინის

ცულწერაქვი, ბრინჯაოს ზარი, რკინის დანა, სარ-

დიონის მძივები, ძვლის ნივთები და მსხვილფეხა საქონლის ჩონჩხი —

ალაპის ნაშთი.

170 (01/10 — 958; სურ. 280) ქოთანის მოშავო-მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა, პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალი, მხარი — დაშვებული, მუცელი — წიბოიანი, ძირი — ბრტყელი. ტანი შემკული აქვს, წნევით დატანილი, ურთიერთგადამკვეთი ბადისებრი სახეებით.

ძირის დმ — 8,5 სმ.

171 (01/10 — 960; სურ. 281) ცულწერაქვი რკინისა, ძლიერ დაუანგული. სატარე ხერელი მრგვალია, თავი დაბრტყელებული აქვს. სატარე — მომრგვალებული, პირი — გრძელი, წაწვეტებული.

სიგრძე — 24 სმ.

172 (01/10 — 961; სურ. 282) ზარი ბრინჯაოსი, ცილინდრული, გვერდი — ჩაჭრილი აქვს, თავი — მომრგვალებული, ყუნწიანი. ენა რკინისა აქვს.

სიგრძე — 8 სმ.

173 (01/10 — 962; სურ. 283) რგოლი ძვლისა; დაზიანებული.

დმ — 3 სმ.

174 (01/10 — 963; სურ. 284) სალესი ქვა, თავთან ნახვრეტი აქვს თასმისათვის. სიგრძე — 16 სმ.

175 (01/10 — 964; სურ. 286) მძივები სარდიონისა (5 ც.). ოთხი მომრგვალებული — კასრისებური მოყვანილობისაა, ერთი — ხუთწახნავა.

176 (01/10 — 967; სურ. 285) დანა რკინისა, ძლიერ დაჟანგული, დაზიანებულია. შემორჩენილია პირის ნაწილი. ცალპირლესილი.

სიგრძე — 13 სმ.

საანგარიშო წელს წეროვან-ნარეკავის რაზმმა მუხრანის ველზე, სოფ. ნატახტარის სამხრეთ-დასავლეთით ადრე მიკვლეული სამაროვნების მიმდებარე ტერიტორიაზე (ნატახტარი I—III) სადაზვერვო გათხრებისას გამოავლინა მტკვარ-არაქსის ეპოქის სამეურნეო ორმოები და ქვაყრილიანი გორასამარხი 7 (სურ. 287—289).

გაიწმინდა მტკვარ-არაქსის ეპოქის ორი სამეურნეო ორმო, რომლებშიაც ძირითადად მოწითალო-მოვარდისფრო უხეშად ნაძერწი კერამიკა დადასტურდა.

ორმო 1.
(სურ. 288).
1982.08.20;
XXVI, 5.

მომრგვალებული ფორმის, დაზიანებულია. აღმოჩნდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,35 მ სიღრმეზე, მოყვითალო ფერის თიხნარ ნიადაგში იყო გაჭრილი, დმ — 0,85 მ, სიღრმე — 0,15 მ.

ორმოში აღმოჩნდა:

177 (01/24 — III — 138; სურ. 291) ქოთანი

მოვარდისფრო-მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა, დაზიანებული, პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალი, ყელი — მაღალი, ჩალარული, ტანი — ბიკონუსური. განივკვეთში ოვალური, აცქვეტილი ყური ყელზე და მხარზეა დაძერწილი.

დმ პირის — 10,4, მუცლის — 12 სმ, კეცის სისქე — 0,7 სმ.

178 (01/24 — III — 139; სურ. 292) ქოთანი ვარდისფრად გამომწვარი თიხისა, დაზიანებულია. კეცი გადანატეხში ლეგა-ნაცრისფერი აქვს, სარჩული — ღია ყავისფერი, პირი — ფართო, ბაკო — მრგვალი, ყელი — მაღალი, ცილინდრული, ტანი — ბიკონუსური, ძირი — ვიწრო და ბრტყელი. განივკვეთში ოვალური ყურისთავი ყელზე აქვს დაძერწილი, ხოლო ყურის ძირი — მხარზე.

კეცის სისქე — 0,8 სმ.

179 (01/24 — III — 140; სურ. 290) ქოთანი მოწითალო-მოვარდისფროდ გამომწვარი თიხისა, დაზიანებული. პირი ფართო აქვს, ოდნავ გადაშლილი, ყელი — მაღალი, ცილინდრული, ტანი — ბიკონუსური. ტანზე ემჩნევა წითელი საღებავის კვალი.

180 (01/24 — III — 142; სურ. 293) ქოთანი მოვარდისფრო-მოშავოდ გამომწვარი თიხისა, დაზიანებულია. პირი ოდნავ გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალი, ყელი — მაღალი, ცილინდრული, მხართან ჩალარული, ტანი — ბიკონუსური, ვარდისფერსარჩულიანი, კეცი გადანატეხში სამფენოვანია.

პირველ ორმოში აღმოჩნდა აგრეთვე: მოყავისფრო-მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხის ჭურჭლის ნატეხები.

სამეურნეო ორმო
2. (ხურ.294).
1982.08.20;
XXVI, 5-6.

მომრგვალებული ფორმის, დაზიანებულია. აღმოჩნდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,35 მ სიღრმეზე. მოყვითალო ფერის თიხნარ ნიადაგში იყო გაქრილი. დმ — 1,00 მ., სიღრმე — 0,20 მ.

ორმოში აღმოჩნდა:

181 (01/24 — III — 150; სურ. 296) ღერ-

გის (?) ნაწილი, მოყავისფრო-მოშავოდ გამომწვარი თიხისა, ვარდისფერსარჩულიანი, კეცი გადანატეხში სამფეროვანია. ემჩნევა ქსოვილის (სელის ?) ანაბეჭდი (როგორც ჩანს, ქსოვილზე ჩანს დამზადებული).

კეცის სისქე — 0,6 — 1,5 სმ.

182 (01/24 — III — 155; სურ. 295) თიხის ჭურჭლის პირ-გვერდის ნაწილი. მოშავო-მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა. თხელკეციაანი. პირს ქვემოთ დაძერწილი აქვს განიკვეთში კუთხეებმომრგვალებული მცირე ზომის ყური. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

183 (01/24 — III — 152) თიხის ჭურჭლის პირ-გვერდის ნაწილი — მოშავო-მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირს ქვემოთ დაძერწილი აქვს განიკვეთში ოვალური ყური. ზედაპირნაპრიალებია.

184 (01/24 — III — 158) ქილის (?) ნაწილი მოვარდისფრო-მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირი ოდნავ გადაშლილი აქვს, ბაკო — მომრგვალებული, ყელი — ცილინდრული, მხართან შეზნეკილი, განიკვეთში ოვალური. ყური პირს ქვემოთ — ყელზე და მხარზე აქვს მიძერწილი.

185 (01/24 — III — 162; სურ. 297) ქოთანის ღერა მისი მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირი ოდნავ გადაშლილი აქვს, ყელი — ცილინდრული, მხართან შეზნეკილი. ტანი — ბიკონუსური. განიკვეთში ოვალური ყური პირს ქვემოთ — ყელზე და მხარზე აქვს დაძერწილი.

სიმაღლე — 19 სმ.

186 (01/24 — III — სურ. 298) ღერაკი ბრინჯაოსი. ოდნავ დაწახნაგებულია, განიკვეთში ოთხკუთხა, ტანი დამსხვილებული აქვს. თავსა და ბოლოში შევიწროებულია.

სიგრძე — 4 სმ.

მე-2 სამეურნეო ორმოში აღმოჩნდა, აგრეთვე, ზემოაღწერილის მსგავსი თიხის ჭურჭლის ნატეხები.

სამეურნეო ორმოებში დადასტურებული კერამიკა ფორმალურ-ტიპოლოგიურ და ტექნოლოგიური ნიშნებით მსგავსებას იჩენს დიდუბის (21. ტ.ბ. I—II), სამშვილდის (22. ტ.ბ. X I); ღრმასხვისთავის (23. სურ. 17. 28), თბილისის (24. ნახ. 7, 8, 11) და იქვე, წეროვანში აღმოჩენილ ძეგლებთან და, როგორც ჩანს, მათი სინქრონულია.

ზემოაღწერილი სამეურნეო ორმოების სიახლოვეს მიწის სამუშაოებისას გამოვლინდა შუა ბრინჯაოს ხანის ქვაყრილიანი გორასამარხი (7).

სამარხი 7.
(სურ. 299—302).
1982.08.17, XXII,
5; N-S.

ქვაყრილიანი გორასამარხია. იგი მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,65 მ სიღრმეზე აღმოჩნდა. ქვაყრილი უსწორო ოვალისებური მოყვანილობისაა (ზომები — 3,10×2,30 მ). ო მხარეს ქვაყრილი ბლაგვ კუთხეს ქმნიდა, ხოლო W მხარეს მომრგვალებული იყო. ყრილი ჰორიზონტულია, ცენტრში არ ჩანს კრატერისებური ჩაღრმავება. სამარხის N ნაწილი ჩამოჭრილი იყო და ჩანდა დასაკრძალავი ორმოს კამერის შევსება — ქვაყრილის 9—10 რიგი. დასაკრძალავი ორმო მოყვითალო-მოყავისფრო თიხნარში ჩაუჭრიათ. იგი წარმოადგენდა კუთხეებმომრგვალებულ შევულკედლებიან ორმოს (ზომები — 2,60×2,40×1,06 მ). სამარხს უნდა ჰქონოდა მიწის ზედაპირიდან ამოზიდული ქვამიწაყრილი, რომელიც სასოფლო-სამეურნეო სამუშაოებისას დაზიანდა და განიველირდა — გასწორდა.

დასაკრძალავი კამერის W კედელთან აღმოჩნდა მიცვალებულის ჩონჩხი. ჩონჩხის ძვლების განლაგება გვავარაუდებინებს, რომ თითქმის მიცვალებული მკდარა და შემდეგ N-კენ გადაქცეულა, თუმცა თავის ქალა არ აღმოჩენილა (შეიძლება ვივარაუდოთ სამარხის გაძარცვა).

დასაკრძალავი კამერის NO და SO კუთხეებში პირით კედელზე მიყუდებული იყო ორი ხარის თავის ქალა, რომელთა გარშემო და უკან ულავიან ქვედა კიდურები და ნეკნები. იქვე აღმოჩნდა წვრილფეხა საქონლის ძვლები — ალაპის ნაშთი (სურ. 301—302).

სამარხში აღმოჩნდა: თიხის კურკელი, 2 ბრინჯაოს იარაღი, ძვლის სამკაული, ობსიდიანისა და ქვის ნივთები.

187 (01/24—III—118; სურ. 303) ჯამი მოვარდისფრო-მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა. ასიმეტრიული; პირმოყრილი, ბაკო უსწორმასწორო აქვს, ოდნავ მომრგვალებული. ტანი (მხარი) — მომრგვალებული, ძირი — ბრტყელი, ცალ მხარეს გამოყოფილი. ხელითაა ნაძერწი.

სიმაღლე — 7,7 სმ, დმ პირის — 17, ძირის — 12,7 სმ.

188 (01/24—III—119; სურ. 304) დერგი წითლად ანგობირებული, ალაგ შავი ლაქებით. პირი გადაშლილი აქვს, ყელი — გამოყვანილი, ოდნავ კონუსური, მუცელი — სფერული, ძირი — ფართო და ბრტყელი. ყელს დაბალი ღარი შემოუყვება.

სიმაღლე — 27,5 სმ, დმ პირის — 15, მუცლის — 27, ძირის — 13,5 სმ.

189 (01/24—III—120; სურ. 305) დერგი მოწითალო-მოყავისფროდ ანგობირებული, ნაპრიალები. დაზიანებულია. პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალი, ყელი — მაღალი, კონუსისებური, მუცელი — გამობერილი, ძირი — ბრტყელი. ყელს ქვემოთ ორი კონცენტრული, ამოღარულ სარტყელს შორის მოთავსებული ირიბად ნაჭდევი წერტილები ამკობს. მხარზე ამავე სახის, წვერით მუცლისკენ დაშვებული, ორმაგი მახვილი კუთხეებით შედგენილი შევრონები შემოუყვება.

სიმაღლე — 37 სმ, დმ ყელის — 16,5, მუცლის — 33, ძირის — 14,5 სმ.

190 (01/24—III—121; სურ. 306) ქოთანი შავად გამომწვარი თიხისა, ნაპრიალები. პირი ფართო, გადაშლილი აქვს. ბაკო — მრგვალი, მუცელი — გამობერილი, ოდნავ ასიმეტრიული; ძირი ფართო და ბრტყელი. მხარზე ორ ამოღარულ სარტყელს შორის მოთავსებული ირიბი წერტილოვანი ზოლები ამკობს, რომელსაც წვერით ძირისკენ მიმართული რამდენიმე სამკუთხედი უკავშირდება.

სიმაღლე — 14, დმ პირის — 14, მუცლის — 15, ძირის — 9 სმ.

191 (01/24—III—122; სურ. 307) ღერგი წითლად ანგობირებული თიხისა, ალაგ შავი ლაქებით. ნაპრიალები. პირი გადაშლილი აქვს. ბაკო — მომრგვალებული. ყელი — კონუსური. ყელისა და მხრის შეერთების ადგილზე ორი ამოღარული სარტყელი ამკობს. ხოლო მხარზე წვერით ქვემოთ მიმართული, წერტილებით შევსებული სამკუთხედები და ფართო ტეხილი სარტყელი — მეანდრი შემოუყვება.

სიმაღლე — 36,5 სმ, დმ პირის — 18,5, მუცლის — 31,5, ძირის — 14,5 სმ.

192 (01/24—III—123; სურ. 308) ღერგი შავად გამომწვარი თიხისა, ნაპრიალები, ვარდისფერსარჩულიანი. პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — დაბრტყელებული, ყელი — კონუსისებური, ტანი მალალი, კვერცხისებური, ძირი — ბრტყელი, ყელისა და მხრის შეერთების ადგილზე ამოღარული სარტყელი ემჩნევა.

სიმაღლე — 36,5, დმ პირის — 18,5, მუცლის — 31,5, ძირის — 14,5 სმ.

193 (01/24—III—124; სურ. 309) ჯამი ღია მოყავისფრო-მოვარდისფროდ გამომწვარი მსხვილმარცვლოვანი თიხისა, ხელითაა ნაძერწი, ოდნავ პირმოყრილი. მხარი ოდნავ მომრგვალებული აქვს, ძირი — ფართო და ბრტყელი, ქუსლი გამოყვანილი. ხელითაა ნაძერწი.

სიმაღლე — 5,9 სმ, დმ პირის — 10, ძირის — 8 სმ.

194 (01/24—III—125; სურ. 310) სამარილე ღია მოყავისფრო-მოვარდისფროდ გამომწვარი თიხისა, ასიმეტრიული. ბაკო უსწორმასწორო აქვს, გვერდები — სწორი, ცილინდრული, ძირი — ბრტყელი, ხელით არის ნაძერწი.

სიმაღლე — 3 სმ, დმ ძირის — 9 სმ.

195 (01/24—III—126; სურ. 311) სადგარი. დამზადებულია მოვარდისფრო-მოწითალო ტუფისაგან. ასიმეტრიული, ფორიანი, ქუსლიანი ჯამის ფორმა აქვს, ზედაპირი — ოდნავ ჩაღრმავებული, კალთამომრგვალებული და დაქანებული ძირისაკენ. ქუსლი მალალი, ცილინდრული, ძირისკენ ოდნავ გაფართოებული, ბრტყელიძირიანი.

სიმაღლე — 6 სმ, დმ პირის — 11, ძირის — 5 სმ.

196 (01/24—III—127; სურ. 312) სასმისი მოშავოდ გამომწვარი თიხისა. ორყურა, ბიკონუსური. ნაპრიალები პირი ოდნავ გადაშლილი აქვს, ყელი ცილინდრული, მუცლისკენ თანაბრად გაფართოებული, მუცელი წიბოიანი — ძირისკენ დაქანებული, ბიკონუსური. ძირი — ბრტყელი, ოდნავ გამოყვანილი განივკვეთში მრგვალ-ბრტყელი ყურები ერთმანეთის

პირდაპირ, პირს ქვემოთ და მუცელზე აქვს დაძვრწილი. ტანზე ორ ფრიზად სარტყლები ამჩნევია, რომლებიც ტალღური, კლაკნილი ხაზებით არის შევსებული.

სიმაღლე — 9 სმ, დმ პირის — 6, მუცლის — 8,5, ძირის — 4 სმ.

197 (01/24—III—128; სურ. 313) სამარილე ღია მოვარდისფრო-მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა, ასიმეტრიული, მსხვილქვიშამინარევიანი, ოდნავ პირმოყრილი გვერდები მომრგვალებული აქვს, ძირი — ბრტყელი. ოდნავ გამოყვანილი, ხელითაა ნაძვრწი.

სიმაღლე — 3,8, დმ პირის — 8,5, ძირის — 7 სმ.

198 (01/24—III—129; სურ. 314) სამარილე ღია მოვარდისფრო-მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა, ასიმეტრიული, ოდნავ პირმოყრილი. გვერდები მომრგვალებული აქვს, ძირი — ბრტყელი, ოდნავ გამოყვანილი. ხელითაა ნაძვრწი.

სიმაღლე — 4,2, დმ პირის — 7, ძირის — 6 სმ.

199 (01/24—III—130; სურ. 315) სატევრისპირი ბრინჯაოსი, ყუნწიანი, ფოთლისებური. ძლიერ პატინირებული. მხრები დაქანებული აქვს, პირი — გამოყვანილი, ბოლო — თანაბრად შევიწროებული, უქედო. ყუნწი ფართო და თავთან გაფართოებულია, ყუნწზე და მხრებზე სამი მანკვალი აქვს გაყრილი.

სიგრძე — 15,5, ყუნწის სიგრძე — 2,3, უდიდესი სიგანე — 3 — 4, სისქე — 0,2 სმ.

200 (01/24—III—131; სურ. 316) საკინძი ბრინჯაოსი, კონუსურთავიანი. განიკვეთში მრგვალი ღერო ბოლოსაკენ თანაბრად შევიწროებულია. თავს ქვევით 1,6 სმ დაცილებით ღეროს ემჩნევა განიერი ნახვრეტი. სიგრძე — 6,5, თავის დმ — 0,8 სმ.

201 (01/24—III—133—135; სურ. 317) ისრისწვერები ობსიდიანის (3 ც.) ბოლო სამკუთხა აქვს, ფრთები — მომრგვალებული, ქუსლი — ამოღარული. დამზადებულია რეტეშზე. ერთ ისრისწვერს ფრთა ჩამოტეხილი აქვს.

სიგრძე — 2,3 — 2,5 სმ.

ზემოაღწერილ ნივთებთან ერთად სამარხში აღმოჩნდა ობსიდიანის 2 ანატკეცი და ძვლის ბრტყელი დისკოსებური საკიდი, რომლის აღება ვერ მოხერხდა (სურ. 318).

მე-7 გორასამარხში აღმოჩენილი კომპლექსი, როგორც აღვნიშნეთ, მსგავსებას ამჟღავნებს თრიალეთის კულტურის ძეგლებთან, აგრეთვე თბილისისა და მესხეთ-ჯავახეთში დადასტურებულ კომპლექსებთან და წინასწარულად შესაძლოა ძვ.წ. XVII—XVI სს. დათარიღდეს (25.26.27).

მუხრანის ველზე, სოფელ წეროვანთან („საქსოფლტექნიკის“ ტერიტორიაზე) მიწის სამუშაოებისას თხრილში აღმოჩნდა და დაზიანდა თიხის სარკოფაგი (სურ. 319). იგი მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 1,35 მ გამოვლინდა. შემორჩენილი იყო მოწითალო-აგურისფერად გამომწვარი, აბაზანისებური მოყვანილობის სარკოფაგის ქვედა ნაწილი, რომელსაც

პირის კიდევებზე შემოსდევდა ამოღარული სარტყელი (სახურავის ჩასადგმელი ნაწილი).

სარკოფაგში აღმოჩნდა:

202 (01/24—III—15ბ; სურ. 320) ხელადისებური სასმისი მონაცრისფრო-მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა, დაზიანებული, ალაგ შავი ლაქებით. პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — მრგვალი, ყელი — დაბალი, ჩაღარული, მუცელი — სფერული, ძირი — ბრტყელი. განიკვეთში ოთხკუთხა ყური მხარზე და მუცელზეა დაძერწილი.

სიმაღლე — 11,5 სმ, დმ პირის — 10, მუცლის — 14, ძირის — 9,5 სმ.

ზემოაღწერილის თიხის სარკოფაგის მსგავსი ძეგლები უკანასკნელ ხანს დადასტურდა იქვე, ს. გოროვანში, წილკანში, აგრეთვე ალაიანში. ისინი, როგორც ირკვევა, IV—V სს-ში გავრცელებულ ინვენტარს შეიცავენ. ე.ი. აღრეკრისტიანული ხანის ქართლისთვის დამახასიათებელ ძეგლებს წარმოადგენენ.

საანგარიშო წელს სადაზვერვო გათხრები ჩატარდა მცხეთის დასავლეთით ციხედიდისხევში და აღიღ ბარგიყარიაზე.

ციხედიდისხევის შუა წელზე გეოდეზიურად აიგვმა შუა საუკუნეების ნასოფლარი. იქ მიწის ზედაპირზე კარგად შეინიშნება ქვატეხილით ნაგები შენობების ნაშთები, ორი ეკლესია (რომელთაგან ერთი დანგრეულია, ხოლო მეორე — კარგადაა დაცული) და ოთხსართულიანი კოშკი, რომელშიც საწნახელია გამართული.

ციხედიდისხევის მარცხენა სანაპიროზე (იქ, სადაც იგი მდ. მტკვარს ერთვის) და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე — აღიღ ბარგიყარიაზე საძიებო გათხრები ჩატარდა სამ ნაკვეთზე (ბარგიყარია — I—III) (სურ. 321—322).

ბარგიყარია I-ზე, რომელიც უშუალოდ მტკვრის მარჯვენა სანაპიროზე, ფლატეს პირზე მდებარეობს, გავლებულ საძიებო თხრილებში დადასტურდა შემდეგი სტრატეგრაფია: 1) ჰუმუსიანი ფენა — 0,20 — 0,25 მ. 2) მოყვითალო ფერის თიხნარი ნიადაგი — 0,50 — 0,70 მ. 3) ქვალორიანი ფენა — დედაქანი.

აღმოჩნდა სამი სამეურნეო ორმო. ისინი 1 მ-მდე დმ-ის ოვალისებურ ორმოებს წარმოადგენენ, რომლებიც ამოვსებული იყო რიყის ქვებითა და ქვატეხილებით. ორმოში აღმოჩნდა მწირი მასალა: გვიანანტიკური ხანის თიხის ჭურჭლის ნატეხები და ცხოველის ძვლები.

იქვე აღმოჩნდა სამი სამარხი.

სამარხი 1.

(სურ. 323).

1982.02.26; 1,2;

O-W, 0,70x0,65 მ.

კრამიტსამარხია, დაზიანებული. აღმოჩნდა მიწის ზედაპირიდან 0,40 მ სიღრმეზე. როგორც ჩანს, სამარხის კედლები და იატაკი ბრტყელი, გვერდებაკეცილი კრამიტისაგან იყო შედგენილი (შემორჩა განივი კედლისა და იატაკის თითო კრამიტი).

სამარხში აღმოჩენილი ჩონჩხის ნაშთის მი-

ხედვით შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ მიცვალებული მარჯვენა გვერდზე დაუკრძალავთ ხელფეხმოკეცილი, თავით აღმოსავლეთით.

სამარხში აღმოჩნდა თიხის 4 ჭურჭელი.

203 (01/25 — 1; სურ.324) ხელადა მოვარდისფერო-მოჩალისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირი მრგვალი, ოდნავ გადაშლილი აქვს, ყელი — დაბალი, წიბოიანი. მუცელი — გამობერილი, ძირი — ბრტყელი. განივკვეთში ოვალური ყური ყელზე და მხარზე აქვს დაძერწილი.

სიმაღლე — 15,5 სმ, დმ პირის — 6, ყელის — 5,5,

მუცლის — 14, ძირის — 9 სმ.

204 (01/25 — 2; სურ. 325) კოკობი მოშავო-მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირი გადაშლილი აქვს, ყელი — შეზნეკილი, მუცელი — სფერული, ასიმეტრიული, ძირი — ბრტყელი.

სიმაღლე — 8,8 სმ, დმ პირის — 7, ყელის — 6,3,

მუცლის — 9,1, ძირის — 5,5 სმ.

205 (01/25 — 3; სურ. 326) კოკობი, შავად გამომწვარი თიხისა. პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — მომრგვალებული, ყელი — შეზნეკილი, მუცელი — გამობერილი, წიბოიანი. ძირი — ბრტყელი. განივკვეთში ოვალური ყური უშუალოდ პირზე და მხარზეა დაძერწილი.

სიმაღლე — 7 სმ, დმ პირის — 3,9, ყელის — 3,

მუცლის — 7, ძირის — 4,5 სმ.

206 (01/25 — 4; სურ. 327) კოკობი, შავად გამომწვარი თიხისა. პირი ოდნავ გადაშლილი აქვს, ყელი — ცილინდრული, მუცელი — გამობერილი, ასიმეტრიული, ძირი — ბრტყელი.

სიმაღლე — 7,3, დმ პირის — 3,5, ყელის — 3,2,

მუცლის — 6, ძირის — 3 სმ.

ორმოსამარხია. მომრგვალებული ფორმის სამარხი ორმო აღმოჩნდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,80 მ სიღრმეზე, ორიოდე წლის ბავშვის ჩონჩხის ძვლების ცუდად შემონახული ნაშთების მიხედვით, ვერ დადგინდა დაკრძალვის პოზა და დამხრობა.

სამარხში აღმოჩნდა: ბრინჯაოს ზარაკი და

პასტის იოტები.

207 (01/25 — 5; სურ. 330) ზარაკი ბრინჯაოსი, თავწაკვეთილი კონუსის ფორმის, პატინირებული. განივკვეთში მრგვალი მავთულის ენა აქვს.

სიმაღლე — 1,4 სმ, ძირის დმ — 2 სმ.

208 (01/25 — 6) იოტები პასტისა (2 ც.), მოყვითალო ფერის ორი ცილინდრული მძივი.

ორმოსამარხია. როგორც ჩანს, ქვაყრილიანი. აღმოჩნდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,70 მ სიღრმეზე.

სამარხი 3.
(სურ.328—329).

1982.07.01;

9 — 10 წლის ბავშვი მარჯვენა გვერდზე დაუკრძალავთ, ხელფეხმოკეცილი, თავით SW-კენ.

სამარხში აღმოჩნდა: ორი ხელადა.

II, 7; SW-NO; 209 (01/25 — 7; სურ. 331) ხელადა მო-
0,70x0,40x0,20 მ. ვარდისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირი ოდნავ
გადაშლილი აქვს, ბაკო — დაბრტყელებული. ყე-
ლი — დაბალი, ცილინდრული, წიბოიანი; მხრები — დაქანებული, მუცე-
ლი — სფერული. განიკვეთში ოვალური ყური ყელზე და მუცელზეა
მიძერწილი.

სიმაღლე — 9,5, დმ პირის — 4,9, ყელის — 4,6,

მუცლის — 9,1, ძირის — 6,2 სმ.

210 (01/25 — 8) ხელადა მოშავო-მონაცრისფროდ გამომწვარი
თიხისა. დაზიანებულია. პირი ოდნავ გადაშლილი აქვს, ბაკო — მო-
მრგვალებული, ყელი — ცილინდრული, მხრები — დაქანებული, მუცელი
— გამობერილი, ძირი — ბრტყელი.

ზემოაღწერილ სამ სამარხში აღმოჩენილი ნივთები ახლო დგას და
მსგავსია აღმოსავლეთ საქართველოს გვიანანტიკური ხანის ძეგლებზე
აღმოჩენილი მასალებისა [4; 28]. შედარებით აკონკრეტებს თარიღს
პირველ და მესამე სამარხში აღმოჩენილი შავად გამომწვარი კერამიკა,
რომელიც ძირითადად გვიანელინისტური ხანის ძეგლებისთვისაა დამახა-
სიათებელი (29, 30). ზემოაღნიშნულის გამო, ბარგიყარია I-ზე აღმოჩენი-
ლი სამარხები, შესაძლოა, საუკუნეთა მიჯნით დათარიღდეს.

ბარგიყარია I-თან ახლოს, 100-მდე მეტრის დაცილებით აღმოჩნდა
გვიანბრინჯაო-ადრერკინის ხანის რამდენიმე სამარხი.

ორმოსამარხია, დაზიანებული. აღმოჩნდა მიწის
აწინდელი ზედაპირიდან 1,10 მ სიღრმეზე. მიცვა-
ლებულის ჩონჩხის ნაშთების მიხედვით, ვერ და-
დგინდა დაკრძალვის პოზა და დამხრობა.

სამარხი 4.
(სურ. 332).
1982.07.16;
1,70x0,50 მ.

სამარხში აღმოჩნდა სხვადასხვა ფორმის თი-
ხის ქურქელი.

211 (01/25 — 9; სურ. 333) ქოთანი მოშავოდ გამომწვარი თიხისა.
ალაგ ყავისფერი ლაქები ემჩნევა. პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — მო-
მრგვალებული, შეზნექილი, მხრები — დაქანებული, მუცელი — გამობე-
რილი, სფერული, ძირი — ბრტყელი.

სიმაღლე — 23,5 სმ, დმ პირის — 18, ყელის — 17,

ძირის — 9 სმ.

212 (01/25 — 10; სურ. 334) ქილა-სასმისი, მოშავო-მონაცრის-
ფროდ გამომწვარი თიხისა. კასრისებური ფორმა აქვს. პირისა და ძირი-
საკენ ოდნავ შევიწროებულია. პირს ქვემოთ წიბო ემჩნევა, ხოლო შიგ-
ნიდან ამოღარული სარტყელი ამკობს.

სიმაღლე — 13 სმ, დმ პირის — 7,4, მუცლის — 8,5,

ძირის — 5 სმ.

213 (01/25 — 11; სურ. 335) ქოთანი მოშავო-მოყავისფროდ გამო-
მწვარი თიხისა, ყავისფერლაქებიანი, დაზიანებულია. პირი გადაშლილი

აქვს, ბაკო — მომრგვალებული, ყელი — დაბალი, შეზნეპილი, მუცელი — სფერული. მხარზე დაქერწილი აქვს ბრტყელი შევრილი, რომელიც სამ ადგილას ჩაზნეპილია.

კეცის სისქე — 0,7 სმ.

214 (01/25 — 12; სურ. 336) ჯამი მოშავო-მონაცრისფროდ გამო-
მწვარი თიხისა. დაზიანებული. პირი გადაშლილი აქვს, ბაკო — და-
ბრტყელებული, კალთა — დაქანებული, ძირი — ბრტყელი.

კეცის სისქე — 1,2 სმ.

სამარხში აღმოჩნდა აგრეთვე თიხის ჭურჭლის ნატეხები.

სამარხი 5.

(სურ. 337).

1982.07.27.

NW-SO;

2,50x0,40 მ.

ორმოსამარხია, ქვაყრილიანი. დაზიანებულია. აღ-
მოჩნდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,70 მ
სიღრმეზე. სამარხში აღმოჩენილი თავის ქალას
ნაშთების მიხედვით შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ
მიცვალებული თავით NW-კენ იყო დამხრობილი.

სამარხში აღმოჩნდა სხვადასხვა სახის თიხის
ჭურჭელი.

215 (01/25 — 16; სურ. 338) ქოთანი მოშა-
ვო-მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა. დაზიანებულია.

216 (01/25 — 17; სურ. 339) ჯამი მოშავო-მონაცრისფროდ გამო-
მწვარი თიხისა. დაზიანებულია. პირმოყრილი, მხრები მკვეთრად დაქანე-
ბული აქვს. მუცელი — გამობერილი, ძირთან წიბოიანი, ძირზე მიძერწი-
ლი აქვს ფეხი (როგორც ჩანს, სამფეხა ჭურჭელი იყო).

სიმაღლე — 8 სმ.

217 (01/25 — 18; სურ. 340) ქოთანი მონაცრისფროდ გამომწვა-
რი თიხისა. დაზიანებულია. პირი გადაშლილი აქვს. მხრები — დაქანე-
ბული. მხარზე დაქერწილია, ბრტყელი, მრგვალნახვრეტიანი ყური.

კეცის სისქე — 0,7 სმ.

218 (01/25 — 19; სურ. 341) ჯამი შავად გამომწვარი თიხისა. და-
ზიანებულია. პირი ოდნავ გადაშლილი აქვს, ბაკო — დაბრტყელებული,
მხრები — შევული, კალთა — დაქანებული, ძირი — ბრტყელი.

კეცის სისქე — 1 სმ.

გარდა ზემოაღწერილისა, სამარხში დადასტურდა თიხის ჭურჭლის
ნატეხები, რომელთა აღდგენა ვერ მოხერხდა.

სამარხი 6.

(სურ. 342).

1982.07.29; I, II;

1,80x0,80 მ.

ორმოსამარხია, ქვაყრილიანი. დაზიანებულია. აღ-
მოჩნდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,60 მ. და-
კრძალვის პოზა და დამხრობა ვერ დადასტურდა.

სამარხში აღმოჩნდა თიხის ჭურჭელი, ბრინჯა-
ოს საყინძი, მახათი და სარდიონის მძივები.

219 (01/25 — 23; სურ. 343) ხელადა მოშა-
ვოდ გამომწვარი თიხისა. კეცი განანატეხში ყავისფერია. პირი გადა-
შლილი აქვს, ყელი — მაღალი, ცილინდრული; მხარი — წიბოიანი, მუ-
ცელი — ფართო, ძირი — ბრტყელი. ზოომორფული ყური დაქერწილია
ყელსა და მხარზე.

მუცლის ღმ — 14 სმ.

220 (01/25 — 24; სურ. 344) ტოლჩა ლეგა-მონაცრისფროდ გამო-
მწვარი თიხისა. დაზიანებულია. პირი გადაშლილი აქვს. წელი — გამო-
ყვანილი, კალთა — წიბოიანი, ძირი — ვიწრო, ბრტყელი.

სიმაღლე — 12,7 სმ., ძირის ღმ — 6,3 სმ.

221 (01/25 — 25; სურ. 345) საკინძი ბრინჯაოსი, პატინირებულია
მწვანედ. სოკოსებურთავიანია, ღერო ვანიკვეთში მრგვალი აქვს, ბო-
ლოსკენ თანაბრად შევიწროებული. თავს ქვევით რელიეფური სარტყლე-
ბი ემჩნევა, ღეროზე ოვალისებური ნახვრეტი აქვს. წიწვისებური ორნა-
მენტი ამკობს. სიგრძე — 15,2 სმ, თავის ღმ — 1,5 სმ.

222 (01/25 — 26; სურ. 346) მახათი ბრინჯაოსი, პატინირებულია
მწვანედ. ვანიკვეთში მრგვალი, მავთულოვანი ღერო თავთან გადმოყე-
ცილია და ყუნწს ქმნის, წვერისაკენ თანაბრად შევიწროებული.

სიგრძე — 13,1 სმ.

223 (01/25 — 27; სურ. 347) მძივები სარდიონისა (51 ც.) ა) მან-
დარინისებური, მოწითალო-მოვარდისფრო, გაუმჭვირვალე და ნახევრად-
გამჭვირვალე, ცალმხრივიცილინდრულნახვრეტიანი, ასიმეტრიული ზედა-
პირაქერცილილი — 49. ზომები: 1) 1,5 — 2 — 0,3 სმ. 2) 1,2 — 0,9 —
0,3 სმ; 3) 0,6 — 0,7 — 0,3 სმ; 4) 0,7 — 0,4 — 0,25 სმ; ბ) ცილინდრუ-
ლი, ღია ვარდისფერი, ცალმხრივ ცილინდრულნახვრეტიანი — 2 ც.

ზომები: 1) 0,9 — 0,6 — 0,35 სმ; 0,6 — 0,7 — 0,3 სმ.

ზემოაღწერილ სამ სამარხში (№ 4, 5, 6) დადასტურებული მასა-
ლები დამახასიათებელია გვიანბრინჯაოს ხანისათვის და ფართოდაა გა-
ვრცელებული აღმოსააღეთ საქართველოს სინქრონულ ძეგლებზე
(31.32).

გვიანბრინჯაოს ხანის სამარხებთან ახლოს გამოვლინდა გვიანანტი-
კური ხანის ნამოსახლარის ნაშთები (ბარგიყარია III). 30 მ² ფართობზე
გამოვლინდა ქვის ფილაფენილი მოედანი (4x2 მ) და რიყის ქვით ნაგე-
ბი კედლის ნაშთი (სიგანე — 0,6 მ), რომელიც ალიზის კედლის შემზა-
დება უნდა იყოს. იქვე აიკრიფა გვიანანტიკური ხანისათვის დამახასია-
თებელი თიხის ქურჭლის ნაწილები და ცხოველის ძვლები (სურ.
348—355)

ძეგვის მკვიდრმა მასწავლებელმა ე. კვახაძემ მცხეთის ექსპედიციას
გადასცა ამ ადგილებში აკრეფილი გვიანანტიკური ხანის თიხის ქურჭე-
ლი (356 — 357).

საანგარიშო წელს ციხედიდისხევში და სოფ. ძეგვის მიდამოებში ჩა-
ტარებული სადაზვერვო სამუშაოების შედეგად გამოვლინდა საგულის-
ხმო მასალა, რომელიც მეტ-ნაკლები სისრულით ასახავს დიდი მცხეთის
ამ ერთ-ერთი უბნის დემოგრაფიულ სიტუაციას გვიანბრინჯაოს ხანიდან
მოკიდებული შუასაუკუნეების ჩათვლით.

საანგარიშო წელს მოპოვებული კრანოლოგიური და ოსტეოლოგიური მასალების მიხედვით, შეიძლება გაკეთდეს ზოგიერთი დასკვნები მცხეთისა და მისი შემოგარენის მოსახლეობის სიცოცხლის ხანგრძლივობასა და შემადგენლობაზე.

1. სამთავროს სამაროვანზე (01/1) მოპოვებულია გვიანანტიკური ხანის (III—IV სს.) 15 ინდივიდის ჩონჩხი და თავის ქალა (ფრაგმენტული). ამათგან 9 — მამაკაცია, 6 — დედაკაცი. საშუალო ასაკი მამაკაცებისათვის მიახლოებით 36,5 წელია, დედაკაცებისათვის — 26,7 წელი. მამაკაცები შეადგენს მოსახლეობის 1,53%, დედაკაცები — 1,19%.

ადრეშუასაუკუნეების 5 სამარხიდან მოპოვებულია 2 მამაკაცის და 3 — დედაკაცის ფრაგმენტული ჩონჩხი და თავის ქალა. მამაკაცებისათვის საშუალო ასაკი არის 45,0 წელი, დედაკაცებისათვის — 40,8 წელი. მამაკაცები შეადგენს მოსახლეობის 0,14%, დედაკაცები — 0,28%.

2. ნარეკვავის სამაროვანზე (01/10) გაიხსნა ადრერკინის ხანის 5 სამარხი. მოპოვებულია 2 მამაკაცის და 1 დედაკაცის ფრაგმენტული ჩონჩხი და თავის ქალა. ადრერკინის ხანის მამაკაცებისათვის საშუალო ასაკი 50,0 წელია, დედაკაცებისათვის — 27,5 წელი. მამაკაცები შეადგენს მოსახლეობის 0,12%. ადრერკინის ხანის მოსახლეობისათვის სიცოცხლის საშუალო ხანგრძლივობა — 29,12 წელი.

3. ნატახტარ III ტერიტორიაზე გაიხსნა შუაბრინჯაოს ხანის ერთი გორასამარხი. მოპოვებულია ერთი 20 — 25 წლის მამაკაცის დაზიანებული ჩონჩხი.

4. ბარგიყარიას სამაროვანზე (01/25) აღმოჩნდა გვიანელინისტიური (II—I სს.). გვიანანტიკური, და გვიანბრინჯაო-ადრერკინის ხანის 4 სამარხი. მოპოვებულია 2 ბავშვის და 2 გაურკვეველი სქესისა და ასაკის ინდივიდების ფრაგმენტული ჩონჩხი.

5. კოდმანში (01/8) გაიხსნა 1 გვიანრომაული ხანის კრამიტსამარხი. მოპოვებულია 25 — 30 წლის დედაკაცის დაზიანებული ჩონჩხი და თავისქალა.

6. მცხეთა-ქალაქის ტერიტორიაზე გაითხარა 1 კრამიტსამარხი ახ.წ.ად. II საუკუნისა, მოპოვებულია 30 — 35 წლის მამაკაცის დაზიანებული ჩონჩხი და თავის ქალა.

¹ პალეონტოლოგიური კვლევის წინასწარული შედეგების ანგარიში შედგენილია მ. რჩეულიშვილისა და ნ. კილაძის მიერ.

МЦХЕТА 82

Археологические раскопки в Мцхета и его округе

Мцхетская постоянно действующая археологическая экспедиция (МАЭ) продолжала полевые работы в пределах города и его округе на территории исторической Великой Мцхета (рис. 1–357).

В отчетном году раскопки велись в г. Мцхета, на Самтаврском поле, в Гартискари, Нареквави, Натахтари и Цихедидисхеви.

1. В пределах города, во время прокладки траншей, были выявлены слои позднеантичной и средневековой эпох. Из обнаруженных в жилом комплексе эпохи развитого средневековья материалов следует отметить фрагмент сосуда (миски?) с растительным орнаментом, поверхность которого покрыта синей глазурью и расписана белой краской. По-видимому, он привозной.

В черепичных ящиках, обнаруженных в городе и на его окраине в Кодмани, засвидетельствован инвентарь, характерный для могильников Картли I–II вв. нашей эры: керамика красно-розового и палевого обжига, железные перстни с сердоликовыми геммами-инталиями, на которых изображены: Тихе-Фортуна, Афродита, домашние животные и птицы; бусы из разного материала и разной формы, стеклянные бальзамарии.

2. На Самтаврском поле раскопки в основном велись на окраине северо-западного участка могильника. Вскрыты 24 погребения позднеантичного и раннесредневекового периодов. В позднеантичное время бытуют: грунтовые могилы, перекрытые каменными плитами, черепичные и каменные гробницы, погребения, составленные из керамических плит. Следует отметить погребение 597, составленное из хорошо отесанных квадров с пиронами, характерных для эллинистического периода, что наряду с аналогичными памятниками, обнаруженными в прошлые годы, является еще одним явным свидетельством существования на Самтаврском поле общественного здания означенной эпохи.

В II погребениях, относящихся к позднеантичной эпохе, инвентарь представлен: украшениями из золота и бронзы, туалетными принадлежностями и предметами одежды.

В раннесредневековую эпоху, как и прежде, засвидетельствованы каменные гробницы и грунтовые погребения, перекрытые каменными плитами. Большинство из них разграблено.

Из вообще-то скудного погребального инвентаря этой эпохи, следует отметить многочисленность и разнотипность стеклянной посуды, видимо, местного производства.

3. На северной окраине Мцхета – в Гартискари, продолжались раскопки фортификационных сооружений эллинистической эпохи – сырцовой ограды и четырехугольной башни, идентифицированных сообщением Страбона, неприступного укрепления на конечном участке дороги, следовавшей из северных областей вдоль р. Арагви до стольного города Картли – Иберии (Страбон, XI, III, 5).

В отчетном году в Гартискари выявлены еще две башни и куртины между ними (протяженностью до 60 м). В первой башне, в подвальном этаже выявлены обгоревшие дубовые брусья – нужно полагать, следы межэтажного перекрытия.

В отчетном году удалось обнаружить остатки сырцовой стены на левом берегу р. Арагви – видимо, продолжение фортификационной системы.

В округе Мцхета, как и в прежние годы, обнаружены в основном памятники эпохи бронзы и раннего железа.

4. В Нареквави продолжались раскопки памятников раннежелезного периода. Выявлены индивидуальные грунтовые погребения с земляными и каменными насыпями. Покойники в них уложены в скорченной позе, на правом боку или на левом боку, головой на северо-восток и северо-запад. Покойники, видимо, клались на специальном погребальном ложе. Этот обряд захоронения удалось засвидетельствовать и на более ранних погребениях “Церовани IV” и Сатовле-Набагреби. Вскрыты 16 погребений. В них обнаружено: керамика серовато-черного обжига с выемчатым и рельефным орнаментом, железный меч с бронзовой рукояткой, наконечники копья, ножи, украшения из бронзы и т.д. Из инвентаря следует отметить разные по форме бронзовые, железные и костяные наконечники стрел скифского типа.

В Нареквави продолжены также раскопки синхронного поселения: выявлены два помещения, расположенные друг на друге. Стены этих помещений выложены из булыжника и сырца, пол глинобитный: на левом от входа углу, как правило, сооружены печи для выпечки хлеба.

5. Близ с. Натахтари выявлены хозяйственные ямы Куро-Аракской культуры и погребения среднебронзового периода. Следует отметить особо индивидуальное погребение с каменной насыпью и погребальной камерой (размеры – 2,60×2,65×1,30 м) – видимо, курган (табл. VI). Надмогильная насыпь повреждена во время сельскохозяй-

ственных работ. Костяк лежал в сильно скорченной позе (череп не удалось обнаружить, видимо, погребение было разграблено). На юго-восточном и северо-восточном углах погребальной камеры вертикально уложены головы быков – остатки тризны.

В погребении были обнаружены: красно-ангобированная керамика, украшенная шевронами, характерными для Триалетской культуры, пламевидный черешковый бронзовый кинжал, канфарообразный сосуд т.н. минийского типа, обсидиановый наконечник стрелы с выемчатым основанием, бронзовая булава с пирамидальным навершием, костяная пронизь в виде солярного знака и т.д.

6. На западе Мцхета, близ с. Дзегви в Цихедидисхеви произведены разведочные раскопки. В местечке Баргикария раскопаны грунтовые погребения и черепичный ящик позднеримской эпохи, выявлено также синхронное поселение и грунтовые погребения с каменными насыпями эпохи поздней бронзы.

В ущелье Цихедиди произведена геодезическая съемка селища, фортификационных и культовых сооружений средневековой эпохи.

Кроме вышеперечисленных работ, экспедиция вела планомерные разведки на территории исторической Мцхета Великой, собирая материалы для составления археологической карты.

На Мухранской долине обнаружены памятники Куро-Аракского периода, эпохи бронзы – раннего железа и раннего средневековья.

В поселке Армази (Ахали Армази II) на правом берегу р. Куры, напротив Саркинетского хребта, во время разведочных раскопок обнаружены остатки поселения эпохи поздней бронзы-раннего железа.

В Армазисхеви выявлены остатки поселения раннеэллинистической эпохи – предполагаемое раннее селище – Картли – грузинских источников.

Таким образом, в отчетном году вновь выявлены памятники, более или менее полно характеризующие материальную культуру Мцхета и его округа доантичной, античной и средневековой эпох.

წიგანთა III¹

ანტიკური ხანის წერილობითი წყაროს, სტრაბონისეული „სისამურა“-წიწამურის მიდამოებში, არაგვის მარცხენა სანაპიროზე 1986 წელს გამოვლინდა და გაითხარა მრავალფენიანი არქეოლოგიური ძეგლი.

1500 მ² ფართობზე დადასტურდა შემდეგი სტრატეგრაფია (სურ. 358, 359, 368—379).

I ფენა — აღრებიჩაოს ხანის მცირე ორმოებით არის წარმოდგენილი (ღმ — 0,30 მ), რომლებიც, შესაძლოა, ხის ხიმიჩებისათვის იყო განკუთვნილი.

II ფენას ეკუთვნის შუაბრიჩაოს ხანის გორასამარხი (№ 13).

III ფენა — წარმოდგენდა ძვ.წ. I-ის მარანს

IV ფენა — ახ.წ. I საუკუნის ორმოებს შეიცავდა (ღმ — 1 — 1, 20 მ)

V ფენა — ახ.წ. პირველი საუკუნეების სამაროვანით იყო წარმოდგენილი

VI ფენა — ყველაზე გვიანი — ახ.წ. II—III საუკუნეების მარნის ნაშთებს ეკავა.

ზემოაღნიშნული ძეგლი, რომელიც ძირითადად განლაგებულია საგურამოს ქედის დასავლეთი კალთის დასასრულს, ხიდისა და გზის მშენებლობის ზონში, აიგეგმა გეოდეზიურად და დაიყო მ ა ე -ში მიღებულ „მცხეთურ“ ნაკვეთებად (ფართობი — 432 მ²). განათხარმა ფართობმა მოიცვა ნაკვეთები: № 521, 522, 553, 554, 586, 587, 518 და 519.

I ფენა, რომელიც ძეგლის ჩრდილოეთ მონაკვეთში დადასტურდა, დაზიანებული აღმოჩნდა სხვადასხვა სახის მშენებლობისას. უშუალოდ არაგვის პირზე, თინარ ნიდაგში გაჭრილი მცირე ზომის ორმოები (ღმ — 0,2—0,3 მ) გარკვეული კანონზომიერებით იყვნენ განლაგებული. ისი-

¹ გათხრები ჩატარა ლართისკარ-წიწამურის რაზმმა შემდეგი შემადგენლობით: გ. ნარიშანიშვილი — რაზმის უფროსი, ა. აბუთიძე, დ. ლეკაშვილი — უმცრ. მეცნიერ თანამშრომლები, ე. ხახიაშვილი — უფროსი ლაბორანტი, ა. ფერაძე — მხატვარი-არქიტექტორი, ე. მასხარაშვილი — ინჟინერ-გეოდეზისტი, ი. მალრაძე, გ. ხიზანიშვილი — ფოტოგრაფები.

ნი ნახევარწრეს ქმნიდნენ და შესაძლოა, წრიული მოყვანილობის სახლისათვის საჭირო საყრდენი ბოძების ჩასამაგრებლად იყვნენ განკუთვნილნი.

ორმოებში (№ 27, 28, 29, 30, 31) და მის გარშემო აღმოჩნდა თიხის ჭურჭლის ნატეხები, რომელთა ანალოგიები დამახასიათებელია მტკვარ-არაქსის ადრეული ეტაპის ძეგლებისათვის (22; 24; 25).

II ფენას, როგორც აღვნიშნეთ, განეკუთვნება შუაბრინჯაოს ხანის გორასამარხი (13) და მისი სინქრონული კატაკომბური ტიპის სამარხი — კენოტაფი. გორასამარხის კამერა ხის ძელებითა და რიყის ქვებით გადაუხურავთ. ხელფეხმოკეცილი მიცვალებული უშუალოდ შეწირულ ცხვრის ჩონჩხზე ესვენა. კამერის სამხრეთ-აღმოსავლეთ კუთხეებში მოწყობილ ნიშებში ხარის თავფეხი იყო ჩატანებული. სამხრეთ კედელში გამოღებულ თაროში კერამიკა და ალაპის ნაშთი ეწყო.

მე-13 გორასამარხში აღმოჩნდა მრავალრიცხოვანი და მრავალფეროვანი ინვენტარი: შავბრიალა კერამიკა, რომელიც შემკულია ამოღარული და რელიეფური ორნამენტით: ბრინჯაოს ფოთლისებური სატევეარი და საკინძები, ობსიდიანის ქუსლამოღარული ისრისწვერი, „ეგვიპტური“ ფაიანსის, სარდიონისა და ოქროს ბურთულა მძივები — დამახასიათებელია შუაბრინჯაოს ხანისათვის და ზოგადად თრიალეთის „ბრწყინვალე კულტურის“ წრეში ექცევა. აღნაგობითა და დაკრძალვის წესით, აგრეთვე ინვენტარის ნაწილით, წიწამურის გორასამარხი მსგავსია „დიდი მცხეთის“ ტერიტორიაზე — მუხრანის ველზე ბოლო წლებში გათხრილი ძეგლები-სა (ნატახტარი I, III) და მათ შორის შედარებით ადრეული უნდა იყოს.

ზემოაღნიშნულ გორასამარხთან არის დაკავშირებული კატაკომბური ტიპის სამარხი (№ 16) — კენოტაფი, რომლის ანალოგები დადასტურებულია იქვე, მუხრანის ველზე მდებარე ნატახტარის I სამაროვანზე.

III ფენა წარმოადგენდა მარანს — ძირითადად ერთი ტიპის ქვევრების ჯგუფს, რომლებიც თიხნარ ფენაში იყო გამართული და ერთმანეთისაგან თანაბარი მანძილით დაშორებული.

მარანის იატაკზე და ქვევრებში აღმოჩენილი თიხის ჭურჭელი, განსაკუთრებით კი მოწითალო-მოყავისფროდ შეღებილი, გრებილყურიანი ხელადა და წერნაჭით მოხატული კერამიკის პარალელები ცნობილია და დამახასიათებელია გვიანელინისტური ხანის ძეგლებისათვის: სამთავროს სინქრონული ნამოსახლარი, მცხეთის „არაგვის კართან“ აღმოჩენილი კულტურული ფენები, აგრეთვე სამთავროს ქვევრსამარხთა უდიდესი ნაწილი, რომლებიც უფრო ზუსტად შეიძლება ძვ.წ. I საუკუნით დათარიღდეს [23, 31, 35]. ამ თარიღს მხარს უბამს იქვე აღმოჩენილი ლურჯი მინის მრავალწახნაგა საბეჭდავები, რომლებიც უფრო მეტად ამავე დროულ კომპლექსებში დასტურდება [36].

IV—VI ფენებში აღმოჩენილი მასალები ზოგადად გვიანანტიკურ ხანას მიეკუთვნება და მათი ქრონოლოგიური დანაწევრება ძირითადად სტრატეგრაფიული მონაცემების მიხედვით ხერხდება. ასე, მაგალითად, ყველაზე გვიანდელი, VI ფენის კუთვნილი მე-6 ქვევრი აზიანებს V ფენის

სამაროვნის 21-ე ქვევრსამარხს, ხოლო ამავე ფენის მე-17 და მე-18 სამარხები გამართულია მე-7 და მე-8 სამეურნეო ორმოების თავზე და აზიანებს მათ. ორმოები კი, როგორც აღვნიშნეთ, IV ფენას განეკუთვნება. განსაკუთრებული ყურადღება მიიქცია IV ფენის ერთ-ერთ სამეურნეო ორმოში (№ 3) აღმოჩენილმა ტერაკოტულმა ქანდაკებამ. იგი წითლად არის შეღებილი და ჰერმოფროდიტის გამოსახულებას წარმოადგენს. ქანდაკებას ამოღარული ზოლებით ყელზე ყელსაბამი აქვს გამოსახული, ხოლო წელზე – ქამარი (სიმაღლე – 22,5 სმ). იგი გვიანანტიკურ ხანაში გავრცელებული ღვთაების – „ანთროპოსის“ გამოსახულებას უნდა წარმოადგენდეს. ანთროპოსი, რომელიც აერთიანებდა მამაკაცურ და ქალურ საწყისებს, თავისი არსებობის სხვადასხვა ეტაპზე იყო უმაღლესი ღვთაება [37].

IV ფენის საუკუნეთა მიჯნით დათარიღებას მხარს უჭერს ორმოებში დადასტურებული მოწითალოდ გამომწვარი წითლად შეღებილი, თხელკეციანი კერამიკაც, რომლის ანალოგებიც ქართლის სინქრონულ ძეგლებზე დასტურდება.

V ფენა, რომელიც ერთფენიან სამაროვანს უკავია და წარმოადგენილია ორმოსამარხებითა და ქვევრსამარხებით, ქრონოლოგიურად დიდად არ არის დაცილებული წინა ფენის ძეგლებისაგან და უშუალოდ მის გაგრძელებას უნდა წარმოადგენდეს.

ამ მოსაზრების დასადასტურებლად კარგ საყრდენს გვაძლევს სამარხეულ კომპლექსებში აღმოჩენილი 13 მონეტა, რომელთა შორის უმრავლესი (ფრაატ III, ფრაატ IV, ოროდ II, სინათრუქი) პართულია და ძვ.წ. I საუკუნეს განეკუთვნება. შედარებით გვიანდელი მონეტებიდან სამი, ადრეული ცალები, რომის პირველი იმპერატორის ავგუსტუსის სახელით არის მოჭრილი. რაც შეეხება გოტარზეს ღრამებს, რომლებიც შემდგომ ეტაპზე, როგორც წესი, ავგუსტუსის დენარებთან ერთად დასტურდება გვიანანტიკური ხანის ქართლის სამაროვნების სამარხეულ კომპლექსებში. წიწამური III სამაროვანზე არ აღმოჩნდა. წიწამურის სამაროვნის ადრეულობაზე მიუთითებს აგრეთვე, სამარხებში აღმოჩენილი სხვა მასალებიც (მოხატული თიხის ჭურჭელი, მინის გემიანი ბეჭედი, მინის მინიატურული სანელსაცხებლე და სხვ.).

ზემოაღნიშნულის გამო, სამაროვნის ქვედა თარიღი შეიძლება ახ.წ. I საუკუნის შუა ხანებით განისაზღვროს, ხოლო ზედა თარიღის – *terminus ante quem* – დასადგენად გამოდგება VI ფენაში დადასტურებული მარნის ქვევრები, რომლებიც იდენტურია სამარხი ქვევრებისა, თუმცა შედარებით გვიან ჩანს გამართული. ასე, მაგალითად, როგორც აღვნიშნეთ, მარნის მე-6 ქვევრი აზიანებს 21-ე ქვევრსამარხს. ამიტომ შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ წიწამური III სამაროვანი არსებობას წყვეტს ახ.წ. II საუკუნის დასაწყისში, ან ამავე საუკუნის შუა ხანებში. ამ თარიღს ეთანხმება VI ფენაში, მარანში დადასტურებული მასალებიც, რომლებიც II–III საუკუნეების ძეგლებისათვის დამახასიათებელი თიხის ჭურჭლის შემცველია.

ამრიგად, „წიწამური III“ კარგად სტრატოფიცირებული ძეგლია, განსაკუთრებით ანტიკური ხანის ფენები, რომლებიც უშუალოდ აზის ერთმანეთს და მათ შორის ქრონოლოგიური ხარვეზი არ ჩანს. ამიტომ იგი არგუმენტირებული ქრონოლოგიური დიფერენციაციის საშუალებას იძლევა და გარკვეულწილად სინათლეს ჰყვებს გვიანანტიკური ხანის ქართლის ძეგლების ქრონოლოგია-პერიოდიზაციის რთულ პრობლემას.

სამარხთა აღწერა და ინვენტარის აღწერილობა¹

სამარხი 1.
(სურ. 380)
16.05.1986;
DLXXXVII, 9;
SSW-NNO.

ორმოსამარხია, ქვამიწაყრილიანი, დაზიანებულია. სამარხი ორმო მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,7 მ სიმაღლეზე გაუმართავთ. 30–35 წლის დედაკაცი ძლიერ ხელფეხმოკეცილი დაუკრძალავთ, მარცხენა გვერდზე, თავით SSW-კენ.

სამარხში აღმოჩნდა: ხელადა, კოჭობი, ვერცხლის ორი მონეტა, რკინის ჩქიფები, (სურ. 383,

384) ვერცხლის ორი სასაფეთქლე რგოლი, რკინის ბეჭედი.

1 (01/4—III—13^ა; სურ. 398) ხელადის ყური წითლად გამომწვარი კარგად განლექილი თიხისა, გრეხილი, წითლად არის შეღებილი..

2 (01/4—III—13; სურ. 381, 397) კოჭობი შავად გამომწვარი თიხისა. პირი გადაშლილი აქვს. ყელი — გამოყვანილი, მუცელი — მრგვალი, ძირი — ბრტყელი. განივკვეთში მომრგვალებული ყური მხარზე და მუცელზე აქვს დაძვრწილი. სიმაღლე — 6,8 სმ; პირი დმ — 5,8 სმ.

3 (01/4—III—12, სურ. 382, 404) სალესავი რუხი ფერის რიყის ქვისა, განივკვეთში ოთხკუთხა-ბრტყელი, თავთან გახვრეტილია. სიგრძე — 11,2 სმ. სისქე — 1,1 სმ. სიგანე — 2,1 სმ.

4 (01/4—III—14; სურ. 400, 401) რკინის ნივთის ნაწილები, თავთან დაბრტყელებულია, 2 ც. მოზრდილის სიგრძე — 8,5 სმ.

5 (01/4—III—16; სურ. 387, 413) მუჯირას (?) წვერი, რკინისა, კონუსური ფორმის, ძირზე ხეზე დასამაგრებელი ნახვრეტი ამჩნევია. სიგრძე — 5,3; უდ. დმ. 1,6 სმ.

6 (01/4—III—11; სურ. 399) ბეჭედი რკინისა, ძლიერ დაჟანგული და ნაკლულია, მხრებთან გაფართოებულია, გადადის ოვალისებური მოყვანილობის თვალბუდეში, რომელშიც ამავე მოყვანილობის მინის გამჭვირვალე თვალი ზის. თვალზე ამოკვეთილია გამოსახულება.

7 (01/4—III—9; სურ. 385, 407) სასაფეთქლე რგოლი, ბრინჯაოსი, პატინირებულია, წარმოადგენს ბრინჯაოს განივკვეთში რომბისებური მოყვანილობის მავთულისაგან თავებგახსნილ რგოლს. დმ — 2,5 სმ.

¹ სამარხის ნომრის შემდეგ მითითებულია: გახსნის დრო, ნაკვეთი, კვადრეტი, ზომები და მიცვალებულის დამხრობა.

8 (01/4—III—10; სურ. 386, 407) სასაფეთქლე რგოლი ბრინჯაოსი, ზემოაღწერილის ანალოგიური. დმ — 2,3 სმ.

9 (01/4—III—1; სურ. 389, 408) მძივები: ა) ოქროსშუალედნიანი მინისა, სფერული, 5 ც; ბ) ლურჯი, გაუმჟვირვალე მინისა, სფერული, ფართონახვრეტიანი, 2 ც; გ) ცისფერი, გაუმჟვირვალე მინისა, სფერული, 1 ც. დ) ლურჯი, გაუმჟვირვალე მინისა, სფერული, 2 ც.

10 (01/4—III—2; სურ. 388, 412) მძივსაკიდი ქალცედონისა, წვეთისებური, ამღვრეული, სიგრძე — 3,1; დმ — 1,2 სმ.

11 (01/4—III—3; სურ. 390, 409) მძივსაკიდი მუქი ლურჯი, გაუმჟვირვალე მინისა (?), წვეთისებური. სიგრძე — 2,3; დმ — 1 სმ.

12 (01/4—III—4; სურ. 393, 411) მძივსაკიდი¹ მოთეთრო-მოცისფრო, გამჟვირვალე მინისა, წვეთისებური. სიგრძე — 2,6; დმ — 0,7 სმ.

13 (01/4—III—5; სურ. 392, 410) მძივსაკიდი სალათისფერი, გამჟვირვალე მინისა, ამფორისისებური, ასიმეტრული. სიგრძე — 1,7; დმ — 0,9 სმ.

14 (01/4—III—6; სურ. 392) მძივი სარდიონისა, მოწითალო-მოვარდისფრო, კასრისებური, ცალმხრივ კონუსურნახვრეტიანი. სიგრძე — 1,2; დმ — 1 სმ.

15 (01/4—III—7; სურ. 394) მონეტა² ვერცხლისა, ოროდ II (ძვ.წ. 57—38/37 წწ). დმ — 2 სმ.

16 (01/4—III—8; სურ. 395) მონეტა ვერცხლისა, ფრაატ IV (ძვ.წ. 38/37—3/2 წწ), დმ — 2,1 სმ.

სამარხი 2.
DLXIV, 5.

ორმოსამარხია, სამარხის ორმო მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 1,2 მ-ის სიღრმეზე გაუმართავთ. 35—40 წლის მამაკაცი ძლიერ ხელფეხ-მოკეცილი დაუკრძალავთ. მარჯვენა გვერდზე, თავით SO-კენ. უინვენტაროა.

სამარხი 3.
DLXIII, 8.

ორმოსამარხია. 1x0,7 მ. სამარხის ორმო მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,8 მ-ის სიმაღლეზე გაუმართავთ. 30—35 წლის მამაკაცი, ძლიერ ხელფეხ-მოკეცილი დაუკრძალავთ მარჯვენა გვერდზე, თავით O-კენ, სამარხი უინვენტაროა.

სამარხი 4.
(სურ. 414, 415,
420, 421).
DLXXXVII, 4;
W-O.

ქვევრსამარხია, გამოვლინდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,6 მ-ის სიღრმეზე. მოყვითალო თიხნარში პირით აღმოსავლეთისაკენ. სამარხი ქვევრი დამზადებულია მოვარდისფროდ გამომწვარი კარგად განლექილი თიხისაგან. პირი ფართო აქვს, ბაკო — ბრტყელი, ყელი — დაბალი, მხრები —

¹ მძივების აღწერა ეკუთვნის დ. ლეკაშვილს
² მონეტები განსაზღვრა მ. შეროზიამ

დაქანებული, მკვეთრად გამოხედილი. ძირი — ბრტყელი. ქვევრის სიმაღლე — 1,3; უდიდესი დმ — 0,88; პირის დმ — 0,5; ქობის სიფართო — 0,55; ძირის დმ — 0,17 მ. ქვევრს ეხურა ქვიშაქვის ბრტყელი ფილა (ზომები: 0,52x0,55 მ). სამარხი დაზიანებული ჩანს ნამოსახლარის გამართვისას, ქვევრში აღმოჩნდა ბათქაშის ნატეხები და მოყავისფრო-მოწითალოდ შეღებილი ლანგრის ნაწილი.

სამარხში აღმოჩნდა ერთი ინდივიდის (მამაკაცი 30—35 წლის) ჩონჩხის ძვლები, ძლიერ დაშლილი და არეული, ამიტომ დაკრძალვის პოზივერ დადგინდა.

სამარხში აღმოჩნდა:

17 (01/4—III—17; სურ. 417, 418) ჯამი მოვარდისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირი გადაშლილი აქვს, ბრტყელი, ბაკო — ბრტყელი, დაქანებული, ოდნავ შეზნექილი; მხართან წიბოიანი, კალთა — დაქანებული, ქუსლი — დაბალი, რკალისებური, შეღებილია წითლად. სიმაღლე — 5,5 სმ, პირის დმ — 14,5 სმ., ქუსლის სიმაღლე — 2,3 სმ, დმ — 7,3 სმ. აღმოჩნდა ქვევრის პირთან, სამხრეთით.

18 (01/4—III—18; სურ. 416, 419) ლანგარი მოწითალო-მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა, ნაკლულია, პირი ფართოდ გადაშლილი და დაბრტყელებული აქვს. ბაკო — გამოყოფილი მხრისაგან, კალთა — მომრგვალებული და თანაბრად დაქანებული, ქუსლიანი, ძირამოღებული. მოყავისფრო წერნაქით არის შეღებილი, ფსკერზე სპირალისებური ორნამენტი ემჩნევა. ლანგარი ჩავარდნილი ჩანს ქვევრში.

სამარხი 5.

(სურ. 422—424, 439 — 441).

17.05.89;

DLXXXVI, 3,4;

O—W.

ქვევრსამარხია, გამოვლინდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 1,2 მ სიღრმეზე, თიხნარ ნიადაგში პირით O-კენ. მოვარდისფროდ გამომწვარი ქვევრი დამზადებულია კარგად განლექილი თიხისაგან, პირი ფართო აქვს, ბაკო — ბრტყელი, ყელი — დაბალი, ტანი — კვერცხისებური, ძირი — ბრტყელი, პატარა. სიმაღლე — 1,0 მ. უდიდესი დმ — 0,64 მ, პირის დმ — 0,15 მ., პირის დმ — 0,7 მ.

სამარხში აღმოჩნდა ერთი ინდივიდის ჩონჩხის ძვლები, მიცვალებული ჩაუსვენებიათ ძლიერ ხელფეხმოკეცილი, მარცხენა გვერდზე, თავით O-კენ.

ქვევრის პირთან NO მხარეს აღმოჩნდა ყურთან კოჭობი, მის გვერდით რკინის კონუსისებური წვეტიანი იარაღი, ხოლო ძირთან SW-კენ — სამტუჩა ხელადა.

სამარხში აღმოჩნდა:

19 (01/4—III—19; სურ. 426, 433) კოჭობი — ხელადისებური სასმისი, მოვარდისფროდ გამომწვარი თიხისა, ყურთან, პირი გადაშლილი აქვს, ფართო; ყელი — დაბალი, გამოყვანილი, მუცელი — თანაბრად გამოხედილი, ძირი — ბრტყელი. განიკვეთში მრგვალი ყური მოძერწი-

ლია მხარსა და მუცელზე. სიმაღლე — 10,5 სმ, პირის დმ — 7,5, ძირის დმ — 7,5 სმ.

20 (01/4—III—20; სურ. 425, 432) ხელადა ჩალისფრად გამომწვარი თიხისა, სამტუნა (ტუნები არა აქვს მკვეთრად გამოკვეთილი). ყელი — დაბალი. მუცელი — სფერული, ძირი — ბრტყელი, განივკვეთში მომრგვალებული ბრტყელი ყური მოძერწილია უშუალოდ პირზე და მუცელზე. სიმაღლე — 13 სმ, ძირის დმ — 8 სმ.

21 (01/4—III—21; სურ. 431, 438) იარალი რკინისა (მუჯირა?) ძლიერ დაჟანგულია, კონუსისებური მოყვანილობა აქვს, ძირზე ხის ტარზე დასამაგრებელი ნახვრეტი ემჩნევა, სიგრძე — 9 სმ. ნახვრეტის დმ — 2 სმ.

22 (01/4—III—22; სურ. 427—430; 434, 437) მძივები: ა) მინისა პოლიქრომული, კასრისებური 4 ც.; ბ) პოლიქრომული, ყვავილოვანორნამენტისანი, ერთი ცისფერია, მეორე — თეთრი, 2 ც.; გ) სკარაბეოიდისებური, ნაცრისფერი მინისა, მოსწორებულ მხარეს გამოსახულება უნდა იყოს ამოკაწრული, 1 ც.; დ) მწვანე მინის ოთხკუთხა პრიზმისებური, 1 ც.; ე) შაბიამნისფერი, გაუმკვირვალე მინისა, წაკვეთილ-ბიკონუსური, 6 ც.; ვ) დაბალცილინდრული 12 ც.; ზ) ლითონის შუალედიანი (ოქროსფენილი?). 1 ც.

სამარხი 6.

(სურ. 442, 445).

19.08.1986; DLIII,

8; 1,6—0,8 მ,

SSD-NOO.

ორმოსამარხია, სამარხი ორმო მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 1,6 მ-ზე გაუმართავთ და გადაუხურავთ ხის ძელებით (?). ჩაუსვენებიან ორი მიცვალებული: I მამაკაცი 35—40 წლის, II — დედაკაცი 40—45 წლის. მამაკაცი დაუსვენებიან ძლიერ ხელფეხმოკეცილი, მარცხენა გვერდზე, თავით სამხრეთ-დასავლეთით. დედაკაცის ჩონჩხის ძელები

მამაკაცის თავთან 0,2 მ დაცილებით დადასტურდა. ჩონჩხის ძელები არეულია და ამიტომ დაკრძალვის პოზა ვერ დადგინდა. როგორც ჩანს, იგი მიუხეცეტიან მამაკაცის დაკრძალვის დროს.

სამარხში აღმოჩნდა:

23 (01/4—III—64, სურ. 443, 446) შუბის წვერი რკინისა, ძლიერ დაჟანგული და დაშლილია. ფოთლისებურია, ქედიანი. მასრა განივკვეთში ძირისაკენ გაფართოებულია. შემორჩენილი სიგრძე 20 სმ. აღმოჩნდა მამაკაცის მუცლის არეში.

24 (01/4—III—64, სურ. 444, 447) საკინძი (?) ბრინჯაოსი, პატინირებულია. განივკვეთში მრგვალი ღერო თავთან მსხვილია და წვეროსაკენ თანაბრად ვიწროვდება, სიგრძე — 8,5 სმ.

სამარხი 7.

DXXI, 12.

დერგსამარხია, გამოვლინდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,5 მ-ის სიღრმეზე, მოყვითალო თიხნარში. დერგი ორყურაა, დამზადებულია მინარევიანი თიხისაგან, რუხად გამომწვარი. პირი ფართო აქვს, ყელი — დაბალი, მხრები — გამობერილი, სიმაღლე — 0,4 მ.

პირის დმ — 0,26 მ. დერგში დაუკრძალავთ მცირეწლოვანი ბავშვი. სამარხში ინვენტარი არ აღმოჩენილა.

სამარხი 8.
(**ხურ. 469, 470, 475**)
23.07.86;
DLXXXVII, 5;
0,76x0,63 მ.
O→W.

ქვევრსამარხია. დამზადებულია მოვარდისფრო-მოყვითალოდ გამომწვარი თიხისაგან. პირი ფართო აქვს, ბაკო — ბრტყელი, ყელი — დაბალი, მხრები — მკვეთრად გამოხედილი, ტანი — კვერცხისებური, ძირი — ბრტყელი. ქვევრის სიმაღლე — 0,76 მ; ძირის დმ — 0,15; ბაკოს სიფართო — 0,03 მ. ქვევრში დაუკრძალავთ მცირეწლოვანი ბავშვი, ძლიერ ხელფეხმოკეცილი, მარცხენა გვერდ-

ზე, თავით აღმოსავლეთისაკენ.

სამარხში აღმოჩნდა:

25 (01/4—III—25^ა; სურ. 466, 471) ჯამი თიხისა, მოჩალისფრო-მოვარდისფროდ გამომწვარი, პირი ფართო აქვს, გვერდი — შვეული, ოდნავ შეზნექილი; მხარი — წიბოიანი, კალთა — დაქანებული; ქუსლი — დაბალი, წრიული, ამოღარული აქვს. მთლიანად წითელი წერნაქის საღებავით ყოფილა შეღებული. საღებავი შემორჩენილია მხოლოდ ქუსლის პირზე. სიმაღლე — 5 სმ, პირის დმ — 10 სმ. ქუსლის დმ — 6 სმ.

26 (01/4—III—26^ა; სურ. 467, 472) კოჭობი მოჩალისფროდ გამომწვარი თიხისა, თხელკეციანი, პირი მრგვალი აქვს, ყელი — დაბალი; მუცელი — გამოხედილი, წიბოიანი; ძირი — ბრტყელი. სიმაღლე — 6 სმ., პირის დმ — 4 სმ, ძირის დმ — 4,5 სმ.

27 (01/4—II—24; სურ. 474 მარჯვნივ) სასაფეთქლე რგოლი, ბრინჯაოსი, გატეხილია ორად. წარმოადგენს ბრინჯაოს მავთულისაგან დამზადებულ, განიკვეთში მრგვალ, ბოლოებგახსნილ რგოლს. აღმოჩნდა მიცვალებულის გულმკერდის არეში.

28 (01/4—III—24ა) სასაფეთქლე რგოლი ბრინჯაოსი. დამტვრეულია. ზემოაღწერილის ანალოგიური.

29 (01/4—III—25; სურ. 468, 473) მძივები სარდიონისა, მოწითალო-აგურისფერი, ცილინდრული ფორმის, 2 ც.

30 (01/4—III—27; სურ. 468, 473, 474) მძივები მინის: პოლიქრომული, მილისებური, 1 ც; ტალღურორნამენტისანი, კასრისებური, 2 ც; სამკუთხა პოლიქრომული საკიდები 2 ც.; ლურჯტანიანი, თეთრსარტყლიანი, სხვადასხვა ზომის მილისებური 2 ც.; იისფერი, ბიკონუსური ფორმის 10 ც., თვალებიანი, მანდარინისებური: 1) ცისფერი, ტანი შემკული აქვს ორი ყვითელი თვალით, 1 ც. 2) ლურჯი მინისა, გამჟვირვალე, სფერული 5 ც., თეთრი მინისა, ბიკონუსური 13 ც; თეთრი მინისა, სფერული, 1 ც; ლურჯი მინისა, მილისებური 1 ც.; იისფერი მინისა, სფერული 4 ც; ლითონის შუალედიანი (ოქროფენილი?), ფრაგმენტები 2 ც. აღმოჩნდა მიცვალებულის გულმკერდის არეში.

დერგსამარხია, გამოვლინდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,4 მ, № 13 გორასამარხის ქვაყრილის NO ნაწილში და აზიანებს ამ უკანასკნელს. დერჯი დამზადებულია მოჩალისფრო-მოვარდის-

სამარხი 9.
(**ხურ. 448, 449,**
463—465).

28.07.1986;

DXIX,1;

0,54x0,45 მ;

O→W.

ფროდ გამომწვარი კარგად განლექილი თიხისაგან. პირი ფართო აქვს, ტანი — თანაბრად გამობერილი, ოვალისებური, ძირი — ბრტყელი. პირს ქვემოთ, ერთმანეთის საპირისპიროდ დაძვრწილი აქვს განიკვეთში ოვალური ყურები. სიმაღლე — 0,54 სმ, პირის დმ — 0,27 სმ, ძირის დმ — 0,17 სმ. მუცლის დმ — 0,45 სმ. ღერგში დაუკრძალავთ მცირეწლოვანი ბავშვი, ხელფეხმოკეცილი, მარცხენა გვერდზე, თავით O-კენ.

სამარხში აღმოჩნდა:

31 (01/4—III—28; სურ. 456, 459) საკიდი (?) ძვლისა, ფიგურული, შიდაპირზე ამოღარული აქვს წრეები და შიგ ჩაწერილი წერტილებისაგან შემდგარი ორნამენტი. გვერდებზე თითქოს ცხენის თავებია გამოკვეთილი. სიგრძე — 3,1 სმ, სიგანე — 1,7 სმ. მიცვალებულის გულმკერდის არეში.

32 (01/4—III—29; სურ. 452, 462) ზარაკი ბრინჯაოსი, პატინირებულია კონუსისებურტანიანი, თავზე დამაგრებული აქვს ოვალისებური მოყვანილობის განიკვეთში მრგვალი ყუნწი. სადაა, ენა რკინისა ჰქონია, ამჟამად მომძვრალი აქვს, მხოლოდ რკინის ყანგია შერჩენილი. სიმაღლე — 3 სმ, დმ — 2,5 სმ.

33 (01/4—III—30; სურ. 450, 462) ზარაკი ბრინჯაოსი, პატინირებული, ზარბუფისებური, სადა, თავთან გაყრილი აქვს ბრინჯაოს მავთულისაგან დამზადებული ყუნწი, ზედაპირზე ემჩნევა კონცენტრულად განლაგებული, ორი ამოღარული ხაზისაგან შემდგარი სარტყლები. სიმაღლე — 2 სმ, დმ — 2,7 სმ.

34 (01/4—III—31; სურ. 451, 460) ზარაკი ბრინჯაოსი, ზემოაღწერილის ანალოგიურია, ყუნწი და ენა მოტეხილი აქვს. ზარაკები აღმოჩნდა მიცვალებულის პირისახის წინ.

35 (01/4—III— სურ. 453—455, 458) მძივები მინისა: ა) ოქროსშუალედიანი, კასრისებური — 3 ც; დმ — 0,5 სმ. ვერცხლისშუალედიანი, კასრისებური — 5 ც, ბ) ცისფერი, გამკვირვალე მინისა, ცილინდრული, გვერდებდაღარული, დიდი, მასიური — 2 ც. ზომები: სიგრძე — 1,5—1,8 სმ, დმ — 1,3—1,5 სმ. ნახვრეტის დმ — 0,5 სმ.

გამოვლინდა მიცვალებულის პირისახის წინ. იქვე აღმოჩნდა ქალცედონის ოთხკუთხა მოყვანილობის ნატეხი და რკინის ნივთის ნატეხები, რომლებშიც შერჩენილია ბრინჯაოს ქუდიანი მანჭვლები.

36 (01/7—III—32; სურ. 457) მონეტა ვერცხლისა, ოროდ II (ძვ.წ. 57—38/37 წწ) დრაქმა, პართია.

სამარხი 10.

(ხურ. 476, 479).

08.07.1986;

ორმოსამარხია. აღმოჩნდა მე-13 გორასამარხის ყრილში. სამარხის თავსა და ბოლოში ჩადგმული ჰქონდა ბრტყელი, გვერდებაკეცილი კრამბიტი (სურ. 480, 481). 40—45 წლის დედააკაცი დაუკრძალავთ ძლიერ ხელფეხმოკეცილი, მარცხე-

DLXXXVI, 12;
O - W.

ნა გვერდზე, თავით O-ენ. ჩონჩხის ძელები ნაწი-
ლობრივ ადგილგადანაცვლებულია.

სამარხში აღმოჩნდა:

37 (01/4—III—36; სურ. 478, 482) სამაჯური ბრინჯაოსი, პატინირე-
ბულია. რკალშეზნეკილი, ბოლოებგახსნილი, ოვალისებური მოყვანილო-
ბის, განივკვეთში მრგვალი რკალი ბოლოებდამსხვილებულია და მკვეთ-
რად წაყვეთილ-დაბრტყელებული. ბოლოებზე ემჩნევა ამოღარული სარ-
ტყლები. დმ — 6,5 სმ. აღმოჩნდა მიცვალებულის მარცხენა ხელზე.

38 (01/4—III—37; სურ. 477, 483) სამაჯური ბრინჯაოსი. ზემოაღ-
წერილის მსგავსია. ბოლოები შემსხვილებული და დაწახნაგებული აქვს.
წახნაგებზე წერტილოვანი ორნამენტი ემჩნევა. დმ — 6,3 სმ.

ორმოსამარხია, აღმოჩნდა მიწის აწინდელი ზედა-
პირიდან 0,8 მ სიღრმეზე. 45—50 წლის დედაკა-
ცი ესვენა ძლიერ ხელფეხმოკეცილი, მარცხენა
გვერდზე, თავით სამხრეთით. სამარხში ინვენტარი
არ აღმოჩენილა.

სამარხი 11.

(სურ. 484).

09.07.1986;

DLXXXVI, 12; S-N.

სამარხი 12.

(სურ. 485—490).

12.08.1986;

DXVIII, 4;

1,60x0,9x0,4 მ.

ხის სარკოფაგია მოყვითალო თიხნარში გამართუ-
ლი. მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 1,3 მ აღმო-
ჩნდა. მას დაზიანებული ჰქონდა მე-13 გორასამარ-
ხის კამერა — მის სამხრეთ-დასავლეთ კუთხეში. სა-
მარხი შედგენილი ყოფილა ხის ძელებით. სამარხის
კედლებად გამოუყენებიათ ფიცრები და გადაუხუ-
რავთ ხის მრგვალი მორებით. სამარხში ორი მიცვა-

ლებული დაუკრძალავთ, ერთმანეთის პირისპირ, ხელფეხმოკეცილი, თავ-
ვით დასავლეთით. სამარხის N კედელთან დაკრძალული მიცვალებული
მარცხენა გვერდზე ესვენა, ხოლო კედელთან დაკრძალული — მარჯვენაზე.

სამარხში აღმოჩნდა:

39 (01/4—III—47, სურ. 491, 510) ხელადა მოვარდისფრო-მოწითა-
ლოდ გამომწვარი თიხისა. დაზიანებულია და აღდგენილი, პირი ოდნავ
გადაშლილი აქვს. ყელი — ცილინდრული, დაბალი, გამოყვანილი; მუცე-
ლი — თანაბრად გამობერილი, მრგვალი, ძირი — ბრტყელი; განივკვეთ-
ში მომრგვალებული ოთხკუთხა ყური უშუალოდ პირზე და მხარზე აქვს
დაძერწილი. მოხატულია წითელი წერნაქით; ყელზე და მხარზე სამი,
ხოლო მუცელზე ორი ბრტყელი სარტყელი ემჩნევა. სიმაღლე — 17 სმ,
პირის დმ — 7,3 სმ; ძირის დმ — 9,5 სმ. №2 ხელადის გვერდით.

40 (01/4—III—46; სურ. 492, 511) ხელადა მოვარდისფრო-მოჩა-
ლისფროდ გამომწვარი თიხისა; პირი მრგვალი აქვს, ყელი — წიბოიანი,
მხრები — დაქანებული, მუცელი — გამობერილი, დაბალი; ძირი —
ბრტყელი. განივკვეთში ოვალისებური ყური ყელსა და მუცელზეა და-
ძერწილი. სიმაღლე — 12 სმ; პირის დმ — 6,5 სმ; ძირის — 8,4 სმ. სა-
მარხის SO კუთხეში.

41 (01/4—III—45; სურ. 493, 512) ხელადისებური სასმისი, მოვარდისფრო-მოჩაღისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირი მრგვალი აქვს, ოდნავ გადაშლილი, ყელი — წიბოიანი, ტანი — მსხლისებური მოყვანილობის, ძირი — ბრტყელი; განიკვეთში მრგვალი ყური უშუალოდ პირსა და მუცელზეა დაძვრწილი; შეღებილია წითლად. სიმაღლე — 11, 5 სმ; პირის დმ — 5,5 სმ; ძირის — 6 სმ. სამარხის NO კუთხეში.

42 (01/4—III—38) გარსაკრავი (?) ოქროსი — 4 ც; დამზადებულია ოქროს თხელი ფურცლისაგან. დაზიანებულია, აღმოჩნდა № 2 მიცვალებულის კეფასთან.

43 (01/4—III—50^ა; სურ. 495, 516) ბეჭედი რკინისა, ძლიერ დაჟანგული და დაშლილია. რკალი შიგნიდან ბრტყელი და გარედან ამობურცულია. მხრები გაფართოებულია და გადადის ოვალისებური მოყვანილობის ფარაკში, რომელშიც მინის გემმა-ინტალიო ზის. ამოკვეთილია მხედრის გამოსახულება. გემმის ზომა: დმ — 1,2 სმ. № 1 მიცვალებულის ხელის თითებთან.

44 (01/4—III—50; სურ. 501, 517) ბეჭედი რკინისა, ძლიერ დაჟანგული, ნაკლულია. რკალი შიგნიდან ბრტყელი და გარედან ამობურცულია და გადადის ოვალისებური მოყვანილობის ფარაკში. აღმოჩნდა № 1 მიცვალებულის ხელის თითებთან.

45 (01/4—III—48; სურ. 494, 514) საკინძი ბრინჯაოსი, მთლიანად სხმული. სოკოსებურთავიანი. განიკვეთში მრგვალი ღერო შევიწროებულია და წაწვეტებული. თავთან რელიეფური ზოლები ემჩნევა. სიგრძე — 6,8 სმ. № 1 მიცვალებულის შუბლთან.

46 (01/4—III—54; სურ. 502, 515) საკინძის (?) ღეროს ნაწილი ბრინჯაოსი, განიკვეთში მრგვალი, ნემსისებური. შემორჩენილი ნაწილის სიგრძე — 3,5 სმ.

47 (01/4—III—49; სურ. 496, 513) საკინძი ძვლისა, ვარდულის მოყვანილობის ფიგურული თავი აქვს. თავთან შემსხვილებულია და ორი რელიეფური სარტყელი ემჩნევა. წვეროსაკენ თანაბრად შევიწროებულია, წვერი წატეხილი აქვს. სიგრძე — 6,7 სმ. № 1 მიცვალებულის საფეთქელთან.

48 (01/4—III—55; სურ. 518) სასაფეთქლე რგოლი ბრინჯაოსი. გატეხილია ორად. წარმოადგენს ბრინჯაოს მავთულისაგან დამზადებულ, ოვალური მოყვანილობის რკალს. დმ — 1,5 სმ. მიცვალებულის თავთან.

49 (01/4—III—52; სურ. 499, 519) სანელსაცხებლე თხელკედლიანი, გამჭვირვალე მინისა, ძლიერ ირიზებულია და დამტვრეულია, პირი ოდნავ გადაშლილი და შემსხვილებული აქვს; ყელი — მაღალი, ცილინდრული, მუცლისაკენ თანაბრად შევიწროებული; ტანი — მოგრძო; მუცელი თანაბრად გამობერილი. ძირი — მომრგვალებული, შუა ნაწილში შეზნექილი აქვს. სიმაღლე — 3,5 სმ, პირის დმ — 1,4 სმ; ძირის დმ — 1,5 სმ. № 2 მიცვალებულის ხელთან.

50 (01/4—III—51; სურ. 520) სანელსაცხებლე თხელკედლიანი მინისა, ძლიერ ირიზებულია და დაშლილი. პირი გადაშლილი და დაბრტყე-

ლებული აქვს; ყელი — მაღალი. ცილინდრული; ტანისკენ გაფართოებული. შემორჩენილი ნაწილის სიმაღლე — 1,7 სმ; პირის დმ — 1,3 სმ. № 2 მიცვალებულის ხელთან.

51 (01/4—III—53) სანელსაცხებლე მოთეთრო-მოყვითალო თხელკედლიანი მინისა, ძლიერ დაშლილია. № 1 მიცვალებულის ხელთან.

52 (01/4—III—56; სურ. 521) მინის ნივთის ნატეხები, გოფირებული. № 2 მიცვალებულის გულ-მკერდის არეში, მძივებთან.

53 (01/4—III—39; სურ. 504) მონეტა ვერცხლისა, ოროდ II (ძვ.წ. 57—38/37 წწ.). დრაქმა, პართია. წონა 3,37 გრ. ზომა 20/19 მმ. მიცვალებულის პირისახის წინ.

54 (01/4—III—40; სურ. 505) მონეტა ვერცხლისა, ოროდ II (ძვ.წ. 57—38/37 წწ.). დრაქმა, პართია. წონა 2,98 გრ. ზომა 20/19 მმ. აღმოჩნდა იქვე.

55 (01/4—III—41; სურ. 506) მონეტა ვერცხლისა, ოროდ II (?) (ძვ.წ. 57—38/37 წწ.). დრაქმა, პართია. № 2 მიცვალებულის პირში.

56 (01/4—III—42; სურ. 507) მონეტა ვერცხლისა, ოროდ II (?) (ძვ.წ. 57—38/37 წწ.). დრაქმა, პართია. წონა 3,40 გრ. ზომა 18 მმ. № 2 მიცვალებულის პირში.

57 (01/4—III—44; სურ. 509) მონეტა ვერცხლისა, ოროდ II (ძვ.წ. 57—38/37 წწ.). დრაქმა, პართია. წონა 2,31 გრ. ზომა 19/17 მმ. მიცვალებულის ნიკაბთან.

58 (01/4—III—43; სურ. 508) მონეტა ვერცხლისა, ავგუსტუსის დენარი (ძვ.წ. 47 — ახ.წ. 14 წწ.). რომი. წონა — 3,65 გრ. ზომა — 19 მმ. მიცვალებულის პირისახის წინ.

59 (01/4—III—58; სურ. 500, 524) მძივები გიშრისა, ცულისებური, სხვადასხვა ზომის, 13 ც.

1) 2x1,2 სმ; 2) 1,1x0,6 სმ.

მძივები გიშრისა, მილაკისებური, სხვადასხვა ზომის, 8 ც.

1) 2,4x0,4 სმ; 2) 1,8x0,4 სმ.

მიცვალებულის კისრის არეში.

60 (01/4—III—59; სურ. 503, 522) მძივები მინისა (იოტები), სალათისფერი უნდა ყოფილიყო, ამჟამად გახუნებულია. 250 ც. აღმოჩნდა იქვე.

61 (01/4—III—57; სურ. 498, 525) მძივები გიშრისა მილაკისებური, 2 ც. 1) 1,7x0,3 სმ; 2) 1,3x0,3 სმ. მძივსაკიდები შაბიაშნის ფერი, გამჭვირვალე მინის, წვეთისებური ფორმის. ერთი გახვრეტილია შუა ნაწილში. 1) 1,7x0,5 სმ; 2) 1,7x0,3 სმ. მიცვალებულის ფეხებთან.

გორასამარხია, ქვაყრილიანი. ყრილი დაზიანებულია. გარშემო შემოუყვება ორ რიგად დაწყობილი რიყის ქვისაგან და ქვატეხილისაგან შედგენილი წრე (დმ — 16 მ; წრის სიგანე — 0,7 მ); ცენტრალურ ნაწილში, დასაკრძალავი კამერის

სამარხი 13.

(სურ. 526—539).

22.08.1986;

DLXXXVI,7,8,11,12;

DLXXXVII, 5, 9; თავზე გამართულია ქვაყრილი (დმ — 6 მ). ყრი-
DXVIII, 4; ლის ქვეშ გამოვლინდა ოთხკუთხა მოყვანილობის
DXIX, 1. კუთხეებმომრგვალებული ორმო — დასაყრძალავი
კამერა (2x4 მ; 2x5 მ). კამერის SW და SO კუ-

თხეები შეჭრილია 0,5—0,7 მ-ის სიღრმეში, რომლებშიც ხარის თავ-ფეხი დაუწყვიათ. კამერის W კედელში გამოღებულია თახჩა (2,1x0,6x1 მ), რომელშიც შეუწყვიათ ინვენტარის ნაწილი. კამერის კედლებში შეიმჩნევა ფოსოები — ხის ძელების ანაბეჭდები. როგორც ჩანს, კამერა ხის ძელებით გადაუხურავთ და ქვაყრილით გაუმართავთ.

სამარხში დაუკრძალავთ ერთი მიცვალებული, ძლიერ ხელფეხმოკეცილი, მარჯვენა გვერდზე, თავით S-კენ, 55—60 წლის მამაკაცი. იგი უშუალოდ დაუსვენებიათ შეწირულ საქონელზე, ცხვარზე, რომელსაც თავის ქალაში სატევარი ჰქონდა გარჭობილი.

სამარხში აღმოჩნდა: თიხის ცხრა ჭურჭელი, სატევარი ბრინჯაოსი, ბრინჯაოს საკინძები, მახათი, მძივები და ობსიდიანის ანატყეცები.

62 (01/4—III—83; სურ. 543) დერგი შავდ გამომწვარი თიხისა. შავ-პრიალა, კეცი გადანატეხში ყავისფერი აქვს. პირი — გადაშლილი, ყელი — დაბალი, გამოყვანილი; მუცელი — კვერცხისებური, ძირისკენ შევიწროებული; ძირი — ბრტყელი; მხარზე დაძერწილი აქვს განივკვეთში ოთხკუთხა, შვიდი პატარა ყური. ყურის თვალი ოვალისებური მოყვანილობისა აქვს.

სიმაღლე — 37,5 სმ. პირის დმ — 18 სმ; მუცლის — 34,5 სმ; ძირის — 17 სმ. მიცვალებულის S მხარეს — იატაკზე.

63 (01/4—III—84; სურ. 546, 552) ქილა მოშავო-მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა, კეცი ყავისფერი აქვს, ზედაპირი — ნაპრიალები; პირი — გადაშლილი; ბაკო — მომრგვალებული; ყელი — გამოყვანილი, მალა-ლი; მუცელი — თანაბრად გაფართოებული, ძირისაკენ შევიწროებული; ძირი — ბრტყელი; მხარზე კოპებისაგან შედგენილი სარტყელი შემოსლევს.

სიმაღლე — 26 სმ; დმ პირის — 14 სმ; დმ მუცლის — 23,5 სმ; ძირის — 9 სმ. მიცვალებულის SW მხარეს, თახჩასთან, იატაკზე.

64 (01/4—III—85; სურ. 540, 549) დერგი შავდ გამომწვარი თიხისა. სარჩული ყავისფერი აქვს, ზედაპირი — შავ-პრიალა; პირი — გადაშლილი; ბაკო — მრგვალი; ყელი — კონუსური, გაფართოებული; მუცელი — გამობერილი, ძირისაკენ შევიწროებული; მხარზე წყვილი კოპებისგან შედგენილი სარტყელი შემოსლევს.

სიმაღლე — 23,5; პირის დმ — 13სმ; მუცლის დმ — 27 სმ; ძირის დმ — 10,5 სმ. მიცვალებულის SW მხარეს, თახჩასთან, იატაკზე.

65 (01/4—III—86; სურ. 541, 550) დერგი შავდ გამომწვარი თიხისა, პირი გადაშლილი აქვს; ყელი — მალალი, კონუსისებური, მხართან გაფართოებული; მუცელი — სფერული, ძირისკენ თანაბრად შევიწროებული; ძირი — ბრტყელი. მხარზე ემჩნევა ორ, ამოღარულ სარტყელს

შორის ჩაწერილი ირიბი, დაშტრიხული ხაზებით შევსებული ორნამენტი. სარტყელზე გარკვეული ინტერვალით დასმულია სამ-სამი წვერით ძირისკენ მიმართული სამკუთხედისებური სახეები. სიმაღლე — 22 სმ; პირის დმ — 11, 5 სმ; მუცლის დმ — 21 სმ; ძირის — 9,3 სმ. თახჩაში, იატაკზე.

66 (01/4—III—87; სურ. 542, 548) დერგი შავად გამომწვარი თიხისა, ბიკონუსური ფორმის, პირი გადაშლილი აქვს; ყელი — მაღალი, კონუსისებური; მუცელი — წიბოიანი; ძირი — ბრტყელი; ყელსა და მუცელზე კოპებით შედგენილი სარტყელი შემოსდევს, ხოლო მათ შორის სივრცე შევსებულია წრეებითა და რომბული სახეებით შედგენილი ნაკაწრი ორნამენტით.

სიმაღლე — 31 სმ; დმ პირის — 14,5; დმ მუცლის — 25 სმ; დმ ძირის — 9,5 სმ. თახჩაში, იატაკზე.

67 (01/4—III—88; სურ. 545, 551) ქილა შავად გამომწვარი თიხისა, შავპრიალა; კეცი და შიდაპირი მოყავისფრო-აგურისფერი აქვს. პირი ოდნავ გადაშლილი; ყელი — დაბალი, გამოყვანილი, მუცელი — თანაბრად გამობერილი, ძირისკენ შევიწროებული, ძირი — ბრტყელი. მხარზე გარკვეული ინტერვალით, წყვილი კოპებისაგან შედგენილი სარტყელი შემოუყვება.

სიმაღლე — 21,5; პირის დმ — 12,5; მუცლის დმ — 19,5 სმ; ძირის — 10 სმ.

თახჩაში, იატაკზე.

68 (01/4—III—89; სურ. 573) ქილა შავად გამომწვარი თიხისა, შავპრიალა, კეცი ყავისფერი აქვს. დაშლილია. ყელს ქვემოთ რელიეფური კოპების სარტყელი შემოუყვება.

კეცის სისქე — 0,7 სმ. თახჩაში — იატაკზე.

69 (01/4—III—82; სურ. 573) ქილა შავად გამომწვარი თიხისა, შავპრიალა, დაშლილია, პირი გადაშლილი აქვს; ყელი — კონუსური; ძირი — ბრტყელი; აღდგენილის სიმაღლე — 23 სმ; დმ პირის — 11,3 სმ; მუცლის დმ — 21,5; ძირის — 7 სმ. მიცვალებულის თავთან.

70 (01/4—III—81; სურ. 544, 575) კოჭობი მოყავისფრო-მოშავოდ გამომწვარი თიხისა. ასიმეტრიულია. პირი ოდნავ გადაშლილი აქვს. ბაკო — მომრგვალებული; ყელი — გამოყოფილი, მუცელი — ოდნავ გამობერილი; ძირი — ბრტყელი; პირს ქვემოთ, მხარზე თასმის გასაყრელი მოზრდილი ნახერეტი აქვს. სიმაღლე — 7 სმ; პირის დმ — 6,5 სმ; დმ მუცლის — 8,5 სმ; ძირის — 5 სმ. მიცვალებულის N მხარეს იატაკზე. იქვე აღმოჩნდა სამარილე თიხისა, ძლიერ დაზიანებული, აღება ვერ მოხერხდა.

71 (01/4—III—65; სურ. 553, 562) სატევარი ბრინჯაოსი, ფოთლისებური, ყუნწიანი. ყუნწი ბრტყელი აქვს, თავთან გახვრეტილი. სატევრის პირი ბრტყელია, მხრებთან გაგანიერებული, წვერისაკენ თანაბრად შევიწროებული, დაბალქედიანი. სიგრძე — 22,2 სმ; ყუნწის სიგრძე — 4,5 სმ, სიგანე მხართან — 3,7 სმ; ცხერის თავის ქალაში იყო გაყრილი.

72 (01/4—III—78; სურ. 568) ისრის წვერი ოფსიდიანისა, ქუსლ-ამოღარული, პირი კარგად აქვს დამუშავებული, შემორჩენილია ფრთის ნაწილი. მიცვალებულის ზედა კიდურების ახლოს.

73 (01/4—III—72; სურ. 555, 564) საკინძი ბრინჯაოსი, განიკვეთში მრგვალი ღერო შემკულია სარდიონის სფერული მძივით. ნაკლულია. შემორჩენილი სიგრძე — 4 სმ. მიცვალებულის ზედა მარცხენა კიდურთან.

74 (01/4—III—73; სურ. 566) საკინძი ბრინჯაოსი, სოკოსებურთავიანი, მთლიანადსხმული, ღერო განიკვეთში მრგვალი აქვს, ნაკლული. თავთან გახვრეტილია. შემორჩენილი სიგრძე — 4 სმ.

აღმოჩნდა NO ნაწილში, იატაკზე.

75 (01/4—III—74; სურ. 554, 565) საკინძი ბრინჯაოსი, სფერულთავიანი. მთლიანად სხმული, განიკვეთში მრგვალი ღერო აქვს. თავთან ემჩნევა ნახვრეტი. 2 სმ.

მიცვალებული O მხარეზე, იატაკზე.

76 (01/4—III—74^b; სურ. 567) საკინძები ბრინჯაოსი, ლურსმნისებურთავიანი, განიკვეთში მრგვალი ღერო ბოლოსაკენ წაწვეტებულია. თავთან გახვრეტილია, 6 ც. საშ. სიგრძე — 4 სმ.

მიცვალებულის O მხარეს, იატაკზე, ერთ გროვად.

77 (01/4—III—75; სურ. 563) მახათი ბრინჯაოსი. სიგრძე — 3,5 სმ. მიცვალებულის სიახლოვეს, საკინძებთან.

78 (01/4—III—76; სურ. 560, 574) ობსიდიანის ანატეცი. დამუშავებულპირიანი, 2 ც. ცხვრის ყელთან.

79 (01/4—III—66; სურ. 558, 559) მძივი ოქროსი, ფუყე. წაკვეთილბიკონუსური, 1 ც., სფერული — 1 ც., 5 ნატეხი.

მიცვალებულთან, O მხარეს, იატაკზე.

80 (01/4—III—67; სურ. 557, 561, 569—571) მძივები სარდიონისა: ა) შვინდის ნაყოფისებური — 16 ც.; ბ) სფერული — 8 ც.; გ) გახეთქილი — 3 ც. მიცვალებულის პირისახის წინ.

81 (01/4—III—68; სურ. 557, 561, 569—571) მძივები სხვადასხვა: ა) მთის ბროლისა, წაკვეთილ-ბიკონუსური, 1 ც.; ბ) „ეგვიპტური“ ფაიანსისა, მომწვანო-მოცისფრო, 4 ც.; მილისებური, კუწუბოიანი, 2 ც.; სფერული კუწუბოიანი, 2 ც.; კასრისებური, 1 ც.; გ) ანთიმონისა (?) თითისტარისებური, 3 ც.; დ) გიშრისა, ცილინდრული, 3 ც.; ე) ანთიმონისა ნახევარსფერული, 1 ც.; ვ) იოტები მინისა, ვარდისფერი, 25 ც. მიცვალებულის კისრის არეში, იატაკზე.

82 (01/4—III—69; სურ. 572) საკიდი „ეგვიპტური“ ფაიანსისა, გოჭის გამოსახულება, მომწვანო-მოცისფრო. მიცვალებულის მკერდთან, იატაკზე.

83 (01/4—III—70; სურ. 557, 561, 569, 571) მძივები სხვადასხვა: ა) სარდიონის, შვინდის ნაყოფისებური, 8 ც.; სფერული, 3 ც.; ბ) მთის ბროლისა, სფერული, 1 ც.; გ) „ეგვიპტური“ ფაიანსისა, მომწვანო-მოცისფრო, სფერული, 1 ც.; დ) მინისა (?) სფერული გაუმჭვირვალე, მუქი

ფერის, 1 ც; ე) ანთიმონისა (?) თითისტარისებური, 20 ც. მიცვალებულის ფეხებთან, იატაკზე.

84 (01/4—III—71; სურ. 557, 561, 569, 571) მძივი ანთიმონისა (?), თითისტარისებური, 4 ც. მიცვალებულის თავთან იატაკზე.

85 (01/4—III—80; სურ. 557, 561, 509—571) მძივები სხვადასხვა: ა) „ეგვიპტური“ ფაიანსისა, სფერული, 1 ც; ბ) სარდიონისა, სფერული, ცალმხრივ კონუსურნახვრეტისანი, 1 ც. კამერის NO ნაწილში.

სამარხში აღმოჩნდა: პირიდან 1,4 მ-ის სიღრმეზე. 40—45 წლის დედა-კაცი დაუკრძალავთ, ძლიერ ხელფეხმოკეცილი მარცხენა გვერდზე, თავით W-კენ.

სამარხში აღმოჩნდა: 86 (01/4—III—106; სურ. 577, 589) ხელადა, ხელადისებური სასმისი, შავად გამომწვარი, ალაგ

შავპირილა თიხისა, მრგვალიპირიანი. ყელი ცილინდრული, გამოყვანილი აქვს. მუცელი — თანაბრად გამობერილი, სფერული. ძირი — ბრტყელი; განიგვეთში ოთხკუთხა, მომრგვალებულგვერდებიანი, ყური მიძერწილია უშუალოდ პირსა და მხარზე. სიმაღლე — 12 სმ; პირის დმ — 6 სმ; ძირის დმ — 7 სმ.

მიცვალებულის ხელებთან.

87 (01/4—III—107; სურ. 578, 590) კოკობი მოყავისფრო-აგურისფერად გამომწვარი თიხისა; პირი მრგვალი აქვს, ოდნავ გადაშლილი; ყელი — გამოყვანილი; მუცელი ოდნავ გამობერილი; ძირი — ბრტყელი, განიერი; კეცი — მინარეგებიანი. სიმაღლე — 8,7 სმ; მუცლის დმ — 7,5 სმ; ძირის დმ — 7,8 სმ. აღმოჩნდა იქვე.

88 (01/4—III—108; სურ. 579, 591) ჯამი მოვარდისფროდ გამომწვარი თიხისა, პირმოყრილი. ბაკო მომრგვალებული აქვს; კალთა — გამობერილი; ძირი — ბრტყელი; ასიმეტრიული.

სიმაღლე — 5 სმ, პირის დმ — 13 სმ; ძირის დმ — 9,5 სმ.

მიცვალებულის შუბლის წინ.

89 (01/4—III—99; სურ. 588, 592) სანელსაცხებლე გამკვირვალე, მომწვანო ფერის მინისა, კოლბისებური. პირი მოტეხილი აქვს; ყელი — მაღალი, ცილინდრული, ძირისაკენ თანაბრად გაფართოებული, ტანი — მსხლისებური; ძირი — მომრგვალებული, შეზნეკილი. ირიზებულია.

სიმაღლე — 9,5 სმ. მიცვალებულის გულმკერდის არეში.

90 (01/4—III—100) სანელსაცხებლის ნატეხები, მუქი ლურჯი, ოდნავ გამკვირვალე მინისა, მინიატურული. შემორჩენილია მომრგვალებული ძირის ნატეხები, რომელზედაც პირამიდისებური ჩაღრმავება ემჩნევა. სქელკედლიანია.

მიცვალებულის ნიკაბთან.

91 (01/4—III—99; სურ. 582, 598) ბეჭედი ბრინჯაოსი, რკალი ოვალისებური მოყვანილობისაა, შიგნიდან ბრტყელი, გარედან ამობურცუ-

ლია. მხრებთან ოდნავ ამობურცულია და გადადის მრგვალ ფარაკში. თვალბუდეში მომწვანო-მოცისფრო, ამობურცულზურგიანი თვალი ზის. სიმაღლე — 1,8 სმ; სიგანე — 1,6 სმ.

მიცვალებულის გულმკერდის არეში.

92 (01/4—III—92) ბეჭედი რკინისა, ძლიერ დაჟანგული და ნაკლულია; რკალი შიგნიდან ბრტყელი და გარედან ამობურცულია და გადადის ოვალისებური მოყვანილობის ფარაკში. ამავე მოყვანილობის თვალბუდეში პასტის თვალი მჭდარა. ამჟამად მხოლოდ ნაშთია შემორჩენილი. ფარაკის სიგრძე — 2,2 სმ, სიგანე — 1,5 სმ.

მიცვალებულის გულმკერდის არეში.

93 (01/4—III—91; სურ. 586, 596) ზარაკი ბრინჯაოსი, პატინირებულია, ნაკლული, სადა, ზარბუფისებური (კონუსისებური) მოყვანილობისაა, ენა რკინისა აქვს, ყუნწი მოტეხილია.

მიცვალებულის გულმკერდის არეში.

94 (01/4—III—96; სურ. 585, 597) სასაფეთქლე რგოლი ბრინჯაოსი. დამზადებულია ბრინჯაოს ოვალისებური მოყვანილობის მავთულისაგან, რომელსაც ბოლოები გახსნილი და დამსხვილებული აქვს. დმ — 1,7 სმ.

მარცხენა საფეთქელთან.

95 (01/4—III—97; სურ. 585, 597) სასაფეთქლე რგოლი ბრინჯაოსი. ზემოაღწერილის ანალოგიური.

96 (01/4—III—98; სურ. 595) საკინძი (?) ბრინჯაოსი, პატინირებული და ნაკლულია. დამზადებულია განიკვეთში მრგვალი ღეროსაგან. წვეროსაკენ თანდათან ვიწროვდება.

შემორჩენილი სიგრძე — 4,5 სმ. მენჯის ქვეშ.

97 (01/4—III—102; სურ. 580, 593) საკინძი ძვლისა, ფიგურულთავიანი. განიკვეთში მრგვალი ღერო წვეროსკენ თანაბრად შევიწროებულია. თავი წარმოადგენს ორ რელიეფურ ზოლს შორის მდებარე შინდის კურკის ფორმის დაწახნაგებულ მძივის გამოსახულებას. გატეხილია ორად. სიგრძე — 7,5 სმ.

98 (01/4—III—101; სურ. 581, 594) საკინძი ძვლისა, ფიგურულთავიანი. ზემოთ აღწერილის მსგავსია. სიგრძე — 6,6 სმ.

99 (01/4—III—94) მონეტა ვერცხლისა, ავეუსტუსი (?). გაწმენდისას დაიშალა. თავის ქალას ქვეშ.

100 (01/4—III—95; სურ. 587, 599) ვარდული ბრინჯაოსი. დამზადებულია ბრინჯაოს თხელი ფურცლისაგან. ოთხკუთხა, დაწახნაგებული, თავთან ტანისამოსზე დასამაგრებული ნახვრეტი ემჩნევა. სიმაღლე — 2 სმ; სიგანე — 1,8 სმ. გულმკერდის არეში.

101 (01/4—III—103; სურ. 583, 601) მძივი ლურჯი, გაუმკვირვალე მინისა. მუთაქისებური, გვერდებდაღარული, ნაკლულია. სიგრძე — 1,5 სმ; დმ — 1 სმ. ეკირა მარცხენა ხელში.

102 (01/—III—104; სურ. 584,600) მძივი ცისფერი, გამკვირვალე მინისა, კასრისებური, გვერდებდაღარული, ფართონახვრეტიანი, ასიმეტრიული. სიმაღლე — 1,3 სმ; დმ — 1,5 სმ.

103 (01/4—III—105; სურ. 582¹, 602) მძივები სხვადასხვა: ა) სარდონის საკიდები, კუთხეებმომრგვალებული სამკუთხედისებური, ვარდისფერი, სხვადასხვა ზომის, 2 ც; ბ) პოლიქრომული მინის მძივსაკიდები, ცულისებრი: 1) თეთრ, ყვითელ და ლურჯზოლებიანი, 1 ც; 2) თეთრ და ლურჯზოლებიანი, 1 ც; გ) პოლიქრომული ლურჯი, გამკვირვალე მინისა, შუაში თეთრსარტყლიანი, სფერული, 1 ც; დ) სალათისფერი გაუმკვირვალე მინისა, 10 ც; აქედან ერთი წვეთისებური საკიდია, 9 ც — სფერული, სხვადასხვა ზომის; ე) ოქროსშუალედიანი მინისა, 13 ც. აქედან 3 ც მილისებურია, 6 ც — ლიმონისებური, ტყუპი; ვ) კობალტისფერი მინისა, სფერული უნდა ყოფილიყო, ნაკლულია, 1 ც.

სამარხი 15.

(სურ. 604—606)

26.08.1986;

DLXXVI, 8; S-N;

1,3x1,1 მ.

სიმაღლე — 1,3 მ; პირის დმ — 0,4 მ; უდ. დმ — 1,1 სმ; ძირის დმ — 0,15 სმ.

სამარხში ჩონჩხის მხოლოდ ფრაგმენტები აღმოჩნდა. რომლის მიხედვით დაკრძალვის პოზა ვერ დადგინდა. სამარხში მინის სამი მძივი აღმოჩნდა, რომელთა ალება ვერ მოხერხდა.

სამარხი 16.

(სურ. 607—611)

28.08.1986;

DLXXXVII, 5.

იყო რიყის ქვებით. სამარხში აღმოჩნდა მხოლოდ წვრილფეხა საქონლის (ცხვრის) ჩონჩხი.

სამარხში აღმოჩნდა:

104 (01/4—III—112; სურ. 615, 618) ქილა მოვარდისფრო-აგურისფრად გამომწვარი თიხისა, პირი ფართო აქვს, გადაშლილი; ყელი — დაბალი, ცილინდრული, გამოყვანილი; მუცელი — თანაბრად გამობერილი; ძირი — ბრტყელი.

სიმაღლე — 19,5; პირის დმ — 11,5 სმ; ძირის დმ — 8 სმ.

SO კუთხეში.

105 (01/4—III—111; სურ. 613, 616) ქილა — სასმისი მორუხო-მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა, ბიკონუსური ფორმის, პირი გადა-

შლილი აქვს; ყელი — მაღალი, გამოყვანილი; მუცელი — თანაბრად გამობერილი; ძირი — ვიწრო, ბრტყელი, მომრგვალებულ-ოთხკუთხა განივკვეთიანი ყური ყელსა და მხარზე აქვს დაძერწილი. ყურზე, ზემოდან ოდნავ ამოღარული ზოლი ემჩნევა.

სიმაღლე — 15 სმ; პირის დმ — 9,5 სმ; ძირის დმ — 6 სმ.

106 (01/4—III—110; სურ. 612, 617) ჯამი ლეგა-მონაცრისფროდ გამომწვარი, მინარევებიანი თიხისა, ალაგ ნაპრიალები. პირი ფართო აქვს; ბაკო — მომრგვალებული, ამოღარული სარტყლით გამოყოფილი; მხართან გაფართოებულია, ძირისაკენ მკვეთრად შევიწროებული; ძირი — ვიწრო, ბრტყელი; მომრგვალებულ-ოთხკუთხაგანივკვეთიანი ყური მხარზე აქვს დაძერწილი.

სიმაღლე — 11,2 სმ; პირის დმ — 14,5 სმ; ძირის დმ — 6,5 სმ.

107 (01/4—III—109; სურ. 614) სასმისი აგურისფრად გამომწვარი თიხისა, ალაგ შავლეგა. ბიკონუსური ფორმისა. ნაპრიალები ზედაპირი აქვს, პირი ოდნავ გადაშლილია; ყელი — მაღალი, თანაბრად გაფართოებული; მუცელი — წიბოიანი; ძირი — ვიწრო, ბრტყელი.

სიმაღლე — 9 სმ; პირის დმ — 7,5 სმ; ძირის დმ — 3,5 სმ. იქვე აღმოჩნდა სამარილის და კოკების ნატეხები, აგრეთვე ობსიდიანის 2 ანატეცი.

ხაპარხი 17.

(ხურ. 620)

05.09.1986;

DLXXXVI, 8, 12;

N-S.

ორმოსამარხია. გაუმართავთ მე-13 გორასამარხის ყრილში. აღმოჩნდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,9 მ-ის სიღრმეზე. 40—45 წლის მამაკაცი დაუსვენებიათ მარცხენა გვერდზე, ძლიერ ხელფეხმოკეცილი. თავით N-კენ.

სამარხში აღმოჩნდა:

108 (01/4—III—119; სურ. 625, 644) ხელადა მოწითალო-მოვარდისფროდ გამომწვარი კარგად განლექილი თიხისა. პირი ჩამოტეხილი აქვს (გადაშლილი ჰქონია), ყელი — წიბოიანი, დაბალი, ცილინდრული; მუცელი — მრგვალი, სფერული; ძირი — განიერი, ბრტყელი; მომრგვალებულ-ოთხკუთხა განივკვეთიანი ყური ყელსა და მუცელზეა დაძერწილი.

სიმაღლე — 13 სმ; ძირის დმ — 10,5 სმ.

109 (01/4—III—117; სურ. 631) სანელსაცხებლის პირ-ყელის ნატეხი მოთეთრო-მოცისფრო, თხელკედლიანი, გამჭვირვალე მინისა. პირი შემსხვილებული, გადაშლილი ჰქონია; ყელისაგან გამოყოფილი. ყელი — მაღალი, ცილინდრული (?), ყელზე შევულად ხაზი ემჩნევა.

შემორჩენილი სიმაღლე — 3,5 სმ.

110 (01/4—III—118; სურ. 629) მინის გამჭვირვალე მძივის ნატეხები, რუხი ფერის, ეტყობა ინკრუსტაციის ნიშნები.

ორმოსამარხია. აღმოჩნდა მიწის აწინდელი ზედა-

ხაპარხი 18. პირიდან 1,1 მ-ის სიღრმეზე. 25—30 წლის მამაკაცი (ხურ. 621—624). ცი დაუკრძალავთ მარცხენა გვერდზე, ხელ-ფეხმო-

08.09.1986;
DLXXXVI, 12.
S-W.

კეცილი, თავით S-კენ. მიცვალებულს ორ ფენად გადაფარებული ქპონია რელიეფურ-სარტყლიანი ქვევრის ნაწილი.

სამარხში აღმოჩნდა:

111 (01/4—III—151; სურ. 627, 648) სალესავი შავი ფერის რიყის ქვისა, ბრტყელი, ოთხკუთხა. სიგრძე — 8, 8 სმ. სიგანე — 2,5 სმ.

მიცვალებულის მუცელთან.

112 (01/4—III—152; სურ. 628, 647) სალესავი შავი ფერის რიყის ქვისა, ოთხკუთხა, ბრტყელი, თავთან მრგვალი ნახვრეტი აქვს.

სიგრძე — 11 სმ; სიგანე — 1,8 სმ. აღმოჩნდა იქვე.

113 (01/4—III—153; სურ. 626, 645) სალესავი მოთეთრო ფერის კირქვის, ოთხკუთხა, ბრტყელი. თავი პირამიდისებური აქვს, გახვრეტილი. სიგრძე — 8,6 სმ; სიგანე — 2,4 სმ. მიცვალებულის მუხლებთან.

114 (01/4—III—154; სურ. 630, 646) მძივი თეთრი ფერის ქვისა, სფერული ფორმის, ცილინდრულ-ნახვრეტიანი, ნაკლულია.

ღმ — 1,3 სმ. მარცხენა ხელის მტევანთან.

ორმოსამარხია. აღმოჩნდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,9 მ-ის სიღრმეზე. იგი მე-13 გორასამარხის ყრილში გაუმართავთ. მცირეწლოვანი ბავშვი მარცხენა გვერდზე ხელფეხმოკეცილი დაუქრძალავთ, თავით W-კენ.

სამარხში აღმოჩნდა:

115 (01/4—III—158; სურ. 632, 650) სამაჯური ბრინჯაოსი, პატიინირებული, ნაკლულია, რკალშეზნეკილი, ბოლოებგახსნილი. ოვალისებური მოყვანილობის, განივკვეთში მრგვალი რკალი ბოლოებდამსხვილებულია და მკვეთრად წაკვეთილ-დაბრტყელებული. ბოლოზე ემჩნევა ამოღარული სარტყლები. ხელის მტევანთან.

116 (01/—III—159; სურ. 633, 651) სასაფეთქლე რგოლი ბრინჯაოსი, მრგვალი, დამზადებულია განივკვეთში მრგვალი მავთულისაგან, ბოლოებგახსნილია. ღმ — 2 სმ. მიცვალებულის თავთან.

117 (01/4—III—160; სურ. 634, 652) მძივები მინისა სხვადასხვა ფორმის: ა) ოქროსშუალედისანი, სფერული ფორმის, ყვითელი ფერის, ფართო, ცილინდრულნახვრეტიანი, 65 ც; ბ) შვინდის ნაყოფისებური ფორმის, პოლიქრომული მინისა, შემკულია თეთრი სპირალური ზოლებით, ყვითელი ფერისა; გ) მძივსაკიდები წვეთისებური ფორმის, ერთი ცალი სადა, ყვითელი ფერისაა, დანარჩენი პოლიქრომული. შედგენილია მწვანე, ლურჯი, თეთრი და ყვითელი ფერების მინისაგან, 13 ც; დ) ვერცხლისშუალედისანი მინისა, ზორკლიანი, 1 ც.

სიგრძე — 1,8 სმ; ღმ — 0,7 სმ. გულმკერდის არეში.

ორმოსამარხია — დაზიანებული. მცირეწლოვანი ბავშვი მარჯვენა გვერდზე დაუქრძალავთ, თავით S-კენ. ბრტყელი, გვერდებაკეცილი კრამიტი დაუფარებიანთ.

სამარხი 20.
07.10.1986;

DLXXXVI, 8;

S-N.

სამარხში აღმოჩნდა:

118 (01/4—III—162; სურ. 637, 642) ჭამი

თიხისა, მოვარდისფროდ გამომწვარი, პირმოყრილი, კალთამომრგვალებული, დაბალი. ძირი განიერი და ბრტყელი აქვს. ასიმეტრიულია. უხეშად არის ნაძერწი.

სიმაღლე — 3,5; პირის დმ — 12 სმ; ძირის დმ — 11 სმ.

პირისახის წინ.

119 (01/4—III—163; სურ. 638, 643) ჭამი ჩალისფრად გამომწვარი თიხისა, დაბალი, კონუსისებურტანიანი; პირმოყრილი, ძირი განიერი და ბრტყელი აქვს.

პირის დმ — 10 სმ; სიმაღლე — 2,7 სმ; ძირის დმ — 9 სმ.

აღმოჩნდა იქვე.

120 (01/4—III—161; სურ. 636, 641) კოჭობი მოჩალისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირი გადაშლილი აქვს, მრგვალი, ბაკო — ბრტყელი, ყელი — ცილინდრული, დაბალი, მუცელი — სფერული; ძირი — ბრტყელი. უხეში ნახელავია.

სიმაღლე — 6,7 სმ; პირის დმ — 5,2 სმ; ძირის დმ — 5,5 სმ.

აღმოჩნდა იქვე.

121 (01/4—III—164; სურ. 635, 640) კოჭობი, მოვარდისფროდ გამომწვარი თიხისა, პირნაკლულია, ყელწიბოიანი. ტანი მსხლისებური აქვს, დაბალი; მუცელი — გამობერილი; ძირი — ვიწრო, ბრტყელი, მომრგვალებულ-ოთხკუთხაგანიკვეთიანი; ყური ყელსა და მუცელზე აქვს მიძერწილი.

სიმაღლე — 6 სმ; პირის დმ — 4 სმ; ძირის დმ — 4 სმ.

აღმოჩნდა იქვე.

122 (01/4—III—165; სურ. 639, 649) საკინძი ბრინჯაოსი. ბრტყელქუდიანი. განიკვეთში მრგვალ, ნემსისებურ ღეროზე დაურჩილავთ მრგვალი, ბრტყელი ფირფიტა.

სიმაღლე — 4,9 სმ; ქუდის დმ — 1,2 სმ.

თავის ქალასთან.

ქვევრსამარხია, დაზიანებული და გაძარცვული. ქვევრის პირზე მიფარებული იყო ქვიშაქვის ფილა; ბაკო ბრტყელი აქვს; ყელი — გამოყოფილი; ტანი — კვერცხისებური; 30—40 სმ-ის ინტერვალებში რელიეფური სარტყლები დაუყვება. 35—40 წლის მამაკაცის ჩონჩხის ძვლები არეული და დაშლილი იყო. როგორც ჩანს, იგი ხელფეხმო-

კეცილი ესვენა, თავით S-კენ.

სამარხში აღმოჩნდა:

123 (01/4—III—167; სურ. 664,679) ხელადა მოჩალისფროდ-მოვარდისფროდ გამომწვარი თიხისა; პირი და ყური მოტეხილი აქვს. აღდგენილი და ნაკლულია; ყელწიბოიანი; ტანი ბიკონუსური ფორმისა აქვს; ძირი — ბრტყელი.

სიმაღლე — 12 სმ; ძირის დმ — 7,3 სმ.

ცენტრალურ ნაწილში.

124 (01/4—III—166; სურ. 665, 678) ჯამი მოხალისფრო-მოვარდისფროდ გამომწვარი თიხისა. ოდნავ პირმოყრილი; ფართოპირიანი; შვეული კიდე და მკვეთრად დაქანებული კალთა აქვს; ქუსლი დაბალი, მრგვალი; ქუსლზე და კალთაზე ემჩნევა წითელი წერნაქის კვალი.

სიმაღლე — 4 სმ; პირის დმ — 14 სმ; ქუსლის დმ — 7 სმ; ქუსლის სიმაღლე — 1,3 სმ.

აღმოჩნდა იქვე.

სამარხი 22.

07.1986;

DLXXXVII, 1.

ორმოსამარხია. დაზიანებული. მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,5 მ-ის სიღრმეზე გამოვლინდა. მიცვალებულის ჩოჩნჩხისგან შემორჩა თავის ქალა და ძვლების ნაწილები.

სამარხში აღმოჩნდა:

125 (01/4—III—168; სურ. 658) მონეტა ვერცხლისა, სინათრუქი (ძვ.წ. 77—70 წწ). დრაქმა პართია. წონა — 3,64 გ; ზომა — 21,18 მმ.

ცენტრალურ ნაწილში.

ორმოსამარხია. მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,5 მ-ის სიღრმეზე გამოვლინდა. დაზიანებულია. მიცვალებული 25-30 წლის დედაკაცი ხელფეხმოკეცილი მარჯვენა გვერდზე დაუკრძალავთ. სამარხში ინვენტარი არ აღმოჩენილა.

სამარხი 23.

05.10.1986.

DLVI, 2.

ორმოსამარხია. დაზიანებული მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 1 მ-ის სიღრმეზე აღმოჩნდა. 35—40 წლის დედაკაცი დაუკრძალავთ მარცხენა გვერდზე. ძლიერ ხელფეხმოკეცილი, თავით W-კენ.

სამარხში აღმოჩნდა:

126 (01/4—III—173; სურ. 667, 677) ხელადა მოვარდისფრო-მოხალისფროდ გამომწვარი თიხისა. დამტვრეული და აღდგენილია. პირი ფართო აქვს, ყელი — დაბალი; მუცელი — თანაბრად მომრგვალებული.

სიმაღლე — 12,5 სმ; პირის დმ — 8,7 სმ; ძირის დმ — 8,5 სმ.

მიცვალებულის თავთან.

127 (01/4—III—175; სურ. 668, 675) ხელადა მოვარდისფრო-მოწითალოდ გამომწვარი თიხისა, მრგვალპირიანი; პირი ოდნავ გადაშლილი აქვს, ყელი — დაბალი, გამოყვანილი. მუცელი — სფერული, ძირი — ბრტყელი. მომრგვალებულ-ოთხკუთხა განივკვეთის მქონე ყური მხარსა და მუცელზე აქვს დაძვრული.

სიმაღლე — 12,5 სმ; პირის დმ — 8,7 სმ; ძირის დმ — 8,5 სმ.

მიცვალებულის თავთან.

128 (01/4—III—174; სურ. 666, 676) ჯამი მოვარდისფრო-მოხალისფროდ გამომწვარი თიხისა. დაზიანებული, აღდგენილია. პირი ფართო, ოდნავ გადაშლილი აქვს, კიდე — შვეული, შეზნექილი. კალთა — დაქა-

ნებული, ქუსლი — დაბალი, გამოყვანილი, მრგვალი, ძირამოღებულა. პირის სავარაუდო დმ — 15 სმ; სიმაღლე — 5,4 სმ; ქუსლის დმ — 7,3 სმ.

მიცვალებულის თავთან.

129 (01/4—III—171; სურ. 661, 663, 671, 673) სასაფეთქლე რგოლები (3 ც) ვერცხლისა (?); წარმოადგენს ვერცხლის მრგვალი მავთულისაგან დამზადებულ ოვალისებური მოყვანილობის ბოლოებგახსნილ რგოლებს, ბოლოები შეთხლებული და გარდიგარდმო დაღარული აქვს. დმ — 1,5 სმ

130 (01/4—III—172; სურ. 657, 674) მძივები მინისა და პასტის, სხვადასხვა ფორმისა: ა) მოშავო ფერის, შვინდის კურკის ფორმის, 2 ც, ბ) ცისფერი და თეთრი პასტის ბორბლისებური, ბიკონუსური ფორმის, 3 ც. გ) თეთრი ფერის მინის დახორკლილი მძივი, დ)ლიმონისებური, მომწვანო-მოლურჯო ფერის მინისა, 2 ც.

131 (01/4—III—170; სურ. 660) მონეტა ვერცხლისა, ფრაატ III (ძვ.წ. 70—57 წწ) დრაქმა, პართია. წონა — 3,45, ზომა — 20/17 მმ.

მიცვალებულის ხელში.

132 (01/4—III—169; სურ. 659) მონეტა ვერცხლისა, ავგუსტუსის (ძვ.წ. 27 — ახ.წ. 14 წწ) დენარი, რომი. წონა — 3,71 გ, ზომა — 19/16 მმ.

მიცვალებულის პირში.

სამარხი 25.

10.10.1986;

DLV.

დაზიანებულია, ამიტომ სამარხის ტიპი და დაკრძალვის წესი ვერ დადგინდა. გადარჩა მხოლოდ მიცვალებულის თავის ქალა, მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,6 მ სიმაღლეზე.

სამარხში აღმოჩნდა:

133 (01/4—III—176; სურ. 684, 686) ხელადა მოვარდისფრო-მოწითალოდ გამომწვარი თიხისა, პირიმომტვრეულია, პირი გადაშლილი აქვს, ყელი — წიბოიანი, დაბალი, გამოყოფილი, მუცელი — სფერული, ძირი — ბრტყელი. განივკვეთში მომრგვალებული ოთხკუთხა ყური ყელსა და მუცელზე აქვს დაძერწილი. წითელი წერნაქით არის შეღებილი.

სიმაღლე — 13,5 სმ; ძირის დმ — 6,7 სმ; პირის დმ — 9 სმ.

134 (01/4—III—177; სურ. 685, 687) ხელადა მოვარდისფრო-მოწითალისფროდ გამომწვარი თიხისა, პირი მრგვალი აქვს, ოდნავ გადაშლილი, ყელი კონუსური, მხრებისკენ გაფართოებული, წიბოიანი, ტანი — მოგრძო, ოვალისებური, ძირი — ბრტყელი. განივკვეთში მომრგვალებული. ოთხკუთხა ყური მიძერწილი აქვს ყელსა და მხარზე.

სიმაღლე — 17,7 სმ; პირის დმ — 5 სმ; ძირის დმ — 8,5 სმ.

135 (01/4—III—178; სურ. 683, 688) სასაფეთქლე რგოლი ბრინჯაოსი, ოვალისებური ფორმის. განივკვეთში მრგვალია, ბოლოები დამსხვილებული, დაკეპნილი და გახსნილი აქვს. დმ — 2 სმ.

ხამარხო 26.
10.10.1986;
DLV.

დაზიანებულია, ამიტომ სამარხის ტიპი და დაკრძალვის წესი ვერ დადგინდა.

სამარხში აღმოჩნდა:

136 (01/4—III—179; სურ. 689) ხელადა, დამტვრეულია. მოვარდისფრო-მოჩალისფროდ გამომწვარი თიხისა, პირი — მრგვალი და გოფირებული აქვს, წიბოიანი.

დაზიანებულია, ამიტომ სამარხის ტიპი ვერ დადგინდა.

სამარხში აღმოჩნდა:

137 (01/4—III—180; სურ. 680, 681, 691)

ჯამი მოვარდისფრო-მოჩალისფროდ გამომწვარი თიხისა, პირი მრგვალი აქვს, ფართო, გადაშლილი; ბაკო — ბრტყელი, დაქანებული, გვერდი — შევული, თანაბრად მომრგვალებული; კალთა — დაქანებული; ქუსლი — გამოყვანილი, მაღალი, მრგვალი, ღრმად ამოღარული; წითელი წერნაქით შეუღებიათ. ოდნავ ასიმეტრიულია.

სიმაღლე — 5 სმ; პირის დმ — 12 სმ; ქუსლის სიმაღლე — 2,3 სმ.

ქვევრსამარხია — დაზიანებული. აღმოჩნდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,4 მ-ის სიღრმეზე. ქვევარი მაღალყელიანი ყოფილა, ელინისტური ხანის. მიცვალებული ძლიერ ხელფეხმოკეცილი დაუკრძალავთ, თავით S-კენ.

ხამარხო 28.
11.10.1986;
DLV.

სამარხში აღმოჩნდა:

138 (01/4—III—181; სურ. 682, 690) ხელადა მოწითალო-მოვარდისფროდ გამომწვარი თიხისა. დამტვრეულია. მსხლისებურტანიანი ყოფილა. პირი მრგვალი ჰქონია; ყელი — მაღალი; ძირი — ბრტყელი; მუცელზე, ძირთან ნახვრეტი (სადინარი?) ემჩნევა.

139 (01/4—III—182; სურ. 682) მძივები მინისა: ა) თვლებიანი, ტანი წითელი, გაუმჟვირვალე მინისა (თვლები ამოცლილი აქვს), 1 ც; ბ) ცისფერი იოტები, მანდარინისებური, 30 ც; გ) შავი, გაუმჟვირვალე მინისა, მანდარინისებური, 1 ც.

ორმოსამარხია. დაზიანებული. ამიტომ სამარხის ტიპი და დაკრძალვის წესი ვერ დადგინდა. ჩონჩხის შემორჩენილი ძვლების მიხედვით, იგი დედაკაცს ეკუთვნოდა.

ხამარხო 29.
19.10.1986;
DLV.

სამარხში აღმოჩნდა:

140 (01/4—III—185; სურ. 693, 699) კოჭოები მოჩალისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირი მრგვალი აქვს, გადაშლილი; ბაკო — ბრტყელი; ყელი — გამოყოფილი, მაღალი, ცილინდრული, წიბოიანი; მუცელი — მრგვალი; ძირი — ბრტყელი, მომრგვალებულ-ოთხკუთხა განივკვეთის ყური უშუალოდ ყელსა და მუცელზეა დაძერწილი; წითელი წერნაქით ყოფილა შეღებილი.

სიმაღლე — 8 სმ; პირის დმ — 4,2 სმ; ძირის დმ — 4,5 სმ.

141 (01/4—III—186; სურ. 695, 700) ჭამი მოვარდისფრო-მოჩაღისფროდ გამომწვარი თიხისა, პირმოყრილი. კალთა და გვერდი მომრგვალებული აქვს. ძირი — დაბალი, მრგვალი, გამოყოფილი, ამოღარული; წითელი წერნაქის საღებავით ყოფილა შეღებილი. პირი ჩამოტეხილი აქვს.

სიმაღლე — 4,5 სმ; პირის დმ — 12 სმ; ძირის დმ — 5 სმ.

142 (01/4—III—189; სურ. 694, 701) სანელსაცხებლე თხელი, გამკვირვალე მინისა, მინიატურული. პირი გადაშლილი აქვს, დაბრტყელებული. გამოყოფილი; ყელი — მაღალი, ცილინდრული, მხართან თანაბრად გაფართოებული; მუცელი — სფერული; ძირი — მომრგვალებული.

სიმაღლე — 4 სმ; პირის დმ — 2 სმ.

143 (01/4—III—190; სურ. 696, 703) სასაფეთქლე რგოლი ბრინჯაოსი. წარმოადგენს ოვალისებური მოყვანილობის განიგვეთში მრგვალ ბრინჯაოს ბოლოებგახსნილ რგოლს. ბოლოები ოდნავ შემსხვილებული და წაყვეთილი აქვს. დმ — 1,7 სმ.

144 (01/4—III—191; სურ. 697, 702) სასაფეთქლე რგოლი ბრინჯაოსი. ზემოაღწერილის ანალოგიური. დმ — 1,7 სმ.

145 (01/4—III—192) მძივები მინისა: ა) თვალედი, მანდარინისებური. ფართონახვრეტისანი, მუქი ლურჯი ფერის, გაუმკვირვალე, ტანი შემკული აქვს ყვითელი სხვადასხვა ზომის თვლებით. დმ — 1,5 სმ; ბ) მოზაიკური, ოვალური ფორმის, მუქი ლურჯი ფერის გაუმკვირვალე. ტანი შემკული აქვს თეთრი, ყვითელი და მწვანე ქაოტურად განლაგებული თვლებით. დმ — 1,1 სმ. გ) ოქროსშუალედისანი მინისა, სფერული, 2 ც, ლიმონისებური — 1 ც. მოთეთრო-მოყვითალო ფერის იოტები 50 ც.

სამეურნეო ორმოები

სამეურნეო
ორმო 1.
DLXXXVI,4.

აღმოჩნდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,5 მ-ის სიღრმეზე, დაზიანებულია. შემორჩენილი სიმაღლე — 0,3 მ; დმ — 1,3 მ.

ორმოში აღმოჩნდა:

146 (01/4—III—120; სურ. 705) ჭამი მოვარდისფრო-მოჩაღისფროდ გამომწვარი თიხისა, დამტვრეულია და აღდგენილი, ნაკლული, პირი მომრგვალებული აქვს, მოყრილი; კიდე — დაქანებული, კალთა — მომრგვალებული; ძირი — ბრტყელი. პირის დმ — 13,5 სმ; სიმაღლე — 5,2 სმ; ძირის დმ — 7,5 სმ.

147 (01/4—III—121; სურ. 710—712) ჭამი მოვარდისფრო-მოჩაღისფროდ გამომწვარი თიხისა, დამტვრეულია. პირი ფართო აქვს, მოყრი-

ლი; კიდე — დაქანებული; მხარი — წიბოიანი; კალთა — დაქანებული; ძირი — ბრტყელი.

148 (01/4—III—122; სურ. 706) ჯამი მოვარდისფრო-მოჩალისფროდ გამომწვარი თიხისა, დამტვრეულია. პირი ფართო აქვს, მოყრილი, კიდე — დაქანებული; მხარი — წიბოიანი; კალთა მკვეთრად დაქანებული, ძირი — ბრტყელი. სიმაღლე — 5,5 სმ. ორმოში აგრეთვე აღმოჩნდა ზემოდლწერილის მსგავსი სამი ჯამის ნატეხი.

149 (01/4—III—126) ჯამის ძირ-გვერდის ნატეხი მოვარდისფრო-მოჩალისფროდ გამომწვარი თიხისა, ფსკერზე და გვერდის ნაწილზე ემჩნევა ფრჩხილისებური, ამოღრული ორნამენტი, რომელიც ქმნის მზის სიმბოლურ გამოსახულებას (ბორჯღალა?).

150 (01/4—III—128) ხელსაფქვავე, ქვის ქვედა ნაწილი ბაზალტისა, ნავისებური მოყვანილობისა.

სიგრძე — 22,5 სმ; სიგანე — 13 სმ.

151 (01/4—III—129; სურ. 709) ქილა მოყავისფრო-აგურისფრად გამომწვარი თიხისა. დამტვრეულია. პირი გადაშლილი ჰქონია, ყელი — გამოყოფილი; ძირი — ბრტყელი, ალაგ ემჩნევა მურა-მოშაო ლაქები, უხეშად არის ნაძერწი. მხარზე ორი შვერილი ყური ემჩნევა.

152 (01/4—III—130; სურ. 707) ქილა მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა, ალაგ ემჩნევა შავი ლაქები. ზემოაღწერილის ანალოგიური უნდა იყოს.

ორმო 2.
DLXXXVI, 6.

აღმოჩნდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,6 მ-ის სიღრმეზე, მსხლისებური მოყვანილობის. სიმაღლე — 1,5 მ; პირის დმ — 1,4 მ; დმ — 2,1 მ. ორმოში მასალა არ აღმოჩენილა.

ორმო 3.
DLXXXVI, 4.

აღმოჩნდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,6 მ-ის სიღრმეზე. დაზიანებულია. მსხლისებური მოყვანილობის. სიმაღლე — 0,85 მ; პირის დმ — 1,45 მ; ძირის დმ — 1,5 მ.

ორმოში აღმოჩნდა:

153 (01/4—III—61; სურ. 846, 850—851) ტერაკოტა. შიშველი ქალ-კაცის ქანდაკოვანი გამოსახულება თიხისა. ცხოველსახა. ყურები აცქვეტილი აქვს, პირი — ღია; ცხირი — წატეხილი; ნიკაბი — მსხვილი, მომრგვალებული, თვალები — ნაკლვევი რგოლით არის გამოხატული; ყელი — მსხვილი, ყელზე ორი ამოღარული სარტყელი — ყელსაბამი ემჩნევა; ხელები გაშლილი ჰქონია. ამჟამად მოტეხილი აქვს. მკერდი მკვეთრად აქვს გამოსახული. წელზე ამოღარული სარტყელი ეტყობა. მამაკაცის სასქესო ნიშნები მკვეთრად აქვს გამოხატული. უკანა მხრიდან კუდი — სადგამი აქვს მიძერწილი. ფეხები გაშლილი აქვს და ბოლოვდება ცხოველის ბრჭყალების გამოსახულებით. ცალი ფეხის ნაწილი ჩამოტეხილი აქვს. წითელი წერნაქით არის შეღებილი. ორივე საწყისის მქონე — დედაკაცის და მამაკაცის ღვთაება — ანთროპოსის გამოსახულება უნდა იყოს. სიმაღლე — 18,2 სმ.

154 (01/4—III—62) ნატეხები მომწვანო-მოცისფრო, დაშარული, გამკვირვალე, თხელკედლიანი მინისა, 2 ც.

155 (01/4—III—63; სურ. 724) სადგისი ძელისა, წვერისაკენ თანაბრად შევიწროებული და წატეხილი აქვს. სიგრძე — 10 სმ.

156 (01/4—III—135) ჯამი მოვარდისფრო-მოჩალისფროდ გამომწვარი, კარგად განლექილი თიხისა, დამტვრეულია და აღდგენილია. პირი — ფართო, გადაშლილი და დაბრტყელებული აქვს; ბაკო — მომრგვალებული; გვერდი — გამოყოფილი. კალთა — მომრგვალებული და დაქანებული; ძირი — მრგვალი, გამოყოფილი, ამოღარული, ცენტრში ამოზნექილი. მთლიანად დაფარულია მოყავისფრო-მოწითალო ანგობის ფენით.

სიმაღლე — 4 სმ; პირის დმ — 16 სმ; ძირის დმ — 6,6 სმ.

157 (01/4—III—136; სურ. 713) ჯამის ნატეხები მოწითალო-მოჩალისფროდ გამომწვარი, კარგად განლექილი თიხისა. პირი გადაშლილი ჰქონია; კიდე — ოდნავ დაქანებული; კალთა — მომრგვალებული და დაქანებული. მთლიანად შეღებილია მუქი წითელი საღებავით.

158 (01/4—III—137; სურ. 715) ჩაფის პირ-ყელის ნატეხები ჩალისფრად გამომწვარი, კარგად განლექილი თიხისა. პირი გადაშლილი ჰქონია; ბაკო — დაბრტყელებული; ყელი — ცილინდრული, დაბალი, წიბოიანი.

159 (01/4—III—138) დერგის პირ-ყელის ნატეხი მოვარდისფრო-მოჩალისფროდ გამომწვარი თიხისა; პირი გადაშლილი ჰქონია, ბაკო — ბრტყელი. ყელი — ცილინდრული.

160 (01/4—III—140; სურ. 719, 726) ჯამი მოვარდისფრო-მოჩალისფროდ გამომწვარი თიხისა, დამტვრეულია — 2 ნატეხი, პირი მოყრილი აქვს. ბაკო — მომრგვალებული; კალთა — დაქანებული; ძირი — ბრტყელი.

161 (01/4—III—143; სურ. 717) დერგის პირ-გვერდის ნატეხი, მოვარდისფრო-მოჩალისფროდ გამომწვარი, კარგად განლექილი თიხისა. პირი გადაშლილი აქვს, ყელი — გამოყოფილი.

ზემოაღწერილის ანალოგიურია. საინვ. № 144. ჭურჭლის ნატეხები.

162 (01/4—III—146; სურ. 723, 725) ჩაფის პირ-გვერდის ნატეხი მოვარდისფრო-მოჩალისფროდ გამომწვარი, კარგად განლექილი თიხისა. განივკვეთში მომრგვალებულ-ოთხკუთხა ყური უშუალოდ პირსა და მხარზე აქვს დაძვრილი.

163 (01/4—III—148; სურ. 722) ჯამის გვერდის ნატეხი, შავად გამომწვარი თიხისა, შავპრიალა. მხარზე წიბო აქვს. გვერდზე ნახვრეტი ემჩნევა.

164 (01/4—III—149) ქვევრის პირ-გვერდის ნატეხი მოვარდისფრო-მოჩალისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირი გადაშლილი, განიერი, ბრტყელი აქვს; ბაკო — ბრტყელი და დაქანებული; მხარზე რელიეფური ზოლი ემჩნევა.

165 (01/4—III—150; სურ. 727) კრამიტის ნატეხი მოვარდისფრო-ჩალისფრად გამომწვარი თიხისა. ბრტყელი, გვერდობაეკილი. გვერდი მომრგვალებული აქვს. წითლად არის შეღებილი.

ორმო 4.
DLXXXVI, 6.

აღმოჩნდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,4 მ-ის სიღრმეზე. მსხლისებური მოყვანილობისა. სიმაღლე — 1,5 მ; დმ — 0,8მ; ძირის დმ — 1,3 მ.

166 (01/4—III—203) ქილა მოყავისფრო ლეგად გამომწვარი თიხის, უხეშად ნაძერწი. ემჩნევა ცეცხლში მოხვედრის კვალი. დამტვრეულია. პირი ფართო აქვს. გადაშლილი, ყელი — გამოყოფილი; მუცელი — თანაბრად გამობერილი; ძირი — ბრტყელი.

167 (01/4—III—204) ჯამის პირ-გვერდის ნატეხი, ღია ჩალისფრად გამომწვარი, კარგად განლექილი თიხისა, პირმოყრილი, პირი ფართო აქვს, გვერდი — მომრგვალებული, კალთა — დაქანებული. გვერდზე და ძირზე ორი ნახვრეტი ემჩნევა.

168 (01/4—III—206; სურ. 736) ჭურჭლის ძირ-გვერდის ნატეხი მოვარდისფრო-მოჩალისფროდ გამომწვარი თიხისა. მუცელი მრგვალი ჰქონია. ძირი — ბრტყელი, მუცელზე ყურის ძირი აქვს დაძერწილი. ყურის ძირზე სამი რადიალური ზოლი ემჩნევა.

169 (01/4—III—207, 208, 209; სურ. 731, 739, 740) ჯამის ნატეხები მოვარდისფრო-მოჩალისფროდ გამომწვარი თიხისა, პირმოყრილი.

საინვ. № 140-ის ანალოგიურია.

170 (01/4—III—211; სურ. 737) ხელადის პირ-გვერდის ნატეხი მოვარდისფრო-მოჩალისფროდ გამომწვარი თიხისა. კარგად განლექილი. პირი გადაშლილი აქვს, მრგვალი, შესქელებული. ყელი — ცილინდრული. წიბოიანი. განიკვეთში ოვალური მოყვანილობის ყური ყელსა და მხარზე აქვს დაძერწილი. ყურის თავთან შეჰქეპი აქვს. ზედაპირი დაფარული ჰქონდა წითელი ანგობის ფენით.

171 (01/4—III—210; სურ. 742) ქოთნის პირ-გვერდის ნატეხი. შავად გამომწვარი, მინარევებიანი თიხისა. პირი გადაშლილი აქვს. ყელი — გამოყოფილი, მუცელი — თანაბრად გამობერილი.

172 (01/4—III—212; სურ. 738) ქოთნის გვერდის ნატეხი მოწითალო-აგურისფრად გამომწვარი თიხისა. განიკვეთში მომრგვალებულ-ოთხკუთხა ყური მხარზე და მუცელზე ჰქონია დაძერწილი.

XVIII, 4, XXXVI, 8, XXXVII, 9 ნაკვეთებში გამოვლინდა ზემოაღწერილის მსგავსი მოყვანილობის ორმოები № 5, 6, 7, რომლებშიც არქეოლოგიური მასალა არ აღმოჩენილა.

ორმო 8.
XXVI, 12.

აღმოჩნდა მე-18 საპარხის ქვეშ. სიმაღლე — 1,65 მ; პირის დმ — 1,1 მ; ძირის დმ — 1,4 მ.

173 (01/4—III—213; სურ. 757) ქოთნის პირ-გვერდის ნატეხი აგურისფრად გამომწვარი თიხისა; ყურიანი, ოვალისებური მოყვანილობის ყური უშუალოდ პირსა და მხარზე აქვს დაძერწილი. კეცი გადანატეხში მსხვილქვიშამინარევებიანია.

174 (01/4—III—214; სურ. 760) ქილის პირ-გვერდის ნატეხი მოვარდისფრო-მოჩალისფროდ გამომწვარი თიხისა, პირი გადაშლილი ჰქონია, ყელი — გამოყოფილი. ამავე ორმოში აღმოჩნდა ზემოაღწერილის მსგავსი ჭურჭლის პირ-გვერდის ნაწილები, საინვ. № 218, 219, 222, 223, 225, 226, 228, 229 (სურ. 762, 761, 763, 764).

175 (01/4—III—215; სურ. 755) ჩაფის (?) პირ-გვერდის ნატეხი მოჩალისფრო-მოვარდისფროდ გამომწვარი თიხისა, პირი გადაშლილი ჰქონია; ყელი — გამოყვანილი; განივკვეთში ოვალისებური მოყვანილობის ყური უშუალოდ პირზე და მხარზე აქვს დაძვრწილი. იქვე აღმოჩნდა ზემოაღწერილის მსგავსი ჭურჭლის პირ-გვერდის ნატეხი. საინვ. № 220, 231.

176 (01/4—III—217; სურ. 752) ხელადისებური სასმისის პირ-გვერდის ნატეხი ჩალისფრად გამომწვარი, კარგად განლექილი თიხისა. პირი გადაშლილი ჰქონია, ყელი — გამოყვანილი, განივკვეთში ოვალისებური ყური მხარსა და მუცელზე აქვს დაძვრწილი.

177 (01/4—III—221; სურ. 748) სამტუჩა ხელადის პირ-ყელის ნატეხი ჩალისფრად გამომწვარი, კარგად განლექილი თიხისა.

178 (01/4—III—200) ქოთნის გვერდის ნატეხები ლეგა-მოყავისფროდ გამომწვარი, მინარევიანი თიხისა. მომრგვალებულ-ოთხკუთხა განივკვეთიანი, ლენტისებური ყური მუცელზე აქვს მიძვრწილი.

179 (01/4—III—231, 232; სურ. 750, 751) მცირე ზომის თიხის ჭურჭლის ყურები, მომრგვალებულ-ოთხკუთხა განივკვეთის მქონე.

ერთ-ერთი შეღებილია წითელი წერნაქის საღებავით.

180 (01/4—III—227) პირ-გვერდის ნატეხი ჩალისფრად გამომწვარი თიხის ჭურჭლისა, პირი დაბრტყელებული აქვს; ყელი — გამოყოფილი.

181 (01/4—III—233; სურ. 758) ქვევრის პირ-გვერდის ნატეხი მოვარდისფრო-მოჩალისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირი ბრტყელი, ბაკო — შიგნით დაქანებული; ყელი — გამოყოფილი. პირზე ამოღარული დამლა ემჩნევა: წრის შიგნით პორიზონტული ხაზით.

182 (01/4—III—234) ქვევრის პირ-გვერდის ნატეხი მოვარდისფრო-მოჩალისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირი დაბრტყელებული აქვს. ბაკო — დაქანებული, რომელზედაც ამოღარული სარტყელი ემჩნევა. ყელი გამოყოფილი აქვს. პირზე ნაქაწრი ზოლები ემჩნევა. კეცი გადანატეხში წითელია, კირქვის ჩანართებით. პირის სიბრტყე — 4,5 სმ.

ზემოაღწერილის მსგავსია აქვე აღმოჩენილი ქვევრის პირ-გვერდის ნატეხები. საინვ. № 235 (სურ. 766).

183 (01/4—III—236) იქვე ამავე ტიპის ქვევრის, გვერდის ნატეხი, რომელზედაც შემორჩენილია რელიეფური, დაკეწილი ზოლი.

184 (01/4—III—237 სურ. 769) კრამიტი წითლად გამომწვარი. მინარევიანი თიხისა, ბრტყელი, გვერდებაკეცილი. გვერდზე სამკუთხა შვერილი აქვს. ასეთივე მოყვანილობის ილია, აკეცილ გვერდზე, ზემოდან ფუძეგახსნილი სამკუთხედის მოყვანილობის ამოღარული ნიშანი ემჩნევა. შიდაპირზე წითელი წერნაქის საღებავი აქვს წასმული.

შემორჩენილი ნაწილის სიგრძე — 13, 7 სმ. აკეცილი გვერდის სიმაღლე — 2,4 სმ. ილლიის სიგრძე — 9,2 სმ.

185 (01/4—III—238) მოჩალისფრო-მოწითალოდ გამომწვარი თიხის ჭურჭლის გვერდის ნატეხები (4 ცალი). შერჩენილი აქვს განიკვეთში ოთხკუთხა მოყვანილობის ყურის ნაწილები.

186 (01/4—III—239) მოჩალისფროდ გამომწვარი ყურის ნატეხი, შემორჩენილია მომრგვალებულ ოთხკუთხა განიკვეთის მქონე ყურის ნაწილი.

187 (01/4—III—240) ხელადის პირ-გვერდის ნაწილი მოწითალო-მოვარდისფროდ გამომწვარი, კარგად განლექილი თიხისა. პირი გადაშლილი ჰქონია, ყელი — გამოყვანილი, მაღალი, მომრგვალებულ-ოთხკუთხა განიკვეთის მქონე ყურის თავი. უშუალოდ პირს ქვემოთ აქვს დაქერწილი. შეღებილი ყოფილა მოწითალო-მოყავისფრო ფერის წერნაკით.

188 (01/4—III—241) დერგი. მოწითალო-მოვარდისფროდ გამომწვარი თიხისა, პირი გადაშლილი და დაბრტყელებული აქვს. ბაკო — ბრტყელი, ყელი — გამოყვანილი.

189 (01/4—III—242) ჯამი, მოწითალო-მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა. ძლიერ დაზიანებულია, პირი მოყრილი აქვს. გვერდი — მომრგვალებული. კალთა — მკვეთრად დაქანებული, ძირი — ბრტყელი. სიმაღლე — 5,1 სმ. იქვეა მოჩალისფრო-მოვარდისფროდ გამომწვარი თიხის ჭურჭლის ძირ-გვერდის ნატეხები.

190 (01/4—III—243) მოწითალო-მოვარდისფროდ გამომწვარი ჯამის ნატეხი. პირი მოყრილი ჰქონია, გვერდი — მომრგვალებულ-წიბოიანი, კალთა — დაქანებული, მთლიანად ზედაპირი დაფარულია წითელი საღებავით.

191 (01/4—III—245) ჯამი ჩალისფრად გამომწვარი თიხისა; დაზიანებული; პირმოყრილი, გვერდი — მომრგვალებული, კალთა — მკვეთრად დაქანებული. ძირი — ბრტყელი, სიმაღლე — 5,2 სმ.

192 (01/4—III—246) ჯამი ჩალისფრად გამომწვარი თიხისა, პირმოყრილი, ბაკო — მომრგვალებული და დაბრტყელებული აქვს, გვერდი — წიბოიანი, კალთა — თანაბრად დაქანებული, ძირი — ბრტყელი, სიმაღლე — 6 სმ.

193 (01/4—III—247) ჯამის გვერდის ნაწილი, მოწითალო-მოვარდისფროდ გამომწვარი თიხისა, ალაგ შავი ლაქებით. პირი ძლიერ მოყრილი აქვს. გვერდი მკვეთრად მომრგვალებული, კალთა — დაქანებული.

194 (01/4—III—248) ჯამის პირ-გვერდის ნაწილი, მოწითალო-აგურისფრად გამომწვარი თიხისა, პირმოყრილი, ბაკო — დაბრტყელებული და დაქანებული აქვს; გვერდი — მომრგვალებული, კალთა — დაქანებული.

195 (01/4—III—250) ჯამი მოჩალისფრო-მოვარდისფროდ გამომწვარი თიხისა, პირმოყრილი, გვერდი წიბოიანი აქვს; კალთა — დაქანებული, ძირი — ბრტყელი. დაზიანებულია. სიმაღლე — 5,5 სმ.

აქვე აღმოჩნდა ამავე ტიპის გვერდმომრგვალებული ჯამების პირ-გვერდის სამი ნატეხი.

196 (01/4—III—249) მოწითალო-მოვარდისფროდ გამომწვარი თიხის ჭურჭლის ნატეხები. კარგად განლექილი თიხისა. მათ შორის სამი ცალი შეღებილი ყოფილა წითელი საღებავით, სამზე კი წითელი და ყავისფერი წერნაქის ზოლები ემჩნევა.

197 (01/4—III—251) ჯამის ძირ-გვერდის ნატეხი. მოჩალისფროდ გამომწვარი. ფსკერზე ზემოაღწერილი ჯამის ანალოგიური ორნამენტები ემჩნევა (საინგ. № 126).

198 (01/4—III—252) საწაფი ჩალისფრად გამომწვარი თიხისა. ბიკონუსისებური ფორმის. შემორჩენილია მხოლოდ ნახევარი. სიმაღლე — 3 სმ; ნახვრეტის დმ — 2 სმ.

199 (01/4—III—253) ჯამი ჩალისფრად გამომწვარი, კარგად განლე-ქილი თიხისა, თხელკედლიანი; პირი გადაშლილი და ფართო აქვს. გვერ-დი — წიბოიანი; კალთა — დაქანებული; ქუსლი — მრგვალი, ამოღარუ-ლი. შემორჩენილია მესამედი ნაწილი. სიმაღლე — 4,5 სმ; ქუსლის დმ — 6 სმ.

200 (01/4—III—254) ქვევრის გვერდის ნატეხები, მოჩალისფრო-მო-ვარდისფროდ გამომწვარი თიხისა. თხელკეციანი, ზედაპირზე ყოველ 6—8 სმ-ის ინტერვალში თოკისებური, ჰორიზონტული სარტყელი ემ-ჩნევა. 3 ნატეხი.

ორმო 9.
DXVIII, 5.

აღმოჩნდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან დაახ-ლოებით 1 მ-ის სიღრმეზე. მსხლისებური მოყვა-ნილობისაა. სიმაღლე — 0,6 მ; პირის დმ — 0,80; ძირის — 1 მ. ამოვსებული იყო მიწით და რიყის ქვებით. არქეოლოგიური მასალა არ აღმოჩენილა. აღმოჩნდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,5 მ-ის სიღრმეზე. მსხლისებური მოყვანილობისაა. სიმაღ-ლე — 0,6 მ; პირის დმ — 0,85 მ; ძირის დმ — 1,1 მ.

ორმო 10.
DLXXXVI, 11.

201 (01/4—III—255) ჯამის პირ-გვერდის ნატეხი მოჩალისფროდ გამომწვარი თიხისა, პირმოყრილი. ბაკო — ბრტყელი. დაქანებული. გვერდი — წიბოიანი; კალთა — მკვეთრად დაქანებული; ფსკერზე ემჩნე-ვა ფრჩხილისებური ორნამენტი. შემორჩენილი სიმაღლე — 9,5 სმ.

202 (01/4—III—256) თიხის ჭურჭლის პირ-გვერდის ნატეხები მო-ნაცრისფრო-მოჩალისფროდ გამომწვარი, პირმოყრილი. ფართოპირიანი. დაბალი ყელი უშუალოდ მხარსა და მუცელში გადადის. განივკვეთში მომრგვალებულ-ოთხკუთხა ფორმის ყური ჰქონია მიქერწილი.

203 (01/4—III—259) თიხის ჭურჭლის ყურ-გვერდის ნატეხი. მო-ვარდისფრო-მოჩალისფროდ გამომწვარი. განივკვეთში მომრგვალებულ-ოთხკუთხა, მასიური ყური ჰქონია. ყურის თვალი ოვალისებური მოყვა-ნილობისა აქვს.

204 (01/4—III—260) თიხის ჭურჭლის გვერდის ნატეხი, მოჩაღის-ფრო-მონაცრისფროდ გამომწვარი. ზედაპირზე შერჩენილი აქვს მოწითალო-მოყავისფრო წერნაქის ზოლი.

205 (01/4—III—261) ობსიდიანის ანატეც-ანამტვრევები, 2 ნატეხი. ერთზე შერჩენილია რეტუმის კვალი.

ორმო 11.
DLXXXVI, 4.

აღმოჩნდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,4 მ სიღრმეზე. მსხლისებური მოყვანილობის ყოფილა. სიმაღლე — 0,4 მ; პირის დმ — 1,15 მ; ძირის დმ — 1,2 მ.

არქეოლოგიური მასალა არ აღმოჩენილა.

აღმოჩნდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,9 მ სიღრმეზე.

ორმო 12.
DLXXXVI, 8.

სიმაღლე — 0,4 მ; პირის დმ — 1,2 მ; ძირის დმ — 1,2 მ.

არქეოლოგიური მასალა არ აღმოჩენილა.

აღმოჩნდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 1,1 მ სიღრმეზე.

ორმო 13.
DLIV, 5.

სიმაღლე — 0,5 მ; პირის დმ — 0,7 მ; ძირის დმ — 0,75 მ.

ორმოში აღმოჩნდა:

206 (01/4—III—269) თიხის ჭურჭლის პირ-გვერდის ნატეხი მოწითალო-მოწაბლისფროდ გამომწვარი თიხისა, ნაპრიალები, კეცი გადანატეხში ქვიშანარევი. ადრებრინჯაოს ხანის თიხის ჭურჭლის ნატეხია.

აღმოჩნდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 0,6 მ სიღრმეზე. სიმაღლე — 0,7 მ. პირის დმ — 1,7 მ.

ორმო 14.
DLI, 11.

ორმოში აღმოჩნდა მტკვარ-არაქსის კულტურისათვის დამახასიათებელი მასალები.

207 (01/4—III—263) ალიზის ბათქაშის ნატეხი მოჩაღისფრო-აგურისფერი ბუნარევი. შერჩენილი აქვს ხის (ლასტის) ანაბეჭდი.

208 (01/4—III—266) თიხის ჭურჭლის ნატეხი, მსხვილქვიშამინარევებიანი, შავ-ლევა ფერის. ზედაპირზე ემჩნევა ოვალისებური ამოღარული ღრმულები.

209 (01/4—III—270) ობსიდიანის ანატეც-ანამტვრევები. ზოგიერთს ემჩნევა დამუშავების კვალი. სხვადასხვა ზომის, 10 ც.

210 (01/4—III—268) ყურის ნატეხი ლევაფერად გამომწვარი, წვრილქვიშანარევი თიხის ჭურჭლისა. ლენტისებური, მასიური, განივკვეთში ოვალისებური. შიდა პირზე ემჩნევა მოყავისფრო-მოწითალო საღებავის კვალი.

DXXI ნაკვეთის 4, 7, 8, 11 კვადრატებში აღმოჩენილი ორმოები № 15—26 შედარებით მცირე ზომისაა და მხოლოდ ქვედა ნაწილებია შემორჩენილი. მათი დიამეტრი მერყეობს 0,4 მ-დან 0,9 მ-დე, ხოლო სიღრმე 0,2-დან — 3-მდე.

ზემოაღწერილ ორმოებში არქეოლოგიური მასალა არ აღმოჩენილა. ამავე ნაკვეთის მე-7 კვადრატში აღმოჩნდა ორმოები № 27—31, რომელთა დმ — 0,2 — 0,3 მ-ია, ხოლო სიღრმე — 0,3 — 0,4 მ. ისინი ზემოაღწერილთაგან განსხვავებით გარკვეული კანონზომიერებით იყვნენ განლაგებული, ნახევარწრეს კემნიდნენ, ერთ-ერთ ორმოში (№ 28) აღმოჩნდა მტკვარ-არაქსის ეპოქისათვის დამახასიათებელი თიხის ჭურჭლის ნატეხი.

შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ზემოაღნიშნული ორმოები წარმოადგენს აღნიშნული ეპოქის სახლის ნაშთს.

211 (01/4—III—267) თიხის ჭურჭლის პირ-გვერდის ნატეხი მოვარდისფრო-მოწითალოდ გამომწვარი, მსხვილქვიშამინარევებიანი თიხისა. პირი ოდნავ გადაშლილი აქვს; გვერდი — სწორი, ოდნავ შეზნექილი. ნაპრიალეები.

ორმო 32.
DCCXLV, 9.

დაზიანებულია. შემორჩენილია მხოლოდ ძირის ფრაგმენტი, მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 1,2 მ სიღრმეზე მდებარეობს. არქეოლოგიური მასალა არ აღმოჩენილა.

ორმო 33.
DCCXLV, 2.

მსხლისებური ფორმის, დაზიანებულია. მდებარეობს მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 1,6 მ სიღრმეზე. შემორჩენილი ძირის დმ — 1,5 მ-ია.

ორმოში აღმოჩნდა:

212 (01/4—III—272) დერგი, მოხალისფროდ გამომწვარი კარგად განლექილი თიხისა, ძლიერ დაზიანებული და დამტკრეულია. პირი გადაშლილი და მრგვალი აქვს. ყელი — ცილინდრული; მხრებისკენ თანაბრად გაფართოებული; ზედაპირზე ემჩნევა სამეთუნეო მორგვის კვალი — ჰორიზონტული ხაზები. პირის დმ — 12 სმ.

213 (01/4—III—273) დერგის პირგვერდის ნატეხი მოვარდისფროდ გამომწვარი, კარგად განლექილი თიხისა. პირი მრგვალი აქვს, გადაშლილი; ბაკო — მომრგვალებული, ყელი — დაბალი, ცილინდრული, მხრისკენ თანაბრად გაფართოებული. პირის დმ — 13 სმ.

214 (01/4—III—274) თიხის ჭურჭლის პირ-გვერდის ნატეხები მოვარდისფრო-მოხალისფროდ გამომწვარი, კარგად განლექილი თიხისა. მთლიანად დაფარულია წითელი წერნაქით.

215 (01/4—III—276) ჯამის პირ-გვერდის ნატეხი, მოვარდისფრო-მოხალისფროდ გამომწვარი, კარგად განლექილი, თხელკედლიანი თიხისა. პირმოყრილი, გვერდი — მომრგვალებული, წიბოიანი; კალთა — დაქანებული. ზედაპირი დაფარულია წითელი წერნაქით.

216 (01/4—III—277) თიხის ჭურჭლის გვერდისა და ყურის ნატეხი, მოყავისფრო-მოხალისფროდ გამომწვარი თიხისა. მომრგვალებულ-ოთხკუთხა განივკვეთის ყური მხარზე აქვს დაძერწილი.

ორმო 34.
DCCXL, 2, 3.

ორმო 35.
DCCXIII, 3.

აღმოჩნდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 2,2 მ-ის სიღრმეზე, დაზიანებულია. მსხლისებური ფორმის. ძირის დმ — 1,5 მ. ამოვსებული იყო ნახშირით და ნაცრით. არქეოლოგიური მასალა არ აღმოჩენილა. დაზიანებულია, მსხლისებური ფორმის. აღმოჩნდა მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 1,4 მ-ის სიღრმეზე, ძირის დმ — 1,5 მ.

ორმოში აღმოჩნდა:

217 (01/4—III—262) ხელადა შავად გამომწვარი თიხისა, მსხლისებურტანიანი, მრგვალიპირიანი, პირგადაშლილი. ყელი ცილინდრული ფორმის აქვს, მხრებისკენ თანაბრად გაფართოებული; ძირი — ბრტყელი. მომრგვალებულ-ოთხკუთხა განიკვეთის მქონე ყურის თავი უშუალოდ პირზეა დაძვრწილი და პირის კიდე სცილდება. ყურის ძირი მხარზეა მიძვრწილი. ტანზე შვეულად ემჩნევა დაწნევით შესრულებული ნაპრიალები ზოლები. გვერდი მოტეხილი აქვს.

სიმაღლე — 14 სმ; პირის დმ — 6,4 სმ; ძირის დმ — 8,5 სმ.

218 (01/4—III—281¹) ქოთანი ლეგა მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა. ალაგ მურა ლაქებით. დაზიანებულია. პირი მრგვალი აქვს, გადაშლილი; ყელი — გამოყოფილი, მხრებთან თანაბრად გაფართოებული; მუცელი — გამობერილი. ძირი — ბრტყელი.

219 (01/4—III—298) დერგის პირ-გვერდის ნატეხი მოჩალისფროდ გამომწვარი, კარგად განლექილი თიხისა. პირი მრგვალი აქვს, გადაშლილი, ყელი — გამოყოფილი, ცილინდრული, მხრებთან გამოყოფილი. პირის დმ — 11 სმ.

220 (01/4—III—287) ჭამი მოჩალისფროდ გამომწვარი, კარგად განლექილი თიხისა. ძლიერ დაზიანებული. პირი მრგვალი აქვს. პირმოყრილი. გვერდი — მომრგვალებული. კალთა — თანაბრად დაქანებული, ძირი — ბრტყელი.

221 (01/4—III—282) თიხის ქურკლის პირ-გვერდის ნატეხი, მოვარდისფრო-მოჩალისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირი სწორი აქვს, ოდნავ გადაშლილი; გვერდი — შვეული. პირზე და გვერდზე ემჩნევა ღია მოწითალო წერნაქით მოხატვის კვალი.

222 (01/4—III—300) ჩადის პირ-გვერდის ნატეხი ჩალისფრად გამომწვარი, კარგად განლექილი თიხისა. პირი მრგვალი აქვს, ოდნავ გადაშლილი. ყელი — ცილინდრული, დაბალი. მხართან მკვეთრად გაფართოებული. ოვალისებური განიკვეთის ყურის თავი უშუალოდ პირზე აქვს მიძვრწილი.

223 (01/4—III—299) დერგი მოჩალისფრო-მოვარდისფრო, კარგად განლექილი თიხისა. დამტვრეულია. პირი მრგვალი, გადაშლილი აქვს, ყელი — გამოყოფილი; მხრებთან გაფართოებული. ალაგ შემურულია.

224 (01/4—288) ჭამის პირ-გვერდის ნატეხი მოჩალისფროდ გამომწვარი, კარგად განლექილი თიხისა. პირი გადაშლილი აქვს; გვერდი —

შვეული. წიბოიანი; კალთა — დაქანებული.

ზემოაღწერილის ანალოგიურია ამავე ორმოში აღმოჩენილი ჭამის პირ-გვერდის ნატეხი, საინვ. № 301.

225 (01/4—296) საწაფი რიყის ქვისა. ბრტყელია. გახვრეტილი. დმ — 12,5 სმ. ნახვრეტის დმ — 3 სმ.

მარანი I

მარნის იატაკის დონე დაზიანებულია მშენებლობისას. შემორჩენილია ხუთი ქვევრი, რომლებიც მიწის აწინდელი ზედაპირიდან 1 მ-ის სიღრმეზე გამოვლინდა. ქვევრები ერთმანეთის ახლოს — ჯგუფად არის ჩადგმული. ყველა მათგანი ერთი ტიპისაა. ქვევრი დაზიანებულია, დაშლადებულია მოვარდისფროდ გამომწვარი, კარგად განლექილი თიხისაგან. პირი ფართო აქვს. გადაშლილი; ყელი — მაღალი, ტანი — კვერცხისებური; ძირი — ბრტყელი.

ქვევრის შემორჩენილი სიმაღლე — 0,6 მ-დან 1,3 მ-მდე მერყეობს; დიამეტრი — 0,5 მ-დან 0,9 მ-მდე.

მეოთხე და მეხუთე ქვევრში აღმოჩნდა არქეოლოგიური მასალა.

მეოთხე ქვევრში აღმოჩნდა:

226 (01/4—196) ჭამი, მოვარდისფრო-მოწითალოდ გამომწვარი კარგად განლექილი თიხისა. ორი ნატეხი. პირი გადაშლილი აქვს. მრგვალი. პირმოყრილი. ბაკო — მომრგვალებული და წიბოიანი. კალთა — მკვეთრად დაქანებული. გარედან და შიგნიდან მოხატულია წითელი წერნაქის საღებავით. პორიზონტულ და შვეულ ხაზებს შორის გამოსახულია ტალღისებური და წერტილოვანი ორნამენტი.

227 (01/4—200) თიხის ორყურა ჭურჭელი, მოჩაღისფრო-მოვარდისფრო. კარგად განლექილი თიხისა, დამტვრეულია და ნაწილობრივ აღდგენილია. პირი მრგვალი ჰქონია, სწორი, მხრებისაკენ თანაბრად გაფართოებული. მუცელი — სფეროსებური. მუცელზე ერთმანეთის პირისპირ განიკვეთში ოვალისებური ყური დაუძერწავთ. მოხატულია მოწითალო-მოყავისფრო წერნაქით. პირზე გარედან შვეული ხაზები უერთდება პორიზონტულ სარტყელს. მუცელზე ორ სარტყელს შორის წყვეტილი ხაზები დაუყვება. გამოსახულია აგრეთვე ბადეები და წიწვოვანი ორნამენტი.

228 (01/4—III—202) ქოთანის ლეგა-მოყავისფროდ გამომწვარი თიხისა. ძლიერ დაზიანებული და დაშლილია. პირი გადაშლილი აქვს. მრგვალი; ყელი — გამოყვანილი; მუცელი — სფერული; ძირი — ბრტყელი. მუცელზე დაძერწილი აქვს ლენტისებური ფორმის ყური.

მეხუთე ქვევრში აღმოჩნდა:

229 (01/4—III—193) დოქი, მოწითალო-მოყავისფროდ გამომწვარი, კარგად განლექილი თიხისა. დამტვრეულია. აღდგენილი. პირი ფართოდ გადაშლილი აქვს; ბაკო — დაბრტყელებული; ყელი — მაღალი, ცილინდრული; მხრებთან — გაფართოებული, ძირისაკენ თანაბრად შევიწროებული; ძირი — გამოყოფილი, შეზნექილი, ქუსლის შთაბეჭდილებას ტო-

ვებს. ტანი — ოვალისებური. ყელისა და მხრის შეერთების ადგილას წიბო შემოუყვება. უშუალოდ პირს ქვემოთ და მხარზე დაძვრილი აქვს გრეხილი ყური. მთლიანად ზედაპირი დაფარულია მოყავისფრო-მოწითალო საღებავით.

სიმაღლე — 35 სმ; მუცლის ღმ — 26 სმ; ძირის ღმ — 12,7 სმ.

230 (01/4—III—156; სურ. 823, 830) საბეჭდავი მრავალწახნაგა ლურჯი მინისა, წაკვეთილი პარალელოპიპედის ფორმის. სიგრძეზე გახვრეტილია. პირზე გამოსახულია ეტლი, რომელშიც შებმულია ცხენი. ეტლზე ამხედრებულია მეეტლე.

სიგრძე — 1,1 სმ; სიგანე — 0,4 სმ; სიმაღლე — 0,8 სმ

231 (01/4—III—157; სურ. 824, 831) საბეჭდავი მრავალწახნაგა ლურჯი მინისა, წაკვეთილი პარალელოპიპედის ფორმის. სიგრძეზე გახვრეტილია. პირზე გამოსახულია ცხოველის სქემური გამოსახულება.

სიგრძე — 1,4 სმ; სიგანე — 0,8 სმ; სიმაღლე — 0,8 სმ.

მარანი II.

DLXXXVI, 4, 8;

DLXXXVII, 1, 4.

მარნის იატაკის დონე დაზიანებულია მშენებლობისას. შემორჩენილია ექვსი ქვევრი. ქვევრები ერთმანეთის ახლოს, ჩგუფად არის ჩადგმული. ყველა მათგანი ერთი ტიპისაა. დაზიანებულია. ქვევრს პირი ფართო აქვს, დაბრტყელებული. ოთხკუთხა განივკვეთის მქონე, ბაკო — ბრტყელი; ყელი — დაბალი; მუცელი — თანაბრად გამობერილი; ძირი — ვიწრო, ბრტყელი; ტანზე შემოუყვება გარკვეული ინტერვალით დაცილებული რელიეფური სარტყლები.

მარნის ტერიტორიაზე აღმოჩნდა:

232 (01/4—III—23; სურ. 827, 838) ისრის წვერი რკინისა. ორწახნაგა. პირი გრძელი აქვს, წაწვეტებული; ყუნწი — კონუსისებური, მოკლე.

სიგრძე — 8 სმ; ყუნწის სიგრძე — 2 სმ; პირის ღმ — 6 სმ.

შემთხვევითი მონაპოვარი:

233 (01/4—III—183; სურ. 828, 845) თიხის ჭურჭელი, ღია ჩალისფრად გამომწვარი. პირი მრგვალი აქვს, ვიწრო; ყელი — გამოყოფილი, დაბალი; ტანი — ბიკონუსისებური; ძირი — ბრტყელი. მუცელზე, ძირთან, ერთმანეთის პირისპირ დაძვრილი აქვს ოვალისებური განივკვეთის მქონე ყურები.

სიმაღლე — 13,5 სმ; მუცლის ღმ — 13 სმ; ძირის ღმ — 8,7 სმ; პირის ღმ — 4,1 სმ.

234 (01/4—III—184; სურ. 839) თიხის ჭურჭლის პირ-გვერდის ნაწილი მოჩალისფრო-მოყვარდისფროდ გამომწვარი, კარგად განლექილი თიხისა. პირი მრგვალი უნდა ჰქონოდა, ოღონა გადამლილი. ბაკო — ბრტყელი, დაქანებული; ყელი — ცილინდრული, მხრებისკენ თანაბრად გაფართოებული; ტანი — ბიკონუსური, ძირთან წიბოიანი. გარედან მთლიანად შეღებილი ყოფილა წითელი საღებავით. ამჟამად შერჩენილი აქვს კვალი.

235 (01/4—III—184^ა; სურ. 840) დერგი, პირ-გვერდის ნაწილი, მოვარდისფროდ გამომწვარი, კარგად განლექილი თიხისა. პირი გადაშლილი აქვს, მრგვალი, ყელი — გამოყოფილი, დაბალი, ცილინდრული, მხრებთან გამობერილი.

პირის დმ — 10 სმ.

236 (01/4—III—195; სურ. 843) ხელადის პირ-გვერდის ნაწილი მოწითალო-მოვარდისფროდ გამომწვარი, კარგად განლექილი თიხისა. პირი ოდნავ გადაშლილი აქვს, მრგვალი, ყელი — ცილინდრული, მხრებისკენ თანაბრად გაფართოებული, ოვალური განივკვეთის მქონე ყურის თავი უშუალოდ პირს ქვემოთ, ხოლო ყურისძირი — მხარზე ჰქონია დაძერწილი. გარედან მთლიანად დაფარულია სქელი, წითელი საღებავით — წერნაქით.

237 (01/4—III—198; სურ. 841¹) ჯამის პირ-გვერდის ნაწილი მოჩალისფროდ გამომწვარი, კარგად განლექილი, სქელკანიანი თიხისა. პირ-მოყრილი, ბაკო — მომრგვალებული და წიბოიანი, პირი ერთგან გაფართოებულია. ზეაწეული სადინარი (?) ჰქონია.

238 (01/4—III—197; სურ. 842) ჯამის პირ-გვერდის ნატეხი მოჩალისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირმოყრილია, ბაკო — მომრგვალებული, კალთა — დაქანებული.

239 (01/4—III—188) სასმისის ნაწილი ლეგა — მონაცრისფროდ გამომწვარი. ქვიშანარევი თიხისა. პირი გადაშლილი აქვს, ყელი — გამოყოფილი. ოვალური განივკვეთის ყურისთავი უშუალოდ პირზე აქვს დაძერწილი, ხოლო ყურისძირი — მხარზე.

240 (01/4—III—187) სასმისის გვერდისა და ძირის ნაწილი. ლეგა-მონაცრისფროდ გამომწვარი თიხისა. მუცელი სფერული აქვს, ძირი — ბრტყელი.

მუცლის დმ — 8,5 სმ; ძირის — 5 სმ.

ЦИЦАМУРИ III.

РЕЗЮМЕ

В окрестностях Цицамури-"Сисамура" античных источников (Страбон), на левом берегу р. Арагви в 1986 году раскопан многослойный памятник (площадь 1500 м²), (рис. 358–851).

В Цицамури (Цицамури III) засвидетельствовано 6 культурных слоев.

1. В первом, нижнем слое обнаружены остатки поселения ранне-бронзового периода, который представлен малыми ямами-углублениями (до 0,30 м), расположенными кругообразно. Они, видимо, служили для укрепления столбов толосообразных домов.

2. Во втором слое обнаружен курган с погребальной камерой и погребение катакомбного типа эпохи поздней бронзы.

3. Третий слой представлен остатками винного погребца – "Марани", I в. до н.э.

4. Четвертый слой был занят хозяйственными ямами I века нашей эры, которые были заполнены керамикой, характерной для раннеримской эпохи.

5. В пятом слое обнаружен могильник I–II вв. нашей эры, представленный кувшинными, черепичными и грунтовыми погребениями.

6. А в шестом слое засвидетельствованы остатки винного погребца – "Марани" II–III вв. нашей эры.

Особо следует отметить находку терракотовой статуэтки-божества в хозяйственной яме (3) I в. нашей эры, (высота 22,5 см). Она покрыта красной краской и представляет собой стилизованное изображение гермофродита, может быть, божества "Антропоса"

Следует отметить также курган (№ 13) с окаймленным каменным кругом (дм – 16 м, толщина – 0,80 м) и насыпью на погребальной камере. Погребальная камера (3,10 × 2,80 × 3,0 м) на высоте I м от пола была покрыта деревянными брусьями и заполнена земляной и каменной насыпью. В южной стене погребальной камеры вырыт подбойник для размещения части погребального инвентаря, а в восточной стене – ниши для захоронения бычьих голов.

Покойник был захоронен в центральной части камеры, на правом боку, в скорченной позе головой на юго-восток, прямо на костяке особи мелкого рогатого скота (барана), заколотого бронзовым кинжалом.

В погребении обнаружены также остатки костяка крупного рогатого скота и инвентарь, который находит аналоги среди памятников средне-бронзовой эпохи, засвидетельствованные в последние годы на территории Мцхета Великой.

На могильнике I–II вв (V слой) следует отметить погребение 12 (саркофаг), составленное из деревянных брусьев и досок.

В саркофаге обнаружены два костяка в сильно скорченной позе, головой на запад, один на правом, а другой на левом боку. Среди инвентаря следует отметить чернолощенную миску, расписной кувшин и монеты Орода II. Вышеотмеченный инвентарь, а также стратиграфические данные дают основание датировать саркофаг концом I или началом II века нашей эры.

Следует отметить, что Цицамури III является хорошо стратифицированным памятником, особенно античные слои, которые расположены друг на друге без хронологической лакуны. Поэтому `Цицамури III` дает основание для аргументированной хронологической дифференциации, что в свою очередь, может пролить свет на сложную проблему периодизации и хронологии античных памятников Картли (Иберии).

ბ ა ი ა თ ხ ე მ ე ი

1986 წელს მცხეთაში სამთავროს ველის ჩრდილოეთით მდებარე ბაიათხევის მარცხენა ნაპირზე საცხოვრებელი სახლის ასაშენებლად გაპირებულ ქვაბულში დაზიანდა რამდენიმე სამარხი.

ზემოაღნიშნულ ტერიტორიაზე, ჯერ კიდევ 1940 წელს, სასაკლაოს მშენებლობისას გვიანანტიკური ხანის სამარხები დაუზიანებიათ (მ. ივანეჩენკო).

საცხოვრებელი სახლისათვის გაპირებულ ქვაბულში და მის მიმდებარე ფართობზე არქეოლოგიური კვლევა-ძიებამ ჩაატარა მცხეთის მუდმივმოქმედი არქეოლოგიური ექსპედიციის მცხეთა-სამთავროს რაზმმა.¹

სამუშაოები ჩატარდა 850 კვ.მ. ფართობზე. გამოვლინდა ორი სხვადასხვა ხასიათის ძეგლი: პირველი და უძველესი წარმოდგენილი იყო ნასახლარის ცუდად დაცული ნაშთებით, მეორე კი — სხვადასხვა ტიპის გვიანანტიკური ხანის სამარხებით (სურ. 852, 853).

ნასახლარის ნაშთი აღმოჩნდა I ნაკვეთის მე-6 და მე-10 კვადრატებში. შემორჩენილი იყო სხვადასხვა დროის, ერთმანეთზე განლაგებული, ორი ცუდად დაცული კედლის ნაშთი და უძველეს კედლებთან დაკავშირებული თიხატყეპნილი იატაკის ფრაგმენტი.

NO-SW ხაზზე დამხრობილი 1,2 მ სიგანის ადრეული კედელი 8,4 მ სიგრძეზე და 0,4 მ სიმაღლეზე იყო შემორჩენილი. დაფიქსირდა ქვიშაქვის ქვატეხილით თიხაზე ნაგები კედლის ერთი ძლიერ დაზიანებული და არეული რიგი.

კედელს უკავშირდებოდა მისგან სამხრეთ-აღმოსავლეთით გამოვლენ-

¹ რაზმი ველზე შემდეგი შემადგენლობით მუშაობდა: გ. გიუნაშვილი (რაზმის უფროსი); თ. ნოზაძე, თ. ბიბილური, მ. შეროზია, ო. ბენაშვილი (უმცრ.მეცნ. თანამშრომლები), ი. მანჯგალაძე, მ. კაკაუციშვილი, ქ. იაშვილი, ნ. გვათუა (უფრ.ლაბორანტები), ა. ფერაძე, გ. ბეგუაშვილი, მ. შამისაშვილი, ე. გომარელი, მ. ლოლიშვილი (მხატვრები), ვ. მასხარაშვილი (გეოდეზისტი), მ. რჩეულიშვილი, ნ. კილაძე (ანთროპოლოგები), გ. ხიზანიშვილი, ივ. მალრაძე (ფოტოგრაფები). აგრეთვე ვორონეჟის უნივერსიტეტის ორი სტუდენტი და საქართველოს საისტორიო საზოგადოების სტუდენტ-ახალგაზრდული განყოფილების არქეოლოგიური რაზმის წევრები.

ნილი თიხატკეპნილი იატაკის ნაშთი (3,6 x 0,6 მ), რომელიც, კედლის ძირთან შედარებით, 0,3 მ ღრმად იყო განლაგებული. იატაკზე ხის ნახშირის უსახო ნატეხებთან და ძვლის ფრაგმენტებთან ერთად აღმოჩნდა რომაული ხანის კერამიკის ნატეხები (იხ. კატალოგის 201 და 202 ნივთები).

იატაკზე აღმოჩენილი მცირერიცხოვანი მასალებიდან აღსანიშნავია ჭრაქის ნატეხი (01—35—143, სურ. 1120, 1313). ამ ტიპის თიხის ჭრაქებზე მარტივი ორნამენტი ძვ.წ. II ს-ში ჩნდება. ჭრაქის დისკოზე გამოსახვედნენ ცხოველებს, პეროიკულ და ლიტერატურულ მოტივებს, მცენარეულ ორნამენტს, უკეთებდნენ წარწერებს (39).

ადრეული ნაგებობის ნაშთის NO ნაწილს ნაწილობრივ ფარავდა გვიანდელი, გაურკვეველი დანიშნულების, NOO-SWW გრძივ ღერძზე დამხრობილი კედლის ნაშთი. 1,4 მ სიგანის კედელი გამოვლინდა 7,5 მ სიგრძეზე და 0,4—0,6 მ სიმაღლეზე. კედლის წყობის შემორჩენილი ორი რიგის პერანგი ნაგებია სხვადასხვა ზომის ქვატეხილით და შემტკიცებულია თიხით. საპერანგე ქვებიდან ზოგიერთი ცეცხლის ზემოქმედებით შეწითლებულია. პერანგებს შორის დარჩენილი სივრცე კი თიხაში შერეული ქვიშაქვის მომცრო ქვებით შეუვსიათ.

ნასახლარს საფუძვლიანად ანგრევს და აზიანებს გვიან გამართული გვიანანტიკური ხანის სამარხები. უშუალოდ ნასახლარის შემორჩენილ ნაშთებზეა გამართული ან მთაშია ჩაქრილი შემდეგი სამარხები: №№ 1, 2, 3, 4, 5, 11, 12, 13, 18 და სხვა.

ვფიქრობთ, ნასახლარის ნაშთები იატაკზე მოპოვებული მასალებისა და სტრატეგრაფიული მონაცემების გათვალისწინებით წინასწარულად შეიძლება წელთაღრიცხვების მიჯნითა და ახ.წ. I—II სს დავათარილოთ.

განსაკუთრებით მრავალფეროვანი და საინტერესო აღმოჩენებით გამოირჩა მეორე ფენის ძეგლები, კერძოდ, გვიანანტიკური ხანის 35 სამარხი, რომლებიც მოყვითალო ან მონაცრისფრო თიხნარში იყო გამართული. მათ შორის რამდენიმე ტიპის სამარხი ნაგებობა გამოიყო: კრამიტსამარხები (№№ 3, 4, 7, 8, 10, 13, 17, 20, 21, 26, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 35 — სულ 17), კრამიტით (№ 22) და ქვის ფილებით გადახურული ორმოსამარხები (№№ 1, 2, 5, 9, 23, 27, 30, სულ 7), ქვასამარხები (№№ 6, 12, 15, 18, 24, 25, სულ 6) და თიხისფილა სამარხები (№№ 11, 14, 16, 19, სულ 4).

ქვისფილებით გადახურული ორმოსამარხები ბაიათხევში, კრამიტსამარხების შემდეგ, ყველაზე დიდი რაოდენობით გაითხარა, მათთვის დამახასიათებელია მოგრძო ოვალური ან ოთხკუთხა დასაკრძალავი ორმო და თიხატკეპნილი იატაკი. შვიდივე ქვისფილებით გადახურული ორმოსამარხი ინდივიდუალურია, ამათგან სამში (№№ 5, 23, 30) მამაკაცი, ორში (№№ 2, 9) ქალი, ერთში კი (№ 1) მცირეწლოვანი ბავშვი დაუკრძალავთ, ხოლო მეშვიდე (№ 27) ცხოველის ძვლების დასაკრძალავ ორმოს წარმოადგენდა.

ქვასამარხი სულ 6 გამოვლინდა. ყველა ნაგები იყო ქვიშაქვის სხვადასხვა ზომის ფილებისაგან და სხვადასხვა დონეზე იყო დაცულ-გადარჩენილი. ქვასამარხებიდან მხოლოდ ერთი (№ 18) არის საგანგებოდ ნათალ-ნაკოდი ფილებისაგან შედგენილი. ამ სამარხში განივ კედლებს ნარიბანდებიც აქვს. გამოირჩევა ინვენტარის სიუხვითაც და ყველა სხვა სამარხისაგან დაკრძალვის წესის თავისებურებებით. კერძოდ, მხოლოდ ამ სამარხშია დაკრძალული ორი მიცვალებული (ორივე მამაკაცი), ამათგან ერთი, თავის ინვენტარიანად, სამარხის SWW კუთხეში იყო მიხვეტილი. მეორე კი — სამარხის O კედელთან დაუკრძალავთ გულაღმა გამოტოვილი, თავით NO -კენ.

ქვასამარხების უმეტესობას (№№ 6, 18, 25) ჰქონდა ქვიშაქვის 2—2 ფილით დაგებული იატაკი, ორს (№№ 12, 24) — თიხატექანილი, ერთს კი (№ 15) — თიხის ფილებით მოგებული. სახურავად, როგორც ეტყობა, სამ-სამი ფილა იყო გამოყენებული.

ორ სამარხში დაუკრძალავთ ბავშვი (№№ 24, 25), ორში — მამაკაცები (№№ 12, 18), ორში კი (№№ 6, 15) ინდივიდების სქესის დადგენა ვერ მოხერხდა.

თიხისფილა სამარხი გაითხარა ოთხი. ოთხივე მეტ-ნაკლებად დაზიანებული და სხვადასხვა მიზეზის გამო ნაკლები იყო. მათთვის დამახასიათებელია ქვისფილებით დაფარული სახურავი და თიხის ფილებით შედგენილი გვერდები და იატაკი. შედარებით უკეთ დაცული № 16 სამარხის განივ კედლად ჩადგმული იყო, ისევე როგორც სხვა თიხისფილა სამარხებში, თიხის თითო ფილა, გრძივ კედლებში სამ-სამი. თიხის სამი ფილა ჰქონდა მოგებული სამარხს იატაკზეც. ნიშანდობლივია, რომ ოთხივე სამარხის ასაგებად გამოყენებული თიხის ფილები მეტ-ნაკლებად განსხვავებული ზომისაა: 58x57x3 სმ (№ 11); 55x55x5 სმ (№ 14); 60,5x60,5x4,5 სმ (№ 16); 59x59x4 სმ (№ 19).

ოთხივე სამარხში დაკრძალული იყო თითო მიცვალებული. ერთში (№ 11) ქალი, დანარჩენ სამში კი ინდივიდების სქესის განსაზღვრა ვერ მოხერხდა.

კრამიტსამარხები ბაიათხევის სამაროვანზე ყველაზე გავრცელებული ტიპია, სულ გაითხარა 17 სამარხი და სამარხის ნაშთი. ამას უნდა დაემატოს კიდევ კრამიტით გადახურული ორმოსამარხი (№ 22), რომელსაც ორივე ტიპის კრამიტით გაწყობილი ორფერდა სახურავი და სამნახევარი სიგრძივ დაფენილი კრამიტის იატაკი ჰქონდა. ამ სამარხში დაკრძალული მიცვალებული მძარცველებს გახრწნამდე გაუძარცვავთ, სამარხში გადაუბრუნებიათ და პირქვე ჩაუმარხავთ.

კრამიტით ნაგები სამარხების კონსტრუქციულ თავისებურებებზე დაკვირვება საშუალებას იძლევა ბაიათხევის სამაროვანზე გამოგვეყო კრამიტსამარხების ორი ქვეტიპი და აღნიშნული თავისებურებების სტრატეგრაფიულ მონაცემებთან შეჯერებით მათ შორის ქრონოლოგიური სხვაობა და დროში ურთიერთმონაცვლეობა დაგვენახა.

1 ქვეტიპის კრამიტსამარხები გარკვეულ კონსტრუქციულ მსგავსებასა და სიახლოვეს ამჟღავნებს კარსნისხევის, მოგვთაკარის, სვეტიცხოველი I და სხვა სამაროვნებზე გამოვლენილი, როგორც ეტყობა, ადრეულ კრამიტსამარხებთან. მათთვის დამახასიათებელია ორივე ტიპის კრამიტით დაფარული ორფერდა სახურავი (№№ 4, 32, 33, 35); ყველა შემთხვევაში მათი გრძივი გვერდები ყალყზე მდგარი ბრტყელი კრამიტებით იყო შედგენილი (№№ 4, 28, 32, 33, 35). არცთუ იშვიათად, სამარხის გაგანიერების მიზნით, კუთხეებში განივი კედლების ხარჯზე ჩამატებული ჰქონდათ ღარიანი კრამიტი (№№ 4, 35) ან ქვიშაქვის მომცრო ფილა (№ 33). ხოლო გრძივ კედლებში ჩადგმული იყო ხუთ-ხუთი ბრტყელი კრამიტი (№№ 4, 32, 33, 35). იატაკზე უმეტესწილად დაფენილი იყო პირშექცევითა და სამარხის სიგანეზე დაწყობილი ხუთ-ხუთი ბრტყელი კრამიტი (№№ 4, 32, 35). თავისებურებას ავლენს ჩვენთვის განსაკუთრებით საინტერესო 33-ე სამარხიც, რომლის იატაკზეც სიგრძეზე ორ რიგად და თავშექცევით ეწყო გვერდებზაბრუნებული რვა ბრტყელი კრამიტი.

II ქვეტიპის კრამიტსამარხებში ერთიანდება ის სამარხები, რომელთათვისაც დამახასიათებელია ქვიშაქვის ფილებით დაფარული სახურავი (№№ 3, 7, 8, 10, 13, 21). ყალყზე მდგარი თითო ბრტყელი კრამიტია-ნი განივი კედელი (№№ 3, 7, 8, 10, 13, 20, 21, 34) გვერდზე დაწვენილი სამი (№№ 20, 21) ან ოთხი (№№ 7, 10) ბრტყელი კრამიტით შედგენილი გრძივი კედელი და ბრტყელი კრამიტით გაწყობილი იატაკი (№№ 7, 8, 10, 13, 20, 21, 26, 34). იატაკზე კრამიტები სიგრძივ აწყვია და გვერდების თანაფარდი რაოდენობითაა გამოყენებული. იშვიათად სამარხებს თიხატკეპნილი იატაკიც აქვს (№ 3). ამრიგად, II ქვეტიპის შემდეგ სამარხებს შივსკუთვნიან: №№ 3, 7, 8, 10, 13, 20, 21, 26, 29, 31, 34.

როგორც ჩანს, 33-ე სამარხი (სურ. 1047—1049) ბაიათხევის სამაროვანზე გათხრილ სამარხებს შორის ერთ-ერთი უძველესია. სამარხში დადასტურდა კიდურებმოხრილი დაკრძალვა.

დაკრძალვის არქაულმა წესმა განსაზღვრა ის, რომ 33-ე სამარხი ფართო და მოცულობითია, რითაც ის ემსგავსება ადრეულ კრამიტსამარხებს (კარსნისხევი, მოგვთაკარი, სვეტიცხოველი I და სხვა), რომლებიც ასევე ფართო და მოკლებია, და სწორედ კიდურებმოხრილი მიცვალებულის დასაკრძალავედაა გამიზნული. მათივე მსგავსად 33-ე სამარხს კრამიტის ორფერდა სახურავიც ჰქონდა.

დაკრძალვის ახალ წესს, რომელიც შედარებით ვიწრო, მაგრამ გრძელ სამარხ ნაგებობას საჭიროებს, მოჰყვა კრამიტსამარხის (ამ ტიპის სამარხის დარჩენა კვლავ ძველთან გენეტიკურ კავშირს მოწმობს) ფორმის შეცვლა: კერძოდ, სამარხმა მოიმატა სიგრძეში და დავიწროვდა ერთი კრამიტის სიგანეზე, თუმცა დროებით შეინარჩუნა კრამიტით დახურული, უკვე უაზროდ, ფართო ორფერდა სახურავი (№№ 4, 22, 32,

35). რომელსაც გვიანდელ კრამიტსამარხებზე ქვიშაქვის მომცრო ფილები ცვლის (№№ 3, 7, 8, 10, 13, 21). ეს ფაქტი ბაიათხევის სამაროვანზე სტრატოგრაფიულადაც დამოწმდა: № 3 სამარხი გამართულია მეოთხეზე, 21-ე სამარხი კი აზიანებს 22-ს და ორივე შემთხვევაში დამზიანებული ქვისფილებით გადახურული კრამიტსამარხია, დაზიანებული კი კრამიტით დაფარული ორფერდა სახურავიანი სამარხი.

აღსანიშნავია ბაიათხევის სამაროვნის კრამიტსამარხების ასაგებად გამოყენებული გვიანანტიკური ხანის, ე.წ. მცხეთური კრამიტის (კატალოგში იხ. სამარხები №№ 4, 22, 33, 35) შედარებით მომცრო და შესაბამისად მოგვიანო ნიმუშები, ბაიათხევის სამარხების არსებობის შედარებით ვიწრო ქრონოლოგიურ საზღვრებზე მიგვანიშნებს (სურ. 1314—1316). ამაზე მეტყველებს აგრეთვე, ძირითადად ერთგვაროვანი, მაგრამ მრავალფეროვანი და ძალზე საინტერესო ინვენტარი.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ბაიათხევის სამარხებში მიცვალებული, 33-ე სამარხის გარდა, დაკრძალულია გულაღმა გაშოტილი თავის ნებისმიერი ორიენტაციით, თუმცა ძირითადად აღმოსავლეთისაკენ მისწრაფებით (იხ. ცხრილი № 2).

სამარხებში ჩონჩხის ცუდი დაცულობის გამო სქესი და ასაკი გაირკვა მხოლოდ მისი ერთი ნაწილისათვის, მათგან: ხუთი ბავშვის, შვიდი დედაკაცის, ხოლო თერთმეტი — მამაკაცის ჩონჩხი იყო (იხ. ცხრილი № 2).

ბაიათხევის სამაროვანზე აღმოჩენილი მასალები და სამარხი ნაგებობები ზოგადად დიდ მსგავსებას ამჟღავნებს ახ.წ. პირველი საუკუნეების ძეგლებთან. მაგრამ ჩვენ საშუალება გვქვია მიახლოებითი სიზუსტით განვსაზღვროთ სამაროვნის ზოგადი თარიღი და ის ახ.წ. II—IV სს-ით დავათარილოთ. სამაროვნის თარიღის ქვედა საზღვრის დადგენაში უპირველესად გვეხმარება თავად ძეგლის სტრატოგრაფია. როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, სამაროვანს წინ უსწრებდა ნასახლარი, რომელსაც ახ.წ. I—II სს-ში უნდა ეარსება. სამაროვნის დაძველებას გამორიცხავს აგრეთვე მისთვის დამახასიათებელი თავისებურებანი, რომელთა შესახებაც ზევით გვქონდა საუბარი, კერძოდ დაკრძალვის წესი, სამშენებლო მასალები და სამარხთა კონსტრუქციული თავისებურებანი, რომლებიც ჩვენ იმ რიგის გვიანდელ მოვლენებად გვესახება, რომელთა გამო სამაროვნის ქვედა თარიღი ძვ.წ. II საუკუნის ბოლოთი და III საუკუნის დასაწყისით უნდა განისაზღვროს. სამაროვნის თარიღის ზედა ზღვრის დადგენაში კი დაგვეხმარა № 12 ქვასამარხის ნაშთში აღმოჩენილი მალაყელიანი ყელწიბოიანი თიხის ხელადა (სურ. 922, 1167), რომელიც ახ.წ. IV—V სს-ით დათარიღებულ ძეგლებზე გავრცელებულ ნიმუშებთან დიდ მსგავსებას ამჟღავნებს. აგრეთვე მე-18 ქვესამარხი, რომელშიც ახ.წ. III—IV სს-ში გავრცელებულ ნივთებთან ერთად დადასტურდა კოლექტიური საოჯახო დაკრძალვის წესი, ქართლის ძეგლებზე კი, როგორც ცნობილია, ახ.წ. IV საუკუნიდან ჩნდება საოჯახო სამარხები. საერთოდ უნდა აღინიშნოს, რომ ბაიათხევის სამაროვანზე აღმოჩენილი ინვენტარის დიდი ნაწილის მსგავსი მასალები ფართოდაა ცნობილი „დიდი მცხეთის“ ანტიკური ხა-

ნის არქეოლოგიურ ძეგლებზე და მის ფარგლებს გარეთ. ნაწილი ნივთებისა (მაგალითად, მე-18 სამარხში დადასტურებული მინის სანელსაცხებლები) სირიულ იმპორტს წარმოადგენს და სწორედ ახ.წ. III—IV სს-ში ჩანს გავრცელებული (2, 11, 40, 41, 42).

ამრიგად, ჩვენს ხელთ არსებული მასალების საფუძველზე, აგრეთვე სტრატეგრაფიული მონაცემების გათვალისწინებით, შეიძლება გავაკეთოთ დასკვნა: ბაიათხევის სამაროვანი ძირითადად III საუკუნისა და IV საუკუნის I ნახევრისათვის დამახასიათებელ კომპლექსებს შეიცავს.

ვაქვეყნებთ ბაიათხევის სამაროვნის სამარხთა აღნაგობისა და ინვენტარის სრულ აღწერილობას.

სამარხი 1.

1986.07.15; I, 10;

0,8—2,79;

1,30×0,50×0,25;

NO-SW, NO¹

(სურ. 854).

ორმოსამარხია ქვისფილებით გადახურული, რომელთა მხოლოდ ცალკეული ნატეხები შემოგვრჩა. გათხრამდის დაზიანებული წაგრძელებული ოვალის ფორმის ორმო მოყვითალო თიხნარში იყო გაჭრილი.

სამარხი ინდივიდუალურია, ინჰუმაციური. მოზარდის ჩონჩხი (6—8 წლის) დაუკრძალავთ გულალმა-გაშოტილი, თავით ჩრდილო-აღმოსავლეთისაკენ.

ზედა კიდურები მენჯის არეში ჰქონდა დაკრეფილი.

სამარხში აღმოჩნდა:

1 (01—35—1; სურ. 855, 1121) სანელსაცხებლე მინისა, მომწვანო ფერის. პირი გადაშლილი აქვს — უსწორმასწორო, ბაკო — შესქელებული და დაბრტყელებულია, ყელი — ცილინდრული, ტანისაკენ თანაბრად გაფართოებული, ტანი — კონუსური, ძირი — ბრტყელი, ოდნავ შეზნექილი. ყელისა და ტანის შეერთების ადგილას ოდნავ ამოღარული სარტყელი ამჩნევია. ირიზებულია. სიმაღლე — 8,6; დმ პირის — 3,6, ძირის — 4,2 სმ. იღო მარცხენა სხივის ძვალზე.

2 (01—35—2; სურ. 856, 1122) სანელსაცხებლე მინისა, მომწვანო-მოლურჯო. პირი გადაშლილი აქვს — შესქელებული, ყელი — ცილინდრული; ტანთან შეერთების ადგილას საგრძნობლად გამობერილი, ტანი — დაბალი, კონუსური, ძირი — ბრტყელი, ოდნავ შეზნექილი. ტანისა და ყელის შეერთების ადგილას ამოღარული სარტყელი ამჩნევია, ირიზებულია. სიმაღლე — 8,6; დმ პირის — 3,4, ძირის — 4,2 სმ. იღო ხერხემლის მალეებთან, მარჯვენა ფერდზე.

3 (01—35—3; სურ. 857, 1123) სანელსაცხებლე მინისა, გამკვირვალე-წყლისფერი, მასიური, პირგადაშლილი, უსწორმასწორო. პირზე ამოღარული სარტყელი ამჩნევია. ყელი ცილინდრული აქვს, ტანი — კონუსური, ძირთან მომრგვალებული, ძირი — განიერი, ბრტყელი. ყელისა და ტანის შეერთების ადგილზე ამოღარული სარტყელი ემჩნევა. ირიზებულია. სიმაღლე — 8,9; დმ პირის — 5,1, ძირის — 6,5 სმ. იღო ბარძაყის ძვალზე.

¹ სამარხების აღწერისას დაცულია შემდეგი თანამიმდევრობა: სამარხის ნომერი, აღწერის დრო, ნაკვეთი, კვადრატის ნომერი და დამზრობა.

კომპიუტერული პროგრამის №№	I საბუჩავე		II განივი კვლევები		III პრბივი კვლევები		IV იაგვი				
	1. ორდერი და სახურ- ავი	2. ქვის- ფოლებით გადამსურ- ლო	3. ვერ და- ვადინეთ კადინეთ	1. თითო ბრტყელი კრბიტი	2. თითო ლარბანი კრბიტი ან ქვის მბტრო ფოლა	1. ბერი- ზე დაწე- ნილა (რ- ოდინობა)	2. კალსე მდარი	1. სოგბიე დაწყობი- ლი	2. სოგან- ზე პირზე- ცეთი	3. სოგბე- ზე ორ როგან და თავზე ცეთი	4. თიხ- ბტენილი
3		+		+		+(?)					+
4	+				+(ლარ.)		+(5)		+(5)		
7		+		+		+(4)		+(4)			
8		+		+		+(?)		+(?)			
10		+		+		+(4)		+(4)			
13		+		+		+(?)		+(?)			
17			+	+			+(5)	+(4)			
20			+	+		+(3)		+(3)			
21		+		+		+(3)		+(2/3)			
26			+	?		+(?)		+(?)			
28			+	+			+(2/3)	+(2)			
29			+	?		?					
31			+	?		?					
32		+		+			+(5)		+(5)		
33		+			+(ფოლ.)		+(5)			+(5)	
34			+	+		+(?)		+(?)			
35		+			+(ლარ.)		+(5)		+(5)		

სამარ- ხების №№№	სამარხის ტიპი	ინდიკ- დების რაოდენ- ობა	სამარხების დამხრობა	მიცალე- ბული დამხრო- ბილია თა კით	გულალ- მა გაშო ტოლი	კლდე- რებ მოხ- რილი	სქე- სი	ასაკი
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	ქ.ფილა.ვად.ორმოსამ.	1	NO-SW	NO	+		Inf	6-8წწ.
2	„---“	1	NWW-OO	NWW	+		♀	30-35წწ.
3	კრამიტსამარხი	1	NNO-SSW	NNO	+		♀	20-25წწ.
4	„---“	1	SSO-NWW	SSO	+		♂	30-35წწ.
5	ორმოსამარხი	1	NO-SW	NO	+		♂	55-60წწ.
6	ქვასამარხი	?	O-W	?	?		?	?
7	კრამიტსამარხი	1	O-W	O	+		♀	50-55წწ.
8	„---“	?	O-W	?	?		?	?
9	ორმოსამარხი	1	NOO-SWW	?	?		♀	18-20წწ.
10	კრამიტსამარხი	1	NO-SW	NO	?		♂	40-45წწ.
11	თიხისფილა სამარხი	1	NOO-SWW	NOO	+		♀	20-25წწ.
12	ქვასამარხი	1	NW-SO	?	?		♂	40-45წწ.
13	კრამიტსამარხი	1	O-W	O	+		?	?
14	თიხისფილა სამარხი	1	NO-SW	NO	+		?	?
15	ქვასამარხი	1	NWW-SOO	NWW	+		?	?
16	თიხისფილა სამარხი	1	NO-SW	NO	+		?	?
17	კრამიტსამარხი	1	SSO-NNW	?	?		♂	?
18	ქვასამარხი ნარიბანდიანი	2	NO-SW	NO	მიხვედ- NW		♂ ♂	40-45წწ. 20-25წწ.
19	თიხისფილა სამარხი	1	NO-SW	NO	+		?	?
20	კრამიტსამარხი	1	NOO-SWW	NOO	+		♀	18-20წწ.
21	კრამიტსამარხი	1	NO-	NO	+		Inf	5-7წწ.
22	კრამიტსახურავიანი ორმოსამარხი	1	SO-NW	SO	+		?	?
23	ქ.ფილა ვადახ. ორ- მოსამარხი	1	NW-SO	NW	+(?)		♂	50-55წწ.
24	ქვასამარხი	1	NOO-SWW	NOO	+		Inf	4-5წწ.
25	„---“	1	NOO-SWW	?	?		Inf	?
26	კრამიტსამარხი	?	NOO-SWW	?	?		?	?
27	ორმოსამარხი (?)	საქ. ტელ.	NOO-SWW	?	?		?	?
28	კრამიტსამარხი	1	SO-NW	?	?		Inf	?

1	2	3	4	5	6	7	8	9
29	„----“	?	NO-SW	?	?		?	?
30	ქეფილ-გადახ.ორმ.ს.	1	SWW-NOO	SWW	+		♂	45.50წწ.
31	კრამიტსამარხი	1	NO-SW	?	?		?	?
32	„----“	1	NOO-SWW	NOO	+		♂	40.45წწ.
33	„----“	1	SSO-NWW	SSO		+	♂(?)	40.45წწ.
34	„----“	?	NNO-SSW	?	?		?	?
35	„----“	1	NO-SW	NO	+		♀	20.25წწ.

4 (01-35-4; სურ. 858, 1124) სანელსაცხებლე მინისა, გამკვირვალე. წყლისფერი. პირი გადაშლილი აქვს, უსწორმასწორო; პირი — შესქელებული. ყელი — მაღალი, ცილინდრული. ტანი — კონუსური; ყელისა და ტანის შეერთების ადგილას ამოღარული სარტყელი შემოსდევს. ძირი შეზნეკილი აქვს. სიმაღლე — 13,8 სმ; დმ პირის — 3,2, ძირის — 5,5 სმ. იღო სამარხის N ნაწილში.

5 (01-35-5; სურ. 859, 1125) თიხის ორსართულიანი ჭურჭელი მოვარდისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირი გადაშლილი აქვს — მრგვალი. ყელი — გამოყვანილი. ზედა ნაწილი სფერულტანიან კოკობს წარმოადგენს, რომელსაც ტანი კოპებით აქვს შემკული. იგი უერთდება მსგავსი მოყვანილობის ჭურჭელს, ძირი ბრტყელი აქვს. განივკვეთში მომრგვალებული ყური ქვედა და ზედა ჭურჭლის მხრებზეა დაძერწილი. ზოგან ტანზე ემჩნევა წითელი საღებავის კვალი. სიმაღლე — 10,5; დმ პირის — 5,3, ძირის — 5,0 სმ. იღო უსახელო ძვალთან.

6 (01-35-6; სურ. 860, 861, 1126) თიხის ასკისებური ჭურჭელი მოვარდისფროდ გამომწვარი თიხისა. ფრინველის სტილიზებულ გამოსახულებას წარმოადგენს. აქვს სამტუჩა პირი, დაბრტყელებულ ზედაპირზე დაძერწილი ოვალისებური მოყვანილობის ყური და დაკეპნილი ორნამენტით შემკული კუდი. ყურისთავთან კოპი აქვს დაძერწილი. ტანს შემოუყვება შვეული ნაჭდევი ზაზებით შედგენილი სარტყელი. ემჩნევა საღებავის კვალი. სიგრძე — 11,2, სიგანე — 9,5, სიმაღლე — 8,5 სმ. იღო მარჯვენა ბარძაყის ძვალთან.

7 (01-35-7; სურ. 1127) ბეჭედი რკინისა, ძლიერ დაჟანგული და დაზიანებულია. მხართან გაფართოებულია და გადადის ოვალისებური მოყვანილობის სათვალბუდეში, რომელშიც პასტის თვალი მჭდარა. ამჟამად ნაშთებია შემორჩენილი.

იღო გულმეკერდის არეში.

8 (01-35-8; სურ. 862-867, 1128) ქოირის ფურცლები ოქროსი (6 ც). წარმოადგენს ოქროს თხელ ფურცელს, რომელსაც სამკუთხა მოყვანილობა აქვს. თავთან დაკბილულია (ოთხი სამკუთხა კბილი აქვს). სიგრძეზე რადიალურად გასდევს ზოლები. მცენარის ფოთლის იმიტაციას წარმოადგენს. საერთო წონა — 2,280 გრ. ეყარა თავის ქალასთან.

9 (01-35-9; სურ. 868, 1129) მშვილდსაკინძი ბრინჯაოსი, ძლიერ დაქანგული და პატინიზირებულია. მშვილდი მორკალული, კვინტიანი და ქულიანი აქვს. ენა რკინის. სიგრძე — 2,5, სიმაღლე — 1,2 სმ. იღო გულმკერდის არეში (acissa-ს ტიპის).

10 (01-35-10; სურ. 1130) მძივი ტალკის, ცილინდრული ფორმის, ღიდი, მასიური, ფართონახვრეტიანი. სიგრძე — 1,1; ღმ — 1,5, ნახვრეტის — 0,7 სმ. იღო მარჯვენა ხელის მტევანთან.

11 (01-35-11; სურ. 869, 870) მონეტა ვერცხლის, ავგუსტუსის ღენარი. წონა — 3,640 გრ. იღო ყელის არეში.

12 (01-35-12; სურ. 1131) საყურე ან სასაფეთქლე რგოლი ბრინჯაოსი. წარმოადგენს ბრინჯაოს მავთულისაგან დამზადებულ ოვალისებური მოყვანილობის თავგახსნილ რგოლს. სიმაღლე — 1,4 სმ. იღო ყურის არეში.

13 (01-35-13; სურ. 1132) მძივები მწვანე მინისა, მილისებური, რვაწახნაგა, სხვადასხვა ზომის. სიმაღლე — 0,6-0,8 ღმ — 0,4 სმ. აღმოჩნდა ყელ-კისრის არეში.

14 (01-35-14; სურ. 871, 872, 1133) ბეჭედი რკინისა, გემიანი. ძლიერ დაქანგული და ნაკლულია. რკალი მხრებთან თანაბრად გაფართოებულია და გადადის ოვალისებური მოყვანილობის თვალბუდეში, რომელშიც ამავე მოყვანილობის მოწითალო სარდიონის გემა-ინტალიოზის (თვალზე ამოკვეთილია ათენა პრომაქოსის გამოსახულება). ბეჭდის რკალის ღმ — 2,9; ინტალიოს ზომები: 1,5x1,2 სმ. იღო გულ-მკერდის არეში.

15 (01-35-15; სურ. 1134) მძივი გიშრისა, მრგვალ-ბრტყელი. სიმაღლე — 0,35; ღმ — 0,8 სმ. იღო მარჯვენა ფერღზე.

სამარხო 2.
1986.07.17; I, 10;
1,10-2,71;
1,80x0,85x0,36;
1,65x0,60x0,36;
სამარხო 2. ორმოსამარხია ქვისფილებით გადახურული; სახურავის ოთხი ფილიდან აღმოსავლეთისა აკლდა. ორმო, რომელსაც დასავლეთის (NWW) განივ კედლად ქვიშაქვის მომცრო ფილა ჰქონდა ჩადგმული, მოყვითალო ფერის თიხნარში იყო გაკრული.

SOO-NWW, NWW
(სურ. 873, 874). ინდივიდუალურ სამარხში გულაღმა-გაშოტილი, გულხელდაკრეფილი, თავით NWW-კენ დაკრძალული იყო 30-35 წლის დედაკაცი.

სამარხში აღმოჩნდა:

16 (01-35-16; სურ. 875, 1135) სამტუჩა ხელადა მოჩალისფრო-მოწითალოდ გამომწვარი თიხისა. ყელი ცილინდრული აქვს, მხრები — თანაბრად დაქანებული, მუცელი — მრგვალი, ძირი — ბრტყელი. განივკვეთში მრგვალ-ბრტყელი ყურის თავი უშუალოდ პირზეა დაძერწილი, ხოლო ყურის ძირი — მხარზე. ყელს ქვემოთ — მხარზე ორ რიგად გასდევს შვეული, დაკეპნილი ხაზებისაგან შედგენილი სარტყელი. მხარზე და მუცელზე შიგნიდან გამობერილი კოპებისაგან შედგენილი ოთხი

სარტყელი ამჩნევია. სიმაღლე — 14,9; მუცლის დმ — 13 სმ. იდო მარცხენა ფეხის წვივთან.

17 (01-35-17; სურ. 876, 1136) ხელადისებური სასმისი მოჩაღისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირი მრგვალი აქვს, ოდნავ გადაშლილი, ყელი — დაბალი, მუცელი — მრგვალი, ძირი — ბრტყელი. მხარზე და მუცელზე დაძერწილი აქვს მომრგვალებული ოთხკუთხა განიკვეთის ყური. მხარზე და მუცელზე ემჩნევა შიგნიდან გამობერილი კოპებისაგან შედგენილი ორი სარტყელი. სიმაღლე — 11; დმ მუცლის — 12, პირის — 6 სმ. იდო მარჯვენა ხელის მხრის ძვალთან.

18 (01-35-18; სურ. 1137) ბეჭედი (რგოლი) რკინისა, ძლიერ დაჯანგულია. წარმოადგენს განიკვეთში მრგვალ წესიერ რგოლს. დმ — 2,5 სმ. იდო გულ-მკერდის არეში.

19 (01-35-19; სურ. 1138) ბეჭედი რკინისა, ძლიერ დაჯანგული და ნაკლულია. მხრებთან თანაბრად გაფართოებულია და გადადის დაბრტყელებულ ფარაკში. იდო გულმკერდის არეში.

20 (01-35-20; სურ. 877, 1139) მძივი გიშრისა, თოთხმეტწახნაგა, დიდი — მასიური. აქვს ერთი გამკოლი და ოთხი ირიბი ნახვრეტი. აღმოჩნდა მარცხენა ხელის მაჯასთან, სამაჯურის ნაწილია. სიგრძე — 2; სიგანე — 1,5 სმ.

21 (01-35-21; სურ. 878, 1140) მძივები გიშრისა, თოთხმეტწახნაგა, სხვადასხვა ზომის (8 ც). აღმოჩნდა იქვე. სიგრძე — 0,9; სიგანე — 0,5 სმ.

22 (01-35-22; სურ. 879, 1141) მძივსაკიდი ჰემატიტისა (?) წაკვეთილი კონუსისებრი, ვიწრო ნაწილში გამოყვანილი ცალმხრივ ნახვრეტიანი, ცალ გვერდზე იკითხება ბერძნული წარწერა "ΦΥΛΑΤΕ". სიგრძე — 2,1; დმ — 0,8 სმ. აღმოჩნდა იქვე.

23 (01-35-23; სურ. 1142) მძივსაკიდი მარჯნისა, სფერული. ვერცხლის ყუნწი მოტეხილი აქვს. დმ — 1,5 სმ. მოტეხილი ყუნწის წონა — 0,180 გრ. აღმოჩნდა იქვე.

24 (01-35-24; სურ. 880, 1143) მძივსაკიდი სარდიონისა (?), სფერული, ცეცხლში მოხვედრისაგან (?) თეთრი ფერი აქვს მიღებული. დმ — 1,4 სმ. აღმოჩნდა იქვე.

25 (01-35-25; სურ. 881, 1144) მძივსაკიდი ვერცხლისა, პატინირებულია. წარმოადგენს ბურთულა ფუყე მძივს, რომელსაც თავზე ყუნწი აქვს დარჩილული, ხოლო ბოლოზე მტევნისებური კუნწულა. წონა — 2,170 გრ. აღმოჩნდა იქვე.

26 (01-35-26; სურ. 1145, 1146) მძივები მინისა: ა) მწვანე ფერის, რვაწახნაგა პრიზმისებური (4 ც), სხვადასხვა ზომის; ბ) ლურჯი მინის, თოთხმეტწახნაგა, მკირე ზომის (1 ც); გ) გვერდებდაღარული ვარდულისებრი, მოყვითალო მინისა (იშლება). აღმოჩნდა ყელ-კისრის არეში.

27 (01-35-27; სურ. 1147) მძივი მარგალიტის, თავწაკვეთილი, ბიკონუსური. დმ — 0,5 სმ. აღმოჩნდა იქვე.

28 (01-35-28; სურ. 882, 1148) საკიდები ოქროსი (3 ც). წარმოადგენს ოქროს ფურცლისგან დამზადებულ, გარდიგარდმო დაღარულ მილაკს. მილაკზე ყუნწების მეშვეობით დამაგრებულია ოქროსივე მრგვალი საკიდი, რომელსაც ცენტრში სათვალბუდე აქვს დარჩილული. თვალბუდეში ამობურცულზურგიანი პიროპის თვალია ჩასმული. წონა: 1,850 გრ — თვლებიანად. იქვე.

29 (01-35-29; სურ. 883, 884, 1149) ბეჭედი რკინისა, ძლიერ დაქანებული და ნაკლულია. მხრებთან გაფართოებულია და გადადის ოვალისებური მოყვანილობის თვალბუდეში. ბუდეში მუქი-წითელი სარდიონის გემა-ინტალიო ზის, რომელზედაც ქალღმერთი დემეტრეა გამოსახული. იქვე.

სამარხი 3.

1986.07.18; I, 6,
10; ? — 2,88;
1,05x0,45x0,45;
1,05x0,32x0,33;
NNO-SSW, NNO
(ხურ 885).

კრამიტსამარხია. მოყვითალო ფერის თიხნარში ჩაქრილ ორმოში გაუმართავი წაგრძელებული ოთხკუთხედი ფორმის სამარხი ნაგებობა-ყუთი, რომელსაც იატაკის მაგივრობას უწევდა მოტყეპნილი მიწა. შემორჩენილი იყო მხოლოდ სამარხის NNO ნაწილი. გვერდით გრძივ გვერდებზე შემორჩენილი იყო გვერდზე დაწოლილი ორ-ორი კრამიტი, რომლებსაც აკეცილი გვერდები გარე მხარეს ჰქონდა მიქცეული. NNO განივ გვერდად სი-

მალღეზე ჩადგმული იყო, ფართო ნაწილით ქვევით და აკეცილი გვერდებით, გრძივი გვერდებისაკენ მიქცეული ბრტყელი კრამიტი. სამარხი სავარაუდოა, რომ ქვისფილებით უნდა ყოფილიყო გადახურული.

ინდივიდუალურ სამარხში გულალმა-გაშოტილი და გულხელდაკრეფილი. თავით NNO-კენ დაკრძალული იყო 20—25 წლის დედაკაცი.

სამარხი უინვენტაროა.

სამარხი 4

1986.07.28; I,
6-10; 1,50-2,22;
2,20x1,10x0,60
(სახურავის),
2,15x0,60x0,50
(კამერის),
2,0x0,50x0,40;
SSO-NWW, SSO
(ხურ. 886-888).

კომბინირებული კრამიტსამარხია. მოყვითალო თიხნარში ჩაქრილ ორმოში გაუმართავთ წაგრძელებული ოთხკუთხედის ფორმის სამარხი ნაგებობა-ყუთი, რომელსაც იატაკად ეფინა ხუთი განივად დაწყობილი ბრტყელი კრამიტი. სამარხის ორფერდა სახურავის სამხრეთსა და ცენტრალურ ნაწილში ბრტყელი კრამიტების შეერთების ადგილებს ფარავდა ღარიანი კრამიტები, რომლებსაც ვიწრო ქიმიანი მხარე სახურავის კეხისაკენ ჰქონდათ მიქცეული. სახურავის NO ნაწილს ფარავდა ქვიშაქვის ფილა, ხოლო NW ნაწილს კი — თიხის ფილა (0,60x0,60x0,04 მ). სულ სახურავი გამართული იყო შვიდი გვერდბაკეცილი ბრტყელი კრამიტითა და ცხრა ღარიანი კრამიტით.

სამარხის გვერდები შედგენილი იყო თორმეტი ბრტყელი გვერდბაკეცილი კრამიტითა და სამი ღარიანი კრამიტით. სამარხს გრძივი გვერ-

დები ჰქონდა ხუთ-ხუთი თავშექცევით განლაგებული ბრტყელი კრამიტით, განივი გვერდები კი — თითო ცალი ძირისკენ ფართო ნაწილით ჩადგმული ბრტყელი კრამიტით. SO, NO და NW კუთხეებში დარჩენილი ღრიჭოები შევსებული იყო საკრძალავი კამერისაკენ ზურგმიქცეული ღარიანი კრამიტებით. აგურისფერად ან ჩალისფერად გამომწვარი თითქმის ყველა კრამიტზე შემორჩენილი იყო წითელი საღებავის ნაშთი.

ბრტყელი კრამიტის ზომები: სიგრძე — 49; სიგანე — 35—43,5; კეცის სისქე — 2,0 სმ. ღარიანი კრამიტის ზომები: სიგრძე — 45—47; დმ — 17—23; კეცის სისქე — 1,3 სმ. აქვთ შებრტყელებული მაღალი ქიმი.

ინდივიდუალურ სამარხში გულალმა-გაშოტილი, თავით SSO-კენ, დაკრძალული იყო 30—35 წლის მამაკაცი.

სამარხში აღმოჩნდა:

30 (01—35—44; სურ. 889, 1150) ხელადა, მოჩალისფროდ გამომწვარი თიხისა, მრგვალპირიანი. პირი გადაშლილი აქვს. ყელი — დაბალი, ცილინდრული, მუცელი — მრგვალი, ძირი — ბრტყელი. მხარზე და მუცელზე ოთხ რიგად კოპებიდან შედგენილი სარტყელი ემჩნევა. მხარზე და მუცელზე განივკვეთში მომრგვალელებული ყური აქვს დაძერწილი. სიმაღლე — 14; დმ პირის — 16, ძირის — 18 სმ. იღო სამარხის NW კუთხეში.

31 (01—35—45; სურ. 890, 1151) ხელადა, მოჩალისფროდ გამომწვარი თიხისა, მრგვალპირიანი. პირი გადაშლილი აქვს. ყელი — ცილინდრული, მუცელი — მრგვალი, ძირი — ბრტყელი. მუცელზე და მხარზე სამ რიგად კოპებიდან შედგენილი სარტყელი ემჩნევა. მხარზე და მუცელზე განივკვეთში მომრგვალელებული ოთხკუთხა ყური აქვს დაძერწილი. სიმაღლე — 12,5; დმ მუცლის — 12,6, პირის — 6,3, ძირის — 7,7 სმ. იღო სამარხის NO კუთხეში.

32 (01—35—46; სურ. 891, 892, 1152) ბეჭედი რკინისა, ძლიერ დაჟანგული და დაზიანებულია. რკალი მხრებთან თანაბრად გაფართოებულია და გადადის ოვალური მოყვანილობის თვალბუდეში, რომელშიც ამავე მოყვანილობის ამობურცულ ზურგია. მოწითალო სარდიონის გემა-ინტალიო ზის. თვალზე ამოკვეთილია ჰერაკლეს გამოსახულება. იღო წელის არეში.

33 (01—35—47; სურ. 893, 1153, 1154) მძივები ქვისა, მრგვალ-ბრტყელი. რვაწახნაგა. გახვრეტილია ბურლით (შესასვლელ ნახვრეტთან კლიანი, კონუსურნახვრეტიანი). დმ 1,1—1,2; სიგრძე — 0,9—1,0 სმ. იღო გულმკერდის არეში.

34 (01—35—48; სურ. 1155) მძივი მინისა, თეთრი-გამჭვირვალე, ბიკონუსური, თორმეტწახნაგა. სიმაღლე — 1,1; დმ — 1,2 სმ. იქვე.

35 (01—35—49) მძივი ქარვისა, ნაკლული და ადვილადშლადი. იქ-

33.
36 (01—35—50; სურ. 894, 1156—1158) მძივები სარდიონისა, თო-
თხმეტწახნაგა, წითელი ფერის, ორმხრივნახვრეტიანი. სხვადასხვა ზომის.

უდიდესი ზომები: სიგრძე — 1,2; სიგანე — 0,8; სიმაღლე — 0,5 სმ; უმცირესი ზომები: 0,7—0,7—0,4 სმ. იღო თავის ქალასფან.

სამარხი 5.
1986.08.18; I, 6;
1,30—3,49;
1,57×0,50;
1,90×0,60×0,35;
NO-SW, NO
(სურ. 895, 896).

ორმოსამარხი გაჭრილი იყო მოყვითალო ფერის თიხნარსა და ადრეული კედლის შუაგულში; სახურავის ქვის ფილებისაგან შემორჩენილი იყო რამდენიმე ნატეხი. იატაკს მოტკეპნილი თიხნარი წარმოადგენდა.

ინდივიდუალურ სამარხში გულალმა-გაშოტილი. გულხელდაკრეფილი, თავით NO-კენ დაკრძალული იყო 55—60 წლის მამაკაცი.

სამარხი უინვენტაროა.

სამარხი 6.
1986.07.22; I, 6;
1,30—3,67;
1,30×0,60×0,35;
1,15×0,28×0,48×
0,32; O-W
(სურ. 897).

ქვასამარხია. მოყვითალო ფერის თიხნარში ჩაჭრილ ორმოშია გამართული, რომელსაც იატაკად ქვიშაქვის ორი თხელი ფილა ჰქონდა მოგებული. სამარხს წაგრძელებული ტრაპეციის ფორმა ჰქონდა, ზევითკენ შევიწროებული. სახურავის ფილები არ იყო შემორჩენილი. გვერდებად ქვიშაქვის თითო ფილა ჰქონდა გამოყენებული.

სამარხში მცირე და უსახო ფრაგმენტების გარდა, მიცვალებულის ჩონჩხის ძვლები არ აღმოჩნდა. გაძარცვული იყო.

სამარხში აღმოჩნდა:

37 (01—35—39; სურ. 898, 1159) მძივი სარდიონისა (?), აქატის მინარეგებიანი, მოთეთრო-მოვარდისფრო, ცილინდრული ფორმის, ცილინდრულ ნახვრეტიანი. სიგრძე — 2; დმ — 0,9 სმ.

38 (01—35—40; სურ. 899, 1160) მძივი შინისა, წყლისფერი, გვერდებულარული, დამტვრეული. სიგრძე — 2 სმ.

39 (01—35—41; სურ. 1161) ნიჟარას ფრაგმენტები, ფერუმარილის სასრესი უნდა იყოს.

სამარხი 7.
1986.07.24; I, 6;
1,5—3,87;
1,85×0,70×0,50;
1,76×0,35×0,35;
O-W, O
(სურ. 900).

კრამიტსამარხია, ქვისფილებით გადახურული. სახურავის სამი ფილიდან აღმოსავლეთისა აკლდა. თავკედლები ვერტიკალურად ჩადგმული თითო ბრტყელი კრამიტით იყო შედგენილი. გრძივი კედლები კი გვერდზე დაწვენილი ოთხ-ოთხი ბრტყელი კრამიტით გაწყობილი. იატაკად ეფინა ოთხი, სიგრძეზე და გვერდებზარუნებულად დაწყობილი, ბრტყელი კრამიტი. სამარხის დასავლეთით მცირე ნაწილი დაზიანებული იყო.

ინდივიდუალურ სამარხში, გულალმა-გაშოტილი, თავით აღმოსავლეთისაკენ დაუკრძალავთ 50—55 წლის დედაკაცი. საგარაუდოა გულხელდაკრეფილი, რომელსაც მარჯვენა ფეხის მუხლი მარცხენა ფეხის მუხლზე ედო. ჩონჩხი ძალზე ცუდად იყო დაცული.

სამარხში აღმოჩნდა:

40 (01-35-42) ქილისებური სასმისი მინისა, წყლისფერი, ფრაგმენტირებული, ძლიერ ირიზებული, თხელკედლიანი და ადვილადშლადი. იდო სამარხის აღმოსავლეთ ნაწილში.

სამარხი 8.

1986.08.14; I, 7;

1, 25-4, 30;

0,33x0,40x0,50;

0,33x0,32x0,45;

O-W

(სურ. 901).

კრამიტსამარხია, ქვისფილებით გადახურული. შემორჩენილი იყო სამარხის დასავლეთის მცირე ნაწილის ნაშთი: დასავლეთის განივი გვერდის ყალყზე მდგარი ბრტყელი კრამიტი, ჩრდილო და სამხრეთი გრძივი გვერდების გვერდზე დაწვენილი თითო ბრტყელი კრამიტის ნატეხები და სახურავად გამოყენებული ქვიშაქვის ნაშთი. სამარხს იატაკი სიგრძეზე დაწყობილი, გვერდებზარუნებული, ბრტყელი კრამიტისა ჰქონდა.

სამარხში ჩონჩხი შემორჩენილი არ იყო. უინვენტაროა.

ორმოსამარხია, ქვისფილებით გადახურული. მოყვითალო ფერის თიხნარში გაჭრილი იყო წაგრძელებული მართკუთხედის ფორმის ორმო, რომლის ნაკლული სახურავი შედგებოდა ქვიშაქვის რამდენიმე ფილით. სამარხი ნაწილობრივ დანგრეული იყო. იატაკს მოტკეპნილი თიხნარი წარმოადგენდა.

სამარხი 9.

1986.07.22; I, 7.

11; 1,0-3,57 მ;

1,20x0,50x0,30x

1,35x1,00 მ;

NOO-SWW

(სურ. 902, 903).

ინდივიდუალურ სამარხში 18-20 წლის ქალი იყო დაკრძალული. ჩონჩხი არეული იყო, რის

გამოც მიცვალბულის მდგომარეობა და დამხრობა ვერ დადგინდა.

სამარხი უინვენტაროა.

კრამიტსამარხია, ქვისფილებით გადახურული. წაგრძელებული მართკუთხედის ფორმის სამარხის სახურავი შედგენილი იყო სამი ქვიშაქვისა და ორი ნაკლული ბრტყელი კრამიტისაგან. განივ კედლებად თითო ცალი ყალყზე დაყენებული ბრტყელი კრამიტი იყო. ნახმარი; გრძივი კედლების ოთხ-ოთხი ბრტყელი კრამიტი კი გვერდზე იყო დაწვენილი. იატაკზე მოგებული იყო ოთხი სიგრძივ დაწყობილი ბრტყელი კრამიტი. სამარხის დასავლეთი ნაწილი ექსკავატორმა დააზიანა.

ინდივიდუალურ სამარხში გულხელდაკრეფილი, გულალმა-გაშოტილი, თავით ჩრდილო-აღმოსავლეთისაკენ დაკრძალული იყო 40-45 წლის მამაკაცი.

სამარხში აღმოჩნდა:

41 (01-35-43; სურ. 906, 1162) სანელსაცხებლემ მოციხფრო-მომწვანო გამჭვირვალე მინისა, მაღალი, ვიწროყელიანი. პირი გადაშლილი

აქვს. შიგნით ჩაკეცილი. ყელი — ცილინდრული, ვიწრო, ტანი — კონუსური, ძირი — ბრტყელი, შეზნეკილი, წელზე ჩაღარული სარტყელი ემჩნევა. იღო სამარხის N კედელთან.

სამარხი 11.

1986.08.15; I, 6,
10; 1,30—3,53;
0,90x0,65x0,45;
0,80x0,58x0,42 მ;
NOO-SWW, NOO
(სურ. 907—909).

თიხისფილა სამარხია, ქვისფილებით გადახურული. სამარხს დასავლეთის ნაწილი ექსკავატორმა ჩამოჭრა. წაგრძელებული მართკუთხედის ფორმის სამარხში შემორჩენილი იყო სახურავის მხოლოდ ერთი ფილა, აღმოსავლეთის განივ კედლად ჩადგმული თიხის გრძივი კედლებისა და იატაკის ერთნახევარი ფილა. თიხის ფილების საშუალო ზომებია: 0,58x0,57x0,03 მ.

ინდივიდუალურ სამარხში გულალმა-გაშოტილი. თავით ჩრდილო-აღმოსავლეთისაკენ დაკრძალული იყო 20—25 წლის ქალი, რომელსაც ხელები სხეულის გასწვრივ ეწყო.

სამარხში აღმოჩნდა:

42 (01—35—96; სურ. 910—916, 1163—1165) ქიორის ფურცლები (7 ცალი), ოქროსი, წარმოადგენს ოქროს თხელ ფურცელს, რომელსაც სამკუთხა მოყვანილობა აქვს.თავთან დაკბილულია (ოთხკბილა). სიგრძეზე რადიალურად ღარები დაუყვება, რომლებიც სამკუთხედის წვერიდან ძირისაკენ გასდევს. სიგრძე — 5 სმ; საერთო წონა — 2,0 გრ. 6 ც. თავის ქალასთან, ერთი კი — მენჯის ძვალთან აღმოჩნდა.

43 (01—35—97; სურ. 917, 1166) ბეკედი—რგოლი ქალცედონისა, გამჭვირვალე-რძისფერი. ოვალისებური მოყვანილობის რგოლია, რომელიც ერთ მხარეს დაბრტყელებულია. დმ — 2,5 სმ. აღმოჩნდა მარცხენა ბეკის ძვალთან.

44 (01—35—98; სურ. 918) მძივები (იოტები) გამომწვარი თიხისა, მოწითალო ფერის. მანდარინისებური ფორმის. დმ — 0,25 სმ. აღმოჩნდა წინამხრის ძვალთან.

45 (01—35—99; სურ. 919) სანელსაცხებლე, მოცისფრო-გამჭვირვალე მინისა, კოჭისებური, მასიური. პირი ძლიერ გადაშლილი და დაბრტყელებული აქვს; ყელი — მაღალი, ცილინდრული. ტანი — დაბალი, დაბრტყელებული. ძირი — ბრტყელი, ცენტრში შეზნეკილი. სიმაღლე — 6, პირის დმ — 5,5, ძირის — 6 სმ. იღო იდაყვის ძვალთან.

სამარხი 12.

1986.07.18; I, 10;
0,60—3,51;
0,80x0,70x0,45;
0,75x0,55x0,45;
NW-SO, ?
(სურ. 920, 921).

ბანურსახურავიანი ქვასამარხია, რომელსაც წაგრძელებული მართკუთხედის ფორმა ჰქონდა. შემორჩენილი იყო სამარხის მესამედი, მისი ჩრდილო-დასავლეთი ნაწილი. იატაკი მოტყეპნილი თიხნარია.

ინდივიდუალურ სამარხში დაუკრძალავთ 45—50 წლის მამაკაცი.ძვლები სამარხის ჩრდილო-დასავლეთ ნაწილში იყო მოხვეტილი. ამიტომ პოზა და დამხრობა გაურკვეველია.

სამარხში აღმოჩნდა:

46 (01-35-33; სურ. 922, 1167) ხელადა ჩალისფრად გამომწვარი თიხისა. პირი გადაშლილი აქვს, უსწორმასწორო; ყელი — მაღალი, ცილინდრული, ტანი — გრძელი, თანაბრად გაფართოებული; ძირი — ბრტყელი. ყელს ქვემოთ სარტყელი ემჩნევა. განივკვეთში მომრგვალებული ყურის თავი ყელზე აქვს დაძერწილი, ყურის ძირი — მხარს ქვემოთ. ტანზე ვარდისფერი ლაქები ემჩნევა. სიმაღლე — 18,5, პირის დმ — 6, ძირის — 9,5 სმ. აღმოჩნდა სამარხის NW ნაწილში.

47 (01-35-34; სურ. 1168) მძივი სარდიონისა, სფერული, ორმხრივნახვრეტიანი. დმ — 1,2 სმ. იქვე.

48 (01-35-35; სურ. 1169) მძივსაკიდი ცეცხლში მოხვედრილი (?) ლაქებიანი სარდიონისა, ბრინჯაოს ლეროს საკიდი მოტეხილი აქვს. დმ — 1,2 სმ. იქვე.

სამარხი 13.

1986.07.18; I, 10;

0,60—3,47;

0,95×0,55×0,60;

0,96×0,26×0,40;

O-W, O

(სურ. 923).

ქვისფილებით გადახურული კრამიტსამარხია, რომლის მხოლოდ დასავლეთი ნაწილია გადარჩენილი. წაგრძელებული მართკუთხედის ფორმა ჰქონია. სამარხის ჩრდილო-დასავლეთ კუთხეში შემორჩენილი იყო სახურავის ფილის ნატეხი. დასავლეთის თავკედლად ყალყზე მდგარი ბრტყელი კრამიტია გამოყენებული, გრძივი გვერდების კრამიტები კი გვერდზეა დაწვენილი. იატაკი სიგრძეზე დაწყობილი გვერდებზაბრუნებული ბრტყელი

კრამიტებით ყოფილა მოგებული.

ინდივიდუალურ სამარხში შემორჩენილი ქვედა კიდურების ნაშთის მიხედვით უნდა ვივარაუდოთ, რომ მიცვალებული იწვა გულაღმა-გაშოტილი, თავით აღმოსავლეთით.

სამარხი უინვენტარია.

სამარხი 14.

1986.07.21; I, 11;

1,0—3,83;

1,10×0,98×0,70 —

0,60×0,40×0,35;

NO-SW, NO

(სურ. 924).

ქვისფილებით გადახურული ბანურსახურავიანი თიხისფილა სამარხია, რომლის მხოლოდ სამხრეთ-დასავლეთი მკირე ნაწილია შემორჩენილი. განივკედლად გამოყენებული იყო თიხის ერთი ფილა, გრძივი კედლების შემორჩენილი თითო ფილა კი ძლიერ იყო დაშლილი, იატაკის ფილებიდანაც მხოლოდ ერთი ფილა შემორჩა. თიხის ფილის ზომებია: 0,55×0,55×0,05 მ.

ინდივიდუალურ სამარხში შემორჩენილი წვივ-ტერფის ფრაგმენტებმა გვაფიქრებინა, რომ მიცვალებული იწვა გულაღმა-გაშოტილი, თავით ჩრდილო-აღმოსავლეთისაკენ.

სამარხი უინვენტარია.

სამარხი 15.

1986.10.21; I, 7;

ბანურსახურავიანი ქვასამარხია, რომელსაც ორივე განივი კედელი აკლია, გრძივი კედლების შემორჩენილი ნაწილები კი სამარხში იყო გადაქცეული.

1,0—4,05;
1,85×1,15×1,10 —
1,80×0,65×0,50;
NWW-SOO, NWW
(სურ. 927, 928).

სახურავის NWW და შუა ქვის ფილა სამარხის ჩრდილო კედელზე იდო. სამარხს თიხის ფილებით მოგებული იატაკი ჰქონდა. შემორჩა თიხის ერთი ფილა, სხვების ნატეხები მძარცველებს სამარხის ირგვლივ მიმოუფანტავთ.

ინდივიდუალურ სამარხში დაკრძალული მიცვალებულის ჩონჩხი სამარხის SOO მხარეს იყო მიხვეტილი, მაგრამ ბარძაყის ძვლების ფრაგმენტების მდებარეობით გაირკვა, რომ მიცვალებული იწვა გულალმა-გაშოტილი, თავით NWW-კენ.

სამარხში აღმოჩნდა:

49 (01—35—202; სურ. 925, 926, 1170) ქოირები ოქროსი (2 ც). წარმოადგენს ოქროს თხელ ფურცელს, რომელსაც სამკუთხა მოყვანილობა აქვს. თავთან დაკბილულია (ოთხკბილა). სიგრძეზე ლარები დაუყვება, რომლებიც სამკუთხედის წვეროდან ძირისაკენ გასდევს, საერთო წონა — 0,610 გრ. იდო მარჯვენა ფეხის ბარძაყის ძვალთან.

ქვისფილებით გადახურული ბანურსახურავიანი თიხისფილა სამარხია, წაგრძელებული მართკუთხედის ფორმისა, რომლის სახურავის ნაშთი მხოლოდ სამარხის ჩრდილო-დასავლეთ ნაწილში იყო შემორჩენილი. სამარხის განივ კედლებში თითო, გრძივში და იატაკის მოსაგებად კი სამ-სამი თიხის ფილა გამოუყენებიათ. თიხის ფილას ზომები: 60,5×60,5×4,5 სმ.

სამარხი გაძარცვულია.

ინდივიდუალურ სამარხში შემორჩენილი წვივის ძვლების მიხედვით გაირკვა, რომ მიცვალებული იწვა გულალმა-გაშოტილი, თავით ჩრდილო-აღმოსავლეთისაკენ.

სამარხი უინვენტაროა.

სამარხი 16.
1986.07.23; I, 8;
1,0—3,58;
2,10×1,10×0,75
1,90×0,60×0,55;
NO-SW, NO
(სურ. 929).

კრამიტსამარხია, რომელსაც წაგრძელებული მართკუთხედის ფორმა ჰქონდა. სამარხი გაძარცვული და ნაკლულია ჩრდილოეთის (NNW) მხრიდან: არა აქვს სახურავი, განივ კედლებში თითო, გრძივებში კი ხუთ-ხუთი ყალყზე დაყენებული ბრტყელი კრამიტი ყოფილა ნახმარი, იატაკზე კი დაუფენიათ ოთხი სიგრძეზე დაწყობილი ბრტყელი კრამიტი.

ინდივიდუალურ სამარხში შერჩენილი იყო დეფორმირებული ძვლების რამდენიმე ფრაგმენტი, დაუკრძალავთ მამაკაცი; დაკრძალვის პოზა და დამხრობა გაურკვეველია.

სამარხი უინვენტაროა.

სამარხი 18.
1986.07.28; I, 5,
6; 1,0—2,90;
2,0x1,10x0,90 —
1,75x0,73x0,65;
NO-SW, NO
(სურ. 932, 933).

ნარიბანდიანი ბანურსახურავიანი ქვასამარხია. წაგრძელებული მართკუთხედის ფორმისა. სახურავი ქვიშაქვის სამი ფილისაგან შედგებოდა. განივ და გრძივ კედლებად კი ქვიშაქვის, სქელი და კარგად დამუშავებული, თითო ცალი მასიური ფილა გამოუყენებიათ. იატაკზე ქვიშაქვის ორი ფილა იყო დაფენილი.

სამარხისათვის სიმტკიცის მისაცემად, განივ კედლებში სიგრძეზე ნარიბანდები ამოუჭრიათ, რომელშიც მჭიდროდ იყო ჩადგმული გრძივი კედლების ბოლოები.

სამარხში აღმოჩნდა ორი მიცვალებულის ჩონჩხი: I. 45—50 წლის მამაკაცის ჩონჩხი მიხვეტილი იყო სამარხის დასავლეთ კუთხეში; II. 25—30 წლის მამაკაცის ჩონჩხი ჩაუსვენებიათ გულხელდაკრეფილი, გულაღმა-გაშოტილი, თავით ჩრდილო-აღმოსავლეთისაკენ.

სამარხში აღმოჩნდა:

50 (01—35—55; სურ. 934, 1171) კილიტები ოქროსი (133 ც). წარმოადგენს ოქროს თხელი ფირფიტისაგან დამზადებული, ჯამისებური მოყვანილობის ნახევარსფეროს, რომელსაც ძირზე შემორჩენილი აქვს მავთულოვანი ყუნწი. დმ — 0,4 სმ. საერთო წონა — 6,500 გრ. აღმოჩნდა თავის ქალასთან ცალკეულ ჯგუფებად.

51 (01—35—56; სურ. 934, 1172) ვარდულები ოქროსი (7 ც). წარმოადგენს ოქროს თხელი ფირფიტისაგან დამზადებულ მრგვალ ფირფიტას, რომელზედაც ამოტიფურულია ცენტრიდან ნაპირებისაკენ გამავალი შეიდი რადიალური სხივი, ცენტრში და ბოლოებში სხივები ბურთულებით მთავრდება. დმ — 0,5 სმ. საერთო წონა — 0,960 გრ. იქვე.

52 (01—35—57; სურ. 934, 1173) კილიტი ოქროსი. წარმოადგენს ოქროს თხელი ფირფიტისაგან დამზადებულ ნახევარსფეროს, რომელსაც ზარხუფის მოყვანილობა აქვს. ნაპირებზე შიგნიდან სამი ამოღარული სარტყელი ამჩნევია. დმ — 0,8 სმ; წონა — 0,190 გრ. იქვე.

53 (01—35—58; სურ. 934, 1174) კილიტი ოქროსი, წარმოადგენს ოქროს თხელი ფურცლისაგან დამზადებულ ოვალისებურ სათვალბუდეს, რომელშიც ზის ამობურცულზურავიანი ალმანდინის თვალი. სიგრძეზე გახვრეტილია. დმ — 0,7 სმ; წონა თვლიანად — 0,290 გრ. იქვე.

54 (01—35—59; სურ. 934, 1175) საკიდი ოქროსი, წარმოადგენს ოქროს ფურცლისაგან დამზადებულ, გარდიგარდმო დაღარულ მილაკს, რომელზედაც ყუნწის მეშვეობით ჩამოკიდებულია მრგვალი ფირფიტა. ფირფიტის ცენტრალურ ნაწილში დარჩილულია სამკუთხა მოყვანილობის სათვალბუდე, რომელშიც ამობურცულზურავიანი ალმანდინის თვალი ზის. სიმაღლე — 1,5; დმ — 1,2 სმ. წონა თვლიანად — 0,580 გრ. იქვე.

55 (01—35—60; სურ. 934, 1176) საკიდები ოქროსი (2 ც). ზემოაღწერილის ანალოგიურია, მხოლოდ ფირფიტა სადაა. სიმაღლე — 1,5; დმ — 1,00 სმ; საერთო წონა — 0,380 გრ. იქვე.

56 (01-35-61; სურ. 935, 1177) საკიდი გიშრისა, ფალოსისებური (?), დიდი, მასიური, პარალელურნახვრეტიანი. სიგრძე — 2,7; უდ. სიგანე — 0,7 სმ. იღო მარცხენა ხელის მტევანთან.

57 (01-35-62; სურ. 936, 1178) ბეჭედი ვერცხლისა, პატინირებუ-ლია. რკალი ოვალისებური მოყვანილობის, მხრებთან თანაბრად გაფართოებულია და გადადის ამავე მოყვანილობის თვალბუდეში. ბუდეში პას-ტის დაზიანებული თვალი ზის. დმ — 2,2; 1,5x1 სმ. წონა თვალბუდეიანად — 6,360 გრ. აღმოჩნდა სამარხის W ნაწილში მიხვეტილ ძვლებთან.

58 (01-35-63; სურ. 937, 1179) ბეჭედი ვერცხლისა, პატინირებუ-ლია. ოვალისებური მოყვანილობის რკალი მხრებთან გაფართოებულია და გადადის ამავე მოყვანილობის თვალბუდეში. დმ — 2,2; წონა თვლი-ანად — 2,550 გრ. იქვე.

59 (01-35-64; სურ. 1180) სარკის წვრილად დაშლილი ფრაგმენ-ტები ბრინჯაოსი (?). ვერცხლის სახელურის ნაშთია შემორჩენილი, სახე-ლურის წონა — 15,480 გრ. იქვე.

60 (01-35-65; სურ. 938, 939, 1181) სანელსაცხებლე მინისა, ძლიერ ირიზებული და ნაკლულია, ძლიერ პატინირებულია, მოლურჯო-მომწვანო, ოქროსფერი. პირი გადაშლილი აქვს, დაბრტყელებული, ყელი — ცილინდრული, ტანი — მსხლისებური, ძირი — გამოყვანილი. მხარს ქვემოთ ტანზე რომბისაგან შედგენილი ორნამენტი ემჩნევა. ძირზე რომ-ბული მოყვანილობის დამლა. სიმაღლე — 10; პირის დმ — 3, ძირის — 3 სმ. იქვე.

61 (01-35-66; სურ. 940-942, 1182) სანელსაცხებლე მინისა, ძლიერ ირიზებული და პატინირებულია. მოლურჯო-მომწვანო, ნაკლუ-ლია. პირი — გადაშლილი ჰქონია, დაბრტყელებული. ყელი — ცილინ-დრული, ტანი — კონუსური, ძირისკენ მომრგვალებული. ძირი ბრტყე-ლი, ოდნავ შეზნექილი. ტანზე ფარფლისებური ორნამენტი ემჩნევა. ყე-ლისა და ტანის შეერთების ადგილზე ჩალარული სარტყელი აქვს. შემო-რჩენილი სიმაღლე — 7; ძირის დმ — 6 სმ. იქვე.

62 (01-35-67; სურ. 943, 1183) ნიჟარა, ფერუმარილის სასრესი, ოვალისებური მოყვანილობის. შიდაპირზე წერტილოვანი ორნამენტია გამოსახული; ცენტრში ტრიუმფალური თალია მოცემული — ნახევარ-წრისებური მოყვანილობის შესასვლელით, რომელსაც ორივე მხრიდან ზღუდე-გალავანი უერთდება. მარცხნივ — გალავნის თავზე ფრინველია გამოსახული, ცენტრში — მზის ემბლემა (?). დმ — 13 სმ. იქვე.

63 (01-35-68; სურ. 944, 1184) მძივები გიშრისა (40 ც), ცილინ-დრული ფორმის, კარგად ნაპრიალებზედაპირიანი. ზომები: სიგრძე — 0,8-0,9; დმ — 0,3 სმ.

64 (01-35-69; სურ. 945, 1185, 1186) მძივები ცისფერი მინისა (იოტები), დაბალცილინდრული ფორმის, ძლიერ მცირე ზომის, ოდნავ გამჭვირვალე (5 ც); ყვითელი მინისა, ცილინდრული (1 ც). სიგრძე — 0,2-0,3; დმ — 0,2-0,25 სმ. იქვე.

65 (01-35-70; სურ. 946, 1187) მძივი ლურჯი მინისა, კასრისებური ფორმის, მრავალფერი (პოლიქრომული). ტალღისებური ორნამენტი მიღებულია ცისფერი და სალათისფერი მინის ოდნავ გამჭვირვალე ძაფების ერთმანეთზე გადაგრეხვის შედეგად. ფართონახვრეტიანი. დმ — 0,9, ნახვრეტის — 0,35-0,5 სმ. იქვე.

66 (01-35-71; სურ. 947, 1188) საკიდი მინისა, ინკრუსტირებული, ცულისებური ფორმის, მრავალფერი (ყვითელი, თეთრი და ცისფერი), გამჭვირვალე. სიგრძე — 1,3; უდ. სიგანე — 0,7 სმ. იქვე.

67 (01-35-72; სურ. 948, 1189) მძივსაკიდი მოცისფრო მინისა, რვიანისებური ფორმის, სადა გამჭვირვალე. სიგრძე — 0,8, უდ. სიგანე — 0,5 სმ. იქვე.

68 (01-35-73; სურ. 949, 1190) მძივსაკიდი მოთეთრო-წყლისფერი მინისა, სასმისისებური ფორმის. დმ — 0,8 სმ. იქვე.

69 (01-35-74; სურ. 950-953, 1191-1194) მძივები საფირონის (4 ც). კვირისტავისებური ფორმისა, მასიური, ფართო, ცილინდრულნახვრეტიანი, სხვადასხვა ზომის და ფერის. ერთი ცალი მუქი მოცისფრო-მოიისფრო; ერთი მოთეთრო-მოცისფრო; ორი მოცისფრო-მონაცისფრო. ზომები: 1) დმ — 3,5; სიგანე — 3 სმ; 2) 3,5-2,5 სმ; 3) 3,4-3 სმ; 4) 3,4-2,5 სმ. იქვე.

70 (01-35-75; სურ. 954, 1195) მძივები მინისა (10 ც), ოქროს-სარჩულიანი, სფერული და ლიმონისებური ფორმის, სხვადასხვა ზომის, 1) დმ — 1 სმ, 2) დმ — 0,9 სმ, 3) სიგრძე — 0,9; სიგანე — 0,8 სმ. იქვე.

71 (01-35-76; სურ. 955, 1196) მძივი (?) რიყის ქვისა, დამუშავებული, ნახევარსფერული ფორმის, ცალი გვერდი ჩამოჭრილი და მოსწორებული აქვს და საბეჭდავს უფრო გავს. ფართონახვრეტიანი. სიმაღლე — 2,5, სიგანე — 3,5 სმ. იქვე.

72 (01-35-77; სურ. 956, 1197) მძივი მარჯნისა, ცილინდრული ფორმის, დიდი, მასიური, მოთეთრო-მოყვითალო ფერისა. ძლიერ ვიწრო-ნახვრეტიანი. სიგრძე — 2,8; სიგანე — 2,8 სმ. იქვე.

73 (01-35-78; სურ. 957, 1198) მილაკი ვერცხლისა, დამზადებულია ვერცხლის ფურცლისაგან, რომელსაც თავები ერთმანეთზე აქვს გადასული. სიგრძე — 2,5; დმ — 1,2 სმ, წონა — 2,020 გრ. იქვე.

74 (01-35-79; სურ. 1199) მილაკი ბრინჯაოსი, ძლიერ პატიინირებულია. დამზადებულია ბრინჯაოს თხელი ფურცლისაგან, რომელთა თავები ერთმანეთზე ყოფილა გადასული. სიგრძე — 1,9; დმ — 0,8 სმ. იქვე.

75 (01-35-80; სურ. 958, 1200) მილაკი ტალკისა (?). ცილინდრული, გრძელი, სიგრძე — 2,3; დმ — 0,6 სმ. იქვე.

76 (01-35-81; სურ. 1201) საკიდი ვერცხლისა. განიკვეთში მრგვალ ყუნწზე დამაგრებულია ლერძი, რომელსაც თავი დაბრტყელებული აქვს. სიგრძე — 1,8; წონა — 0,610 გრ. იქვე.

77 (01-35-82; სურ. 1202) საკიდის ფრაგმენტები ვერცხლისა, ბორბლისებური. დალარული. დმ — 0,7 სმ; წონა — 0,210 გრ. იქვე.

78 (01-35-83; სურ. 1203) საკიდი სარდიონის, მოწითალო, გამკვირვალე, სფერული ფორმის მძივს ნახვრეტში ჩამაგრებული აქვს ბრინჯაოს ყუნწი. სიგრძე ყუნწიანად — 2,1; მძივის — 0,7 სმ. იქვე.

79 (01-35-84; სურ. 959, 1204) ზარაკი ბრინჯაოსი, რკინისენიანი, ოთხკუთხა ფორმის. კუთხეებში თავთან ბურთულეები ემჩნევა. თავზე განივკვეთში ოთხკუთხა ყუნწი აქვს. სიმაღლე — 2; სიგანე — 1,2 სმ. იქვე.

თიხისფილა სამარხია, რომელსაც ქვის ფილებით გაწყობილი ბანური სახურავი ჰქონია. სამარხის ძირითადი ნაწილი დაზიანებულია. შემორჩა მისი დასავლეთის მცირე ფრაგმენტი. სამარხის იატაკი, განივი და გრძივი კედლები თიხის ფილებით ყოფილა გაწყობილი. დასავლეთის განივ კედლად ჩადგმული თიხის ფილას ზომებია: 0,59x0,59x0,04 მ.

ინდივიდუალურ სამარხში შემორჩენილი ტერფის ძვლების მდებარეობით გაირკვა, რომ მიცვალებული გულალმა-გაშოტილი უნდა დაეკრძალათ, თავით ჩრდილო-აღმოსავლეთისაკენ.

სამარხი უინვენტარია.

სამარხი 20. კრამიტსამარხია, ნაკლული და გაძარცული. სამარხს წაგრძელებული მართკუთხედის ფორმა ჰქონია, რომელსაც სახურავი და სამარხის კედლის კრამიტების ზედა ნაწილები აკლია. განივი კედლები შედგენილია თითო ყალყზე დაყენებული ბრტყელი კრამიტით. გრძივი კედლები კი — გვერდზე დაწვენილი სამ-სამი ბრტყელი კრამიტით. სამარხის იატაკად გამოყენებული იყო სიგრძეზე დაწყობილი სამი ბრტყელი კრამიტი, რომ-

ლებსაც SSW ბოლოში ქვიშაქვის მომცრო ფილა ჰქონდა მიმატებული.

ინდივიდუალურ სამარხში დაკრძალული იყო 18-20 წლის დედაკაცი. გულალმა-გაშოტილი, თავით NOO-კენ. მარჯვენა ხელი ესვენა მენჯზე. მარცხენა კი შემორჩენილი არ იყო.

სამარხში აღმოჩნდა:

80 (01-35-85) სარკის ძლიერ დაშლილი ფრაგმენტები., ბრინჯაოსი. აღმოჩნდა მიცვალებულის ტერფებთან.

81 (01-35-86; სურ. 964, 1205) მძივები (2 ც). სალათისებური გაუმკვირვალე მინისა, სფერული ფორმის, სხვადასხვა ზომის, ფართო, ცილინდრულნახვრეტანი. ზომები: 1) დმ — 0,8; 2) დმ — 0,6 სმ. იქვე.

82 (01-35-87; სურ. 965, 1206) მძივები (2 ც). მარჯნისა, სფერული ფორმის, სხვადასხვა ზომის მოთეთრო-მოვარდისფრო. ზომები: 1) დმ — 0,8; 2) დმ — 0,6 სმ. იქვე.

83 (01-35-88; სურ. 966, 1207) მძივები (2 ც). თეთრი, გაუმჟვირვალე და სალათისფერი გამჟვირვალე მინისა, ორივე ექვსწახნაგა, მოგრძო-ოთხკუთხა ფორმის. სხვადასხვა ზომის: 1) 0,9—0,5 სმ; 2) 0,9—0,45 სმ. იქვე.

84 (01-35-89; სურ. 967, 1208) მძივები ზურმუხტისფერი მინისა, გამჟვირვალე, მოგრძო-ოთხკუთხა ფორმის, ექვსწახნაგა. ზომა — 0,9—0,5 სმ. იქვე.

85 (01-35-90; სურ. 968, 1209) მძივი სადაფის (?) წაკეთილკონუსური ფორმის. ზომები: სიგრძე — 3; უღ. სიგანე — 0,7 სმ. იქვე.

86 (01-35-91; სურ. 969, 1210) მძივი სარდიონის, გაუმჟვირვალე, მოწითალო-მოყავისფრო, დაბალცილინდრული ფორმის (დახეთქილი). სიმაღლე — 0,6; დმ — 2,2 სმ. იქვე.

87 (01-35-92; სურ. 1211) საკინძის (?) ნატეხები (2 ც). ძვლისა, თავთან დაბრტყელებული და გახვერტილია, განივკვეთში მრგვალი. სიგრძე — 5,2; დმ — 0,4 სმ. იქვე.

88 (01-35-93; სურ. 1212) ზარაკი ბრინჯაოსი, ნაკლული, კონუსური, ყუნწიანი, ძლიერ პატინირებული და დაშლილია. სიმაღლე — 2,2 სმ. იქვე.

89 (01-35-94; სურ. 1213) საკიდი ბრინჯაოსი, ნაკლული, მცენარის კურკის (შინდისებური) მოყვანილობის სიგრძივ დაღარულია. სიგრძე — 2,1; დმ — 0,7 სმ. იქვე.

90 (01-35-95; სურ. 970, 1214) ბეჭედი-რგოლი ქალცედონისა. წარმოადგენს ოვალისებური მოყვანილობის რგოლს, რომელიც ერთ მხარეს დაბრტყელებულია — შექმნილია ოვალისებური ფარაკი. დმ — 2,5 სმ. იქვე.

სამარხი 21.

1986.08.29; I, 5;

0,80 — 2,60;

1,70×0,78×0,45 —

1,37×0,40×0,40;

NO-SW, NO;

(სურ. 971—974).

ქვისფილებით გადახურული კრამიტსამარხია. წაგრძელებული მართკუთხედის ფორმის. სამარხის განივ კედლებად ჩადგმული იყო თითო ცალი შეეულად ჩადგმული ბრტყელი კრამიტი, გრძივი კედლები კი შედგენილი იყო სამ-სამი გვერდზე დაწვენილი ბრტყელი კრამიტით. სახურავად გამოყენებული იყო ადვილადშლადი ქვიშაქვის ოთხი ფილა. სამარხის იატაკად ორნახევარი ბრტყელი კრამიტი მოუყავთ.

დაკრძალული იყო 5—7 წლის ბავშვი გულაღმა-გაშოტილი, თავით ჩრდილო-აღმოსავლეთისაკენ.

სამარხში აღმოჩნდა:

91 (01-35-104; სურ. 975, 1215) სანელსაცხებლე გამჟვირვალე-მოციხფრო მინისა, პირი ოდნავ გადაშლილი, შესქელებული და შიგნით ჩაკეტილი აქვს. ყელი — მაღალი, ცილინდრული, მხრებთან გაფართოებული, ტანი — მომრგვალებული, ძირი — ბრტყელი, შეზნეპილი. სიმაღლე — 8,5; დმ პირის — 2, ძირის — 4 სმ. იღო მარჯვენა ხელის მხრის ძვალზე.

92 (01-35-105; სურ. 1216) სანელსაცხებლე მოვერცხლისფრო-ცისფერი მინისა, ძლიერ დაშლილი და ირიზებული, ნაკლული. იდო მარცხენა მხარზე.

93 (01-35-106) სანელსაცხებლე მოვერცხლისფრო-ცისფერი მინისა, ძლიერ დაშლილ-დანამცვეებული, ირიზებული და ნაკლული. იდო კისრის არეში.

94 (01-35-107; სურ. 976, 1216) ირმის ქანდაკება-საკიდი ბრინჯაოსი. დამტვრეული, რქებდატოტილი, სტილიზებულია. გრძელ კისრია-ნი. მყვირალობის დროს (?). კისერზე განიკვეთში მრგვალი ყუნწი ემჩნევა. სიგრძე — 5,5 სმ. იდო თავის ქალასთან — მარცხენა მხარეს.

95 (01-35-108; სურ. 977-981, 1218) საბეჭდავი გამჟვირვალე ქალცედონის, წაკვეთილი პარალელეპიპედის ფორმის. პირზე გამოსახულია მხედარი, რომელიც შუბით გამირავს ატოტილ ლომს. ერთ წახნაგზე ქურციკია გამოსახული, მეორეზე — რქებდატოტილი ირემი, წაკვეთილ კონუსზე — ძალი. კვეთა საკმაოდ ღრმაა. გამოსახულება რეალისტურია და დახვეწილი, მაღალი ხელოვნებით არის შესრულებული. სიგრძეზე გახვრეტილია. სიგრძე — 2,3; სიგანე — 1,8; სიმაღლე — 1,2 სმ. იქვე.

96 (01-35-109; სურ. 982, 1219) საბეჭდავი ლურჯი მინისა, მრავალწახნაგა, პარალელეპიპედის ფორმის. ზედაპირზე გამოსახულია ადამიანის ცხოველთან ბრძოლის სცენა. ფეხზე მდგომი ადამიანი ცდილობს განგმიროს მის წინ ატოტილი ცხოველი — ლომი? სიგრძეზეა გახვრეტილი.

97 (01-35-110; სურ. 983-987, 1220) მძივები (5 ც). საფირონის, ცისფერი. სფერული-კვირისტავის მოყვანილობის. ფართო, ცილინდრული ნახვრეტები აქვს. ერთი მოთეთრო ფერისაა. დმ — 2,2-2,6 სმ. იქვე.

98 (01-35-111; სურ. 988, 989, 1221) მძივები (2 ც) მოწითალო-მოვარდისფრო სარდიონის, სფეროსებური. სიგრძეზე ცილინდრული ნახვრეტი აქვს. დმ — 1,1 სმ. იქვე.

99 (01-35-112; სურ. 990, 1222) მძივი მოწითალო-მოვარდისფრო სარდიონის. შინდისებური მოყვანილობის. გრძელი. ცილინდრული ნახვრეტი აქვს. სიგრძე — 1,5; დმ — 0,9 სმ. იქვე.

100 (01-35-113; სურ. 991-994, 1223) მძივები (4 ც) ქვისა, მომრგვალებული, ვარდისებრი, კანელურებიანი. დმ — 0,9-1,5 სმ. იქვე.

101 (01-35-114; სურ. 995, 1224) მძივი მინისა, ძლიერ ირიზებულია. ცილინდრული ფორმის. ფართო, ცილინდრული ნახვრეტი აქვს. ზურგზე მეჭეჭისებური კოპები. სიგრძე — 1,6; დმ — 1,3 სმ. იქვე.

102 (01-35-115; სურ. 996, 1225) მძივები (3 ც) შავი ფერის ქვისა, ბიკონუსური მოყვანილობის. თავწაკვეთილი, თავთან ნახვრეტი ემჩნევა. სიმაღლე — 2,3; დმ — 1,2 სმ. იქვე.

103 (01-35-116; სურ. 997, 1226) საკიდი — ნიჟარა გაქვავებული. ნიჟარაში ჩამოყალიბებული ქვის სამკაული, თავთან გახვრეტილი. სიგრძე — 3,3; სისქე — 1,7 სმ. იქვე.

104 (01-35-117; სურ. 998, 1227) მძივი აქატის. შინდისებური, სიგრძეზე კრატერისებური ნახვრეტი აქვს. სიგრძე — 1,9; დმ — 1,9 სმ. იქვე.

105 (01-35-118; სურ. 999, 1228) საკიდი ლენისფერი ქვისა, ოვალისებური მოყვანილობის. შუაში დიდი ნახვრეტი აქვს. დმ — 2,1, ნახვრეტის დმ — 0,7; სისქე — 0,7 სმ. იქვე.

სამარხი 22.

1986.09.30; I, 5;

0,70—2,76;

2,20x0,90x0,50 —

1,80x0,50x0,35;

SO-NW, SO

(ხურ.

1000—1002).

კრამიტის ორფერდასახურავიანი ორმოსამარხია. სახურავი ბრტყელი და ღარიანი კრამიტებით იყო შედგენილი, რომელსაც აკლდა კეხის უკიდურესი SO და NW ფერდის SOO ნაწილის კრამიტები. სახურავის NO ფერდს აზიანებდა გვიან გამართული კრამიტსამარხი № 21. სამარხის ორფერდა სახურავი საკუთრივ საკრძალავ ორმოზე ბევრად ფართო ჩანს, რომლის იატაკიც მოფენილი იყო სიგრძეზე გვერდებჩაბრუნებულად დაწყობილი სამი ბრტყელი კრამიტითა და იატაკის NW ნაწილ-

ში სიგანეზე მომატებული ბრტყელი კრამიტის ნახევრით. იატაკისა და სახურავის კრამიტებს შორის ინტერვალი სიმაღლეში დაახლოებით 0,1—0,15 მ შეადგენდა.

ბრტყელი კრამიტის ზომები: სიგრძე — 48,0—49,5; სიგანე — 33,5—34,5 (ვიწრო მხარეს), 42,0—43,5 (ფართო მხარეს); მხრის სიგრძე — 12,0—13,5; ქიმის სიმაღლე — 1,5; გვერდის სიმაღლე — 7,0; კეცის სისქე — 2,2 სმ.

სამარხის პრეპარაციისას გაირკვა, რომ იგი გაუძარცვავთ.

ინდივიდუალურ სამარხში მიცვალებული ესვენა პირქვეჩამოხობილი და გაშოტილი, თავით სამხრეთ-აღმოსავლეთისაკენ.

სამარხში ინვენტარი არ აღმოჩნდა. სამარხის გარეთ, SO ნაწილში აღმოჩნდა მძივი, რომელიც მძარცველებს უნდა დავარდნოდათ.

106 (01-35-201; სურ. 1229) მძივი მუქ-შინდისფერი გრანატისა (?). სფერული. ცილინდრული ნახვრეტი ემჩნევა. დმ — 0,6 სმ.

სამარხი 23.

1986.09.03; I, 5;

0,90—2,44;

1,70x0,80x0,30 —

1,40x0,50x0,20;

NW-SO, NW

(ხურ. 1003, 1004).

ქვისფილებით გადახურული ორმოსამარხია. სახურავის ფილებიდან შემორჩენილი იყო მხოლოდ ორი ფილა; სამარხისათვის გაჭრილი ორმოს მოყვანილობა და ზომები ვერ დადგინდა. იატაკი საგანგებოდ მოტყეპნილი მონაცრისფრო თიხნარს წარმოადგენდა.

ინდივიდუალურ სამარხში 50—55 წლის მამაკაცი დაკრძალული იყო გულაღმა-გაშოტილი, თავით ჩრდილო-დასავლეთისაკენ, რომელსაც იდაყვ-

ში მოხრილი მარჯვენა ხელის მტევანი ედო ხერხემალზე, გაშლილი მარცხენა მტევანი კი — მენჯის ძვალზე. ფეხის ძვლების მდებარეობამ გვაფიქრებინა, რომ სამარხის სიმოკლის (3) გამო მუხლებში მოხრილი ქვედა კიდურების ძვლები ადგილზევე ჩაიშალა და ამიტომ ბარძაყისა და წვივის ძვლები ერთად დაფიქსირდა.

სამარხში აღმოჩნდა:

107 (01—35—131; სურ. 1005) მონეტა ვერცხლისა, ავგუსტუსის დენარი. წონა — 3,65 გრ. იდო კისრის არეში.

108 (01—35—132; სურ. 1006, 1230) სანელსაცხებლე მინისა, მომწვანო ფერის, დაზიანებული. პირი გადაშლილი და დაბრტყელებული აქვს. ყელი — ცილინდრული, ტანი — კონუსისებური, ძირისკენ მომრგვალებული. ძირი — ბრტყელი, ოდნავ შეზნექილი. ყელის ტანთან შეერთების ადგილზე ამოღარული ზოლი ემჩნევა. სიმაღლე — 11; ყელის სიმაღლე — 7; დმ პირის — 3,2, ყელის — 1,9, მუცლის — 5 სმ. იდო მარჯვენა ხელის იდაყვთან.

109 (01—35—133; სურ. 1007, 1231) ხელადა მოჩალისფროდ გამომწვარი თიხისა. პირი მრგვალი აქვს, ოდნავ გადაშლილი, ყელი — დაბალი, გამოყოფილი, ტანი — სფეროსებური, ძირი — ბრტყელი; განივკვეთში ოთხკუთხა მომრგვალებული ყური მხარზე და მუცელზე აქვს დაქერწილი. მხარზე ამოღარული, კლაკნილი სარტყელი ემჩნევა, ქვევით ირიბი ნაჭდევი ზოლებისაგან შედგენილი ორნამენტი ეტყობა. მუცელზე ჩალარული წერტილებისაგან შემდგარი სარტყელი ემჩნევა. სიმაღლე — 11, დმ პირის — 6,6, მუცლის — 12,7, ძირის — 7,7 სმ. იდო სამარხის აღმოსავლეთ კუთხეში.

სამარხი 24.

1986.09.02;

1, 9; 0,40—2,64;

1,0x0,45x0,30 —

1,0x0,46x0,30;

NOO-SWW, NOO;

(ხურ. 1008,

1009).

ქვასამარხია, ძლიერ დაშლილი, რომელიც ქვიშაქვის მომცრო ფილების ხროვით იყო წარმოდგენილი. სამარხის იატაკი მოტყეპნილ მონაცრისფრო თიხნარს წარმოადგენდა.

ინდივიდუალურ სამარხში 4—5 წლის ბავშვი დაკრძალული იყო გულალმა-გაშოტილი, თავით NOO-კენ.

სამარხში აღმოჩნდა:

110 (01—35—119; სურ. 1232) სანელსაცხებ-

ლის ნატეხები მინისა, ირიზებულია. თხელკედლი-

ანი მინისაგან ყოფილა დამზადებული, სიგრძეზე კანელურები ემჩნევა. ორყურა ყოფილა. იდო მენჯთან.

111 (01-35—120; სურ. 1233) სანელსაცხებლის პირ-ყელის ნატეხი მინისა, ძლიერ ირიზებულია, პირგადაშლილი და ბაკოშესქელებული. ცილინდრული ყელი აქვს. იქვე.

112 (01—35—121) სანელსაცხებლე თეთრი, გამჭვირვალე მინისა, ძლიერ ირიზებულია. დამტვრეულია. შემორჩენილია ოდნავ შეზნექილი, დაბრტყელებული ძირის და პირის ნატეხი. იდო გულმკერდის არეში.

113 (01-35-122; სურ. 1010, 1234) სანელსაცხებლე მომწვანო-გამკვირვალე მინისა, ნაკლული. პირი გადაშლილი და დაბრტყელებული აქვს. ყელი — ცილინდრული, ძირი — ბრტყელი, ოთხკუთხა. ძირზე დამლაა გამოსახული, ცენტრში და კუთხეებთან — რელიეფური წრეები. ოთხკუთხა ბოთლის მოყვანილობის ყოფილა. ყელის სიმაღლე — 1,6; ყელის დმ — 1,6. პირის — 2,7 ძირის ზომები: 4x4 სმ. იღო მარჯვენა ხელის მტევანთან.

114 (01-35-123; სურ. 1011, 1235) მძივები (5 ც) გაუმკვირვალე მინისა, ირიზებული, სფერული, სხვადასხვა ზომისა. დმ — 0,5—1 სმ. აღმოჩნდა თავის ქალასთან, მარჯვენა მხარეს.

115 (01-35-124; სურ. 1236) მძივი მოვარდისფრო-მოწითალო სარდიონის, კასრისებური, კლიანი, მცირე ზომის. სიგრძე — 0,4; დმ — 4,5 სმ. იქვე.

116 (01-35-125; სურ. 1012, 1237) მძივები (10 ც) გიშრისა, ხუთწახნაგა, სხვადასხვა ზომის. სიგრძე — 0,6—1,2 სმ. იქვე.

117 (01-35-126; სურ. 1013, 1238) მძივები (3 ც) გიშრისა, მრგვალ-ბრტყელი, სხვადასხვა ზომის. დმ — 0,4—0,7 სმ. იქვე.

118 (01-35-127; სურ. 1014, 1239) თვალი ბეჭდისა (3). ჭრელი ქვისაგან დამზადებული; ამოზურცულზურგიანი. ძირი დაბრტყელებული აქვს. ოვალისებური მოყვანილობის. სიგრძე — 1,2; სიგანე — 0,9; სიმაღლე — 0,6, სმ. იქვე.

119 (01-35-128) სარკე ბრინჯაოსი. ძლიერ პატინირებული ნატეხებია შემორჩენილი. იღო მენჯის ძვალთან.

120 (01-35-129; სურ. 1240) ნიჟარა დამტვრეული, ფერუმარილის სასრესი. სანელსაცხებლეზე (01-35-122) იყო დამზობილი.

121 (01-35-130; სურ. 1241) საკინძი ბრინჯაოსი, დამტვრეული. პატინირებულია, მთლიანად სხმული, განივკვეთში მრგვალი ლეროს ნაწილებია შემორჩენილი. თავდამსხვილებულია (ორი საკინძის ნაწილები უნდა იყოს). სიგრძე — 5,4—6,3 სმ. იღო თავის ქალასთან მარჯვენა მხარეს.

სამარხი 25

1986.09.04; I, 5,
9; 0,50—2,48;
0,90x0,35x0,35 —
0,77x0,32x0,20;
NOO-SWW, ?;
(სურ. 1015).

ქვასამარხია, შემორჩენილი იყო აღმოსავლეთი განივი კედლისა და ორივე გრძივი კედლის დაზიანებული ნაწილები, სახურავის ფილების ფრაგმენტები. სამარხის იატაკზე მოგებული იყო ადვილადშლადი ქვიშაქვის ორი მომცრო ფილა.

ინდივიდუალურ სამარხში უასაკო ბავშვი დაუკრძალავთ. რომლის ჩონჩხი თითქმის სრულად გამქრალიყო მიწაში.

სამარხი უინვენტაროა.

სამარხი 26.

1986.09.04; I, 9;
0,30—2,39;
1,50x0,30x0,25 —

კრამიტსამარხის ნაშთია, შემორჩენილი იყო ჩრდილოეთი გრძივი კედლის ირიზად დაწვენილი სამი ბრტყელი კრამიტისა და იატაკის ჩრდილო-აღმოსავლეთ კუთხეში დაფენილი ბრტყელი კრამიტის ნაშთები.

არ გაიზომა;
NOO-SWW, ?;
(ხურ. 1016).

სამარხში ჩონჩხი და ინვენტარი არ აღმოჩენილა.

სამარხი 27.
1986.09.04; I, 9;
0,50—2,29;
1,20x0,70x0,60 —
1,20x0,70x0,60;
NOO-SWW, ?;
(ხურ. 1017).

ორმოსამარხია (?), რომელიც მონაცრისფრო თიხნარში გაუქრიათ, სამარხმა დააზიანა და თითქმის მთლიანად მოსპო 26-ე სამარხი (კრამიტსამარხი).

სამარხში აღმოჩნდა საქონლის (3) არეული, ნაკლული და დეფორმირებული ძვლები. ამიტომ ის შეიძლება საქონლის ძვლების ჩასამარხად გამართული ორმოა.

სამარხი (?) უინვენტაროა.

სამარხი 28.
1986.09.04; I, 9;
0,30—2,27;
1,20x0,45x0,46 —
1,05x0,35x0,32;
SO-NW, ?;
(ხურ. 1018, 1019).

კრამიტსამარხის ნაშთია, რომლის განივი კედლები თითო ცალი, გრძივი კედლები კი ორნახევარი ყალყზე დაყენებული ბრტყელი კრამიტებით იყო შედგენილი. სახურავი და კედლის კრამიტების ზედა ნაწილები შემორჩენილი არ იყო. სამარხის იატაკი, რომელიც გვერდის კრამიტების ძირებიდან 0,25 მ სიმაღლეზე იყო გამართული, შედგებოდა ორი სიგრძივ დადებული ბრტყელი კრამიტით.

ინდივიდუალურ სამარხში მცირეწლოვანი ბავშვის ორი კბილის გარდა ჩონჩხის სხვა ნაწილები არ აღმოჩნდა.

სამარხში აღმოჩნდა:

122 (01—35—134; სურ. 1020, 1242) ხელადისებური საკიდი ბრინჯაოსი. სამტურია, ბიკონუსურტანიანი, მაღალ ქუსლიანი ჭურჭლის იმიტაციას წარმოადგენს. სიმაღლე — 1,6 სმ. აღმოჩნდა სამარხის ცენტრში, იატაკის დონეზე.

კრამიტსამარხის ნაშთია, რომელიც ქვიშაქვის ფილებისა და ბრტყელი კრამიტების ნატეხებით იყო წარმოდგენილი.

სამარხი 29.
1986.09.04; I, 9;
0,15—2,20;
1,50x0,50x0,30—?;
NO-SW, ?;
(ხურ. 1021).

ორმოსამარხია, გაძარცვული და დაზიანებული, სახურავი შემორჩენილი არ არის, ორმოს ფორმა და ზომები ვერ დავადგინეთ. სამარხის იატაკი მოტყეპნილი მონაცრისფრო თიხნარი იყო.

სამარხი 30.
1986.08.26; I, 9;
0,15—2,20;
1,30x0,50 —
1,20x0,50; SWW-

ინდივიდუალურ სამარხში აღმოჩნდა 45—50 წლის მამაკაცის ნაკლული, არეული და დეფორმირებული ძვლები, რომელიც გულხელდაკრეფილი

NOO, SWW
(სურ. 1022).

და გულაღმა-გაშოტილი დაუკრძალავთ. თავით
SWW-კენ.

სამარხში აღმოჩნდა:

123 (01—35—100; სურ. 1243) ბეჭედი რკინისა, ნაკლული. დაჟანგულია. შემორჩენილია ოვალისებური სათვალბუდე და მხრებთან გაფართოებული რკალის ნაწილი. ფარაკის სიგრძე — 3, სიგანე — 2,5 სმ. ეკეთა მარცხენა ხელის მტევანზე.

124 (01—35—101; სურ. 1023, 1024, 1244) ბეჭედი რკინისა გემიანი, ნაკლული. შემორჩენილია ოვალისებური სათვალბუდე და რკალის ნაწილი, რომელიც მხრებთან გაფართოებულია. სათვალბუდეში ზის მოყავისფრო-თაფლისფერი სარდიონის გემა. გემაზე გამოსახულია ქალღმერთი, თავ-თავი, თევზი და საჭე. გემის სიგრძე — 1,3; სიგანე — 1 სმ. იქვე.

125 (01—35—102; სურ. 1025, 1026, 1245) ბეჭედი რკინისა, გემიანი. დამტვრეული. შემორჩენილია ოვალისებური მოყვანილობის მინის თვალი, რომელზედაც ამოკვეთილია ზევსის გამოსახულება. გემის ზომა: 1,3x1 სმ. იქვე.

126 (01—35—103; სურ. 1246) ბალთა ბრინჯაოსი, დამტვრეული, ერთნაწილადი. წარმოადგენს დაბრტყელებულ ჩარჩოს, რომელსაც ზედა ნაწილში მრგვალი და ქვევით ტრაპეციის მოყვანილობა აქვს. სიგრძე — 2,7; სიგანე — 1,5 სმ. იღო მარჯვენა ხელის მაჯასთან.

სამარხი 31.

1986.09.04; I, 9;

0,50—1,12;

1,30x0,50x0,30 —

?: NO-SW;

(სურ. 1027).

კრამიტსამარხის ნაშთია, რომელიც ბრტყელი და ლარიანი კრამიტების უსისტემო ნაყარის სახით იყო შემორჩენილი.

ჩონჩხი, ძირითადად თავის ქალას რამდენიმე ფრაგმენტის სახით იყო შემორჩენილი.

სამარხი უინვენტარია.

სამარხი 32.

1986.09.16; II, 1,

2; 0,20—1,88;

2,30x0,65x0,35 —

1,97x0,50x0,40;

NOO-SWW, NOO

(სურ. 1028,

1029).

კრამიტსამარხია, აკლდა სახურავი და კედლის კრამიტების ზედა ნაწილები. სამარხის განივ გვერდებში ჩადგმული იყო თითო ცალი, გრძივ გვერდებში კი ხუთ-ხუთი ყალყზე მდგარი ბრტყელი კრამიტი. სამარხთან აღმოჩენილი ლარიანი კრამიტის რამდენიმე ნატეხი შესაძლოა სამარხის სახურავის კრამიტით გაწყობაზე და მის ორფერდიანობაზე მიგვანიშნებდეს. იატაკზე სიგანეზე და თავშექცევით დაწყობილი ხუთი ბრტყელი კრამიტი იყო მოგებული.

ინდივიდუალურ სამარხში გულხელდაკრეფილი და გულაღმა-გაშოტილი, თავით NOO-კენ, დაკრძალული იყო 40—45 წლის მამაკაცი.

სამარხში აღმოჩნდა:

127 (01—35—135; სურ. 1030—1041, 1247) ქოირები (13 ც) ოქროსი, წარმოადგენს ოქროს თხელ ფურცელს, რომელსაც სამკუთხა მო-

ყვანილობა აქვს, თავთან დაკბილულია (ოთხკბილა). სიგრძეზე რადიალურად დაუყვება ლარები, რომლებიც სამკუთხედის წვეროდან ძირისაკენ გასდევს. სიგრძე — 4,2 სმ. საერთო წონა — 3,450 გრ. 12 ცალი აღმოჩნდა თავის ქალასთან, ერთი — ფეხის ტერფთან.

128 (01-35-136; სურ. 1042, 1043) მონეტა ვერცხლის, გოტარზესი, წონა — 2,55 გრ. იღო მარჯვენა ხელის იდაყვთან.

129 (01-35-137; სურ. 1044) მონეტა ვერცხლის, გოტარზესი; წონა — 3,70 გრ. იქვე.

130 (01-35-138; სურ. 1248) ბალთა რკინისა, ძლიერ დაშლილი და ნაკლულია. შემორჩენილია მომრგვალებული ჩარჩო, რომელიც თავთან შევიწროებულია, ძირთან დაბრტყელებული, ენა წვერთან შევიწროებული ჩანს. იქვე.

131 (01-35-139; სურ. 1045, 1249) სასრევი ქვისა, ბოლო წატეხილი აქვს. თავთან მრგვალი ნახვრეტი ემჩნევა. ატყვია დიდი ხნის ხმარების კვალი. შემორჩენილი სიგრძე — 6,2; სიგანე — 1,8 სმ. იღო მარცხენა ხელის იდაყვთან.

132 (01-35-140; სურ. 1250) მძივი მარჯნისა, ძლიერ გამჭრალია და თეთრი ფერი აქვს მიღებული. კასრისებური ფორმის, ფართო, ცილინდრულნახვრეტიანი, ასიმეტრიული. დმ — 1,7; სიმაღლე — 1,7 სმ. იღო მარჯვენა ფეხის მუხლთან.

133 (01-35-141; სურ. 1046, 1251) ხელადა მოჩალისფროდ გამოშვარი თიხისა. პირი მრგვალი აქვს, ოდნავ გადაშლილი, ყელი — დაბალი, გამოყოფილი. ტანი — სფეროსებური, ძირი — ბრტყელი. ტანზე სამ რიგად განლაგებული კოპებისაგან შედგენილი სარტყელი ემჩნევა. მხარზე და მუცელზე განივკვეთში ოთხკუთხა მომრგვალებული ყური აქვს დაძერწილი. სიმაღლე — 12,2; დმ პირის — 6,9, მუცლის — 13,2, ძირის — 9,2 სმ. იღო სამარხის SSW კუთხეში.

134 (01-35-142; სურ. 1252) რკინის ძლიერ დაშლილი ნივთის ნაშთი, ორადაა გატეხილი. შემორჩენილია ბრინჯაოს მანკვლის ნატეხი. შემორჩენილი სიგრძე — 7,4 სმ. იღო მენჯის ძვლის მარცხენა მხარეს.

კრამიტსამარხია, აკლდა სახურავი და კედლის კრამიტების ზედა ნაწილები. სამარხის NNW განივი გვერდი შედგებოდა ერთი ყალყზე მდგარი ბრტყელი კრამიტისაგან და ქვიშაქვის ერთი მომცრო ფელისაგან (0,30x0,30x0,09 მ); SSO განივი გვერდი საერთოდ არ იყო შემორჩენილი. გრძივი გვერდები შედგენილი იყო ხუთ-ხუთი ყალყზე დაყენებული ბრტყელი კრამიტისაგან. სამარხში ჩამსხვრეული ბრტყელი და ლარიანი კრამიტებით დადგინდა, რომ სამარხის სახურავი ორივე ტიპის კრამიტით ყოფილა დაწყობილი და ორფერდა უნდა ყოფილიყო, იატაკზე ორ რიგად, სიგრძეზე და თავშექცევით დაწყობილი იყო რვა ბრტყელი კრამიტი. ბრტყელი კრამიტის ზომებია: 0,49x0,32 — 0,41x0,17 — 0,036 მ.

სამარხი 33.

1986.09.18; II, 2;

0,20-2,27;

2,10x0,80x0,36 —

2,0x0,75x0,49;

SSO-NNW, SSO;

(სურ. 047-1049).

მიტებით დადგინდა, რომ სამარხის სახურავი ორივე ტიპის კრამიტით ყოფილა დაწყობილი და ორფერდა უნდა ყოფილიყო, იატაკზე ორ რიგად, სიგრძეზე და თავშექცევით დაწყობილი იყო რვა ბრტყელი კრამიტი. ბრტყელი კრამიტის ზომებია: 0,49x0,32 — 0,41x0,17 — 0,036 მ.

ინდივიდუალურ სამარხში კიდურებმოხრილი და მარცხენა გვერდზე, თავით SSO-კენ დაკრძალული იყო 40—45 წლის მამაკაცი.

სამარხში აღმოჩნდა:

135 (01—35—145; სურ. 1050, 1253) ხელადა მოვარდისფროდ გამოწვარი თიხისა, პირი მრგვალი აქვს, გადაშლილი; ყელი — დაბალი, ცილინდრული; მუცელი — სფერული; ძირი — ბრტყელი. ტანზე სიგრძეზე ირიბად ამოღარული ზოლები ემჩნევა. განიკვეთში მომრგვალებული ყური მხარზე და მუცელზე აქვს დაძერწილი. ყურის თავზე მეჭეპი აქვს დაძერწილი. სიმაღლე — 11,5; დმ პირის — 7,3; მუცლის — 13,0, ძირის — 8 სმ. იდო სამარხის NWW კუთხეში.

136 (01—35—146; სურ. 1051, 1254) ხელადა ღია მოჩალისფროდ გამომწვარი თიხისა, მრგვალპირიანი. პირი ოდნავ გადაშლილი აქვს, ყელი — დაბალი, ცილინდრული, ტანი — მრგვალი, ძირი — ბრტყელი. მხარზე და მუცელზე დაძერწილი აქვს მომრგვალებული, ბრტყელი ყური. მხარზე და მუცელზე სამ რიგად შემოსდევს კოპებისაგან შედგენილი სარტყელი. სიმაღლე — 12,5; დმ პირის — 6,2; მუცლის — 13,5, ძირის — 8 სმ. იდო NW განივ კედელთან.

137 (01—35—147; სურ. 1255) სანელსაცხებლემ თხელი, გამჭვირვალე მინისა, დამტვრეული და ნაკლული. პირი ოდნავ გადაშლილი და შესქელებული აქვს, ყელი — ცილინდრული, მაღალი, მხრისკენ შევიწროებული, ტანი — სფეროსებური. ყელის სიმაღლე — 4,2, დმ — 0,9; დმ პირის — 1,8 სმ. იდო გულმკერდის წინ.

138 (01—35—148; სურ. 1052, 1256) ბეჭედი რკინისა, ძლიერ დაჟანგული და დამტვრეული. რკალი მხრებთან გაფართოებული და დაბრტყელებულია, რომელშიც ოვალისებური მოყვანილობის წითელი (ლუქისებური) სარდიონის გემა-ინტალიო ზის. გემაზე გამოსახულია ქალღმერთი ნემზიდა. ინტალიოს ზომები: $2 \times 0,7$ სმ. აღმოჩნდა მარცხენა ხელის მტევანთან.

139 (01—35—149) ბეჭდის ნატეხები რკინისა. აღმოჩნდა მარჯვენა ხელის მტევანთან.

140 (01—35—150; სურ. 1053, 1257) მძივები (46 ც) გიშრისა, გრდემლისებური. სხვადასხვა ზომისა: სიგრძე — 0,9—1,2; უდიდესი სიგანე — 0,6—0,8; სიმაღლე — 0,4—0,5 სმ. აღმოჩნდა ყელ-კისრის არეში.

141 (01—35—151; სურ. 1258) მძივები (45 ც) მოთეთრო-მოყვითალო პასტისა (იოტები), სფერული, წვრილი და ადვილადშლადი. დმ — 0,35 სმ. იქვე, მხოლოდ დამოუკიდებლად ასხმული.

კრამიტსამარხის ნაშთია, გადარჩა იატაკის ორი კრამიტისა და ჩრდილო-აღმოსავლეთი განივი გვერდის კრამიტის მომცრო ნატეხი, ზოლო სამარხის აღმოსავლეთ კუთხეში შემორჩენილი სამხრეთ-აღმოსავლეთი გრძივი გვერდის შემადგენელი ერთი ბრტყელი კრამიტის მომცრო ნატეხით

სამარხი 34.

1986.09.15; II, 2;

0,20—1,96;

1,0x0,60x0,25

(შემორჩენილი ზო-

მებია); NNO-SSW, დადგინდა, რომ გრძივი გვერდები ირიბად დაწვე-
?; (სურ. 1054). ნილი ბრტყელი კრამიტით იყო შედგენილი.

სამარხი 35.
1986.09.26; II, 6;
0,40—1,80;
2,10×1,10×0,80 —
1,95×0,50×0,45;
NO-SW, NO;
(სურ. 1055—1057).

კრამიტსამარხია ორფერდასახურავიანი. სამარხს წაგრძელებული მართკუთხედის ფორმა ჰქონდა, რომლის ორფერდა სახურავი განწყობილი იყო ორივე ტიპის კრამიტით: თითოეულ ფერდზე თავ-შექცევით ეწყობო ხუთი ბრტყელი კრამიტი, რომელთა შეერთების ადგილებს ფარავდა ექვსი ლარიანი კრამიტი. სახურავის ჩრდილო-აღმოსავლეთი ნაწილი მძარცველებს დაუზიანებიათ. სამარხის განივ გვერდებში ჩადგმული თითო ცალი ყალყზე მდგარი ბრტყელი კრამიტი, ხოლო SWW და SSW კუთხეებში ჩამატებინათ თითო ლარიანი კრამიტი, გრძივი გვერდები შედგენილი იყო ხუთ-ხუთი ყალყზე დაყენებული ბრტყელი კრამიტით, იატაკზე გარდვიგარდმო გვერდებჩაბრუნებული დალაგებული იყო ხუთი ბრტყელი კრამიტი.

ბრტყელი კრამიტის ზომები: 48,0×34,5 — 43,3×7,0; კეცის სისქე — 2,7—3,0 სმ. ლარიანი კრამიტის ზომები: 44,5 — 46,0×16,0×22,5×8,0 — 12,0; კეცის სისქე — 1,5 სმ. ბრტყელი კრამიტების უმეტესობა წითლადაა შეღებილი.

ინდივიდუალურ სამარხში გულხელდაკრეფილი და გულაღმაგაშობილი, თავით ჩრდილო-აღმოსავლეთისაკენ დაუკრძალავთ 20—25 წლის დედაკაცი.

სამარხში აღმოჩნდა:

142 (01—35—152; სურ. 1058—1072, 1259) ქიორის ფურცლები (15 ც) ოქროსი. წარმოადგენს ოქროს თხელ ფურცელს, რომელსაც ტრაპეციის მოყვანილობა აქვს. თავთან დაკბილულია (ოთხი სამკუთხა კბილი აქვს), სიგრძეზე პარალელური ღარები დაუყვება, რომლებიც სამკუთხედის წვეროდან ძირისაკენ გასდევს. მცენარის ფოთლის (შესაძლოა, ნიახურის) იმიტაციას წარმოადგენს: სიგრძე — 3,7—4; სიგანე — 1,5—3,3 სმ. საერთო წონა — 5,740 გრ. ეწყობო თავის ქალას გარშემო.

143 (01—35—153; სურ. 1073, 1260) საყურე ოქროსი, წარმოადგენს ოვალისებური მოყვანილობის, თავებგახსნილ, მავთულოვან რგოლს, რომელსაც თავთან მირჩილული აქვს ბურთულა — მტევნის იმიტაცია. სიგრძე — 1,8; სიგანე — 1,2 სმ. წონა — 1,260 გრ. იღო ყურთან.

144 (01—35—154; სურ. 1074, 1261) საყურე ოქროსი, ზემოაღწერილის ანალოგიურია. წონა — 1,280 გრ. იღო ყურთან.

145 (01—35—155; სურ. 1075—1077, 1262) კამეა—საკიდი. ორი ნაწილისაგან შედგება: ა) ოქროს ფურცლისაგან დამზადებული ჯამი — სათვალბუდე, რომელსაც თავთან მირჩილული აქვს ბრტყელი ყუნწი; ბ) ვარდისფერი სარდიონისაგან დამზადებული კამეა — ადამიანის ბიუს-

ტი, რომელიც ზურგით ჩასმულია სათვალბუდეში. იგი წარმოადგენს მა-
მაკაცის (?) გამოსახულებას. თმები შუა ნაწილში წინა აქვს გადმოვარ-
ცხნილი ნაწნავის სახით. მალალი, დაქანებული შუბლი, სწორი ცხვირი
და წინ წამოწეული ნიკაპი აქვს. სიმაღლე — 1,5; სისქე — 0,5 სმ. წონა
კამეიანად — 1,130 გრ. აღმოჩნდა ყელ-კისრის არეში, ყელსაბამთან იყო
ასხმული.

146 (01—35—156; სურ. 1078, 1263) მძივსაკიდი ოქროსი, წარმო-
ადგენს ოქროს ბურთულას, რომელიც რგოლის მეშვეობით დარჩილუ-
ლია შეტყუებულ-ორლულიან მილაკებზე, შესაკრავზე. სიმაღლე — 0,5;
სიგანე — 0,3 სმ. წონა — 0,200 გრ. იქვე.

147 (01—35—157; სურ. 1079, 1264) მილაკი ოქროსი დამზადე-
ბულია ოქროს თხელი ფირფიტისაგან, რომელსაც ამოღარული სარ-
ტყლები ამკობს. სიგრძე — 0,9; დმ — 0,3 სმ. წონა — 0,170 გრ. იქვე.

148 (01—35—158; სურ. 1265) მძივები (33 ცალიდან 16 მთელია,
სხვები დაიშალა) გიშრისა, მალალცილინდრული ფორმის, სხვადასხვა
ზომის. სიგრძე — 1—1,1; დმ — 0,5—0,6 სმ. იქვე.

149 (01—35—159; სურ. 1266) მძივი გიშრისა, მრგვალობრტყელი.
ცენტრალურ ნაწილში ცილინდრული ნახვრეტი აქვს. დმ — 0,8; სისქე
— 0,4 სმ. იქვე.

150 (01—35—160; სურ. 1267) მძივი გიშრისა, ცილინდრული, სიგ-
რძეზე გახვრეტილი. ბოლოები ხორკლიანი, დაკბილული აქვს. დმ — 0,5;
სიმაღლე — 0,9 სმ. იქვე.

151 (01—35—161; სურ. 1080, 1268) მძივები (46 ც) გრანატის;
თოთხმეტწახნაგა, სხვადასხვა ზომის: სიგრძე — 0,4—1,3; სიმაღლე —
0,3—0,7 სმ. იქვე.

152 (01—35—162; სურ. 1081, 1269) მძივები (2 ც) გრანატის, პა-
წია, სფეროსებრი. დმ — 0,4 სმ. იქვე.

153 (01—35—163; სურ. 1082, 1270) მძივი მოვარდისფრო-მოწითა-
ლო სარდიონის, თეთრი ძარღვები ემჩნევა. ცილინდრული ფორმის. სიგ-
რძე — 1,1, სიგანე — 0,9 სმ. იქვე.

154 (01—35—164; სურ. 1083, 1271) მძივები (3 ც) ლურჯი გაუმ-
კვირვალე მინისა, თითისტარისებური. სიგრძე — 1,1; უდიდესი სიგანე
— 0,4 სმ. იქვე.

155 (01—35—165; სურ. 1084, 1272) მძივი ლურჯი გაუმკვირვალე
მინისა, თოთხმეტწახნაგა, სიგრძე — 0,5 სმ. იქვე.

156 (01—35—166; სურ. 1085, 1273) მძივები (5 ც) ცისფერი გა-
უმკვირვალე მინისა, თოთხმეტწახნაგა. სიგრძე — 0,6 სმ. იქვე.

157 (01—35—167; სურ. 1086, 1274) მძივები (12 ც) მარგალიტი-
სა, ჩაქრალი, სფერული. დმ — 0,2—0,5 სმ. იქვე.

158 (01—35—168; სურ. 1087, 1275) მძივები (12 ც) მალაქიტისა
(?), სალათისფერი, რვაწახნაგა, მალალცილინდრული ფორმის. სიგრძე —
0,5—0,6; დმ — 0,35—0,4 სმ. იქვე.

159 (01-35-169; სურ. 1088, 1276) მძივი მარჯნისა, სფერული, მოვარდისფრო-მოთეთრო. დმ — 0,6 სმ. იქვე.

160 (01-35-170; სურ. 1089, 1277) მძივი (იოტი), მრგვალ-ბრტყელი, წყვილი ბორბლისებური. დმ — 0,4 სმ. იქვე.

161 (01-35-171; სურ. 1090) მონეტა ვერცხლისა, ოროდ II. წონა — 2,23 გრ. მიცვალებულს ედო პირში.

162 (01-35-172; სურ. 1091) მონეტა ვერცხლისა, გოტარზესი. წონა — 3,07 გრ. აღმოჩნდა მარჯვენა ხელის იდაყვთან.

163 (01-35-173; სურ. 1092) მონეტა ვერცხლისა, გოტარზესი. წონა — 2,21 გრ. აღმოჩნდა გულმკერდის არეში.

164 (01-35-174; სურ. 1093, 1094, 1278) ფრინველის ფორმის მქონე ჭურჭელი მოვარდისფრო-მოწითალოდ გამომწვარი თიხისა. ფრინველის სტილიზებულ გამოსახულებას წარმოადგენს. აქვს სამტუჩა პირი, დაბრტყელებულ ზედაპირზე დაძერწილი ოვალისებური მოყვანილობის ყური და დაკეცილი ორნამენტით შემკული კუდი. ყურისთავთან ორმაგი კოპი აქვს დაძერწილი. ყურზე და კუდზე დაღარული ზოლები ამჩნევია. ტანს გარშემოუყვება შვეული ნაჭდევი ზოლებით შედგენილი სარტყელი. ტანზე სამ რიგად ემჩნევა შიგნიდან გამობერილი კოპებისაგან შედგენილი სამი სარტყელი. სიგრძე — 14; სიგანე — 10,5; სიმაღლე — 11,5 სმ. იდო კედელთან.

165 (01-35-175; სურ. 1279) სანელსაცხებლე მოთეთრო მინისა, დამტკრეული და ნაკლული. მაღალყელიანი. პირი გადაშლილი აქვს, შესქელებული, ყელი — მაღალი, ცილინდრული. ძირისაკენ გაფართოებული. სიგრძე — 11,9 სმ.

166 (01-35-176; სურ. 1280) სანელსაცხებლე ღია მონაცრისფრო გამჭვირვალე მინისა, თხელყელიანი. პირი გადაშლილი აქვს, შესქელებული; ყელი — მაღალი, ცილინდრული; ტანი — თანაბრად მომრგვალებული, ძირი — ბრტყელი, ცენტრში შეზნეკილი. შემორჩენილი სიმაღლე — 15,5; პირის დმ — 2,6 სმ. იდო გულმკერდის არეში.

167 (01-35-177; სურ. 1095, 1281) სანელსაცხებლე მომწვანო-მონაცრისფრო გამჭვირვალე მინისა. პირი გადაშლილი აქვს, დაბრტყელებული; ყელი — ცილინდრული, ტანი — კონუსისებრი, ძირი — ბრტყელი, ცენტრში ოდნავ შეზნეკილი, მასიური ძირი შესქელებული აქვს. სიმაღლე — 7,5; დმ პირის — 4,1, ძირის — 4,5 სმ. იდო მარჯვენა ბარძაყის ძვალზე.

168 (01-35-178; სურ. 1096, 1282) სანელსაცხებლე მოცისფრო, გამჭვირვალე მინისა. პირი გადაშლილი აქვს და შესქელებული, ყელი — მაღალი, ძირისაკენ ოდნავ გაფართოებული, ტანი — დაბალი, თანაბრად მომრგვალებული, ძირი — შეზნეკილი, სიმაღლე — 16; დმ პირის — 4,3, ძირის — 9,1 სმ. იდო SW კედელთან.

169 (01-35-179; სურ. 1097, 1283) სანელსაცხებლე ვერცხლისფერი გაუმჭვირვალე მინისა, მინიატურული. ირიზებული და დაზიანებუ-

ლია. პირი ოდნავ შესქელებული, შიგნით ჩაკეცილი აქვს, ყელი — ცილინდრული, ძირისკენ თანაბრად გაფართოებული, ძირი — მომრგვალებული. სიმაღლე — 5,2; დმ პირის — 1,7, მუცლის — 2,4 სმ. იქვე.

170 (01—35—180; სურ. 1284) თასი მოთეთრო-რძისფერი მინისა, დამსხვრეული, ნაკლული და ძლიერ ირიზებულია. პირი ოდნავ გადაშლილი ჰქონია. ტანზე, პირს ქვემოთ და ძირთან, რელიეფური სარტყელი ამჩნევია. ძირი ოდნავ შეზნექილი ჰქონდა, დმ — 8 სმ. იღო მარცხენა ფეხთან.

171 (01—35—181; სურ. 1098, 1285) სამელნე (?) ბრინჯაოსი, ძლიერ პატინირებულია, ნახევარსფეროსებურია, ოდნავ ასიმეტრიული. სიმაღლე 3,2; დმ — 5,8; იღო მარცხენა ფეხის წვივის ძვალთან.

172 (01—35—182; სურ. 1100, 1287) სტილოსი (?) ძელისა. განივკვეთში მრგვალი, წვერისკენ შევიწროებულია, თავი ყვავილის ფორმისა აქვს, თავთან რელიეფური სარტყელი ემჩნევა. შემორჩენილი სიგრძე — 12; დმ — 0,5 სმ. იქვე.

173 (01—35—183; სურ. 1099, 1286) სტილოსი (?) ძელისა. განივკვეთში მრგვალი, წვერისკენ შევიწროებულია. თავი დაბრტყელებულია, ორკაპა თავები ცხოველთა სტილიზებულ გამოსახულებებს წარმოადგენს. შემორჩენილი სიგრძე — 7,3 სმ. იქვე.

174 (01—35—184; სურ. 1288) მძივები (11 ც) გიშრისა, მრგვალობრტყელი, მცირე ზომისა. ცენტრალურ ნაწილში ცილინდრული ნახვრეტი აქვს. დმ — 0,3 სმ. აღმოჩნდა ტერფებთან.

175 (01—35—185; სურ. 1101, 1289) ბეჭედი ქალცედონის, წარმოადგენს ოვალისებური მოყვანილობის რგოლს, რომელიც ერთ მხარეს დაბრტყელებულია — შექმნილია ოვალისებური ფარაკი. დმ — 2,5 სმ, ეკეთა მარცხენა ხელის საჩვენებელ თითზე.

176 (01—35—186) თევზის გამოსახულება მინისა, ფიგურული, თეთრი ფერის. შემორჩენილია ნატეხები. იქვე.

177 (01—35—187; სურ. 1102, 1290) საკიდი — ვერძის გამოსახულებიანი, ბრინჯაოსი. ძლიერ პატინირებულია. სტილიზებული. ზურგზე დიდი ზომის ყუნწი აქვს. სიგრძე — 2,8; სიგანე — 1,4; სიმაღლე — 1,7 სმ. იღო მარცხენა ხელის იდაყვთან.

178 (01—35—188; სურ. 1103, 1291) საკიდი ბრინჯაოსი, ძლიერ პატინირებულია. წარმოადგენს დატოტვილი ირმის სტილიზებულ ქანდაკებას. ზურგზე ყუნწი ემჩნევა. ფეხები მომრგვალებულ ყუნწებს წარმოადგენს. სიგრძე — 4,5; სიგანე — 3 სმ. იქვე.

179 (01—35—189; სურ. 1104, 1292) ზარაკი ბრინჯაოსი, კონუსისებური, ჭვირული. სამკუთხა მოყვანილობის ფანჯარა აქვს. მიუანგულია ირმის ქანდაკებაზე. სიმაღლე — 2,2; დმ — 1,2 სმ. იქვე.

180 (01—35—190; სურ. 1104, 1292) ზარაკი ბრინჯაოსი, ზემოაღწერილის ანალოგიური. თავზე ყუნწი აქვს, ხოლო შიგნით რკინის ენის ნაშთი აქვს შემორჩენილი. სიგრძე — 2,3; დმ — 1,5 სმ. იქვე.

181 (01-35-191; სურ. 1106, 1294) ზარაჯი ბრინჯაოსი, ზემოაღწერილის ანალოგიური. სიმაღლე — 2,2; დმ — 1,4 სმ. იქვე.

182 (01-35-192) ზარაჯი ბრინჯაოსი, ზემოაღწერილის ანალოგიური. სიმაღლე — 2,4; დმ — 1,4 სმ. იქვე.

183 (01-35-193; სურ. 1295) საკიდი სადაფისა, სამკაპა, შემოხვეული ჰქონდა ვერცხლის მავთული. სიმაღლე — 3 სმ. იქვე.

184 (01-35-194; სურ. 1107, 1296) საკიდი — ნიჟარა კაური, თავთან სამკუთხა ნახვრეტი აქვს. სიგრძე — 3 სმ. იქვე.

185 (01-35-195; სურ. 1297) მძივი ლურჯი გაუმჭვირვალე მინისა, შინდისკურკისებური, სიგრძეზე ცილინდრული ნახვრეტი აქვს. სიგრძე — 1,5; დმ — 0,5 სმ. იქვე.

186 (01-35-196; სურ. 1298) მძივები (5 ც) მწვანე პასტისა, დაწახნაგებული, მილაკისებური. სიგრძე — 0,8 სმ. იქვე.

187 (01-35-197; სურ. 1299) მძივი მოწითალო-მოვარდისფრო სარდინისა, შვინდის ნაყოფის ფორმისა, ორმხრივ კრატერისებურნახვრეტიანი. სიგრძე — 1,2; დმ — 0,7 სმ. იქვე.

188 (01-35-198) ბალთა (?) ბრინჯაოსი, ძლიერ დაშლილი და პატინირებულია. ფორმის აღდგენა არ ხერხდება. იღო მარჯვენა ხელის მტევანთან.

189 (01-35-199; სურ. 1300) სანელსაცხებლის ფრაგმენტები გამჭვირვალე, თხელკედლიანი მინისა. შემორჩენილია სფეროსებური ძირისა და გვერდის ნაწილი. იღო მარჯვენა ხელთან ახლოს.

190 (01-35-200; სურ. 1301) საკიდი, წარმოადგენს ჰემატიტის (?) ოთხკუთხა მძივს, რომელიც ბრინჯაოს მავთულბადეშია მოქცეული, თავზე ყუნწი აქვს დამაგრებული. შემორჩენილი სიმაღლე — 2 სმ. აღმოჩნდა სამარხის გარეთ, W კუთხესთან.

ბაიათხევიდან გვაქვს რამდენიმე შემთხვევითი მონაპოვარი ნივთი, რომლებიც მშენებელთა მიერ დანგრეული სამარხებიდან უნდა მომდინარეობდეს. ესენია:

191 (01-35-30; სურ. 1108, 1302) მძივი ეგვიპტური ფაიანსის, ცისფერი, სფერული, გვერდებდაღარული, ვარდულისებური, ოდნავ ასიმეტრიული. დმ — 2,0, ნახვრეტის — 0,9 სმ. აღმოჩნდა ექსკავატორის მოთხრილ მიწაში.

192 (01-35-31; სურ. 1109, 1303) მძივი საფირონის, მოცისფრო-მონაცრისფრო-ბოლისფერი, მასიური, სფერული. დმ — 2,8, ნახვრეტის — 0,5 სმ. იქვე.

193 (01-35-32) მინის ჰურჭლის გვერდის ფრაგმენტები მოყვითალო ქარვისფერი. იქვე.

194 (01-35-36; სურ. 1110) მონეტა ვერცხლისა, გოტარზესი. წონა — 2,95 გრ. I ნაკვეთის მე-6 კვადრანტი.

195 (01-35-37; სურ. 1111, 1304) ზარაჯი (?) ბრინჯაოსი, ძლიერ პატინირებული და დაზიანებულია. კონუსისებური მოყვანილობის, ყუნწიანი. იქვე.

196 (01—35—38; სურ. 1112, 1305) ბალთა ბრინჯაოსი, ერთწილა-
დი. ჩარჩო და ფარაკი ერთიანადაა ჩამოსხმული. ფარაკს ბოლო შეის-
რული თალის ფორმისა აქვს. ე.წ. „პერალდიკური“ ტიპი. ჩარჩო მო-
მრგვალებული აქვს, შუაში ჩაზნექილ-დაბრტყელებული, მოხრილი ენის
მოსათავსებლად. სიგრძე ჩარჩოიანად — 3,5; სიგანე ჩარჩოსი — 3 სმ. |
ნაკვეთის მეთე კვადრატში.

197 (01—35—51; სურ. 1113, 1306) მძივი მოვარდისფრო სარდიო-
ნისა, დიდი. მასიური, მაღალცილინდრული ფორმის. ცილინდრულნახ-
ვრეტიანია. სიგრძე — 2,1; დმ — 1,1 სმ. შემთხვევითი მონაპოვარი.

198 (01—35—52; სურ. 1114—1117, 1307—1310) მძივ-საკილები (6
კ) ბრინჯაოსი, კუწუბოებიანი — მტევნის იმიტაციას წარმოადგენს. თავ-
ზე განიკვეთში მრგვალი ყუნწი აქვს. ორის მტევანი მრგვალია. დმ —
2; სიგრძე — 2—2,5 სმ.

199 (01—35—53; სურ. 1118, 1311) მძივი ბრინჯაოსი, ძლიერ პა-
ტინირებულია. კასრისებური მოყვანილობის, სიგრძივ დაღარული ყოფი-
ლა. სიგრძე — 1,5 სმ.

200 (01—35—54; სურ. 1119, 1312) ჭრაქი თიხისა, მოჩალისფროდ
გამომწვარი თიხისა, პირმოყრილია, სადინარი ტუჩი აქვს. ტანზე წიბო
დაუყვება, ბრტყელძირა. ემჩნევა ცეცხლის ზემოქმედების კვალი. პირის
დმ — 6, ძირის — 4,5, სიმაღლე — 2 სმ. აღმოჩნდა მე-13 სამარხთან.

მეორე ფენაში, ნასახლარის იატაკზე, | ნაკვეთის მე-10⁶ კვადრატში,
აღმოჩნდა თიხის ჭურჭლის რამდენიმე ნატეხი:

201 (01—35—143; სურ. 1120, 1313) ჭრაქის ნატეხი წითლად გამო-
მწვარი თიხისა. დამზადებულია კარგად განლექილი თიხისაგან. თხელ-
კედლიანი. ერთ მხარეს პირზე შემორჩენილი აქვს მცენარის რტოს გა-
მოსახულებიანი რელიეფური ორნამენტი, აგრეთვე მრგვალი საპატრუქე
ნახვრეტის ნაწილი. რომაული იმპორტი უნდა იყოს. სიგრძე — 4,5 სმ.

202 (01—35—144) თიხის ჭურჭლების ნატეხები: 1) მოჩალისფროდ
გამომწვარი ჭურჭლის ძირისა და გვერდის ნაწილი, სქელკედლიანი, კეც-
ში კირქვის ჩანართები ემჩნევა. 2) ლეგაფრად გამომწვარი, შებოლილი,
ბრტყელყურიანი ჭურჭლის ნატეხები და 3) ღია ვარდისფრად გამომწვა-
რი თიხის ჭურჭლის ფრაგმენტები.

БАЯТХЕВИ

РЕЗЮМЕ

В Баятхеви, к северу от Самтаврского могильника, на площади 720 м² обнаружены остатки поселения первых веков н.э. и 35 погребений позднеантичной эпохи (в основном III в. нашей эры; рис. 852–1316).

Из остатков поселения сохранилось: часть глинобитного пола и стена, выстроенная из рваного песчаника на глиняном растворе (длина – 8,4 м, ширина 1,2 м, высота – 0,7 м). На полу обнаружен фрагмент красноглиняного светильника с рельефным растительным орнаментом. Светильник является римским импортом и датируется первыми веками нашей эры.

Из погребений позднеантичной эпохи, которые врезаны в остатки вышеотмеченного поселения, раскрыто 17 черепичных ящиков, 6 каменных погребений, 8 грунтовых могил, перекрытых черепицей и каменными плитами, 4 плинфовые-плиточные погребения.

Погребения в основном индивидуальные. Ориентация покойников – произвольная (превалирует восточная); костяки лежат в вытянутом положении головой на восток, исключение составляет одно черепичное погребение (33). Засвидетельствован многочисленный инвентарь, характерный для памятников Картли позднеантичной эпохи: золотые листья от погребальных венков (хойры), золотые серьги, розетки, пуговицы, римские и парфянские серебряные монеты, украшения, бронзовые и железные перстни с геммами-интальями, стеклянные и халцедоновые печати-многогранники, стеклянная и красноглиняная посуда разных форм и т.д.

Из обильного инвентаря, обнаруженного в погребениях Баятхеви, следует отметить халцедоновую печать-многогранник ахеменидской эпохи, четыре грани которого украшены изображениями животных (олень, собака, газель) и сценой охоты (№ 21), а также раковину для растирания благовоний, на которой точечным орнаментом выгравирован архитектурный комплекс – аналог храма солнца Шамаш в Хатре (Парфия) (№ 18).

Таким образом, на основании анализа параллельного материала и с учетом стратиграфических данных, можно заключить: Баятхевский могильник в основном функционировал в III веке, а часть погребальных комплексов можно отнести к I половине IV в.н.э.

ლიტერატურა

1. მარგველაშვილი მ., ჟინვალის ნაქალაქარი, კრებ.: ჟინვალის ექსპედიცია (მეორე სამეცნიერო სესიის მასალები), თბ., 1981.
2. მცხეთა II, თბ., 1978.
3. კალანდაძე ა., ბოხოჩაძე ა., არაგვის კარი, „ძეგლის მეგობარი“, 15, თბ., 1968.
4. Иващенко М. М., Самтаврские погребения первых трех веков н.э., Мцхета III, Тбилиси, 1980.
5. აფაქიძე ა., მცხეთა—ქართლის სამეფოს ძველი დედაქალაქი, თბ., 1959.
6. Ломтатидзе Г. А., Археологические раскопки в Мцхета, Тбилиси, 1955.
7. საგინაშვილი მ., ურბნისის სამაროვნის მინის ჭურჭელი, თბ., 1970.
8. ნიკოლაიშვილი ვ., არქეოლოგიური კვლევა-ძიება „დიდი მცხეთის“ ტერიტორიაზე, „მაცნე“, № 1, 1977.
9. უგრელიძე ნ., ადრეულ შუასაუკუნეთა მინის წარმოების ისტორიისათვის, თბ., 1967.
10. კალანდაძე ა., ახლად აღმოჩენილი სამაროვანი მცხეთაში, კრებ.: „მიმომხილველი“ I, თბ., 1949.
11. მცხეთა V, თბ., 1981.
12. აფხაზავა ნ., ადრეული შუასაუკუნეების აღმოსავლეთ საქართველოს ნივთიერი კულტურა, თბ., 1979.
13. ნიკოლაიშვილი ვ., ჩიხლაძე ვ., ჟინვალის სამაროვანზე წარმოებულ მუშაობის ანგარიში, კრებ.: ჟინვალის ექსპედიცია, თბ., 1981.
14. ლომთათიძე გ., საქართველოს კულტურა და ყოფა, ახ.წ. I—XIII სს., თბ., 1977.
15. ნიკოლაიშვილი ვ., ახლად აღმოჩენილი არქეოლოგიური ძეგლები ისტორიული დიდი მცხეთის ტერიტორიაზე, „ძეგლის მეგობარი“, 63, თბ., 1983.
16. აბრამიშვილი რ., რკინის ათვისების საკითხისათვის აღმოსავლეთ საქართველოს ტერიტორიაზე, სსმ, XXIII-В, თბ., 1961.
17. Трапш М. М., Памятники колхидской и скифской культуры в селе Куланурхва Абхазской АССР. Сухуми, 1962.

18. Ионе Г. И., Мингечаурская разновидность наконечников стрел "скифского типа", сб.: МКА, III, Баку, 1953.
19. Пиотровский Б. В., История и культура Урарту, Ереван, 1944
20. Петренко В. Г., Украшения Скифии VII—III в.в. до н.э., сб.: Археология СССР, САИ, вып. Д₄-5, 1978.
21. ქორიძე დ., თბილისის არქეოლოგიური ძეგლები, 1, თბ., 1955.
22. შირცხულავა გ., სამშვილდე, თბ., 1979.
23. ღრმავისთავის არქეოლოგიური ძეგლები, თბ., 1980.
24. თბილისი 1. არქეოლოგიური ძეგლები, თბ., 1978.
25. Куфтин Б., Археологические раскопки в Триалети, Тб., 1941.
26. ჭაფარიძე ო., არქეოლოგიური გათხრები თრიალეთში, თბ., 1969.
27. ჭაფარიძე ო., კიკვიძე ი., ავალიშვილი გ., წერეთელი ა., მესხეთ-ჭავჭავეთის არქეოლოგიური ექსპედიციის მუშაობის შედეგები, თბ., 1981.
28. ლომთათიძე გ., საქართველოს მოსახლეობის სოციალური და კულტურული დახასიათებისათვის ახალი წელთაღრიცხვის I—III სს-ში, ისტორიის ინსტიტუტის შრომები, ტ. 1, თბ., 1955.
29. ხახუტაიშვილი დ., უფლისციხე, II, თბ., 1970.
30. ჭილაშვილი ლ., ნაქალაქარი ურბნისი, თბ., 1964.
31. კალანდაძე ა., სამავრო, წინაანტიკური ხანის არქეოლოგიური ძეგლები. მცხეთა IV, თბ., 1980.
32. ფიცხელაური კ., აღმოსავლეთ საქართველოს ტომთა ისტორიის ძირითადი პრობლემები (ძვ.წ. XV—VII სს.), თბ., 1973.
33. Иващенко М. М., Кувшинные погребения Грузии (рукопись).
34. თოლორდავა ვ., მასალები ქართლის სამეფოს ისტორიისათვის ძვ.წ. II—I სს. მსკა, ტ. III, 1963, გვ. 137—165.
35. თოლორდავა ვ., დაკრძალვის წესები ელინისტური ხანის საქართველოში, თბ., 1980.
36. მანჯგალაძე გ., სამავროს ანტიკური ხანის არქეოლოგიური ძეგლების ქრონოლოგიისათვის, „მაცნე“, № 3, ისტორიის, არქეოლოგიისა და ხელოვნების ისტორიის სერია, თბ., 1988.
37. ლორთქიფანიძე მ., ძველი საქართველოს გლიბტიკური ძეგლების კორპუსი, თბ., 1969.
38. Мифы народов мира, т. I, под редакцией С. А. Токарева, М., 1980.
39. H. B. Walters, History of ancient pottery, vol. II, London.
40. მცხეთა I, III, VI, VII—IX, 1955, 1980, 1982, 1985, 1989.
41. ნიკოლაიშვილი ვ., გიუნაშვილი გ., ხიმშიაშვილი კ., მზის ტაძრის გამოსახულების აღმოჩენა მცხეთაში, სმამ, 132, № 1, 132, № 1, 1988.
42. Хачатрян Ж. Д., Гарни, V. Античный некрополь (результаты раскопок 1956—1972 гг), Ереван, 1976.

ა. პირთა სახელები

- აბუთიბე ა. — 58
 აფუსტუსი ო. — 14, 60, 68, 74, 80, 106, 122
 ათენა პრომაქოსი — 106
 აფაქიბე ა. — 6
 აფროდიტე — 7, 16
 ბენაშეილი ო. — 97
 ბიბილური თ. — 97
 ბეზექკორი გ. — 97
 გეათუა ნ. — 97
 გიუნაშეილი გ. — 5, 6, 97
 გომარელი ელ. — 97
 გოტარზე — 60, 126, 130, 132
 დავლიანიბე რ. — 6
 დემეტრა — 108
 ზეესი — 125
 იაშეილი ქ. — 97
 ივაშენკო შ. — 97
 კაქკაჭიშვილი შ. — 97
 კვახაბე ე. — 53
 კილაბე ნ. — 54, 97
 ლოლიშვილი შ. — 97
 ლეკაშვილი ზ. — 58, 62
 შამისაშვილი შ. — 97
 მანჭგალაბე გ. — 6
 მანჭგალაბე იზ. — 97
 მასხარაშვილი ვ. — 58, 97
 მალრაბე ი. — 58, 97
 ნარიმანიშვილი გ. — 5, 58
 ნემეზიდა — 127
 ნიკოლაიშვილი ვ. — 5, 6, 58, 97
 ნოზაბე თ. — 97
 ოროლ II — 60, 62, 66, 69, 130
 პეტრენკო ვ. — 26
 პიოტროვსკი ბ. — 26
 ჩჩუელიშვილი შ. — 54, 97
 ხადრაბე ვ. — 6
 სინათრუქი — 60, 79
 სტრაბონი — 7, 58
 სურგულაბე თ. — 14
 ტიხე-ფორტუნა — 7, 14
 ფერაბე ა. — 58, 97
 ფრაატ III — 60, 80
 ფრაატ IV — 60, 62
 შეროზია შ. — 14, 62, 97
 ძნელაბე შ. — 6
 ხახიაშვილი ე. — 58
 ხიზანიშვილი გ. — 58, 97
 ჭერაკელ — 109

ბ. გეოგრაფიული სახელები

- არაგვი — 7, 10, 22—24, 58
 არაგვის კარი — 59
 არმაზის ხევი — 10
 ალაიანი — 49
 აღმოსავლეთ საქართველო — 51, 53
 ახალი არმაზი — 10
 ბაიათხევი — 4, 5, 16, 97, 132
 ბაიათხევის სამაროვანი — 100—102
 ბარგიყარია — 10, 49, 51, 53
 ბარგიყარიას სამაროვანი — 54
 ბრინჯილელე — 22—24
 გალიის ზარაფხანა — 14
 გოროვანი — 24, 49
 დიდი მცხეთა — 4—6, 10, 13, 53, 59, 101
 დიდუბე — 9, 45
 ღუმეთი — 9

თბილისი 9, 45, 48
ირაკლითი 4, 10, 48, 59
არქეოლოგიურების გორახამოსახლარი 24

კალანდამისგორა 3, 24, 25
კამარაბევი 8, 9
კამარაბევის სამაროვანი 26, 27
კარმირბღოური - 26
კარსხისხევი 100
კაქათავისა 10
კოდმანი - 6, 11, 15, 16, 54

მესხეთ-ჭავჭავთაი - 48
მისაქიელი 24
მოგუთაკარი 100
მოხასტრის ხევი 13
მტკვარი - 10, 49
მტკვარ არაქსი 44, 59, 89, 90
მუხრანის - 24
მუხრანის კული 4, 5, 8, 10, 25, 26, 44,
48, 59

მუხეთა - 4-8, 10, 13, 15, 22, 49, 54,
59, 97

მუხეთა-სამთავრო - 17, 21
მუხეთა-ქალაქი - 54
მუხეთას შემოგარენი - 7, 54
მუხეთის მრდილოეთი კარი 7

ნაბაღრები 10
ნარეკვაყი 4-6, 8, 9, 23, 24
ნარეკვაყი-მდ - 25
ნარეკვაყის ნამოსახლარი - 23, 25
ნარეკვაყის სამაროვანი - 9, 26, 54
ნარეკვარაი 4, 6, 9, 10, 24, 44, 54, 59

პართია 60, 66, 69, 79, 80

ყისვალის ნაქალაქარი - 12

რომი 69, 80

ხაჯურამოს ქედი - 58
სათოფლე ნაბაღრები - 8
სამაღლო - 10
სამთავროს გორახამოსახლარი 24
სამთავროს კული - 4, 6, 16, 97
სამთავროს ნამოსახლარი - 8, 59
სამთავრო I - 8
სამთავროს სამაროვანი - 4, 5, 7, 15-18,
20, 54
სამთავროს ქვეყრსამარებები - 59
სამშვილდე 9, 45
სარკინე 10
სეტიყცხოველი I - 100
სირია 102
„სისამური“-წიწამური - 4, 5, 58
სტალინის ქ. - 11, 13, 15

უფლისციხე - 10

ჭართლი - 15, 16, 19, 22, 49, 60
ქართლი სოფელი - 10
ქართლის სამაროვანა - 60
ქართლის ძეგლები - 61, 101

ღართისკარი - 4, 6-8, 22, 23
ღრმავისსათავი - 9, 45

ციხედიდისხევი - 4, 6, 10, 15, 49, 53
ციხიგორა - 10

ძეგვი - 10, 53

წეროვანი - 8-10, 23-25, 45, 48
წიწამურის გორახამარბი - 59
წიწამურის სამაროვანი - 60
წილკანი - 49

8. საზნათა სახელები

აბზინდა 19, 21
აგური - 11, 22
ალაზი - 8, 22-24, 53, 89
ალმახდინი 121
ანაკეცი 24
ანგობი - 10, 23, 46, 47
ანთომონი 76
ანთროპოსი - 60, 83
ასტეფიქსი - 12-14
ახვაბა - 23
ასკისებური ქურქელი - 105, 130
აქატი - 121

ალაღის ნაშთი - 10, 13, 26, 30, 33,
35-37, 42, 46, 59

ბადიი - 26-28, 30, 32, 33, 35, 37
ბალთა - 125, 126, 132, 133
ბეჰედი - 14-16
ბეჰედი ბრინჯაოსი - 16, 73
ბეჰედი ვერცხლისა - 16, 116
ბორჯღალი - 83
ბრინჯაო - 7, 9, 10, 12, 16, 19, 23, 26,
32-34, 39, 41, 43, 50, 62, 65-68

ბრინჯაოს „გველისთავებიანი“ სამაჭური — 9, 26, 33, 34

ბრინჯაოს იარაღი — 46

ბრინჯაოს ნიეთი — 26

ბრინჯაოს რგოლი — 12

ბრინჯაოს ტარიანი რკინის მახვილი — 9, 23, 26, 29

ბრინჯაოს ფოთლისებური სატევარი — 10, 48

ბრინჯაოს ქარქაში — 29

ბროწეულის ნაყოფი — 15, 20

გარსაკრავი ოქროსი — 68

გოქის გამოსახულებიანი საკიდი — 72

გემა-ინტალიო — 7, 14, 16, 68, 106, 108, 109, 125, 127

გიშერი — 72

ღანა — 9, 15, 26, 33, 34, 43, 44

ღენარი — 14, 60, 69, 80, 106, 122

ღერგი — 10, 26–28, 30, 31, 37, 39, 45–47, 64, 65, 70, 71, 84, 87, 90, 91, 94

ღერგსამარხი — 64, 65

ღოქი — 26–28, 30–33, 35, 37, 39, 42, 43, 92

ღრაქმა — 60, 66, 69, 79, 80

ღრომოსი — 75

ეკლესია — 10, 49

ექესქიმიანი ვარსკვლავი — 16

ვარდული — 20, 21, 27, 29, 74

ვარდული ოქროსი — 115

ზარაფხანა — 14

ზარაკი — 43, 50, 66, 74, 118, 119, 131–133

ზეგან-ბორცი — 10

ზოომორფული ყური — 28, 29, 30–32, 34, 35, 52

ზღუდე — 7, 22

თავდაწახნაგებული საკინძი — 9

თავის ქალა — 9, 14, 27, 30, 32, 33, 42, 46, 52, 54, 70, 74, 78, 79, 80, 109

თასი — 12, 131

თასმის გასაყრელი ნახვრეტი — 71

თალოვანი გადახურვა — 24

თახჩა — 70, 71

თვალბუდე — 15, 16, 61, 74, 106, 108, 116

თიხის ფილა — 12, 13, 99

თიხისფილა სამარხი — 7, 17, 18, 20–22, 28, 29, 98, 99, 112–114, 118

თიხის ქურჭელი — 6, 9–13, 24, 26, 33, 35, 42, 44–46, 49–53, 58–61, 70, 86–93, 133

თხა — 15

თატაკი — 24, 45, 49, 59, 97, 98

თილარი — 32, 33, 41

თივენტარი — 10, 59, 64, 70, 102

თორები პასტისა — 50, 69, 72, 81, 82, 116, 127, 130

თორები თიხისა — 112

თინტალიო — 14–16

თირმის ქანდაკება — 120

თისრისწვერი — 9, 10, 26, 33, 34, 72, 93

თისის ქუქული — 16

თახთა — 26, 27, 30–32, 39

თახთისებური სასმისი — 29

თამეა საკიდი — 128

თამერა — 46, 59, 70, 73, 75

თანალიზაცია — 13

თანიონი — 10

თანთაროსი — 10

თარიბქე — 22

თავის ჩასართი — 24, 39, 41

თატაკომბური სამარხი — 7, 8, 59, 75

თედელი — 12, 22–24, 49, 53, 97

თენორაფი — 59

თერამიკა — 9, 12, 44, 51, 59

თეცი — 11, 13, 31, 33–38, 40, 43–45, 51, 52, 70, 71

თილიტი ოქროსი — 115

თოკა — 26, 30, 37

თონგლომერატი — 8, 22–24

თონუსურთავეიანი საკინძი — 10, 84

თოპი — 26, 70, 71, 105–107, 109, 126, 127, 130

თოშკი — 4, 10, 22, 23, 49

თოქობი — 23, 24, 26–30, 39, 40, 42, 50, 61, 63, 65, 71, 73, 78, 81

თრამიტი — 10, 11, 13, 16, 18, 49, 66, 77, 85, 86, 99, 100, 108

თრამიტსამარხი — 6, 7, 10, 13, 15, 16, 18, 49, 98–101, 108, 110, 111, 113, 117–119, 123–128

თრამიტით გადახურული ორმოსამარხი — 98

თნანარი — 26–28, 30, 31, 34–40, 42, 43, 63

თაფვარი — 21

თურსმენები რკინისა — 23

თურქი შინის მრავალწახნაგა საბეჭდავი — 59

შავიულო 12
 მალაქი 129
 მანუელი - 48
 მარანი 11, 12, 58-60, 92-94
 მარგალიტი 107, 129
 მარჯანი 107, 117, 118, 126, 130
 მახათი 39, 41, 52, 53, 70, 72
 მეხდრი - 47
 მელაჟი ბრინჯაოსი 117
 მილაჟი ვერცხლისა 117
 მილაჟი ოქროსი 14, 129
 მილაჟი ტალკისა 117
 მისის გემიანი ბუქელი - 60, 61
 მისის სასულდავებლელე 6, 7, 14, 15, 17, 18, 20, 60, 68, 69, 73, 76, 82, 102, 105, 111, 112, 116, 119, 120, 122, 123, 127, 130-132
 მისის მურგული - 7, 12
 მიკელაუბელი 8, 9, 13-20, 26, 27, 32, 33, 35-38, 42, 43, 46, 50-52, 59, 61, 63, 65-74, 77, 79-81
 მონეტა - 60
 მონეტა ვერცხლისა -- 14, 61, 62, 66, 69, 74, 79, 80, 106, 122, 126, 130, 132
 მორგუი - 26, 90
 მოხრილი დანი - 26
 მსხვილდავა საქონელი - 26, 33, 36, 37, 43
 მუხის ძელი - 7, 64
 მუჯირა - 61, 64
 მუხილდავასი - 20, 21, 106
 მძივი 7, 15, 21, 30, 32, 33, 69, 70, 120, 126, 129, 132, 133
 მძივი ანთიმონისა - 72, 73
 მძივი გიმონისა - 69, 72, 106, 107, 116, 123, 127, 129, 131
 მძივი გრანატისა 121, 129
 მძივი „ვეჯიპტური“ ფიანისისა - 59, 72, 73, 132
 მძივი ვერცხლისშუალედნიანი მინისა - 66, 67
 მძივი მინისა - 15, 16, 62, 64-66, 69, 74, 76, 77, 80-82, 106, 107, 109, 110, 116-120, 123, 129, 132
 მძივი მინისებური პასტისა - 26, 41
 მძივი შთის ბროლისა - 72
 მძივი ოქროსშუალედნიანი მინისა - 62, 64-66, 75, 77, 82, 117
 მძივი ოქროსი - 72
 მძივი რკინისა - 15
 მძივი სარდიონისა - 15, 16, 32-34, 37-39, 41, 43, 52, 53, 59, 62, 65, 72, 73, 109, 110, 113, 119, 120, 123, 129, 132, 133
 მძივი ტალკისა - 105

მძივი ქვისა 26, 41, 77, 109, 117, 120
 მძივსაკიდი - 41, 62, 75, 77, 107, 113, 117

მძივსაკიდი ოქროსი - 129

ნაჯებობა - 8, 10-12, 98
 ნამგალი - 21, 24
 ნასანლოარი 97, 98, 101, 133
 ნამოსანლოარი - 8-10, 53, 63
 სარბანდი - 17, 99, 115
 ნასოფლოარი 10, 49
 ნაქალაქარი - 12
 ნახვეარმთუარე - 16
 ნახვეარიდომიწური - 8
 ნიუარა - 19, 26, 110, 116, 120, 123
 ნიუარა-კაური - 26, 32, 33, 132
 ნიმა - 59

ოზიდიანი - 10, 24, 46, 48, 59, 70, 72, 89

ორნამენტი - 8, 9, 11, 98
 ორმოსამარხი - 7, 10, 18-21, 25, 27, 30-38, 42, 43, 50, 51, 60, 62, 64, 66, 67, 73, 76, 77, 79, 81, 121, 124

ორსართულიანი ქურჩელი - 105

ორეურა სასმისი - 10

ოსტეოლოგია - 54

ოქრო - 7, 18

ოქროს ბურთული მძივი - 59

პასტის თვალი - 16

პირამიდისებური მძივსაკიდი სარდიონისა - 41

პირმოურილი თიხის ქურჩელი - 8, 25

პიროპი - 18

პრიოლა ბალისებური სახეები - 28

პურის საცხობი ლემელი - 8

რგოლი ბრინჯაოსი - 21, 30

რგოლი ვერცხლისა - 32, 33, 61

რგოლი რკინისა - 20, 27

რგოლსაკიდი - 27

რელიეფური სარტყელი - 25, 26, 32, 34, 37, 40, 77, 78, 93

რეტეში - 24, 41, 48, 89

რეის ქვა - 8, 12, 24, 25, 30, 32, 49, 53, 59, 61, 69, 75, 77, 88

რკალი - 14, 33, 34

რკალიშენეხილი სამაფური - 67, 77

რკინის ბუქელი - 7, 14-16, 61, 68, 74, 105-109, 125, 127

რკინის მოხრილი დანი - 9

რკინის ნივთი - 26, 32, 37, 61, 63, 64, 66, 126

რკინის შუბისწვერი — 9, 27, 29, 33, 34
რომაული მონეტა — 7

ზამრძოლო იარაღი — 26
საბუქდავი — 93, 120
საბუქდავი ლურჯი მინისა — 93, 120
სადაფი — 119, 132
საღისი — 84
საკიდი — 30—34, 66—68, 72, 75,
116—120, 124, 131, 132
საკიდი ოქროსი — 108, 115
საკინძი — 9, 20, 21, 30, 32—34, 39, 41,
74, 119
საკინძი ბრინჯაოსი — 48, 52, 53, 59, 64,
68, 70, 72, 74, 78, 123
სალესი ქვა — 43, 61, 77, 126
სამარილე — 47, 48, 71
სამაროვანი — 8—10, 25, 58, 60, 100
სამარხი — 7—9, 15, 16, 26, 27, 30, 32,
33, 35—38, 42, 43, 46, 49—52,
60—84, 97, 101, 102, 106,
108—115, 118—128
სამარხი ნაგებობა — 7, 101
სამარხი ორმო — 61, 62
სამარხული კომპლექსი — 26, 27, 60
სამაჭური — 20, 27, 29, 32—34, 67, 77
სამელნე — 131
სამეურნეო ორმო — 9, 11, 44, 45, 49, 60,
82—91
სამაჭული — 7, 26
სასმისი — 16
სამტუჩა ხელადა — 63, 64, 86, 106
სამძევსა ქურჭელი — 52
სამშენებლო მასალა — 11, 101
სანაყრე — 24
საპირფარეშო საგნები — 7
სარდაფი — 23
სარდიონი — 7, 14, 16, 32, 33, 75
სარეცელი — 8, 9, 25
სართული — 23
სარკე — 16, 116, 118, 126
სარკოფაგი — 48, 49, 67
სარტყელი — 11, 16
სასაფეთქლე რგოლი — 62, 65, 68, 74, 77,
80, 82, 106
სასიმაგრო სისტემა — 7
სასმისი — 10, 14, 26—28, 30, 34, 40, 42,
47, 76, 94
სატევარი — 70, 71
საფირონი — 117, 120, 132
საფორტიფიკაციო სისტემა — 22
სალეზავი — 11, 44
საუურე — 18—22
საუურე ოქროსი — 128
საცეცხლე განყოფილება — 12, 24

საცხობი განყოფილება — 24
საცხოვრებელი კომპლექსი — 11
საცხოვრებელი სახლი — 11, 97
საწაფი — 88, 92
სახლი — 8, 13, 24, 25, 59, 90
სახურავი — 13
სახურავი ბანური — 8, 15, 17, 18, 20
სახურავი ორკალთიანი — 13
სახურავის კეხი — 13
სითხის საწური ზურული — 34, 40
სიმაგრე — 7
სიციცხლის ხე — 15
სკივთური ისრისწვერი — 9
სოკოსებურთავიანი ბრინჯაოს საკინძი — 53
სტილოსი — 131

ტალი — 105
ტანისამოსი — 7
ტერაკოტა — 60, 83
ტერასა — 12
ტერასული განლაგება — 8
ტოლჩა — 30, 31, 34, 40, 43, 53
ტუფის საღარი — 10, 47

ფიანსი — 6, 11, 59
ფალანგა — 15
ფარაკი — 16, 21, 68, 74, 107, 119, 125,
131, 132
ფაეტეები — 12
ფილა — 26—28
ფირფიტა ბრინჯაოსი — 24, 29, 30
ფირნველი — 7
ფირნველის ძვლები — 13
ფრჩხილისებური ორნამენტი — 28, 40

ჭალკედონი — 68, 112, 119, 120, 131
ქანდაკება — 60
ქვათლილებით ნაგები სამარხი — 7, 17, 19
ქვამიწაყრილი — 46
ქვამიწაყრილიანი ორმოსამარხი — 25, 61
ქვასამარხი — 98, 99, 110, 112, 113, 115,
122, 123
ქვატეხილი — 12, 49
ქვაყრილი — 9, 46, 69, 70
ქვაყრილიანი ორმოსამარხი — 8, 10, 27,
33, 38, 42, 50, 52, 65
ქვაყრილიანი გორასამარხი — 44—46, 69
ქვაუფთი — 7, 17, 20
ქვეერი — 12, 13, 26, 36, 59, 60, 62—64,
77, 78, 81, 84, 86, 88, 92, 93
ქვევრსამარხი — 60, 62—64, 75, 78, 81
ქვის ნივთი — 46
ქვისფილებით გადახურული ორმოსამარხი
— 7, 15, 17, 18, 20, 98, 102, 106,
110, 111, 121

ქვის სასთუმალი — 8, 9, 32, 33
ქილა — 26–29, 40, 45, 70, 71, 75, 83,
85, 86
ქილისებური სასმისი — 57, 75, 111
ქოთანი — 26–29, 37–40, 43–45, 47, 51,
52, 85, 86, 91, 92
ქოირის ფურცლები ოქროსი — 105, 112,
114, 125, 128
ქსოვილის (სელი) ანაბეჭდი — 9, 45
ქსოვილის (სელი) ფრაგმენტი — 20
ქურა — 11–13
ქუსლამოლარული ისრისწვერი — 10, 48,
59, 72

ღარისებური კრამიტი — 13
ღერაკი ბრინჯაოსი — 30, 36, 45
ღერაკი რკინისა — 20
ლილი — 27, 29, 30
ლეშელი — 24

შეკრონები — 10, 46
შენობა — 49
შინაური ცხოველი — 7
შუბისწვერი — 9, 29, 31, 64

ჩარხისმიერი ზოლები — 37
ჩაფი — 31, 84, 86, 91
ჩონჩხი — 9, 15–17, 20, 32, 36, 38, 43,
46, 49, 50, 54, 63, 64, 67
ჩქიფი — 33, 34, 36, 62, 101

ცულწურაქეი — 9, 43
ცხენის თავი — 66
ცხერის ჩონჩხი — 10, 59, 70–72, 75

ცხოველის (ცხერის?) ქანდაკება — 24
ცხოველის ძელები — 49, 53

ძეწკვი — 34
ძელები — 9, 30, 36, 43, 46
ძელის დისკოსებური საკილი — 10, 48
ძელის ნივთი — 26, 43
ძელის რგოლი — 43
ძელის სამკაული — 46

წერნაქი — 10, 13, 23, 59, 63, 65, 79–83,
86–88, 90–92, 94
წერილდგება საქონელი — 13, 26, 30, 32,
35, 42, 46, 75

ჭიქური — 11
ჭრაქი — 14, 98, 133
ჭურჭელი — 12, 23

ხარის თავის ქალა — 46
ხარის თავფეხი — 10, 46, 59, 70
ხელადა — 12, 26, 35–37, 50–52, 59, 61,
67, 73, 76, 78–82, 85, 87, 91, 94,
101, 109, 113, 122, 126, 127
ხელადისებური სასმისი — 14, 15, 49, 63,
68, 86, 107
ხელსაფეხევი — 83
ხის ძელები — 59, 64, 67, 70

ჭამი — 11, 17, 26, 35, 38, 46, 47, 52, 63,
65, 73, 76, 78, 79, 81, 94

ზემატიტი — 107, 132

ი ლ უ ს ტ რ ა ც ი ე ბ ი

1.	მცხეთა-სამთავრო	ნაკვეთების განლაგების სქემა.
2.	მცხეთა-ქალაქი	სვეტიცხოველი IV. გ. ა. თათარაშვილის მშენებარე სახლის ქვაბულში გათხრილი პირველი და მეორე ფენის გეგმა-პროექტები.
3.	მცხეთა-ქალაქი	მარანი. საერთო ხედი.
4.	მცხეთა-ქალაქი	პირველი ფენის ქვევრები და დატბორილი მეორე ფენის ტერასა.
5.		მარნის დიდი ქვევრი (№ 1)
6-8.		სამეთუნეო ქურის ხედები.
9.		პირველი სათავსოს ნაყრიან ორმოში აღმოჩენილი ფიანსის ჭურჭლის ნატეხი.
10-11.		მეორე ფენაში აღმოჩენილი არქეოლოგიური მასალა.
12.		სამეთუნეო ქურასთან აღმოჩენილი ანტეფიქსი.
13-31.		46-ე სამარხის ხედები და ინვენტარი.
32.		სტალინის ქუჩა, კალინინის ქუჩიდან ფოსტის შენობამდე გაყვანილი საკანალიზაციო თხრილის ცალკეული მონაკვეთი.
33-34.		47-ე სამარხი და ინვენტარი.
35.	მცხეთის ცენტრალურ მოედანზე მოხდენილი მოხელეობის სათვის ამოღებული თხრილი.	
36.	კოდმანი	I, II ნაკვეთის გეგმა.
37-43.	“	მესამე სამარხი და მისი ინვენტარი.
44.	სამთავროს სამაროვანი. 1982. CXVIII ნაკვეთში გათხრილი სამარხების გეგმა.	
45.	სამთავროს სამაროვანი. ბიათხევისპირა თხრილში გამოვლენილი სამარხების გეგმა.	

46-47.	ქვაუთი 608	გახსნამდე და პრეპარაციის შემდეგ.
48.	ქვაუთი 610	პრეპარაციის შემდეგ.
49.	ქვაუთი 612	პრეპარაციის შემდეგ.
50-51.	კრამიტსამარხი 603 გა- ხსნამდე და პრეპარაცი- ის შემდეგ.	
52-53.	თიხისფლასამარხი 621 გახსნამდე და პრეპარა- ციის შემდეგ.	
54-55.	ორმოსამარხი 607 გა- ხსნამდე და პრეპარაცი- ის შემდეგ.	
56-61.	ოთხკუთხა ქვათლილე- ბით ნაგები სამარხი 597 გახსნამდე და პრე- პარაციის შემდეგ.	
62.	ორმოსამარხი 611	პრეპარაციის შემდეგ.
63.	ორმოსამარხი 617	პრეპარაციის შემდეგ.
64-65.	ორმოსამარხი 618	პრეპარაციის შემდეგ.
66-67.	ორმოსამარხი 606	პრეპარაციის შემდეგ.
68-70.	ქვაუთი 612	ინვენტარი. ოქროს საყურეები.
71.	ორმოსამარხი 607.	სანელსაცხებლე.
72.	ქვაუთი 610.	სანელსაცხებლე.
73	ოთხკუთხა ქვათლილე- ბით ნაგები სამარხი 597. ნიჟარა.	
74.	ორმოსამარხი 614	აბზინდა რკინისა.
75-76.	ქვაუთი 598	სანელსაცხებლე (ფრაგმენტი). სამაჭური რკი- ნის (ფრაგმენტი).
77-82.	ორმოსამარხი 618	ბრინჯაოს საკინძები (3 ც); წვეილი საყურე ბრინჯაოსი და ბრინჯაოს სათითვე რგოლი.
83.	ორმოსამარხი 616	მშვილდსაკინძი რკინისა.
84.	ორმოსამარხი 617	აბზინდა ბრინჯაოსი, რკინისენიანი.
85.	ორმოსამარხი 609	სათითვე რგოლი რკინისა.
86.	რგოლი ბრინჯაოსი. შე- მთხვევითი მონაპოვარი.	
87.	სამარხი 610	სანელსაცხებლე.
88.	ორმოსამარხი 607	სანელსაცხებლე.
89.	ორმოსამარხი 614	აბზინდა რკინისა.
90.	ქვათლილებით ნაგები სამარხი 597. ნიჟარა ლამბაქისებრი.	

91—92.	ორმოსამარხი 622	წყვილი ბრინჯაოს საყურე-სასაფეთქლე.
93.	ორმოსამარხი 617	აბზინდა ბრინჯაოსი.
94.	ორმოსამარხი 616	მშვილდასაქინძი რკინისა.
95—96.	ქეყუთი 598	სამაჭური რკინისა და სანელსაცხებლე.
97.	რგოლი ბრინჯაოსი, შე- მთხვევით მონაპოვარი.	
98, 101—104.	სამარხი 611	2 ბრინჯაოს საქინძი (98, 104), საქინძები რკინისა (102, 103), ფიბულა რკინისა (101).
99, 100, 105—108.	სამარხი 618	3 ბრინჯაოს საქინძი (99, 100, 106), ბრინჯაოს საითეთ რგოლი, წყვილი ბრინჯაოს საყურე (107, 108).
109.	ლართისკარი	ნაკვეთების განლაგების გეგმა.
110—121.	“	I კოშკი. ალიზის ჩაქეული მასისა და დამწვარ-დანახშირებული ძელების ფენების მონაცვლეობა.
122.		I—II—III ფენების გეგმა, ჭრილი.
123.		IV—V—VI ფენების გეგმა, ჭრილი.
124—127.		I კოშკი, შიგთავსში აღმოჩენილი მასალა.
128—131.		სხვადანსხვა ადგილას აღმოჩენილი მასალა.
132.	ნარეკვაევი	ნაკვეთი I (კალანდაძისგორა I). გეგმა.
133.	ნარეკვაევი	ნაკვეთი I, სახლი № 6 და № 7. გეგმა.
134—136.	“	ნაკვეთი I, ლუმელი.
137—142.		ნაკვეთი I, № 6 სახლის გარშემო აღმოჩენილი ინვენტარი.
143.	ნარეკვაევის სამაროვანი	საერთო ხედი.
144.	“	სამაროვნის გეგმა.
145.		ნაკვეთები XCII, XCIII.
146.		სამარხების ჭრილები და გეგმა.
147—150.		28-ე სამარხი და მისი ინვენტარი.
151.		სამარხი 29.
152—175.		29 სამარხის ინვენტარი.
176.		სამარხი 30. პრეპარაციის შემდეგ.
177.		სამარხი 30 (სარეკლის ქვები).
178—191.		სამარხი 30, ინვენტარი.
192.		სამარხი 31 პრეპარაციის შემდეგ.
193.		სამარხი 31 (სარეკლის ქვები).
194—204.		სამარხი 31, ინვენტარი.
205.		სამარხი 32 პრეპარაციის შემდეგ.
206—215.		32-ე სამარხის ინვენტარი.
216—220.		32-ე სამარხის ქეყრილის ქვემოთ აღმოჩენილი თიხის ჭურჭლის ნატეხები.
221.		სამარხი 33.

222–228.		33-ე საპარზის ინვენტარი.
229.		საპარზი 34.
230–232.		34-ე საპარზის ინვენტარი.
233.		საპარზი 35.
234–235.		35-ე საპარზის ინვენტარი.
236.		საპარზი 36.
237–244		36-ე საპარზის ინვენტარი.
245.		საპარზი 37.
246		საპარზი 38.
247.		38-ე საპარზის ბაღია.
248.		39-ე საპარზის თავზე არსებული ქვაყრილი.
249.		საპარზი 39. პრეპარაციის შემდეგ.
250–268.		39-ე საპარზის ინვენტარი.
269.		საპარზი 40.
270.		საპარზი 41. პრეპარაციის შემდეგ.
271–274.		41-ე საპარზის ინვენტარი.
275.		საპარზი 42.
276–278.		42-ე საპარზის ინვენტარი.
279.		საპარზი 43.
280–286.	“	43-ე საპარზის ინვენტარი.
287.	ნიტაბტარი III	საერთო ხედი.
288.	“	სამეურნეო ორმოები 1, 2 პრეპარაციამდე.
289.	“	ნაკვეთების გეგმა.
290–293.	“	სამეურნეო ორმოს (1) ინვენტარი.
294.	“	სამეურნეო ორმო 2.
295–298.	“	სამეურნეო ორმოს ინვენტარი.
299–300.	“	მე-7 საპარზის ქვაყრილი.
301–302.		საპარზი 7 პრეპარაციის შემდეგ.
303–318.	“	მე-7 საპარზის ინვენტარი.
319.	წეროვანი	სარკოფაგი.
320.	“	სარკოფაგის სიახლოვეს დადასტურებული თიხის კურჭელი.
321–322.	ბარგიყარიო I	საერთო ხედები.
323.	“	საპარზი 1 (კრამიტსაპარზი).
324–327.		საპარზის (1) ინვენტარი.
328.		საპარზი მე-3, გახსნამდე.
329.		საპარზი 3, გახსნის შემდეგ.
330.		საპარზი 2, ზარაკი ბრინჯაოსი.
331.		საპარზი 3, ხელადა.
332.	ბარგიყარიო II	საპარზი 4.
333–336.	“	მე-4 საპარზის ინვენტარი.
337.		მე-5 საპარზი (ქვაყრილი).

338—341.		მე-5 სამარხის ინვენტარი.
342.		სამარხი ბ.
343—347.		მე-6 სამარხის ინვენტარი.
348—355.	ბარჯიყარია III	თიხის კურკული.
356—357.	“	შემთხვევით მონაპოვარი. თიხის კურკული.
358—459.	წიწამური III	ნაკვეთების განლაგება. გეგმა და კრილები.
360.	“	მარანი (2), მე-13 და მე-16 სამარხების ქვაურილი. წინა პლანზე მე-5 სამარხი (ქვევრი).
361.		მე-16 სამარხის ქვაურილი. მარჯვენა ქვედა კუთხეში. მე-4 სამარხი (ქვევრი).
362.		მე-13 სამარხის ქვაურილი.
363—365.		მე-13 სამარხი პრეპარაციის შემდეგ.
366.		მარანი (2), მე-16 სამარხის ქვაურილი.
367.		მარანი (2), მე-16 სამარხი გათხრის შემდეგ
368—369.		მარანი (1), მე-13 სამარხი გათხრის შემდეგ.
370—371.		მარანი (2).
372—377.		ნაკვეთის საერთო ხედები და დეტალები.
378.		მე-16 სამარხის ქვაურილი.
379.		ორმოები.
380.		პირველი სამარხი, პრეპარაციის შემდეგ.
381—395.		პირველი სამარხის ინვენტარი.
396.	წიწამური III	პირველი სამარხი.
397—413.	“	პირველი სამარხის ინვენტარი.
414—415.		მე-4 სამარხი გახსნამდე და გახსნის შემდეგ.
416—419.		მე-4 სამარხის ინვენტარი.
420—421.		მე-4 სამარხი.
422—424.		მე-5 სამარხი გახსნამდე და გახსნის შემდეგ.
425—438.		მე-5 სამარხის ინვენტარი.
439—441.		მე-5 სამარხი.
442.		მე-6 სამარხი პრეპარაციის შემდეგ.
443-444.	მე-6 სამარხის ინვენტარი.	
445.		მე-6 სამარხი.
446—447.		მე-6 სამარხის ინვენტარი.
448—449.		მე-9 სამარხი.
450—462.		მე-9 სამარხის ინვენტარი.
463—465.		მე-9 სამარხი.
466—468.		მე-8 სამარხის ინვენტარი.
469—470.		მე-8 სამარხი.
471—474.		მე-8 სამარხის ინვენტარი.
475.		მე-8 სამარხის — სამარხი ქვევრის გრაფიკული აღდგენა.

476.
477–478.
479.
480–483.
484.
485–490.
491–525.
526–527.
528.
529.
530–532 წიწამური III

533–537.
538–539.

540–575.
576.
577–602.
603.
604–606.
607.
608.
609.
610–611.
612–619.
620.
621–624.
625, 629, 631, 644.
626, 627, 628, 630,
645–648.
632–634, 650–652. “
635–639, 640–643,
649
653–654.
655–656, 669.
664, 665, 678, 679.
658.
670.
657, 659–663,
666–668, 671–677.
683–688.
689.

მე-10 სამარხი პრეპარაციის შემდეგ.
მე-10 სამარხის ინვენტარი.
მე-10 სამარხი.
მე-10 სამარხი და მისი ინვენტარი.
მე-11 სამარხი.
მე-12 სამარხი.
მე-12 სამარხის ინვენტარი.
მე-13 სამარხი გახსნამდე.
მე-13 სამარხი გახსნის შემდეგ.
მე-13 სამარხის გეგმა, კრილები.
მე-13 სამარხი გახსნის შემდეგ, გეგმა-კრილები.
მე-13 სამარხი პრეპარაციის შემდეგ.
მე-13 სამარხის კაშერა. კედლებზე ჩანს გადასურვის ძელების ანაბეჭდები.
მე-13 სამარხის ინვენტარი.
მე-14 სამარხი.
მე-14 სამარხის ინვენტარი.
მე-14 სამარხი.
მე-15 სამარხი.
მე-16 სამარხის ქვაყრილი.
მე-16 სამარხი გახსნის შემდეგ.
მე-16 სამარხი პრეპარაციის შემდეგ.
მე-16 სამარხი. გეგმა-კრილები.
მე-16 სამარხის ინვენტარი.
მე-17 სამარხი პრეპარაციის შემდეგ.
მე-18 სამარხი.
მე-17 სამარხის ინვენტარი.
მე-18 სამარხის ინვენტარი.

მე-19 სამარხის ინვენტარი.
მე-20 სამარხის ინვენტარი.

21-ე სამარხი გახსნამდე.
21-ე სამარხი პრეპარაციის შემდეგ.
21-ე სამარხის ინვენტარი.
22-ე სამარხი, მონეტა.
24-ე სამარხი პრეპარაციის შემდეგ.
24-ე სამარხის ინვენტარი.

25-ე სამარხის ინვენტარი.
26-ე სამარხი. ხელადა ნაკლული.

680, 681, 691.

682, 690.

693—704.

700, 705—709, 712,
848.

713, 715, 717, 719, “

722—729, 738, 846,

850, 851.

731, 732, 734, 736— “

740, 742, 748—752,

755—758, 760—764,

766—769, 771—776,

781—783, 785, 844.

789.

786.

790, 794, 795,

797, 798, 800.

807, 809—812, 814,

816—820, 849.

821—826, 829—832.

827, 828, 838, 843, “

845.

852. ბაიათხევი

853. “

854.

855—872.

873.

874.

875—884.

885.

886—888.

889—894.

895—896.

897.

898—899.

900.

901.

902—903.

904—905.

27-ე სამარხის ინვენტარი.

28-ე სამარხის ინვენტარი.

29-ე სამარხის ინვენტარი.

პირველი ორმოს ინვენტარი.

მე-2 ორმოს ინვენტარი.

მე-4 ორმოს ინვენტარი.

მე-10 ორმოს ინვენტარი.

მე-13 ორმოს ინვენტარი.

მე-14 ორმოს ინვენტარი.

33-ე ორმოს ინვენტარი.

35-ე ორმოს ინვენტარი.

I შარნის ინვენტარი.

II შარნის ინვენტარი.

ტოპოგემა.

გეგმა.

პირველი სამარხი, პრეპარაციის შემდეგ.

პირველი სამარხის ინვენტარი.

მე-2 სამარხი გახსნამდე.

მე-2 სამარხი პრეპარაციის შემდეგ.

მე-2 სამარხის ინვენტარი.

მე-3 სამარხის ნაშთი, პრეპარაციის შემდეგ.

მე-4 სამარხი გახსნამდე, გახსნისა და პრეპარაციის შემდეგ.

მე-4 სამარხის ინვენტარი.

მე-5 სამარხი გახსნამდე და პრეპარაციის შემდეგ.

მე-6 სამარხი გაწმენდის შემდეგ.

მე-6 სამარხის ინვენტარი.

მე-7 სამარხის ნაშთი.

მე-8 სამარხის ნაშთი.

მე-9 სამარხის ნაშთი გახსნამდე და პრეპარაციის შემდეგ.

მე-10 სამარხი გახსნამდე და პრეპარაციის შემდეგ.

906.	მე-10 სამარხი, სანელსაკებლზე.
907–909	მე-11 სამარხის ნაშთი გახსნამდე, გახსნისა და პრეპარაციის შემდეგ.
910–919.	მე-11 სამარხის ინვენტარი.
920–921.	მე-12 სამარხის ნაშთი პრეპარაციამდე და შემდეგ.
922.	მე-12 სამარხი, ხელადა.
923.	მე-13 სამარხის ნაშთი პრეპარაციის შემდეგ.
924.	მე-14 სამარხის ნაშთი პრეპარაციის შემდეგ.
925–926.	მე-15 სამარხი, ჭოირეზი ოჭროსი.
927–928.	მე-15 სამარხის ნაშთი გახსნამდე და პრეპარაციის შემდეგ.
929.	მე-16 სამარხის ნაშთი პრეპარაციის შემდეგ.
930–931.	მე-17 სამარხის ნაშთი.
932–933	მე-18 სამარხი გახსნამდე და პრეპარაციის შემდეგ.
934–959.	მე-18 სამარხის ინვენტარი.
960–961.	მე-19 სამარხის ნაშთი.
962–963.	მე-20 სამარხის ნაშთი.
964–970.	მე-20 სამარხის ინვენტარი.
971–974.	21-ე სამარხი.
975–999.	21-ე სამარხის ინვენტარი.
1000–1002.	22- სამარხი.
1003–1004.	23-ე სამარხის ნაშთი.
1005–1007.	23-ე სამარხის ინვენტარი.
1008–1009.	24-ე სამარხის ნაშთი.
1010-1014.	24-ე სამარხის ინვენტარი.
1015.	25-ე სამარხის ნაშთი.
1016.	26-ე სამარხის ნაშთი.
1017.	27-ე სამარხის ნაშთი.
1018–1019.	28-ე სამარხის ნაშთი.
1020.	28-ე სამარხი, ზელადისებური საკიდი ბრინჯაოსი.
1021.	29-ე სამარხის ნაშთი.
1022.	30-ე სამარხის ნაშთი.
1023–1026.	30-ე სამარხის ინვენტარი.
1027.	31-ე სამარხის ნაშთი.
1028–1029.	32-ე სამარხი.
1030–1046.	32-ე სამარხის ინვენტარი.
1047–1049.	33-ე სამარხი.
1050–1053.	33-ე სამარხის ინვენტარი.
1054.	34-ე სამარხის ნაშთი.

1055–1057.	35-ე სამარბი.
1058–1107	35-ე სამარბის ინვენტარი.
1108–1119.	შემთხვევითი მონაპოვარი.
1120.	ნამოსახლარის ნაშთი, კრაქის ნატეხი თიხისა.
1121–1134	პირველი სამარბის ინვენტარი.
1135–1149.	მე-2 სამარბის ინვენტარი.
1150–1158.	მე-4 სამარბის ინვენტარი.
1159–1161.	მე-6 სამარბის ინვენტარი.
1162.	მე-10 სამარბის ინვენტარი.
1163–1166.	მე-11 სამარბის ინვენტარი.
1167–1169.	მე-12 სამარბის ინვენტარი.
1170.	მე-15 სამარბი, ჭოიბები ოქროსი.
1171–1204.	მე-18 სამარბის ინვენტარი.
1205–1214.	მე-20 სამარბის ინვენტარი.
1215–1228	21-ე სამარბის ინვენტარი.
1229	22-ე სამარბი. მძივები სარდლიონისა.
1230–1231.	23-ე სამარბის ინვენტარი.
1232–1241.	24-ე სამარბის ინვენტარი.
1242.	28-ე სამარბი, ხელადისებური საკიდი ბრინჯაოსი.
1243–1246.	30-ე სამარბის ინვენტარი.
1247–1252.	32-ე სამარბის ინვენტარი.
1253–1258.	33-ე სამარბის ინვენტარი.
1259–1301.	35-ე სამარბის ინვენტარი.
1302–1312.	შემთხვევითი მონაპოვარი.
1313.	ნამოსახლარის ნაშთი, კრაქის ნატეხი თიხისა.
1314–1316.	ბრტყელი და ლარიანი კრამიტების ნიმუშები.

ИЛЛЮСТРАЦИИ

1.	Мцхета – Самтавро	Схема расположения раскопов.
2		Светицховели IV. План и разрезы поселения среднефеодальной эпохи.
3.		Винный погреб-марани. Общий план.
4.		Винные чаны. II культурный слой.
5.		Винный чан (квеври) № 1.
6–8.		Общие планы керамической обжигательной печи.
9.		Орнаментированный обломок сосуда из фаянса.
10–11.		Археологический материал из второго культурного слоя.
12.		Антефикс, обнаруженный возле керамической обжигательной печи.
13–31.		46-е черепичное погребение Общие планы и инвентарь.
32.		Отдельные части канализационной траншеи на стыке улиц Сталина и Калинина.
33–34.		47-е погребение. Общий вид и инвентарь.
35.		Общий вид траншеи, обнаруженной на центральной площади.
36.		Кодмани I, II. План раскопа.
37–43.		Погребение 3 и его инвентарь.
44.		Самтаврский могильник. 1982. План CXVIII раскопа.
45.		Погребения, выявленные на северо-западном участке.
46–47.		Каменный ящик 608, до и после препарации.
48.		Каменный ящик 610.
49.		Каменный ящик 612.
50–51.		Черепичное погребение 603.
52–53.		Плинфовое-плиточное погребение 621.

54-55.		Грунтовое погребение 607.
56-61.		Погребение, составленное из тесанных камней (квадров) 597.
62.		Грунтовое погребение 611.
63.		Грунтовое погребение 617.
64-65.		Грунтовое погребение 618.
66-67.		Грунтовое погребение 606.
68-70.		Каменный ящик 612. Золотые серьги.
71.		Самтаврский могильник. Грунтовое погребение 607 Бальзамарий.
72.		Каменный ящик 610. Бальзамарий.
73.		Погребение 597. Раковина для растирания благовоший.
74.		Грунтовое погребение 614. Пряжка железная.
75-76.		Каменный ящик 598. Бальзамарий и браслет железный.
77-82.		Грунтовое погребение 618. Бронзовые булавки, серьги и кольцо.
83.		Грунтовое погребение 616. Фибула железная.
84.		Грунтовое погребение 617. Фибула бронзовая.
85.		Кольцо железное.
86.		Кольцо бронзовое. Случайная находка.
87.		Погребение 610. Бальзамарий.
88.		Грунтовое погребение 607. Бальзамарии.
89.		Грунтовое погребение 614. Пряжка бронзовая.
90	Самтаврский могильник	Погребение 597. Раковина для растирания благовоший.
91-92.	"	Грунтовое погребение 622. Бронзовые серьги.
93.		Грунтовое погребение 617. Пряжка бронзовая.
94.		Грунтовое погребение 611. Фибула железная
95-96.		Каменный ящик 598. Браслет железный и бальзамарии.
97.		Кольцо бронзовое, случайная находка.
98, 101-104.		Погребение 611. Бронзовые булавки, булавки железные, фибула железная.

99, 100, 105–108.		Погребение 618. Бронзовые булавки, бронзовое кольцо, бронзовые серьги.
109.	Гартискари.	Схема расположения раскопов.
110–121.	"	I башня. Остатки обвалившейся кровли и межэтажного перекрытия.
122.	Гартискари.	I башня. План I – II – III слоев, разрез.
123.	"	I башня. План IV – V – VI слоев, план, разрез.
124–127.		I башня. Материал, обнаруженный в интэрьере.
128–131.		Материал, обнаруженный в разных местах фортификационного комплекса.
132.	Нареквави	Раскоп I (Каландадзисгори I). План.
133.	"	Помещение (дом №6 и № 7). План.
134–136.		Печь для выпечки хлеба.
137–142.		Инвентарь, обнаруженный вокруг дома № 6.
143.	Нареквавский могильник.	Общий вид.
144.	"	План.
145.		Раскоп XCII и XCIII.
146.		План и разрезы погребений.
147.		Погребение 28.
148–150.		Инвентарь погребения 28.
151.		Погребение 29.
152–176.		Инвентарь погребения 29.
176.		Погребение 30.
177.		Камни (подставки) для погребального ложа.
178–191.		Инвентарь погребения 30.
192.		Погребение 31.
193.		Камни от погребального ложа.
194–204.		Инвентарь.
205.		Погребение 32.
206–215.		Инвентарь погребения 32.
216–220.		Погребение 32. Обломки глиняных сосудов, обнаруженные под каменной насыпью.
221.		Погребение 33.
222–228.		Инвентарь погребения 33.
229.		Погребение 34.
230–232.		Инвентарь погребения 34.
233.		Погребение 35.
234–236.		Погребение 35. Инвентарь.
236.		Погребение 36.

237–244.		Инвентарь погребения 36.
245.		Погребение 37.
246.		Погребение 38.
247.		Глиняный сосуд (чаша) из погребения 38.
248.		Каменная насыпь над погребением 39.
249.		Погребение 39.
250–268.		Инвентарь погребения 39.
269.		Погребение 40.
270.		Погребение 41.
271–274.		Инвентарь погребения 41.
275.		Погребение 42.
276–278.		Инвентарь погребения 42.
279.		Погребение 43.
280–286.		Инвентарь погребения 43.
287.	Натахтари III	Общий план.
288.	"	Хозяйственная яма I, 2 до препарации.
289.		План раскопов.
290–293.		Инвентарь из хозяйственной ямы № 1.
294.		Хозяйственная яма № 2.
295–298.		Инвентарь хозяйственной ямы № 2.
299–300.		Каменная насыпь погребения № 7.
301–302.		Погребение 7.
303–318.		Инвентарь погребения 7.
319.	Церовани	Глиняный саркофаг.
320.	"	Глиняный сосуд, обнаруженный вблизи саркофага.
321–322.	Баргикариа I.	Общие планы.
323.	"	Погребение I (черепичное погребение)
324–327.		Инвентарь погребения I.
328.		Погребение 3.
329.		Погребение 3 после препарации.
330.		Погребение 2. Колокольчик бронзовый.
331.		Погребение 3. Кувшин.
332.	Баргикариа II	Погребение 4.
333–336.	"	Инвентарь погребения 4.
337.		Погребение 5. Каменная насыпь.
338–341.		Инвентарь погребения 5.
342.		Погребение 6.
343–347.		Инвентарь погребения 6.
348–355.	Баргикариа III	Глиняные сосуды.
356–357.	"	Случайно обнаруженные глиняные сосуды.

Схема расположения раскопов. План и разрезы.

360.

Винный погреб (Марани) II.

361.

Каменная насыпь погребения 16. В правом углу 4-ое погребение (кувшин).

362.

Каменная насыпь погребения 13.

363-365.

Погребение 13.

366.

II Марани. Каменная насыпь погребения 16.

367.

II Марани. Погребение 16 после препарации.

368-369.

I Марани. Погребение 13 после препарации.

370-371.

II Марани.

372-377.

Общие планы раскопов.

378.

Каменная насыпь погребения 16.

379.

Хозяйственные ямы.

380.

Первое погребение после препарации.

381-395.

Инвентарь погребения I.

396.

Первое погребение.

397-413.

Инвентарь погребения I.

414-415.

4-ое погребение до и после препарации.

416-419.

Инвентарь погребения 4.

420-421.

Погребение 4.

422-424.

Погребение 5 до и после препарации.

425-438.

Инвентарь погребения 5.

439-441. /

Погребение 5.

442.

Погребение 6 после препарации.

443-444.

Инвентарь погребения 6.

445.

Погребение 6.

446-447.

Инвентарь погребения 6.

448-449.

Погребение 9.

450-462.

Инвентарь погребения 9.

463-465.

Погребение 9.

466-468.

Инвентарь погребения 8.

469-470.

Погребение 8.

471-474.

Инвентарь погребения 8.

475.

Графическая реставрация винного кувшина (квеври) № 8.

476.

Погребение 10.

477-478.

Инвентарь погребения 10.

479.

Погребение 10.

480-483.

Погребение 10 и его инвентарь.

484.

Погребение II.

485–490.	Погребение 12.
491–525.	Инвентарь погребения 12.
526–527.	Погребение 13.
528.	Погребение 13 после препарации.
529.	Погребение 13. План и разрезы.
530–532.	Погребение 13 после препарации. План и разрезы.
533–537.	Погребение 13 после препарации.
538–539.	Погребальная камера погребения 13. На стене видны отпечатки брусьев перекрытия.
540–575.	Инвентарь погребения 13.
576.	Погребение 14.
577–602.	Инвентарь погребения 14.
603.	Погребение 14.
604–606.	Погребение 15.
607.	Каменная насыпь погребения 16.
608–609.	Погребение 16 после препарации.
610–611.	Погребение 16. План и разрезы.
612–619.	Инвентарь погребения 16.
620.	Погребение 17.
621–624.	Погребение 18.
625, 629, 631, 644.	Инвентарь погребения 17.
626, 627, 628, 630.	Инвентарь погребения 18.
645–648.	
632, 633, 634, 650–652.	Инвентарь погребения 19.
635–639, 640–643, 649.	Инвентарь погребения 20.
653–654.	
655.	Погребение 21.
656, 669.	Погребение 21 после препарации.
664, 665, 678, 679.	Погребение 23.
658.	Инвентарь погребения 21.
670.	Погребение 22. Монета.
657, 659–663, 666–668, 671–677.	Погребение 24 после препарации.
683–688.	Инвентарь погребения 24.
689.	Инвентарь погребения 25.
680, 681, 691.	Погребение 26. Кувшин.
682, 690.	Погребение 27. Инвентарь.
693–704.	Инвентарь погребения 28.
	Инвентарь погребения 29.

700, 705-709, 712,
848.
713, 715, 717, 719,
722, 729, 738, 846,
850, 851.
731, 732, 734, 736-
740, 742, 748-752,
755-758, 760, 764,
766-769, 771-776,
781-783, 785, 844.
789.
786.
790, 794, 795.
797, 798, 800.
807, 809-812, 814,
816-820, 849.
821-826, 829-832.
827, 828, 838-843,
845.
852-853. Баятхеви
854-872. "
873-884.
885.
886-894.
895-896.
897-899.
900.
901.
902-903.
904-906.
907-919.
920-922.
923.
924.
925-928.
929.
930-931.
932-959.
960-961.
962-970.
971-999.
1000-1002.

Инвентарь хозяйственной ямы № 1.

Инвентарь хозяйственной ямы № 2.

Инвентарь хозяйственной ямы № 4.

Инвентарь хозяйственной ямы № 10.

Инвентарь хозяйственной ямы № 13.

Инвентарь хозяйственной ямы № 14.

Инвентарь хозяйственной ямы № 33.

Инвентарь хозяйственной ямы № 35.

Инвентарь I Марани.

Инвентарь II Марани.

Планы.

Погребение 1 и его инвентарь.

Погребение 2 и его инвентарь.

Погребение 3 после препарации.

Погребение 4 и его инвентарь.

Погребение 5 до и после препарации.

Погребение 6 и его инвентарь.

Погребение 7.

Погребение 8.

Погребение 9.

Погребение 10 и его инвентарь.

Погребение 11 и его инвентарь.

Погребение 12 и его инвентарь.

Погребение 13.

Погребение 14.

Погребение 15 и его инвентарь.

Погребение 16.

Погребение 17.

Погребение 18 и его инвентарь.

Погребение 19.

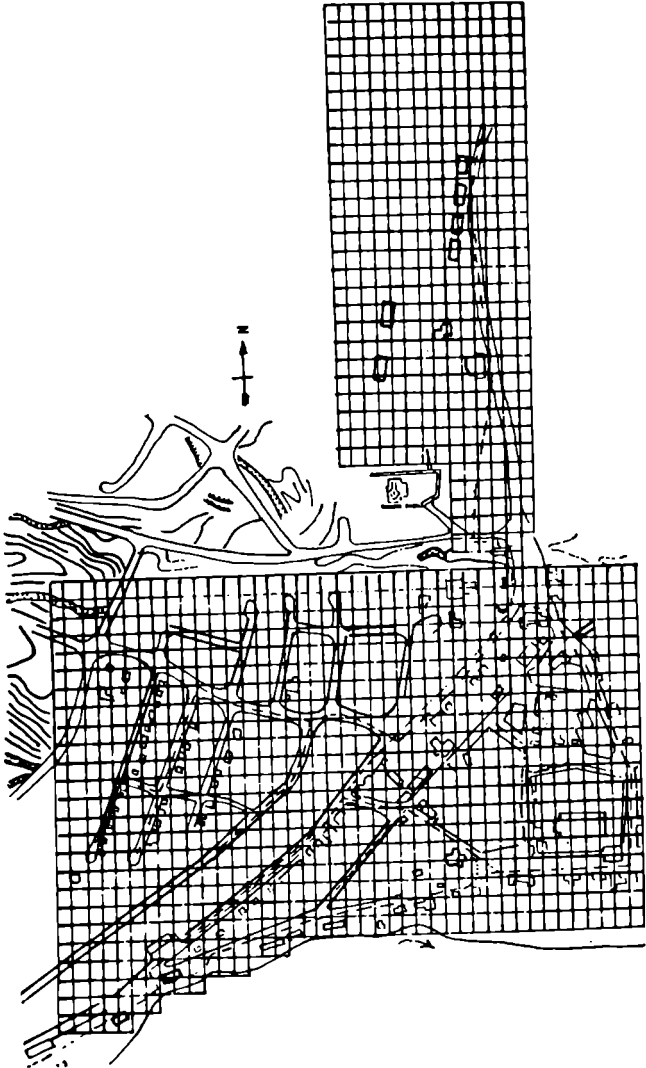
Погребение 20 и его инвентарь.

Погребение 21 и его инвентарь.

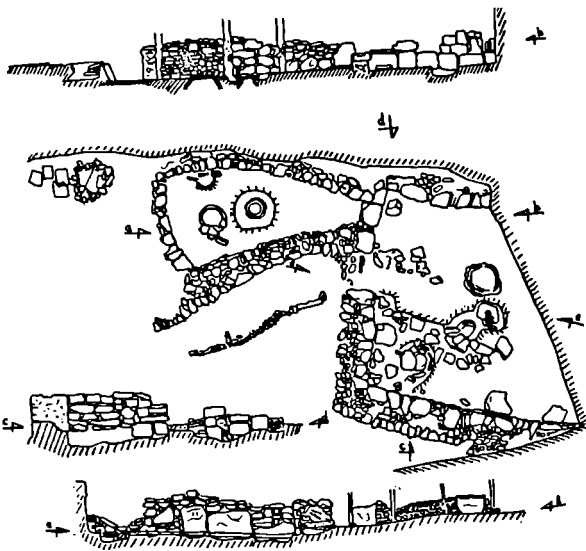
Погребение 22.

1003–1007.	Погребение 23 и его инвентарь.
1008–1014.	Погребение 24 и его инвентарь.
1015.	Погребение 25.
1016.	Погребение 26.
1017.	Погребение 27.
1018–1020.	Погребение 28 и его инвентарь.
1021.	Погребение 29.
1022–1026.	Погребение 30 и его инвентарь.
1027.	Погребение 31.
1028–1046.	Погребение 32 и его инвентарь.
1047–1053.	Погребение 33 и его инвентарь.
1054.	Погребение 34.
1055–1107.	Погребение 35 и его инвентарь.
1108–1119.	Случайные находки.
1120.	Остатки поселения, орнаментированный обломок светильника.
1121–1134.	Инвентарь погребения 1.
1135–1149.	Инвентарь погребения 2.
1150–1158.	Инвентарь погребения 4.
1159–1161.	Инвентарь погребения 6.
1162.	Инвентарь погребения 10.
1163–1166.	Инвентарь погребения 11.
1167–1169.	Инвентарь погребения 12.
1170.	Инвентарь погребения 15. Золотые хойры.
1171–1204.	Инвентарь погребения 18.
1205–1214.	Инвентарь погребения 20.
1215–1228.	Инвентарь погребения 21.
1229.	Погребение 22. Сердечковые бусы.
1230–1231.	Погребение 23, инвентарь.
1232–1241.	Инвентарь погребения 24.
1242.	Погребение 28. Подвеска кувшинообразная.
1243–1246.	Инвентарь погребения 30.
1247–1262.	Инвентарь погребения 32.
1253–1258.	Инвентарь погребения 33.
1259–1301.	Инвентарь погребения 35.
1302–1312.	Случайные находки.
1313.	Остатки поселения. Обломок импортного светильника.
1314–1316.	Образцы калиптеров и соленов.

ტ ა ბ უ ჯ ე ბ ი

1

მუხრან-ჯავახი, 01/6-IV, LXXXVIII ნაკვ., 1981 წ.

3

4

5

6

7

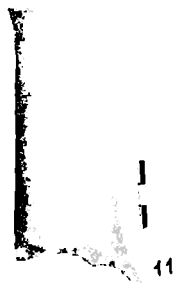
8

9

10

11

12

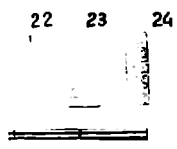

13

14

32

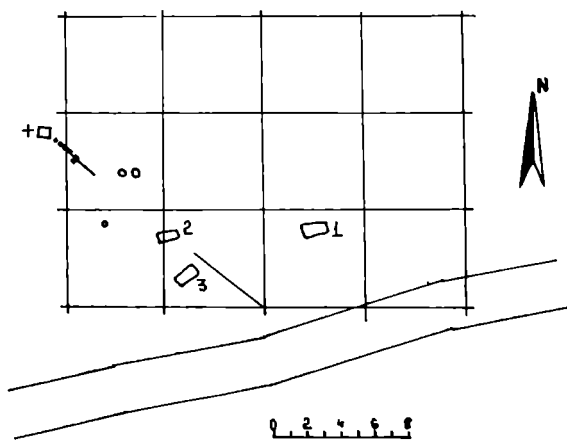
33

34

35

01/8-ii, i. 1979.

37

38

39

40

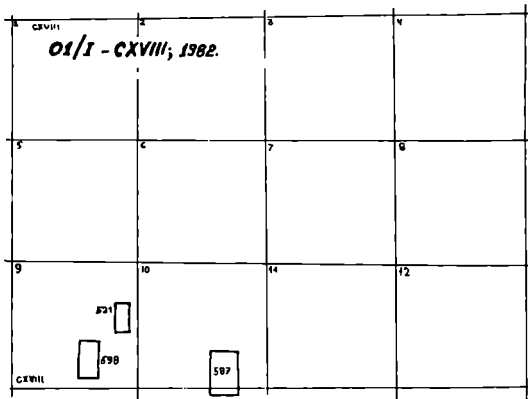
41

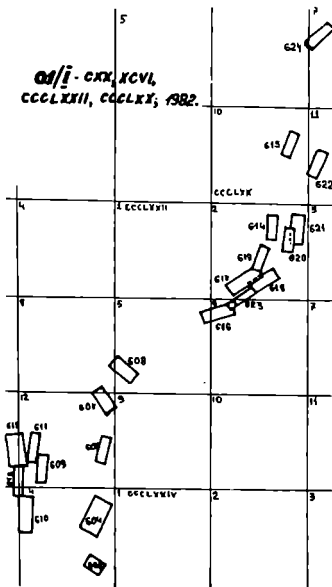
42

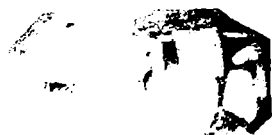
43

44.

45

46

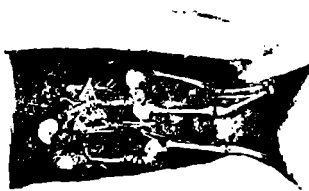

47

48

48

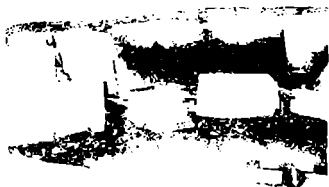
49

50

51

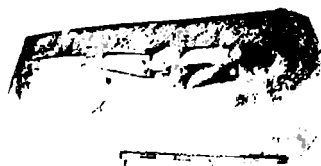
52

53

54

55

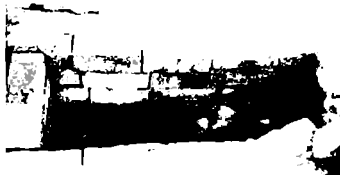
56

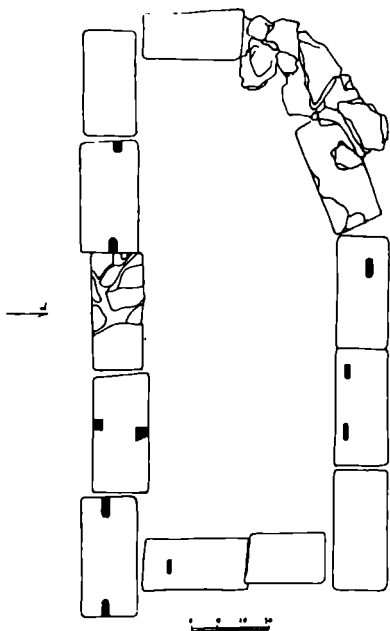
57

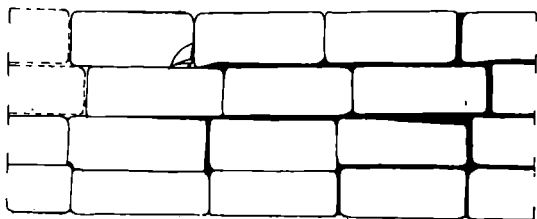
58

59

60

0 10 20 30

62

63

64

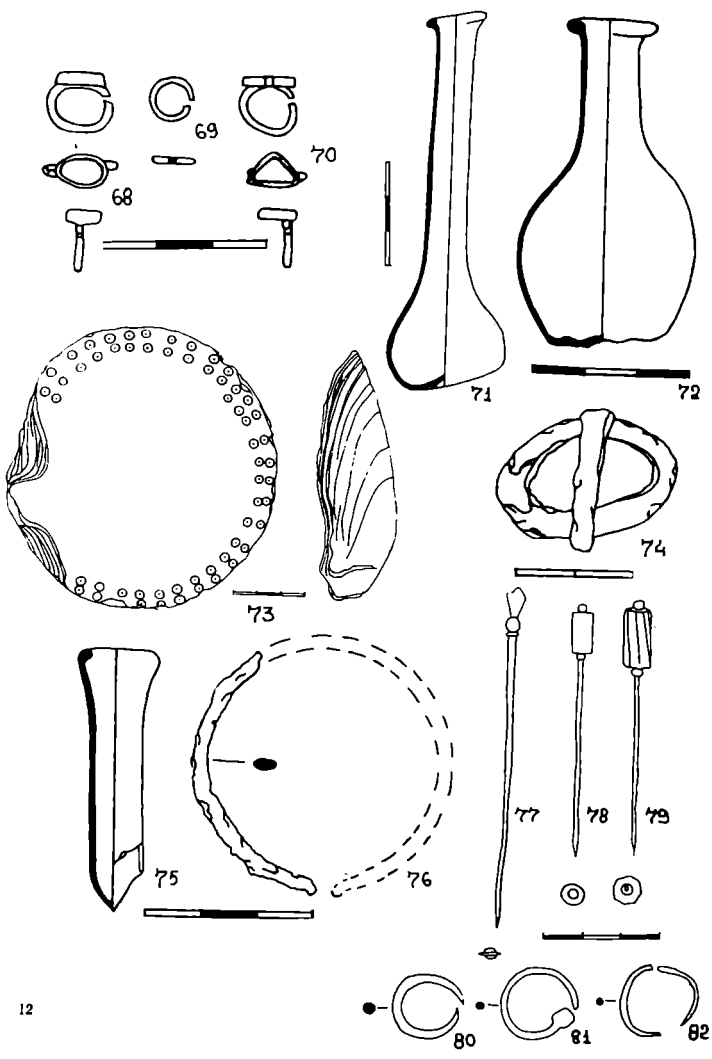
65

66

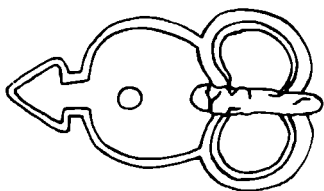

67

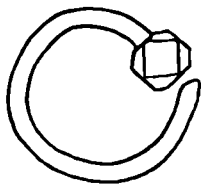
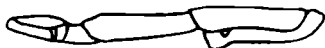

83

84

85

87

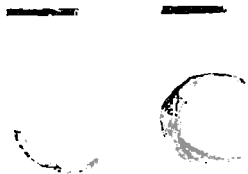
88

89

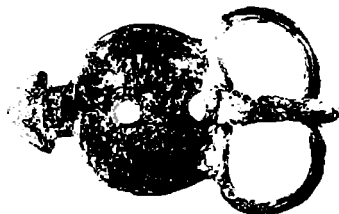
90

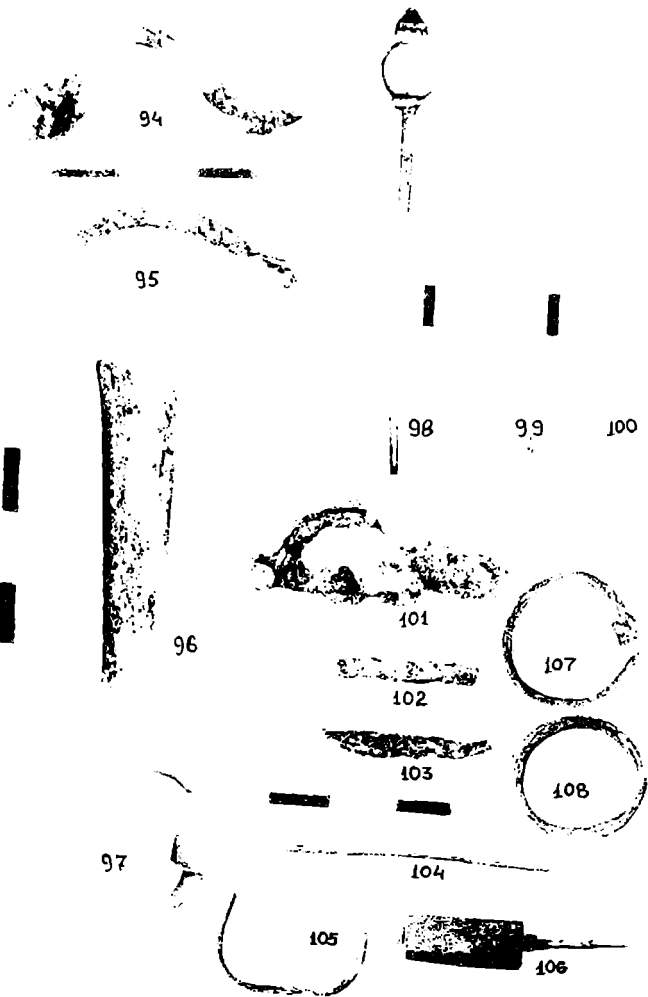
91

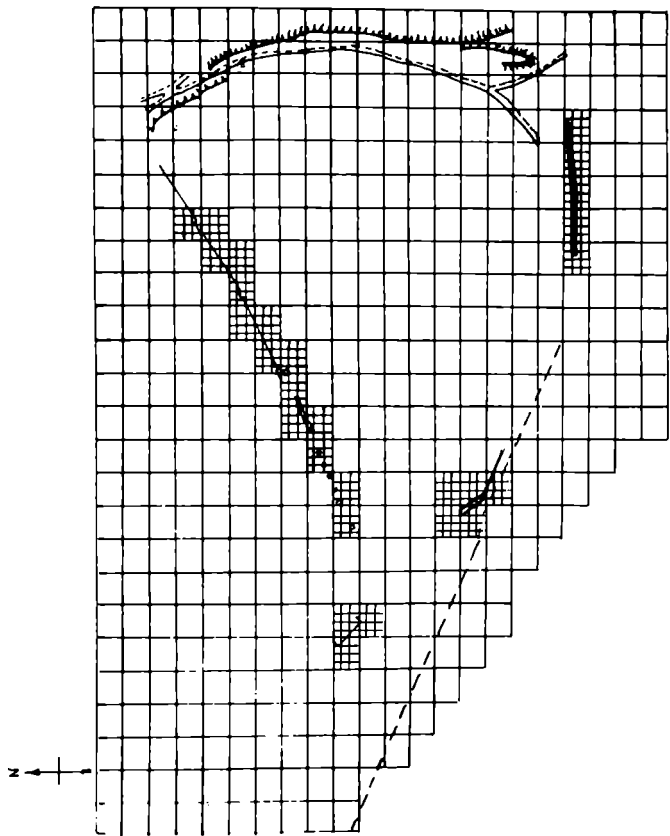

92

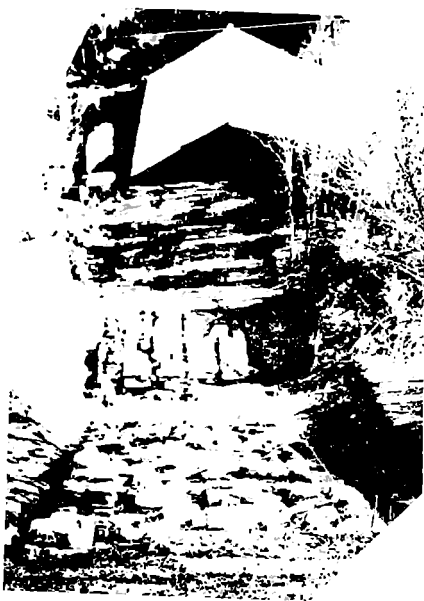
93

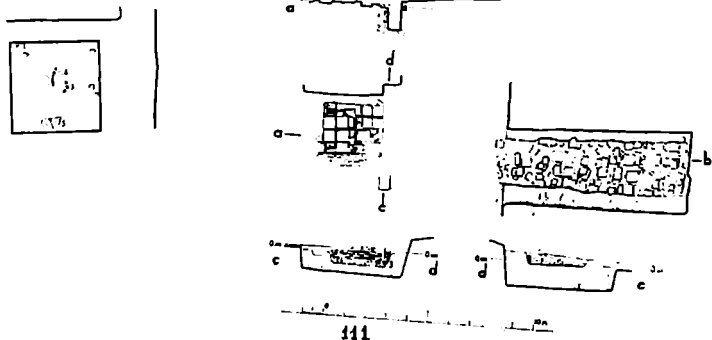

607

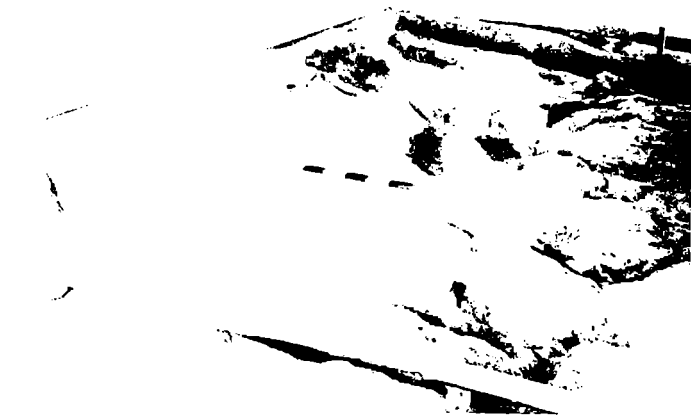
1 0 10 20 30 40
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

110

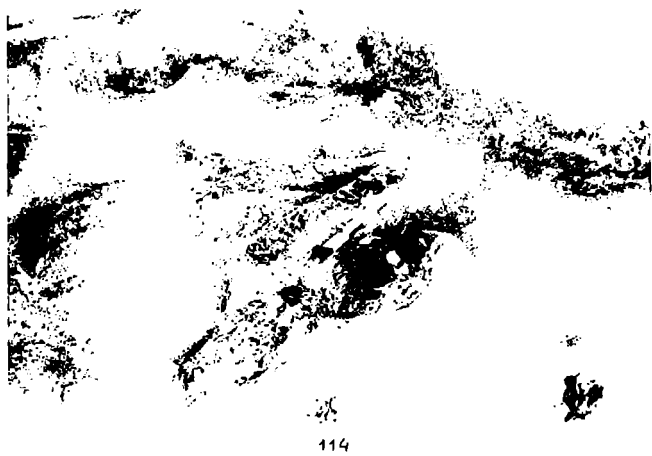
111

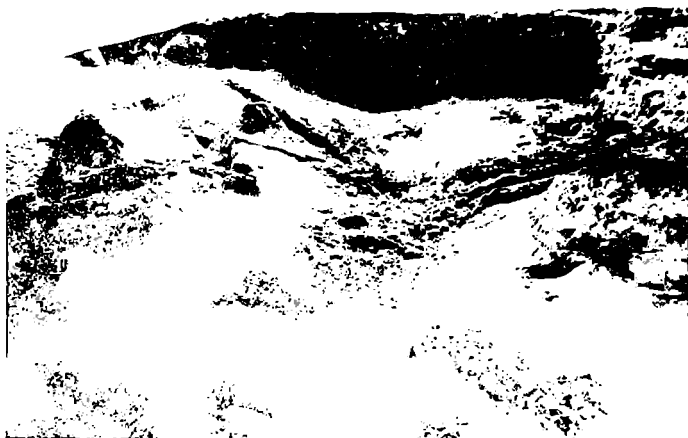
112

113

115

116

117

118

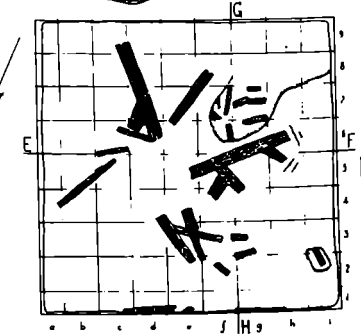
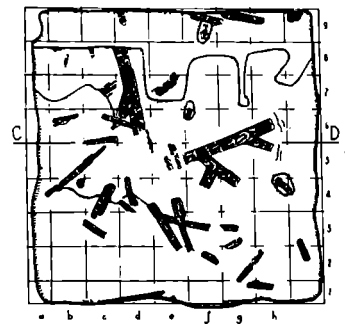
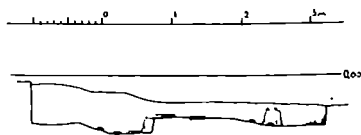
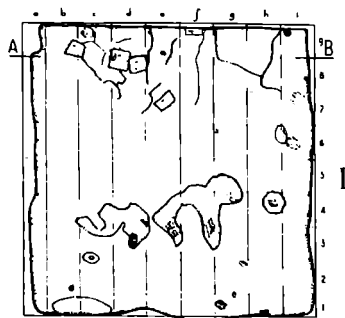
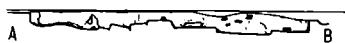
119

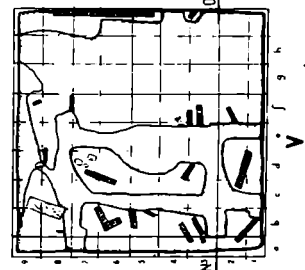
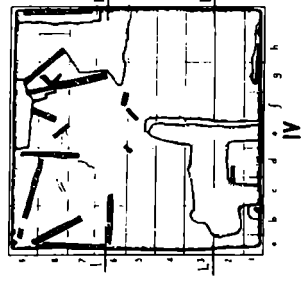
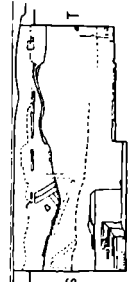
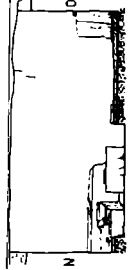
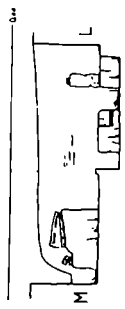
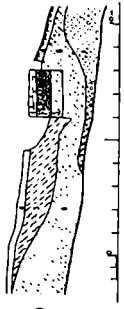

120

121

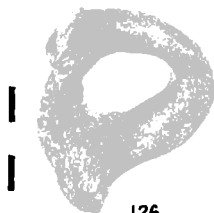

124

125

126

127

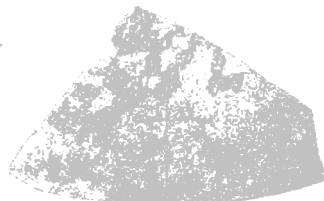
128

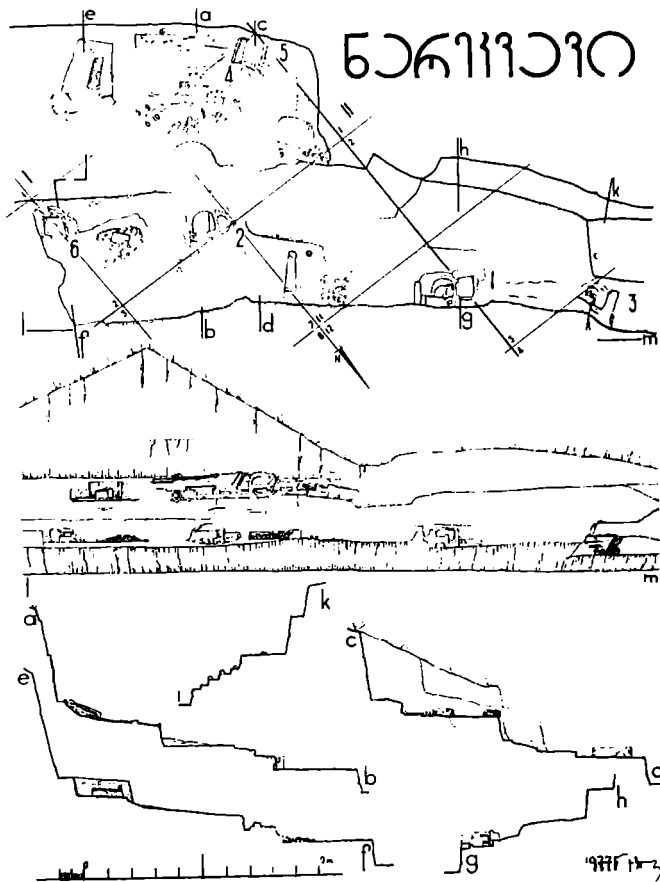
130

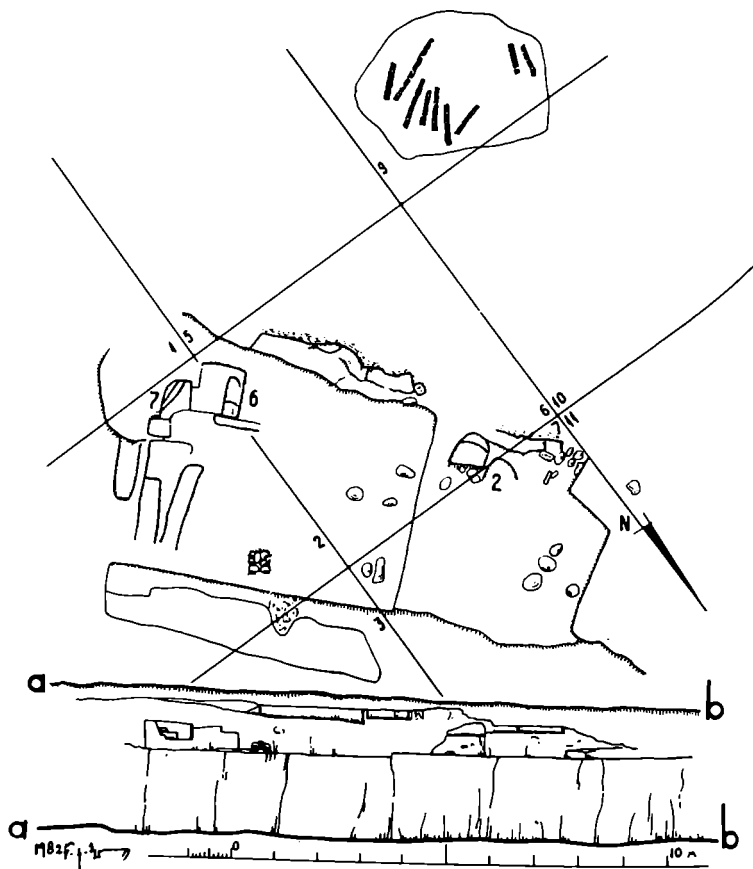

129

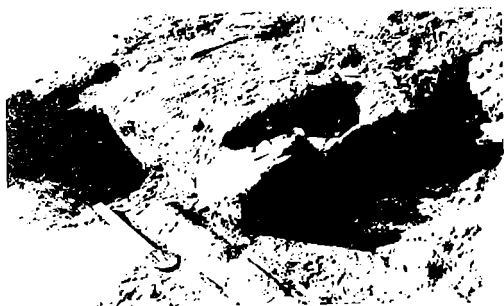
131

134

135

136

137

139

138

140

141

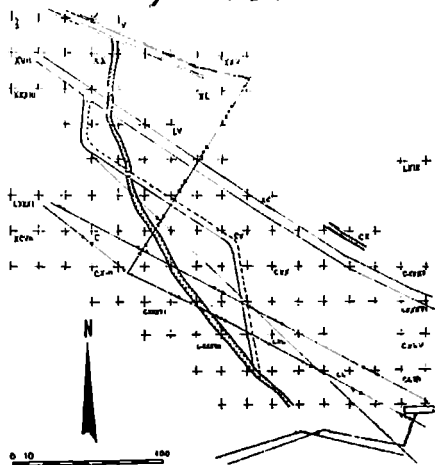

142

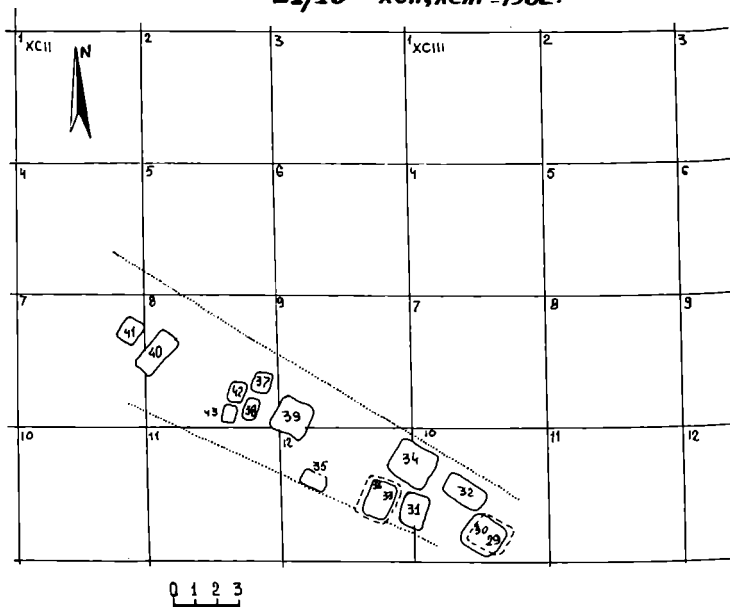
143

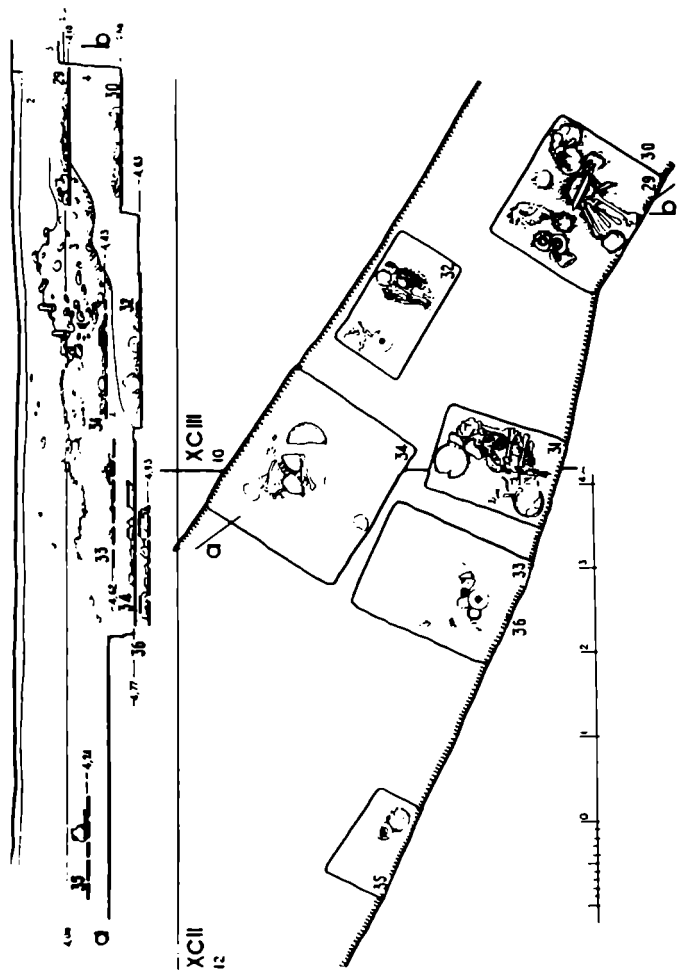
01/10. 1979.

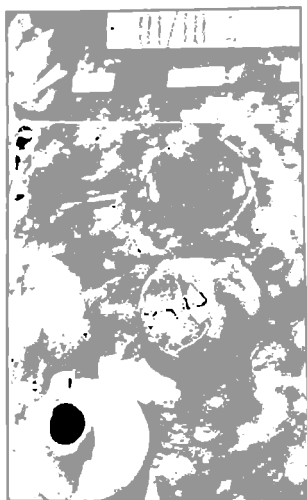

144

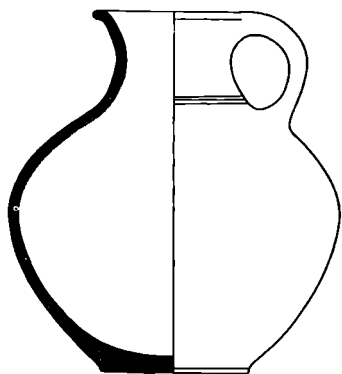
01/10 XCII, XCIII - 1982.

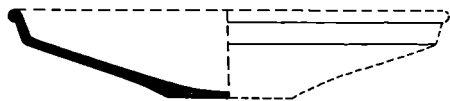

147

148

149

150

151

152

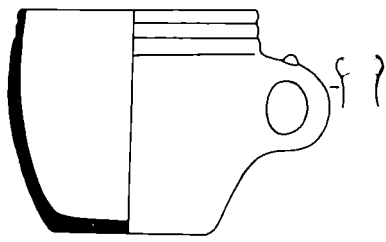
153

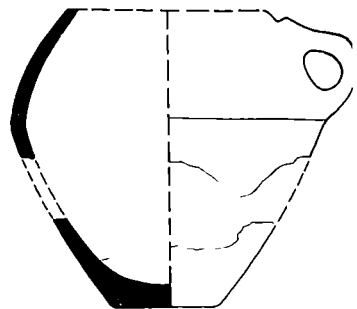
154

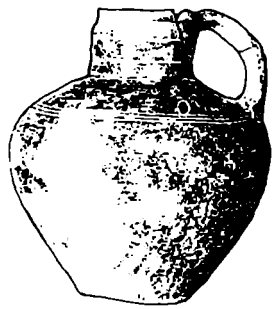
155

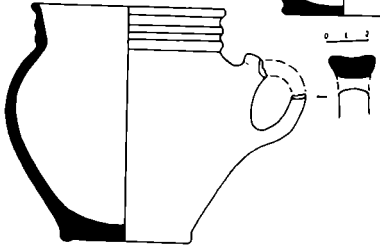
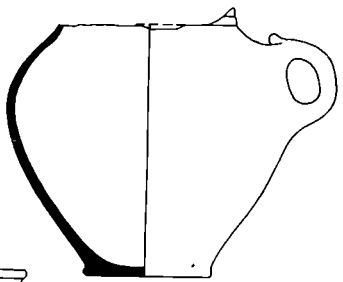
0 1
156

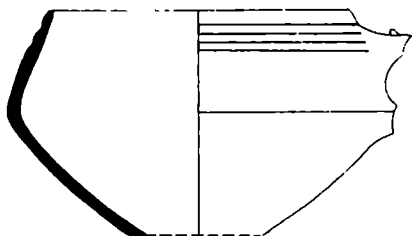
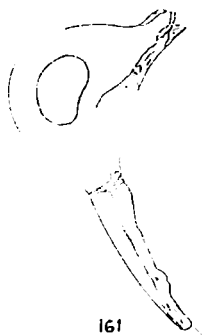
0 2 4
157

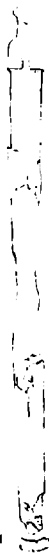
158

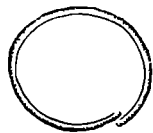
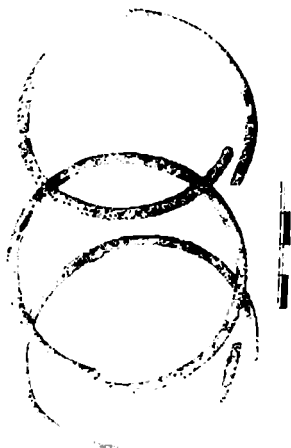
0 1 2
160

163

164

165

166

167

168

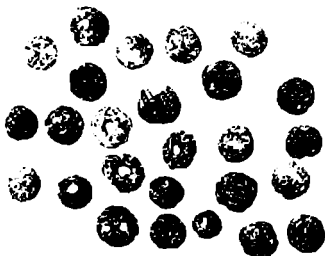
169

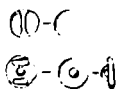
170

171

172

173

174

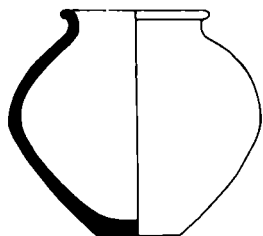
175

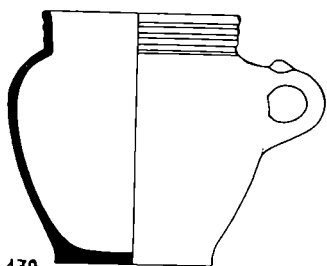
176

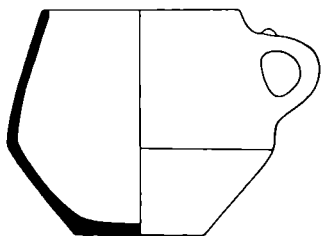
177

178 0 1 2

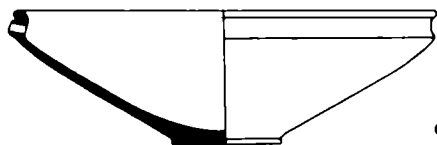
179 0 1 2

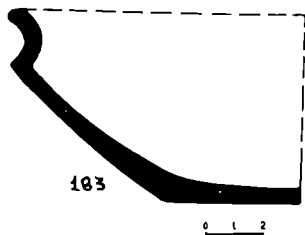
180 0 1 2

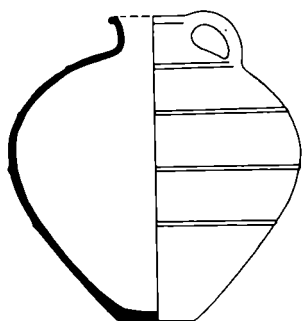
181 0 1 2

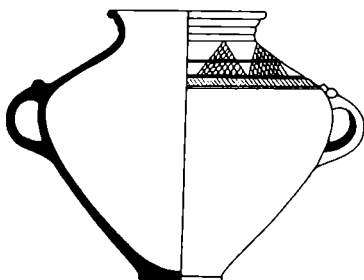
182 0 1 2

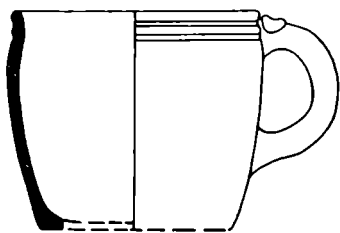
183 0 1 2

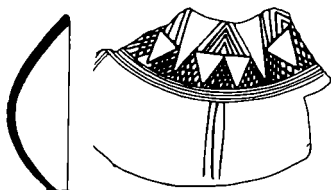
184

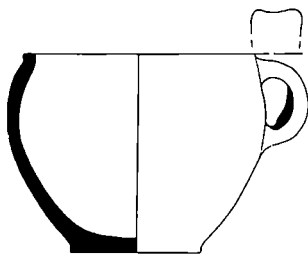
185

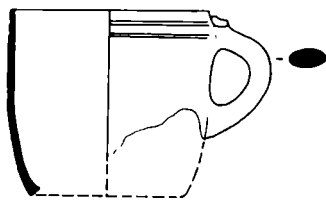
186

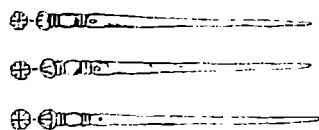
187

188

189

0 1
190

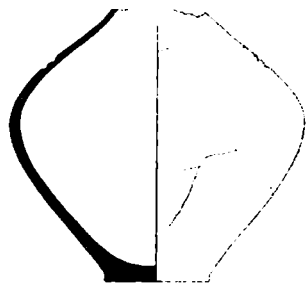
191

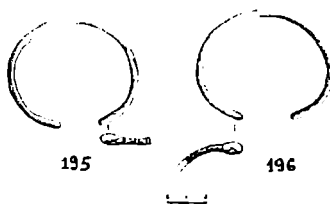
192

193

194

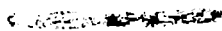

195

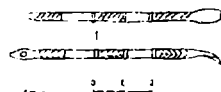
196

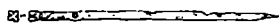
197

199

198

200

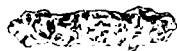
201

202

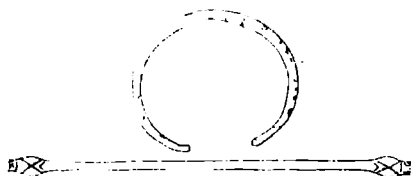
203

204

205

207

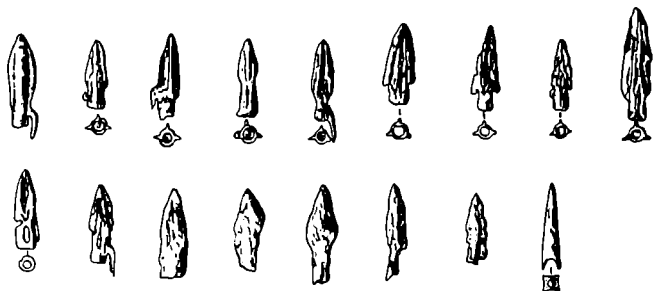
206

208

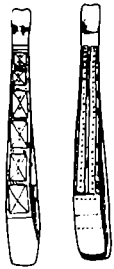
209

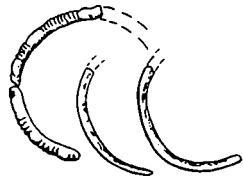
0 1 2
210

0 1 2
211

0 1 2
212

0 1 2
213

214

215

216

217

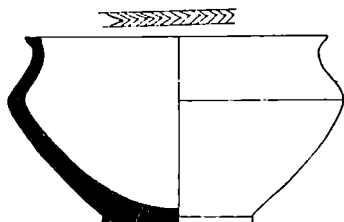
218

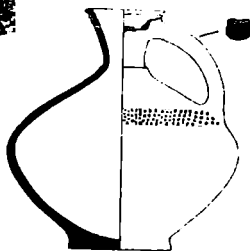
219

220

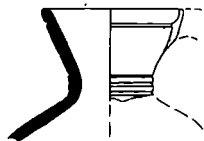
222

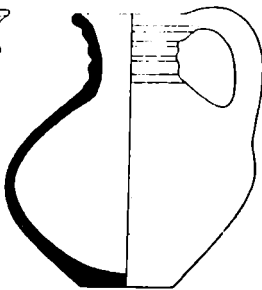
223

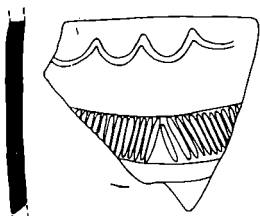
0 1 2
224

0 1 2 226

0 1 2
225

227

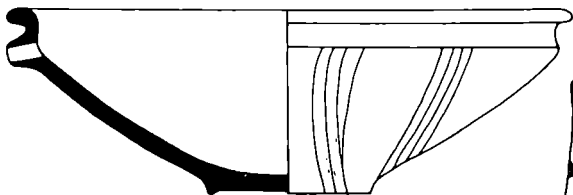

228

0 10 20

229

0 10 20

230

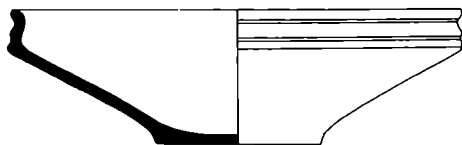
231

232

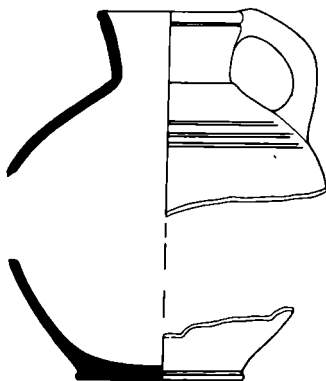
0 10 20

233

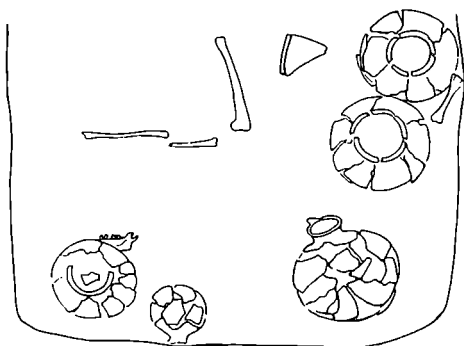
1 1

234

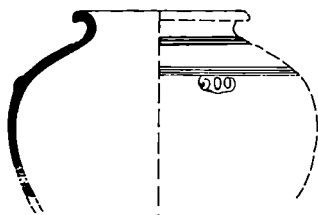

1 1

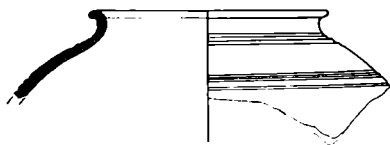
235

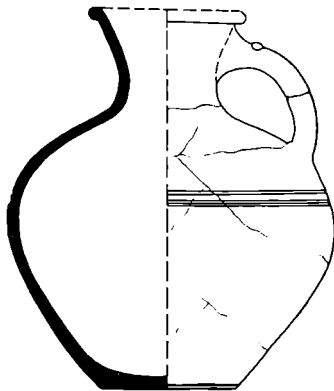
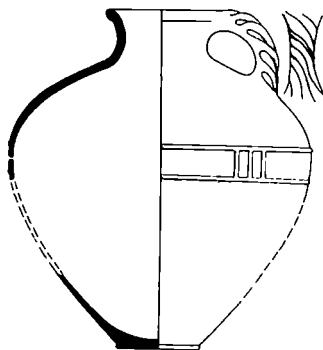
236

237

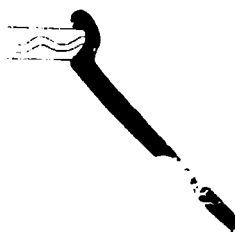

238

241

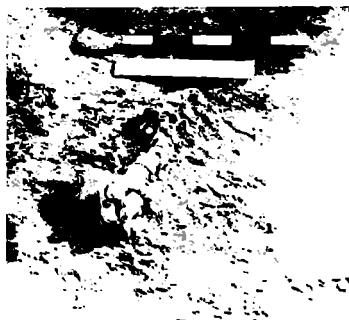
242

243

244

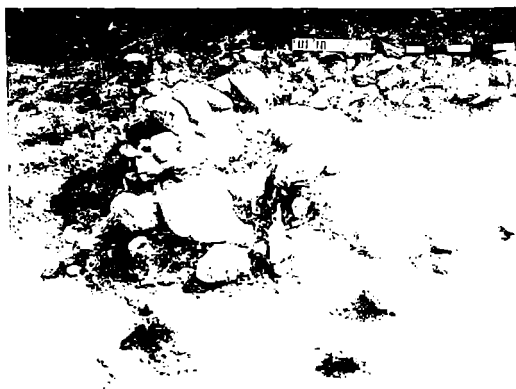
245

246

247

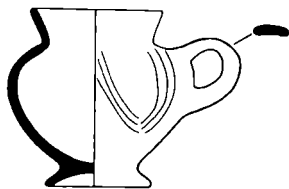
248

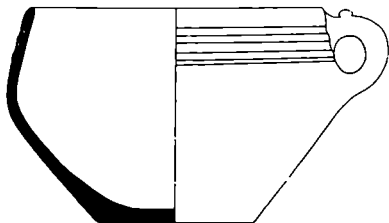
249

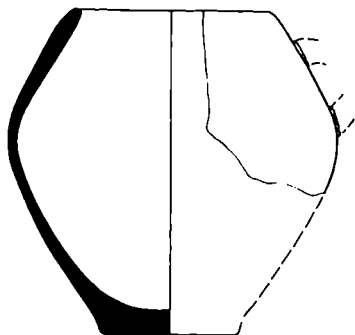
250

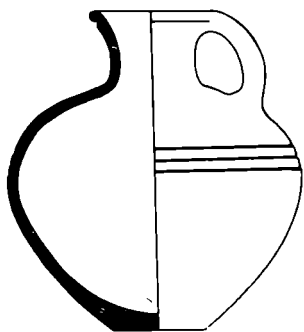
251

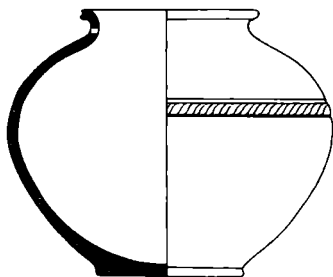
252

253

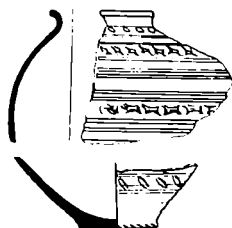
0 2 4
254

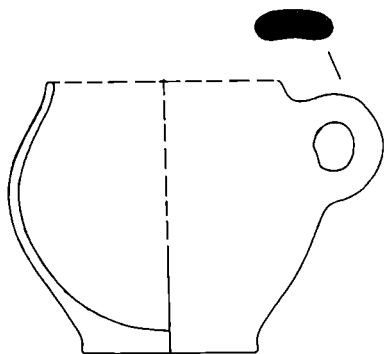
0 2 4
255

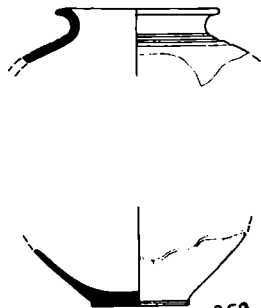
0 2 4
256

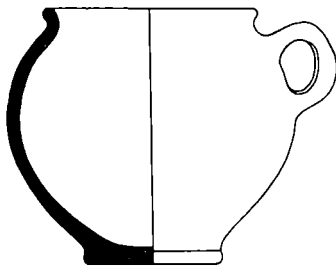
0 2 4
257

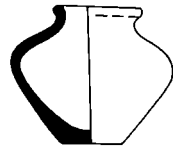
0 2 4
258

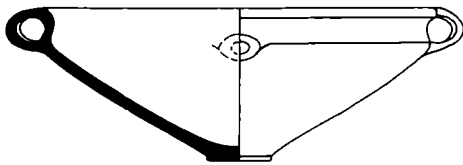
0 2 4
259

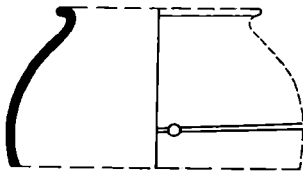
260

261

262

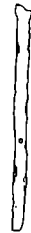
263

264

265

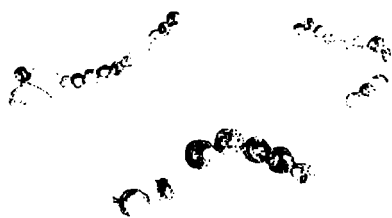

266

267

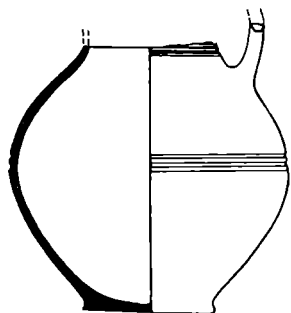

268

269

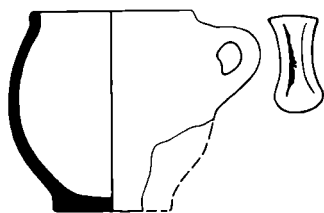

270

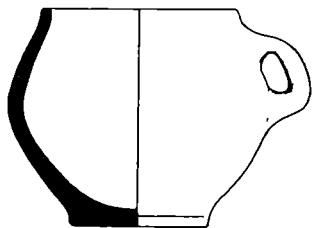
0 2 4

271

1 1

272

1 1

273

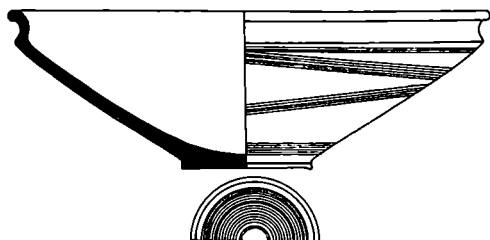

1 1

274

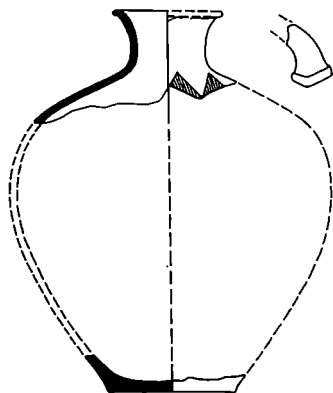

275

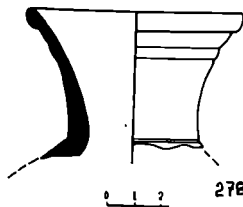

0 2 4

276

0 1 2 277

0 1 2 278

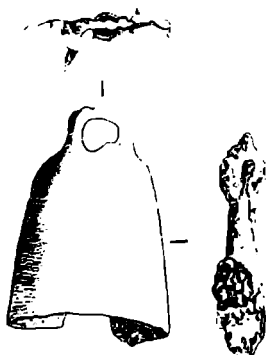
279

280

281

282

283

284

285

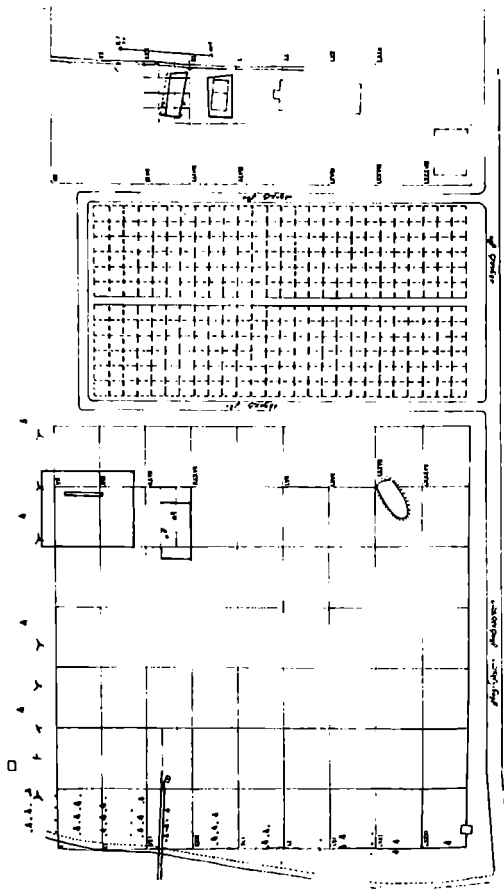
286

287

288

282

283

290

291

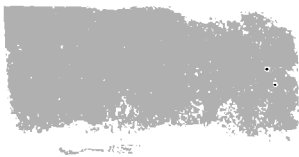

292

293

294

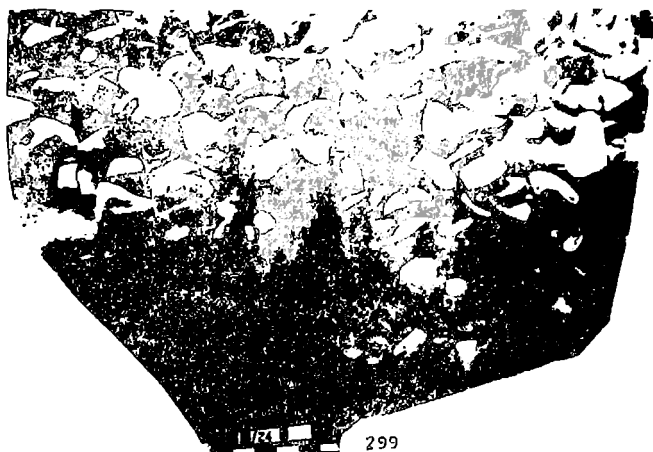
295

296

298

300

301

302

303

304

305

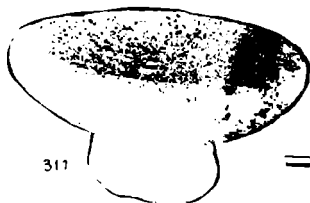
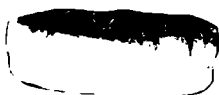
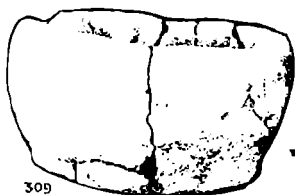
306

307

308

319

320

321

322

323

325

324

326

327

01/2513

328

01/251-3

329

330

331

932

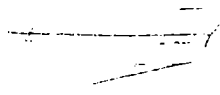
933

335

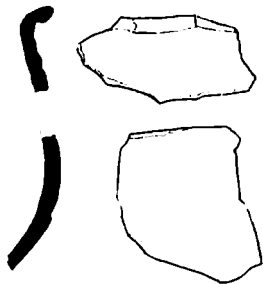
334

336

337

338

339

340

--- 341

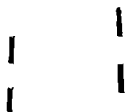
342

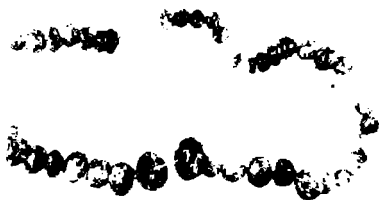
343

344

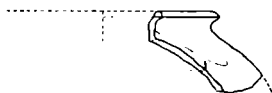
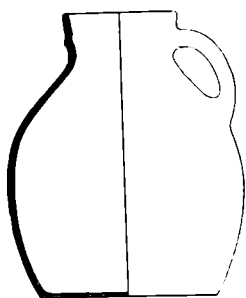
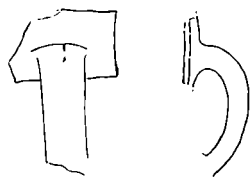
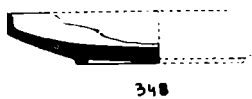

345

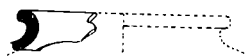
347

346

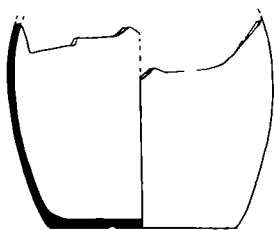

351

350

352

353

354

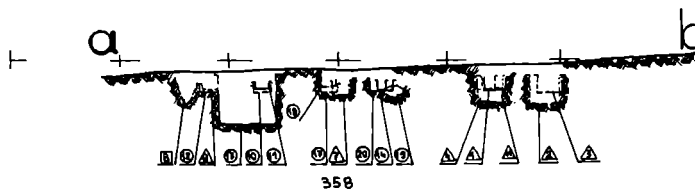
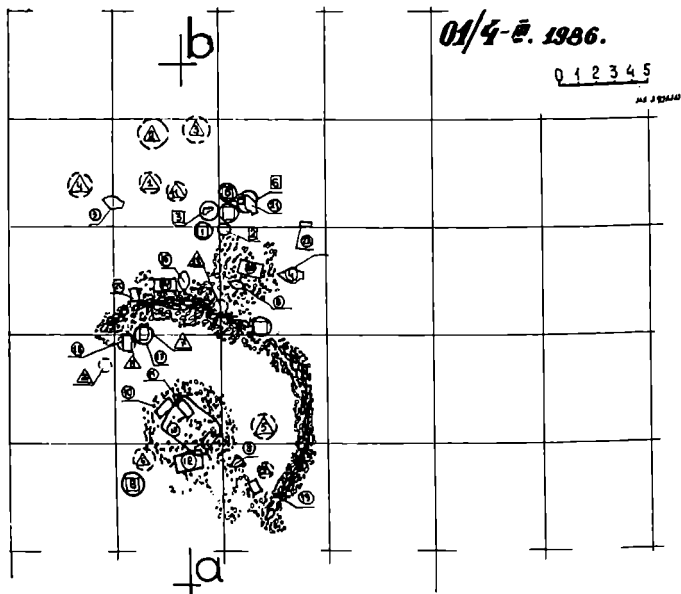
355

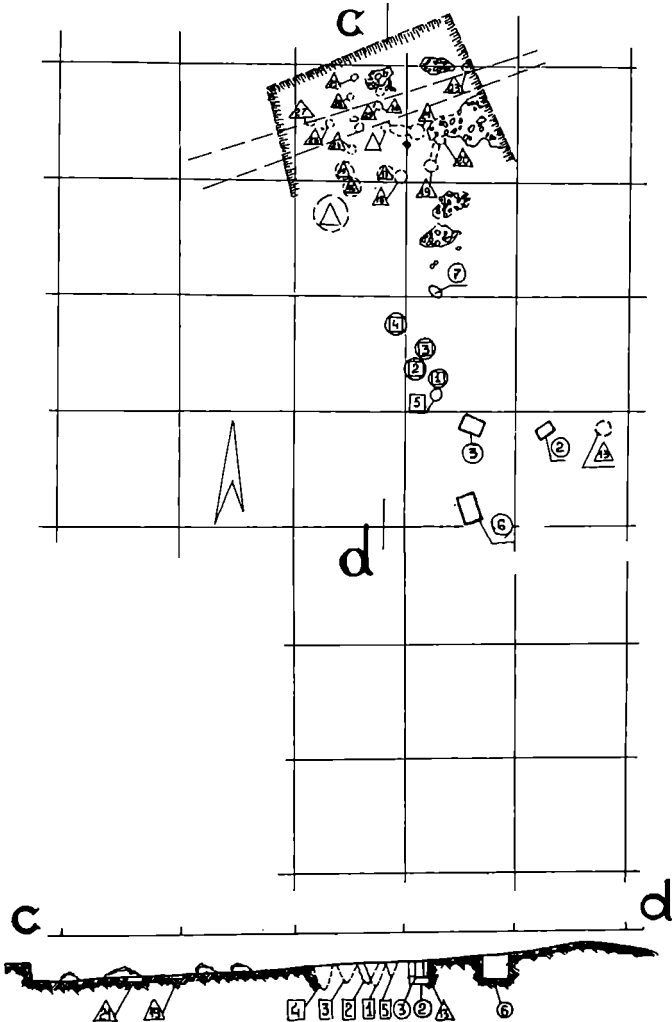
356

357

61

360

361

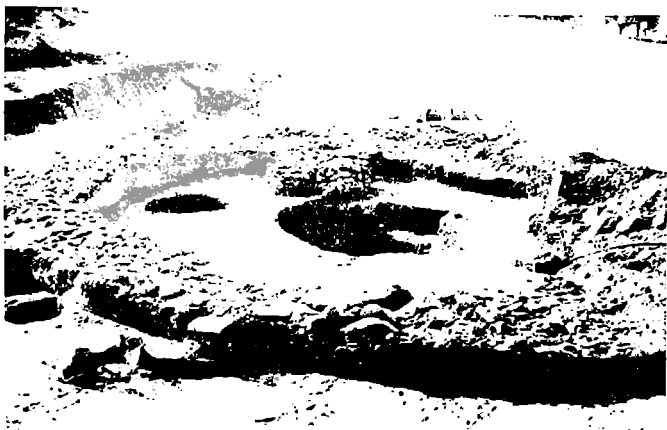
362

363

364

365

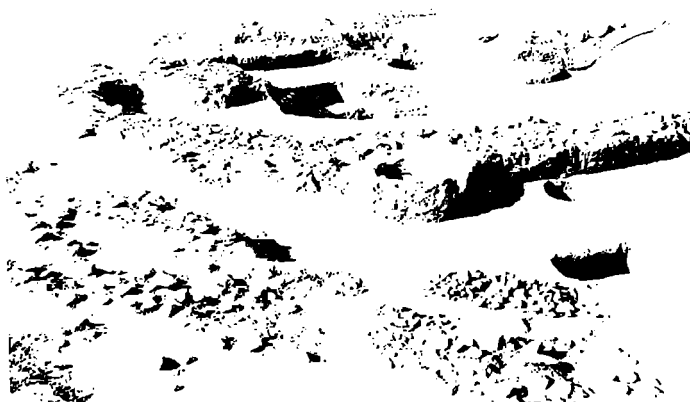
366

367

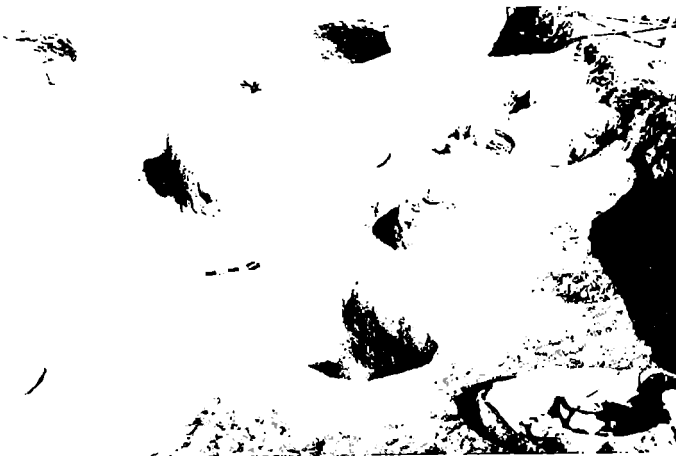
368

369

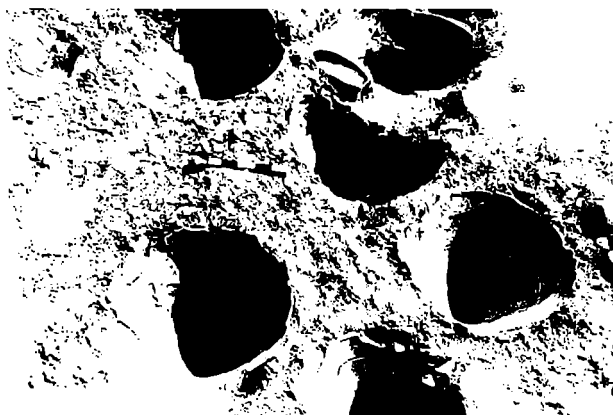
370

371

372

373

374

375

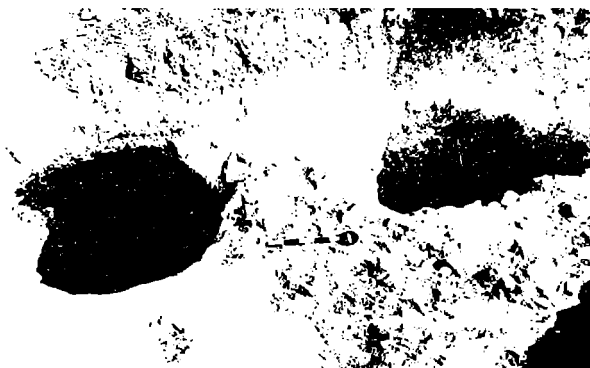
376

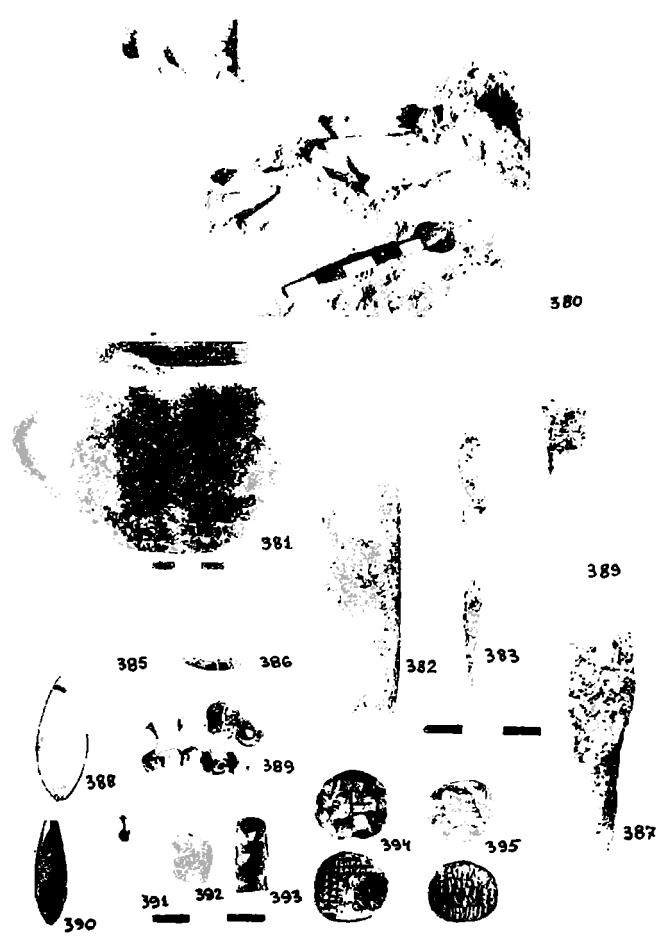
377

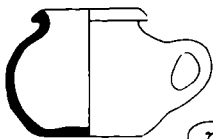

378

379

397

398

399

400

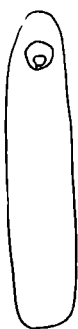
401

402

403

404

396

405

406

407

408

409

410

411

412

413

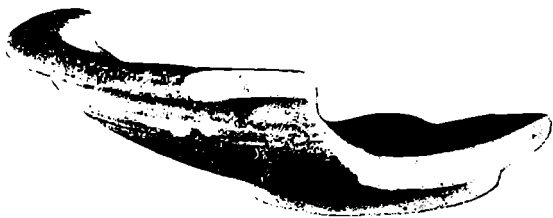

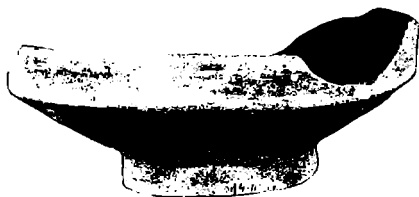
414

415

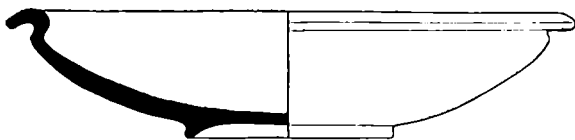
416

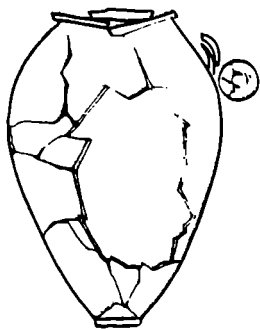
417

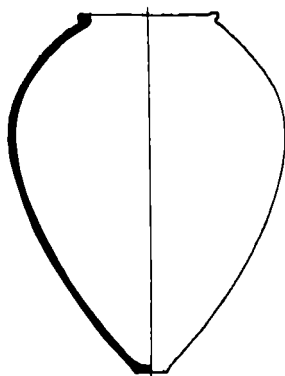
418

419

420

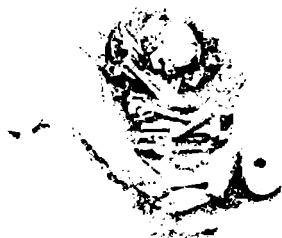
421

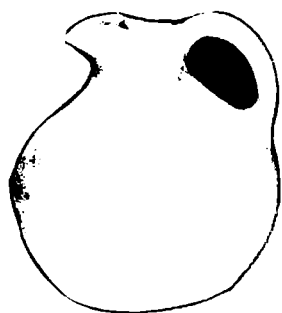
422

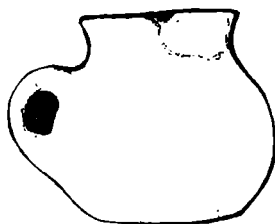
423

424

425

426

427

428

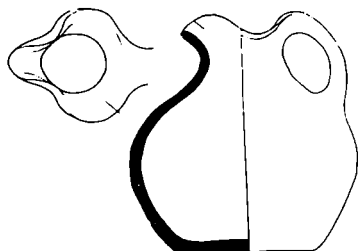
429

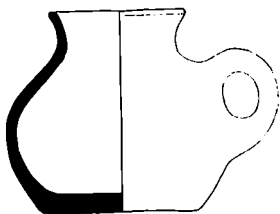
430

431

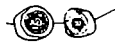
432

433

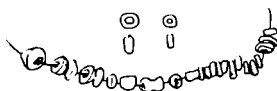
434

435

438

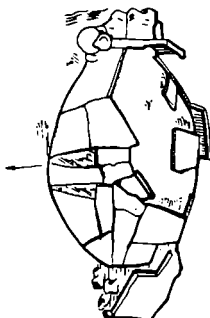
436

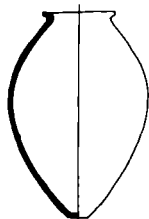
437

439

440

441

442

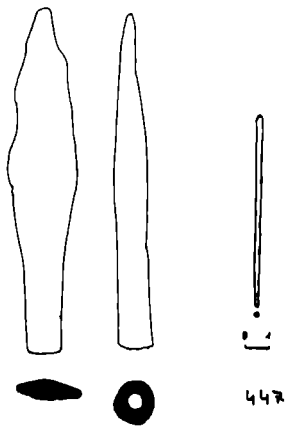
443

444

445

447

446

448

449

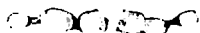
450

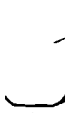
451

452

453

454

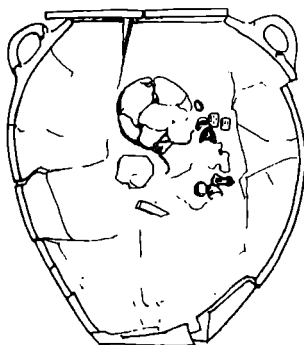
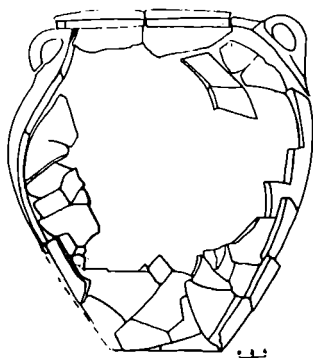
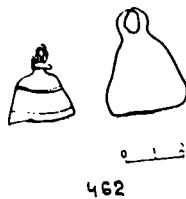
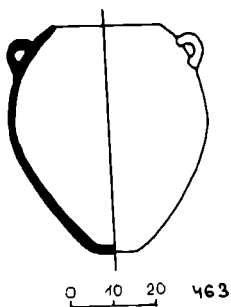
455

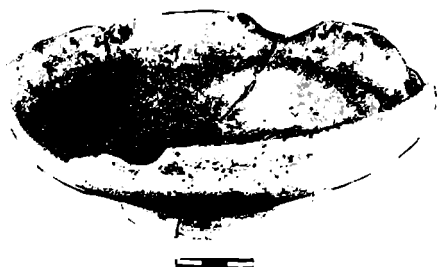

456

457

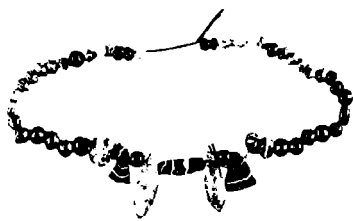

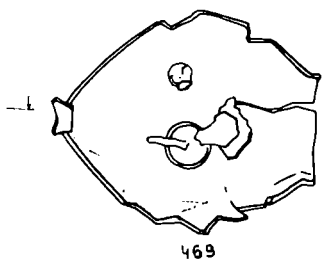
466

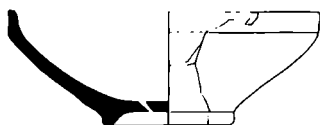
467

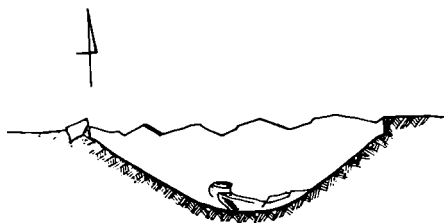
468

469

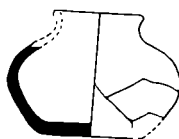

471

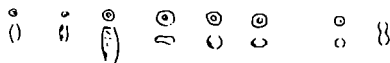

0 10 20

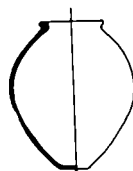
470

472

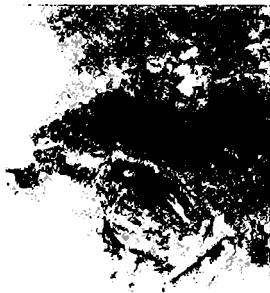
473

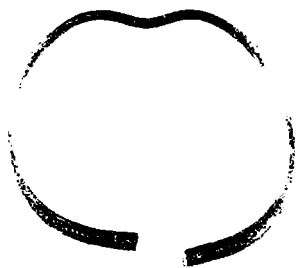
475

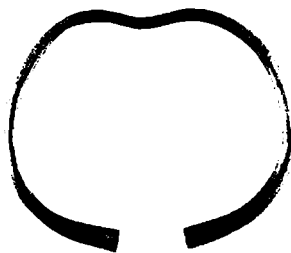
474

476

477

478

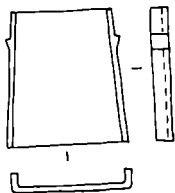
0 10 20

479

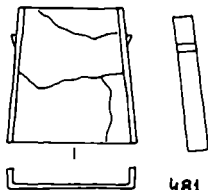

0 10 20

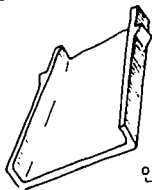
484

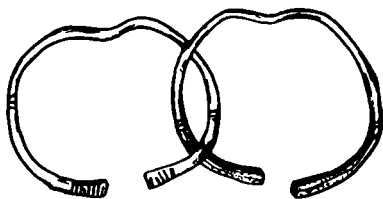
480

481

0 10 20

482

0 1 2

483

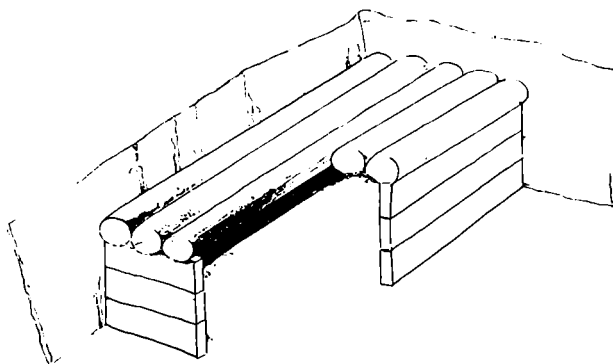
485

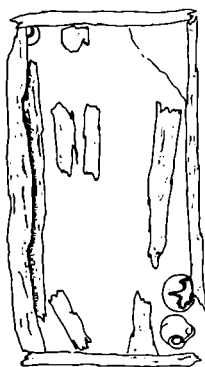
486

487

488

489

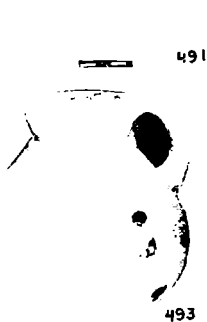

490

0 4 20

492

491

493

494

495

499

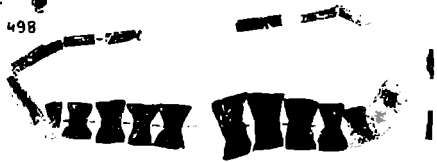
496

497

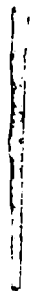
498

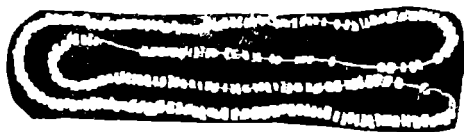
500

501

502

503

504

505

506

507

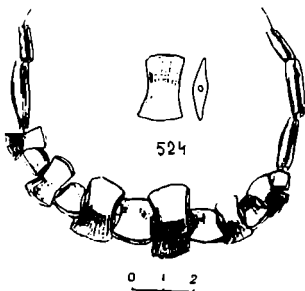
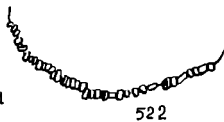
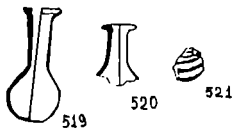
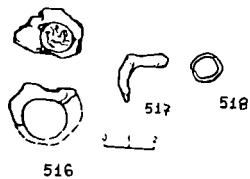
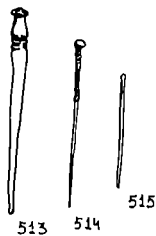
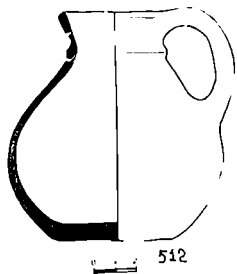
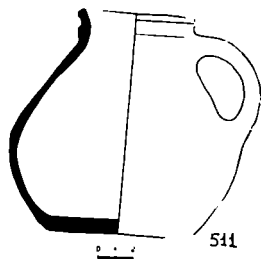
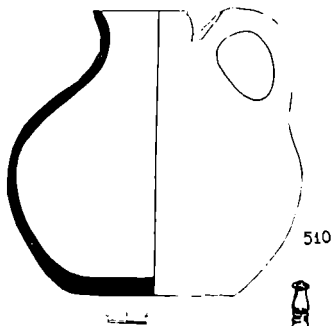

508

509

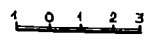
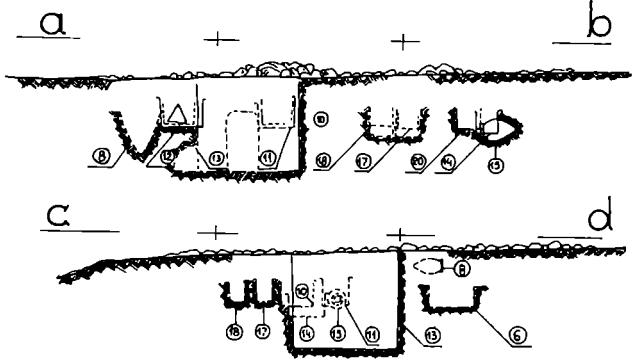
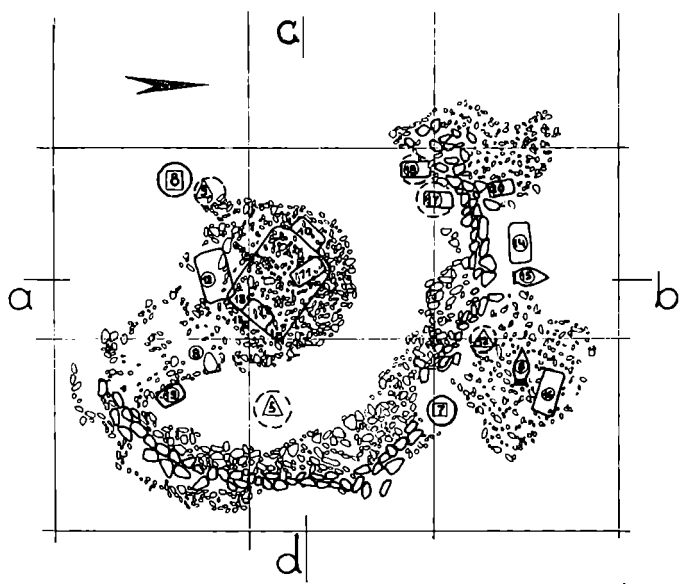
526

527

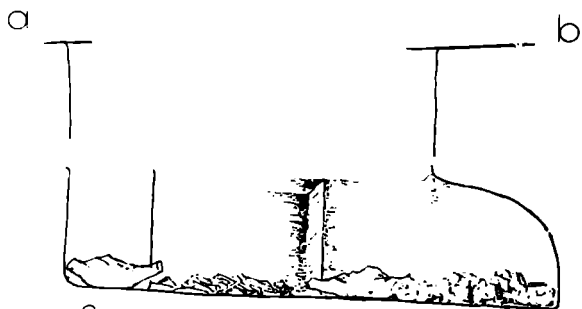

528

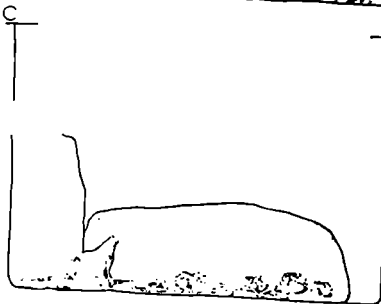

530

531

532

534

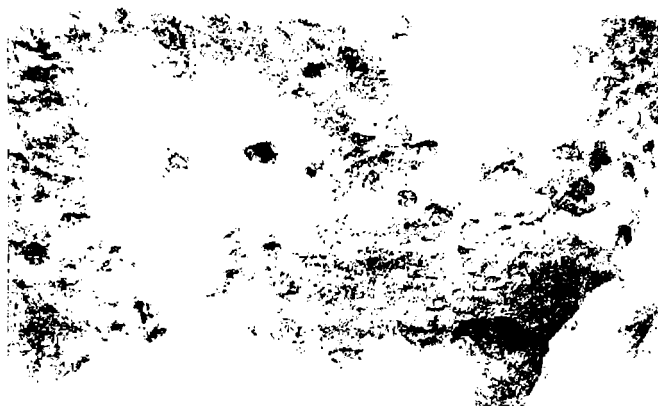
535

536

537

558

539

540

541

542

543

544

545

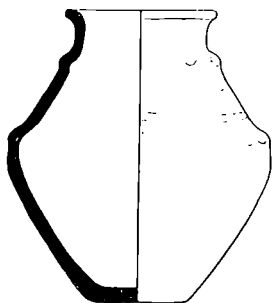

546

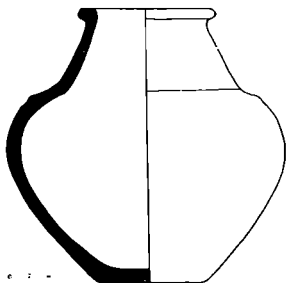

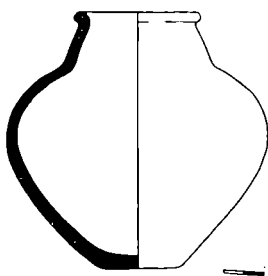
547

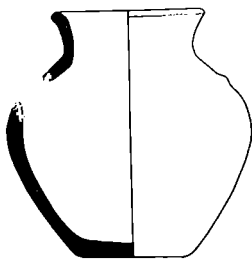
548

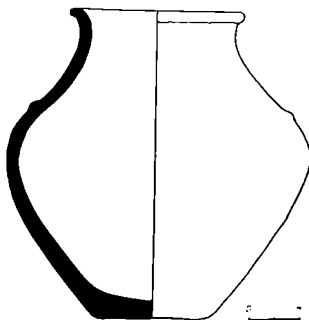
549

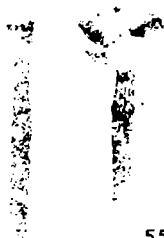
550

551

552

554

555

556

557

553

558

559

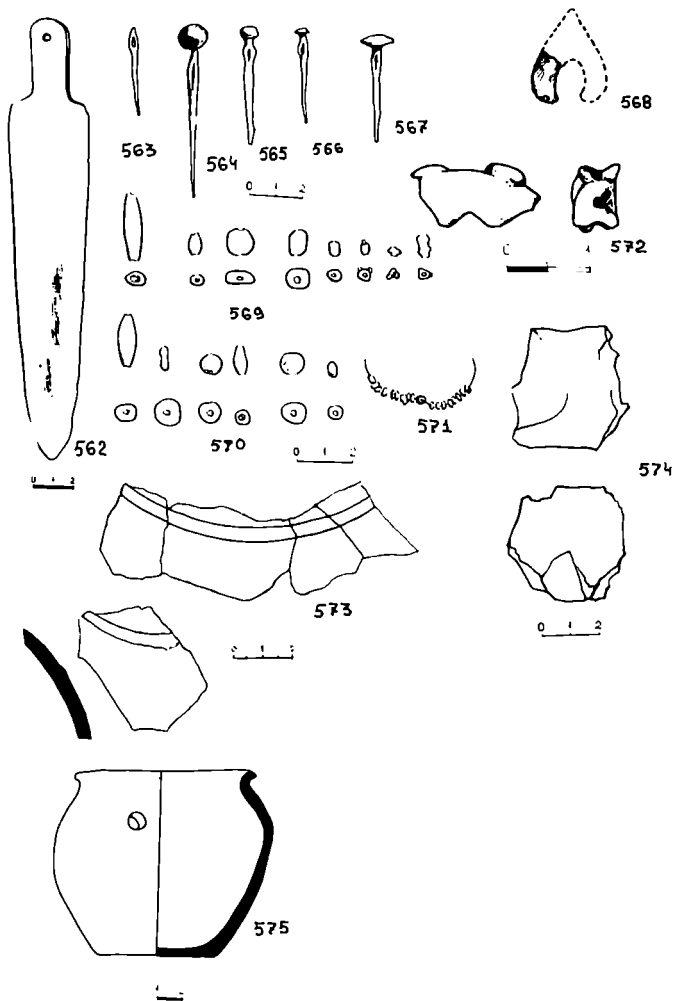

560

561

576

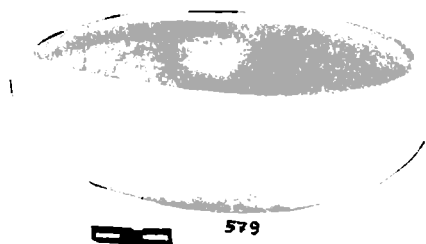

577

578

— —

579

582

580

581

582

583

586

585

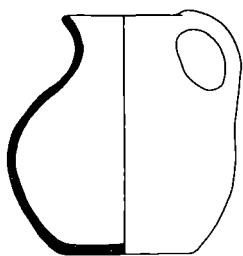
584

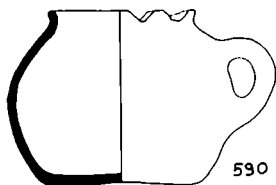
587

588

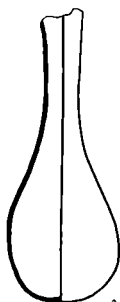
589

590

591

592

593

594

595

596

597

598

599

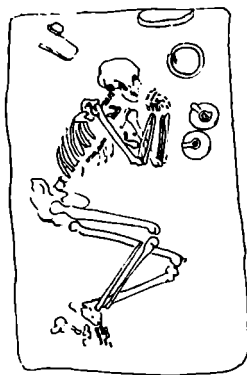
600

601

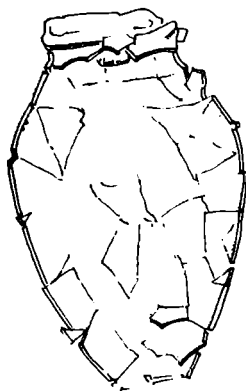

602

0 10 20

603

0 10 20

604

605

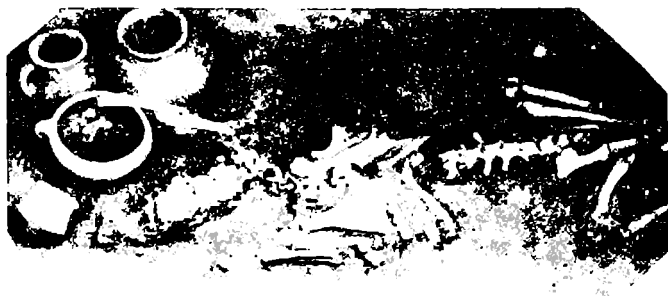

606

607

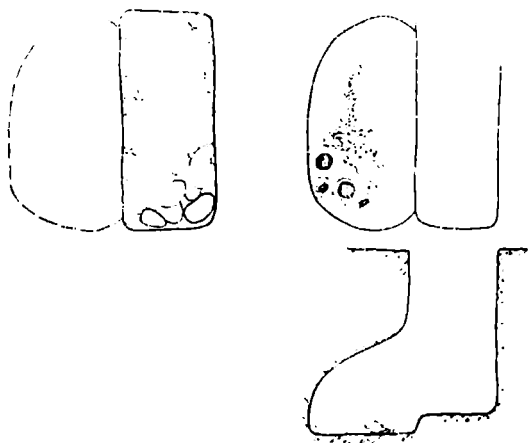
608

609

610

611

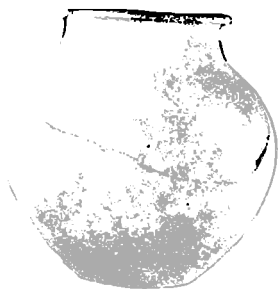
612

614

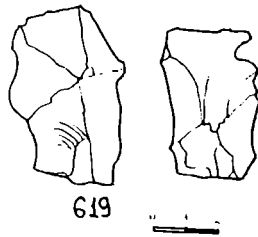
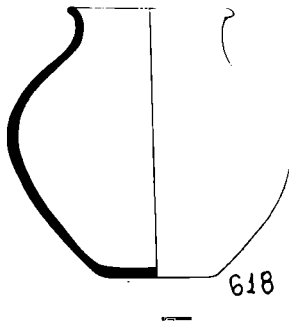
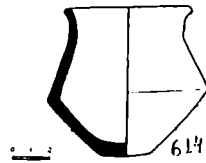
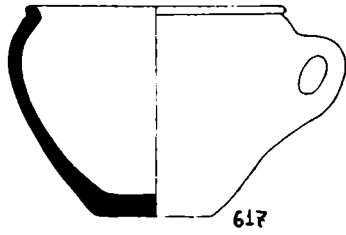
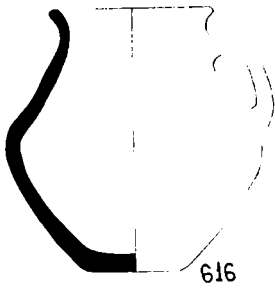

613

615

620

624

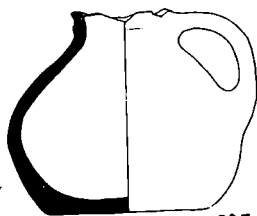
622

623

624

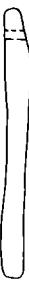
625

626

627

628

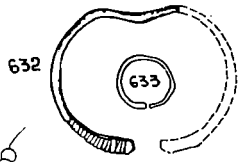
629

630

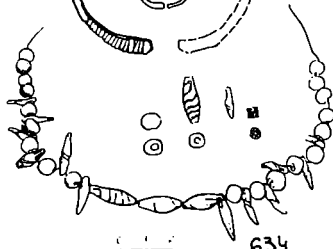

631

632

633

634

635

636

637

638

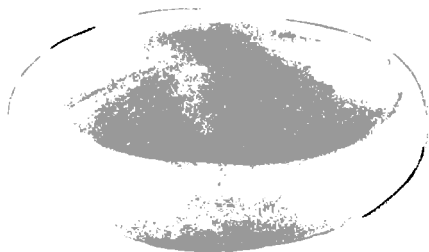
639

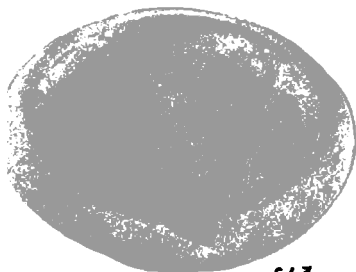
640

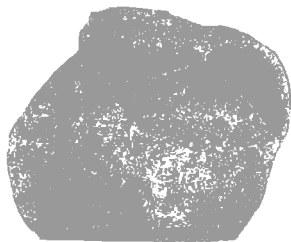
641

642

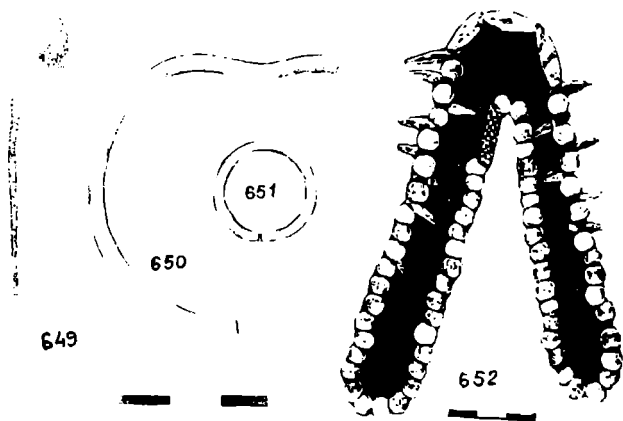
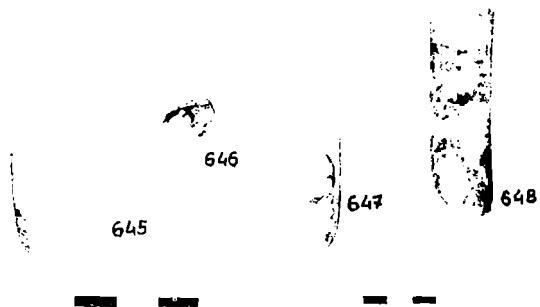

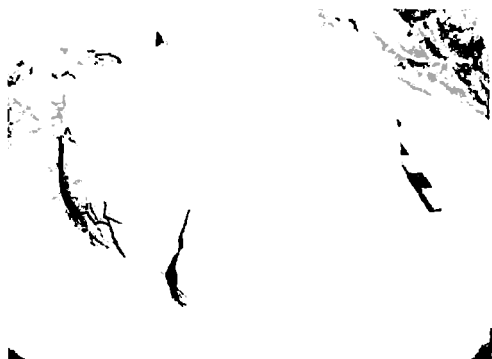
643

644

653

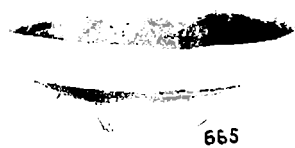
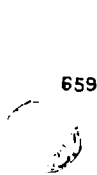
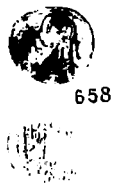
654

655

656

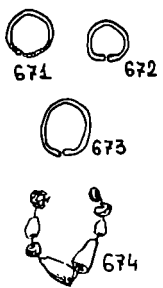

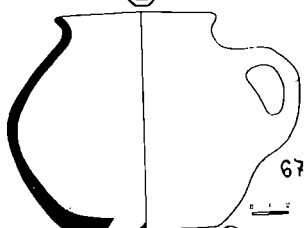
669
0 10 20

670
0 1 2

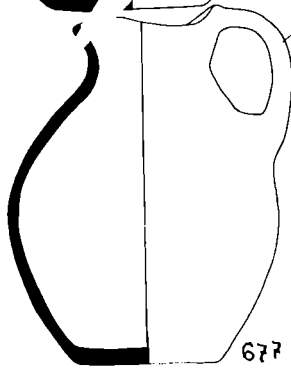
671 672
673
674
0 1 2

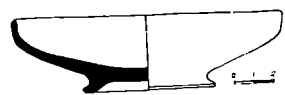
675
0 1 2

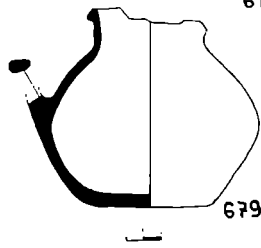
676
0 1 2

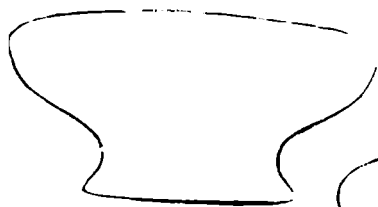
677
0 1 2

678
0 1 2

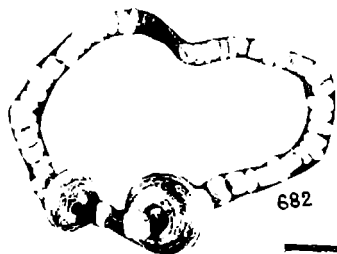
679
0 1 2

680

681

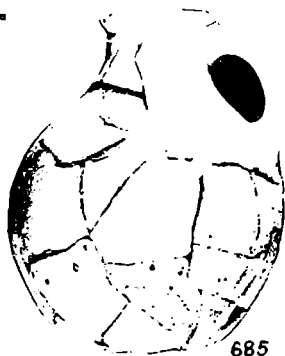
682

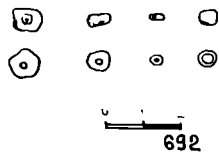
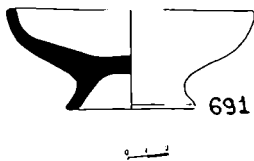
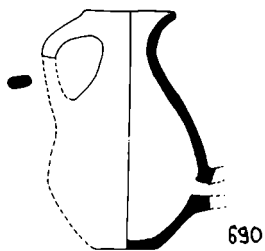
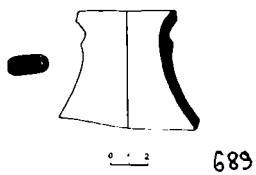
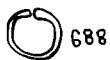
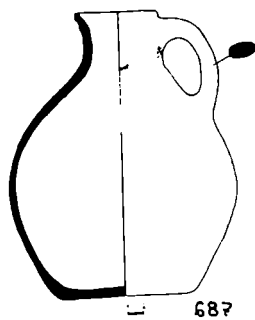
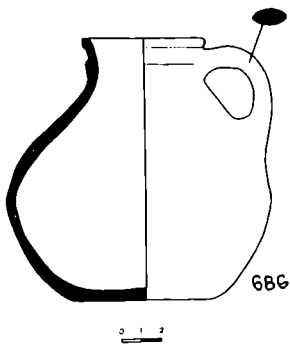
683

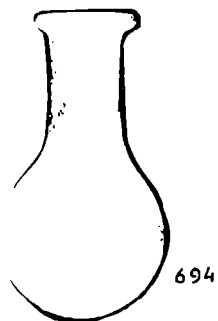
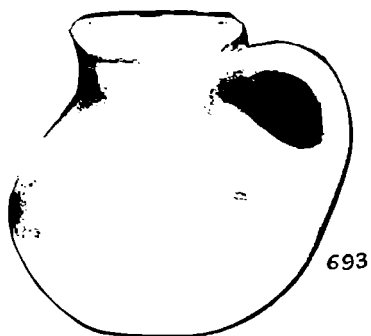

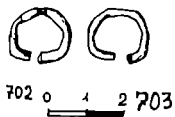
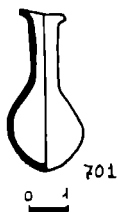
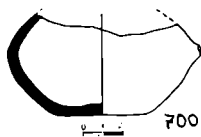
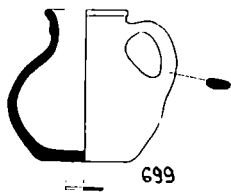
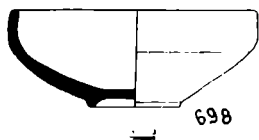
684

685

704

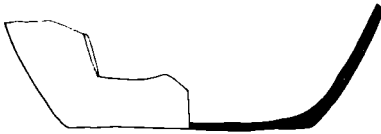

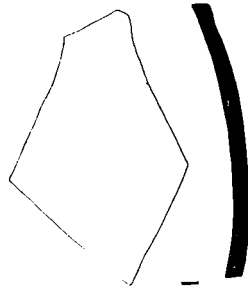
705

706

707

708

709

710

711

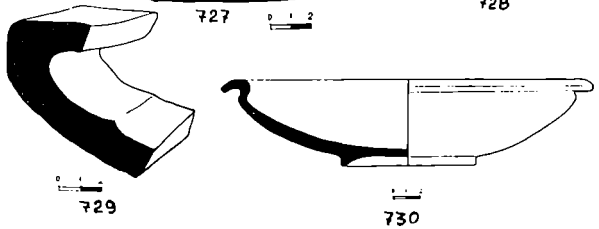
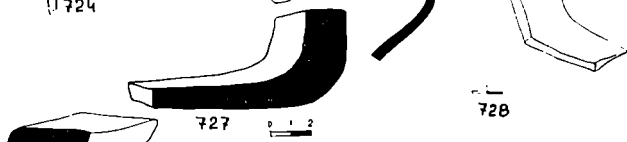
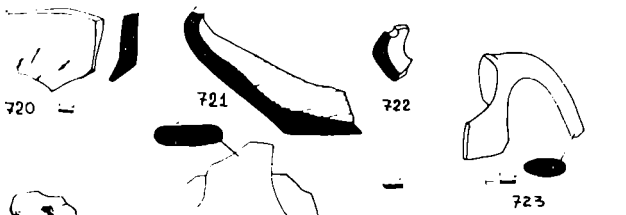
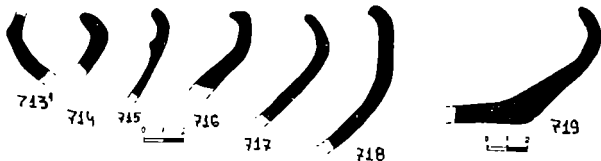

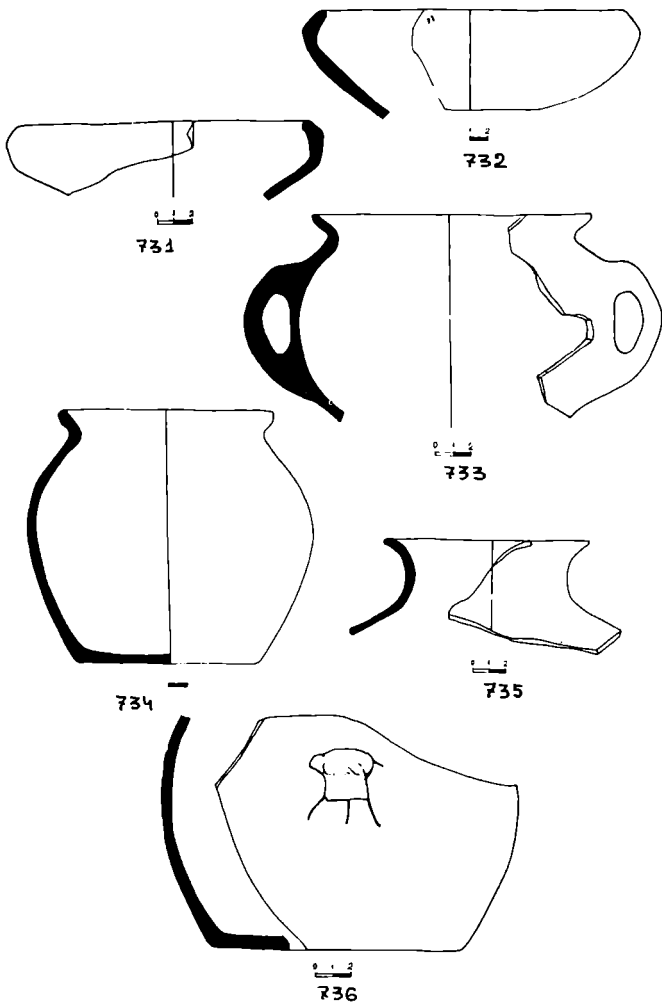
712

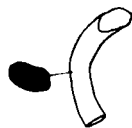
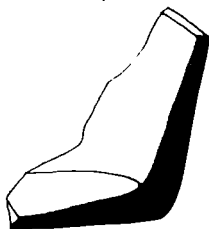
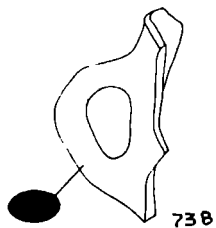
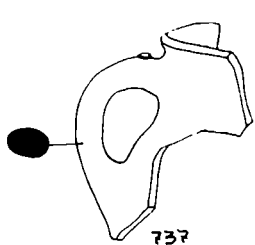

713

744

746

747

748

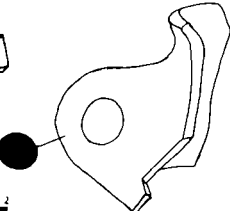
749

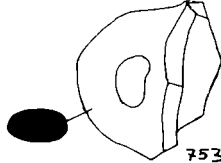
750

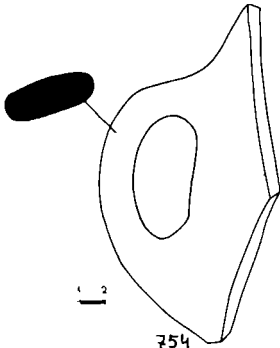
751

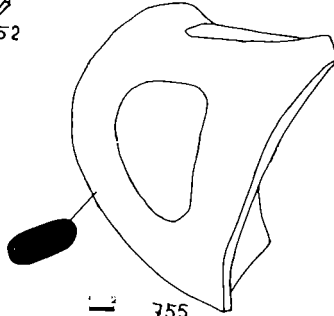
752

753

754

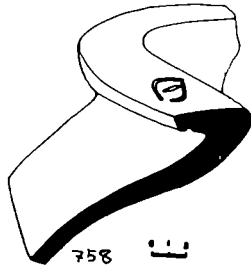
755

756

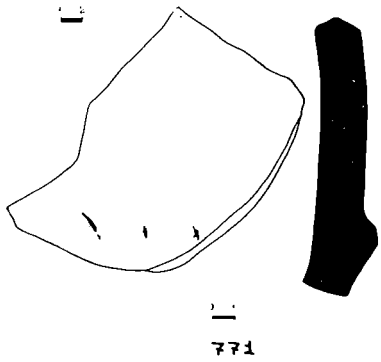
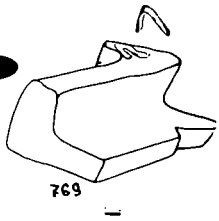
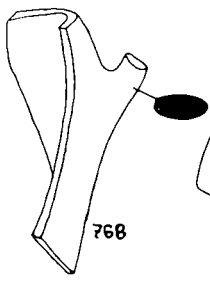
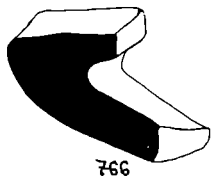
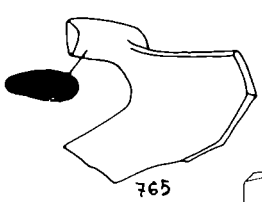
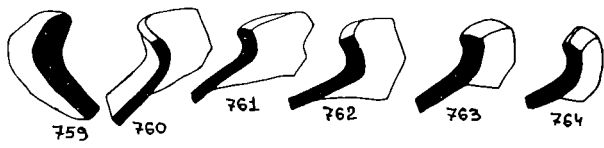

757

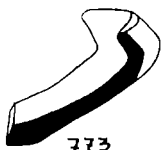
758

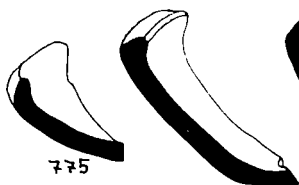
772

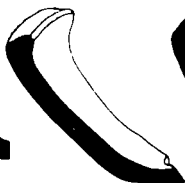
773

774

775

776

777

778

779

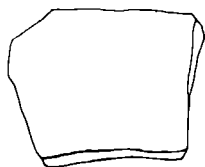
780

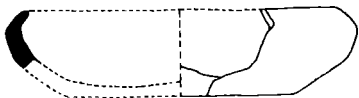
781

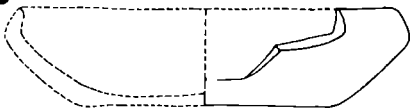
782

784

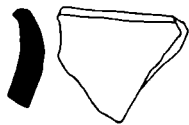

783

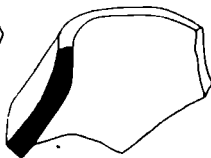

785

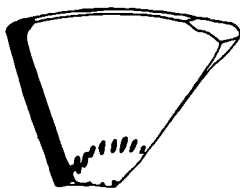
786

787

788

789

790

791

792

793

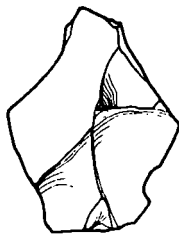

794

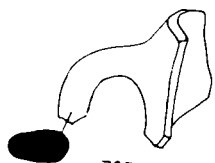

795

0 4

796

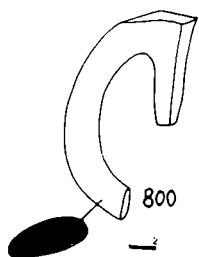
797

798

799

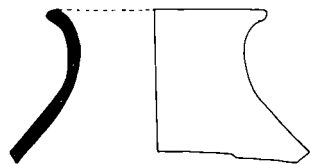
800

801

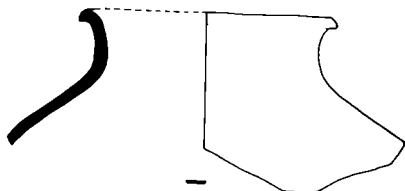
802

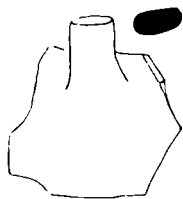
803

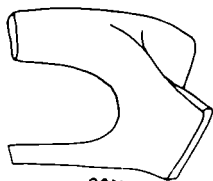
804

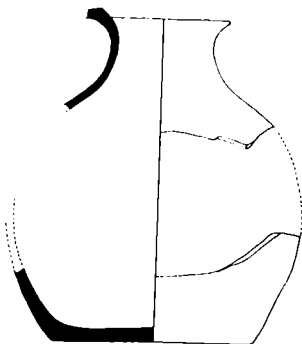
805

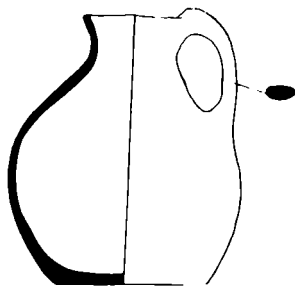
806

807

808

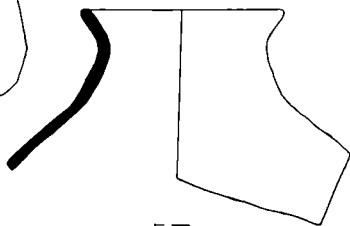
809

810

811

812

813

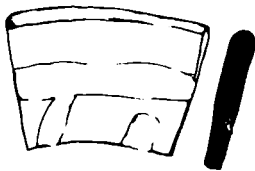
814

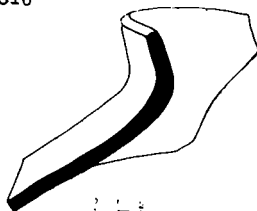
915

816

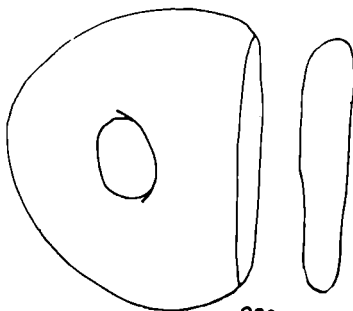
817

818

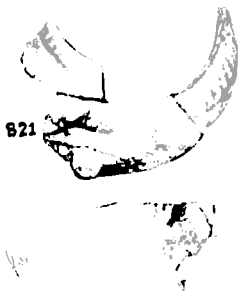

819

820

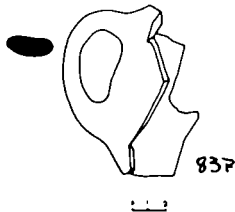
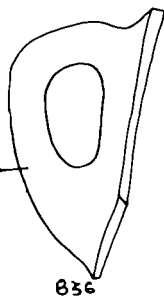
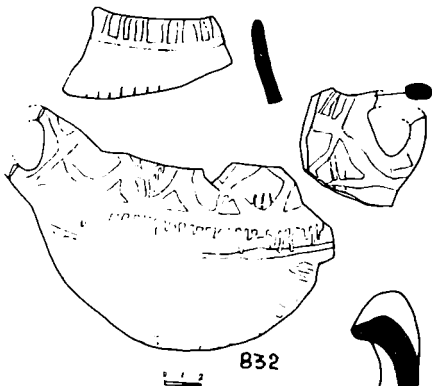
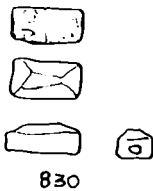
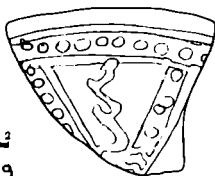
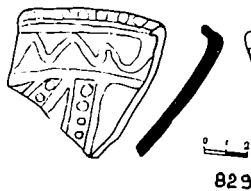

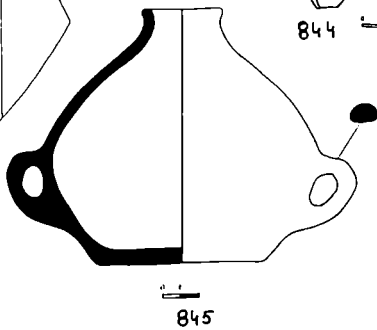
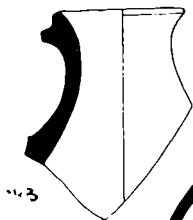
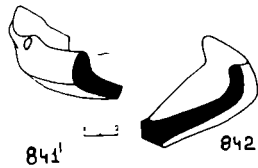
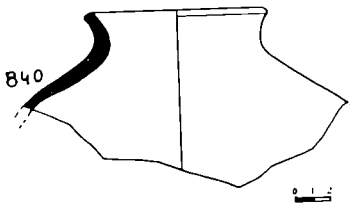
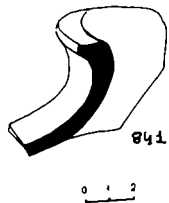
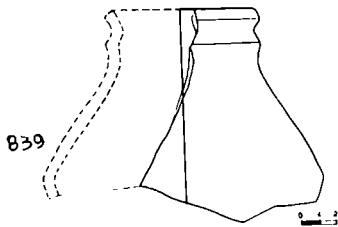

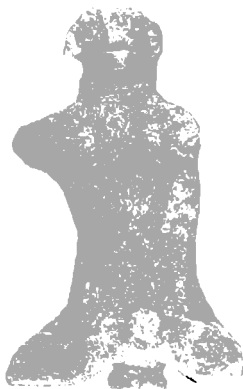
822

827

846

847

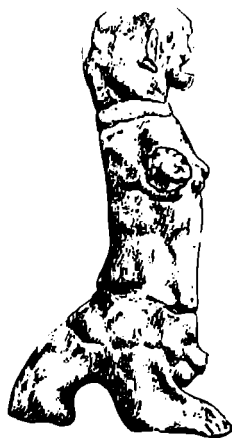
848

849

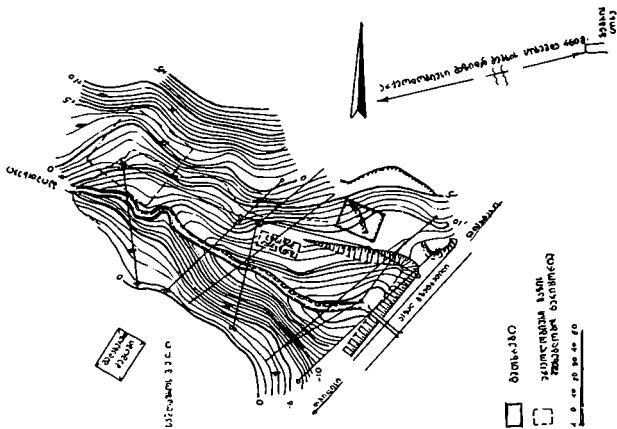

850

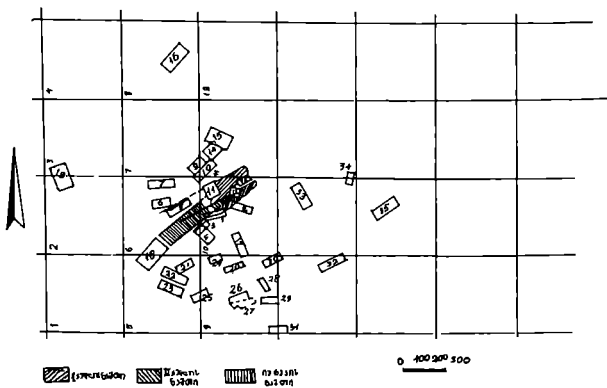
851

852

01/35. I II. 1986

853

854

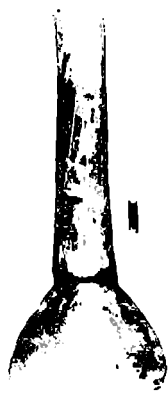
855

856

857

858

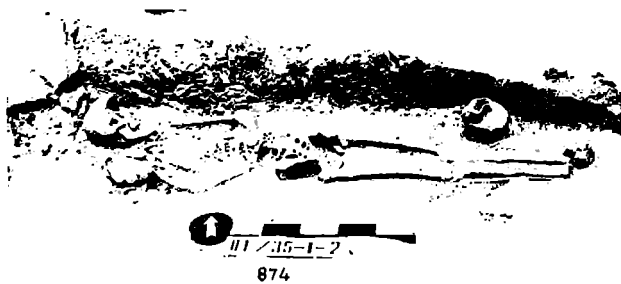
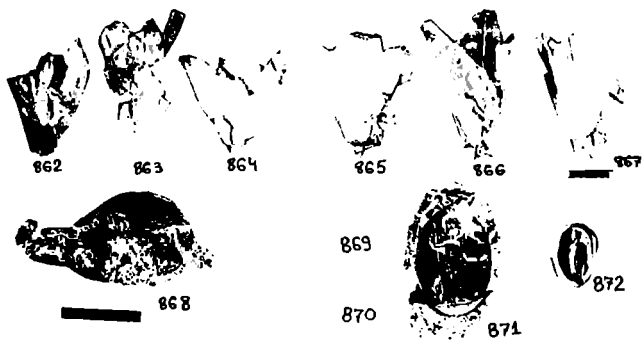
859

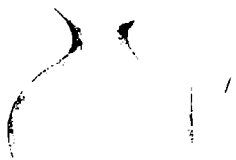

860

861

875

876

877

878

879

880

881

882

883

884

885

886

887

888

889

891

892

893

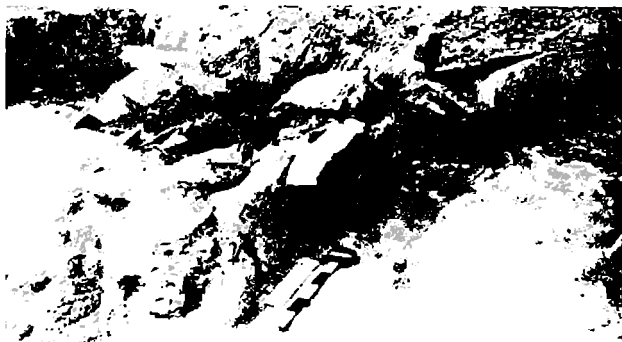

890

894

894

895

896

897

898

899

900

901

902

907

908

909

910

911

912

913

914

915

916

917

918

919

920

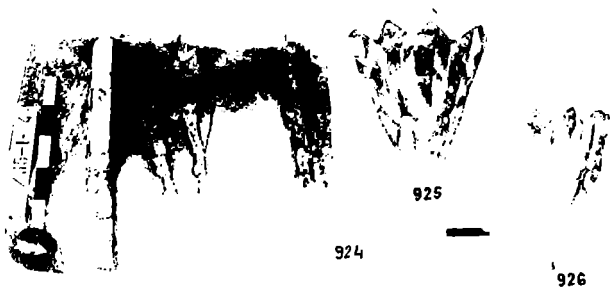

921

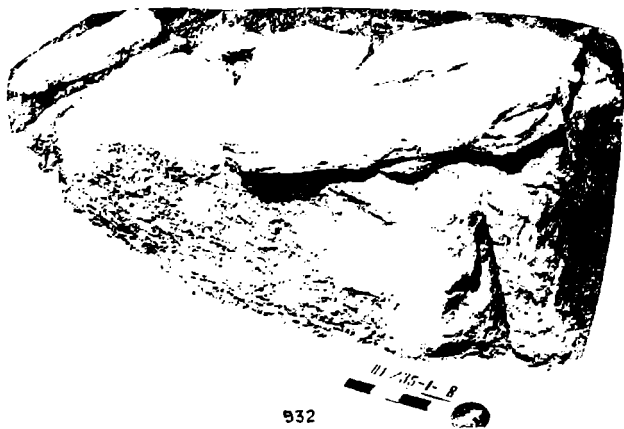
922

923

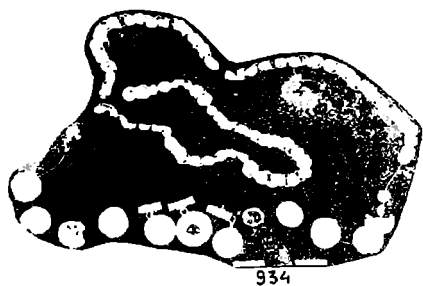

932

933

934

935

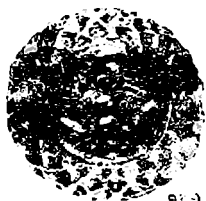
936

937

938

939

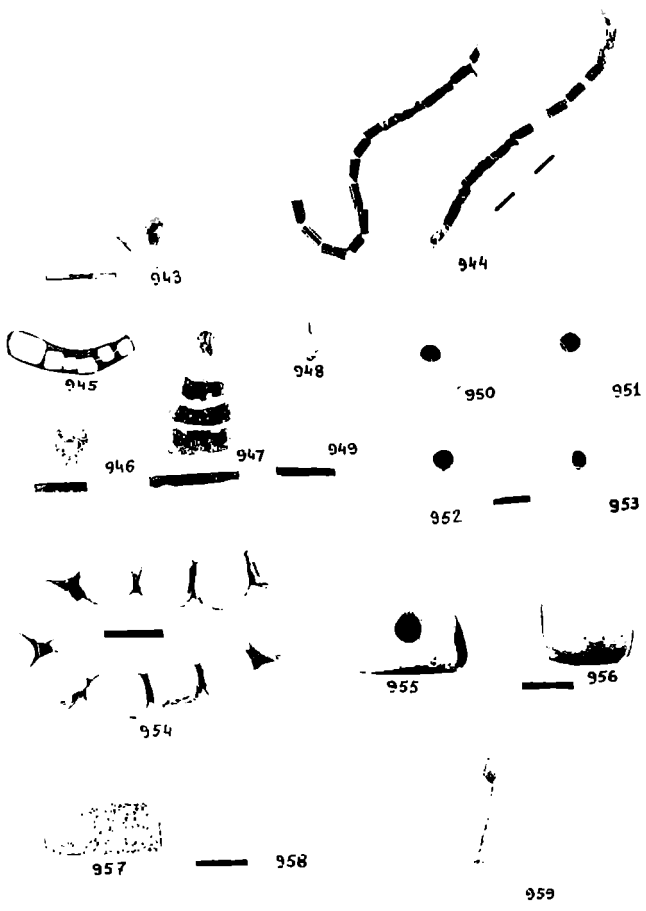
940

941

942

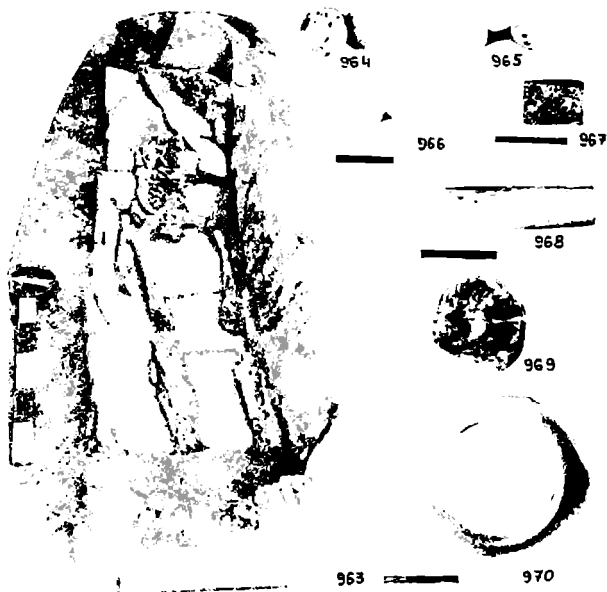
960

961

962

972

973

974

975

976

977

978

979

980

981

982

983

984

985

986

987

988

989

990

991

992

993

994

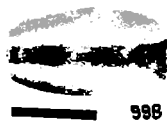
995

996

997

998

999

1000

1001

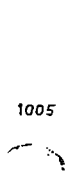
1002

1003

1004

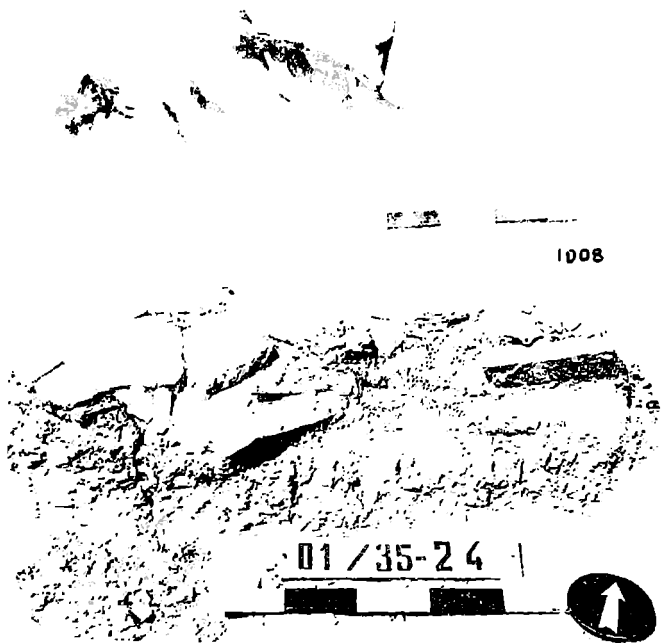
1005

1006

1007

1008

01 / 35-24

1009

1010

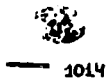
1011

1012

1013

1014

1015

1016

1017

1018

101 / 35-2 B

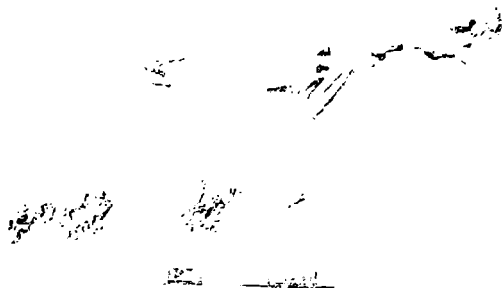
1019

1020

1021

1022

1023

1024

1025

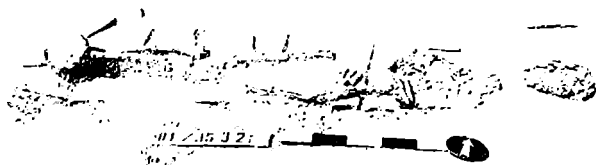
1026

1027

1028

1029

1030

1031

1032

1033

1034

1035

1036

1037

1038

1039

1040

1041

1042

1043

1044

1045

1046

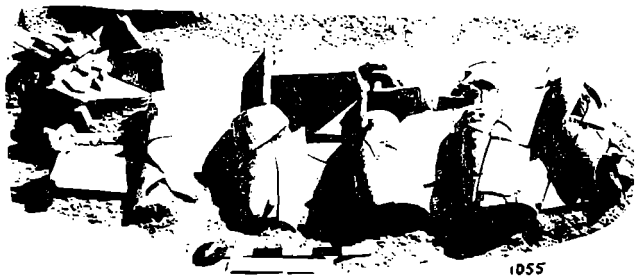
1047

1048

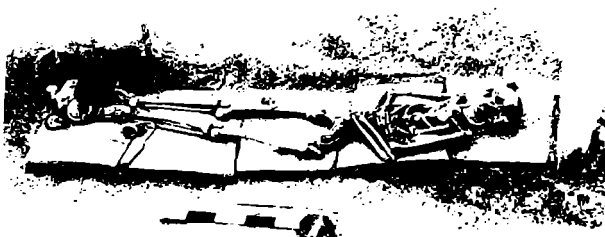
1049

111 / 15-35

1056

1057

1058

1059

1060

1061

1062

1063

1064

1065

1066

1067

1068

1069

1070

1071

1072

1073

1074

1075

1076

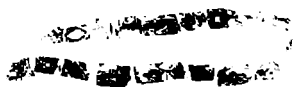
1077

1078

1081

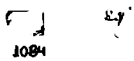
1079

1082

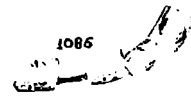
1080

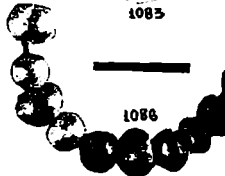
1083

1084

1086

1086

1087

1088

1089

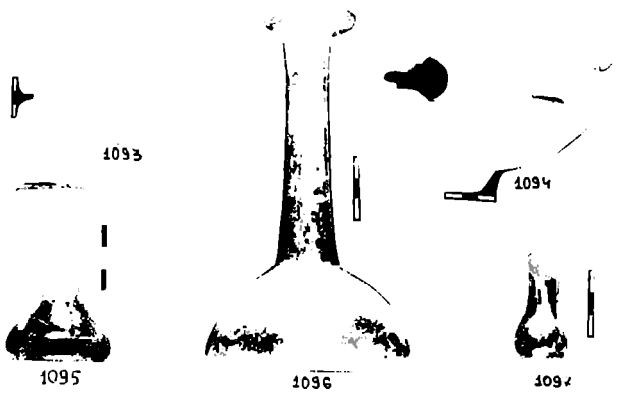
1090

1091

1092

1108

1109

1110

1111

1112

1113

1114

1115

1116

1117

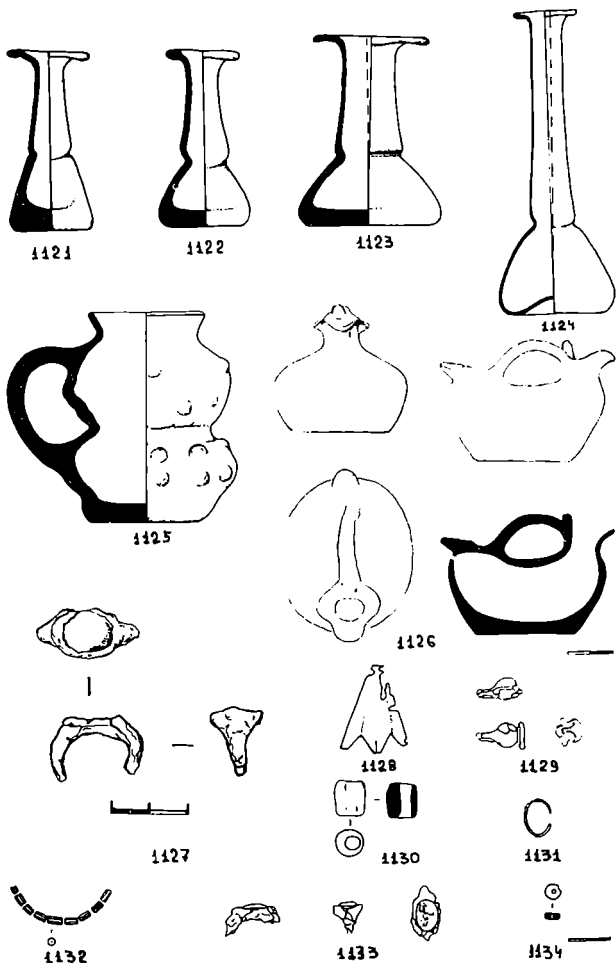
1118

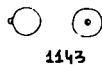
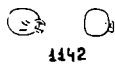
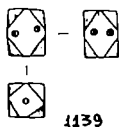
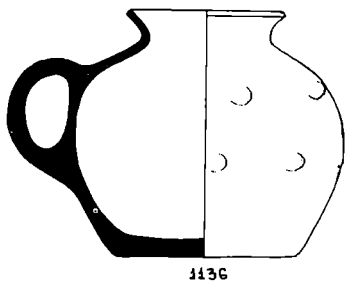
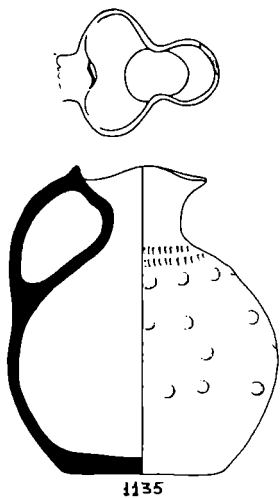

1119

1120

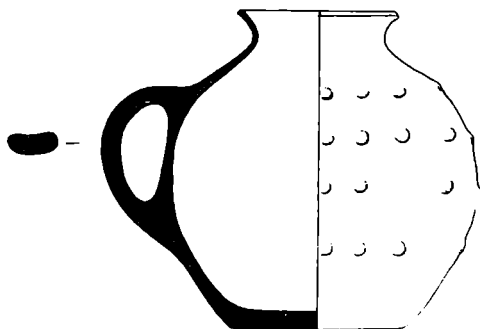

1148

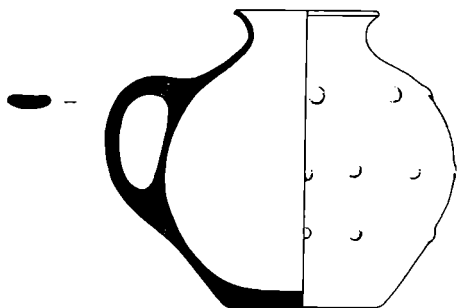

1149

1150

1151

1152

1153

1154

1155

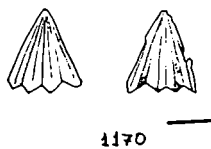
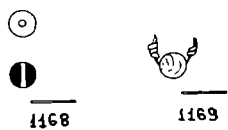
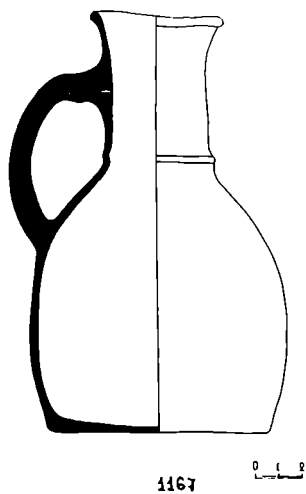
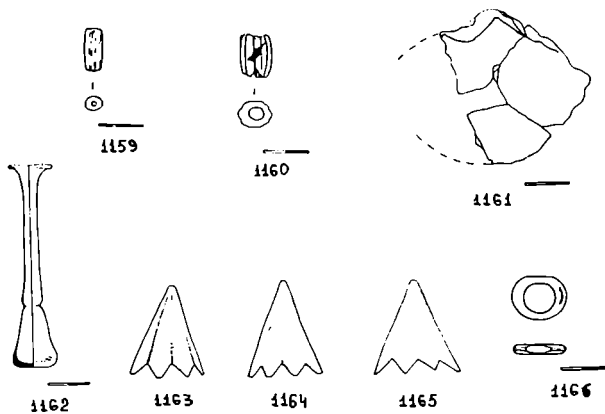
1156

1157

1158

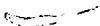

1171

1172

1177

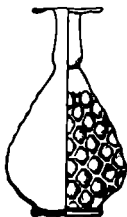
1173

1178

1180

1174

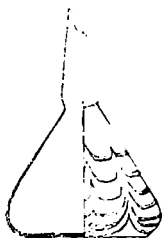
1175

1176

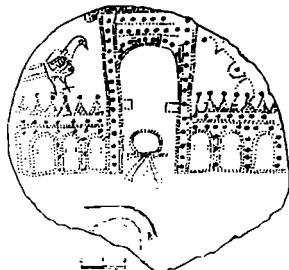
1179

1181

1182

1183

||

1184

1191

1198

1185

1192

1199

1186

1193

1201

● ●

1187

1194

1202

/ /

1188

1195

1203

1189

1196

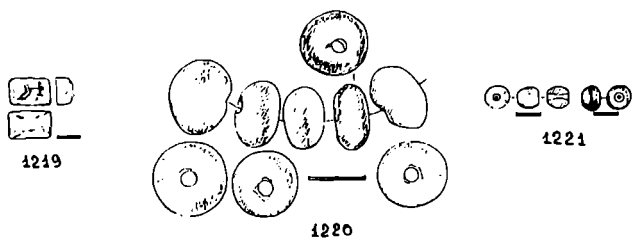
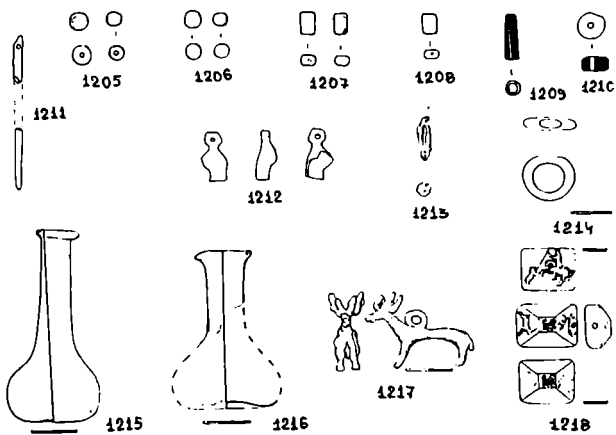
1204

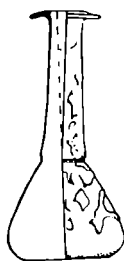
1190

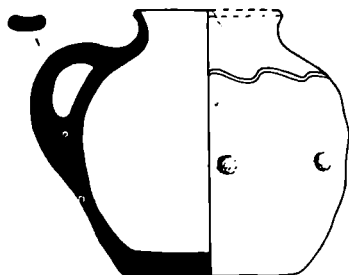
1197

1204

1230

1231

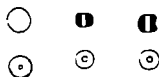
1232

1233

1234

1235

1236

1237

1238

1239

1240

1241

1242

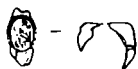

1243

1244

1245

1246

1247

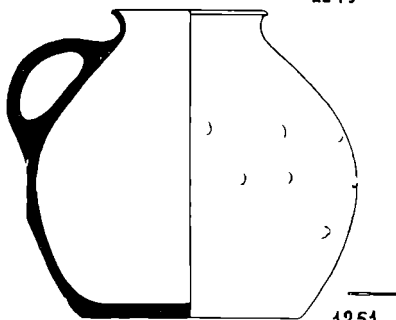
1248

1249

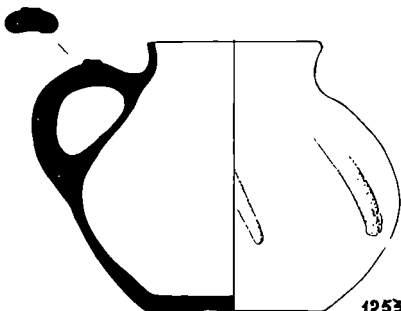
1250

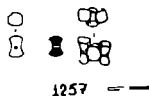
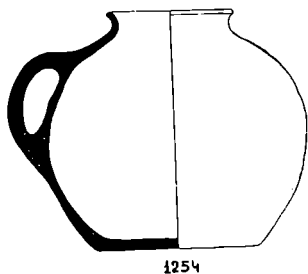
1251

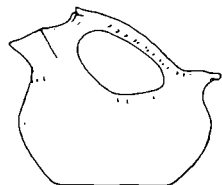
1252

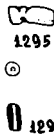
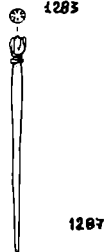
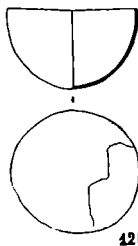
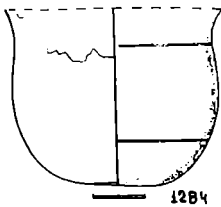
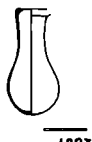
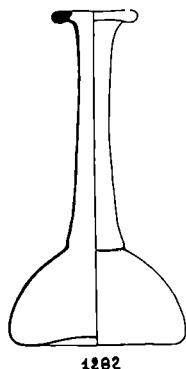
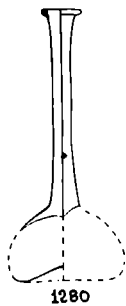
1253

8-8
1263

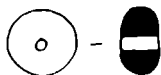

1276

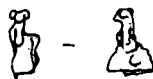

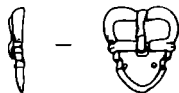
1302

1303

1304

1305

1306

1307

1308

1309

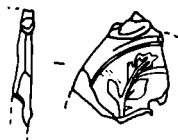
1310

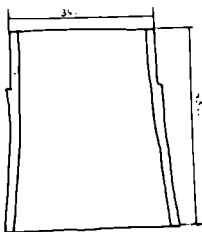
1311

1312

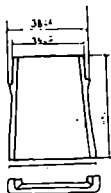
1313

1314

1315

1316

წინასიტყვაობა	5
ა. აფაქიძე, ვ. ნიკოლაიშვილი, გ. გიუნაშვილი, გ. მანჯგალაძე, მ. ძნელაძე, ვ. სადრაძე, რ. დავლიანიძე. მცხეთა—82, 1982 წლის საველე-არქეოლოგიური კვლევა-ძიების შედეგები.....	6
А. Апакидзе, В. Николаишвили, Г. Гиунашвили, Г. Манджгаладзе, М. Дзnelадзе, В. Садрадзе, Р. Давлиანიдзе. Мцхета—82, Археологические раскопки в Мцхета и его округе (резюме)	55
ვ. ნიკოლაიშვილი, გ. ნარიმანიშვილი. წიწამური III	58
В. Николаишвили, Г. Нариманишвили Цицамури III (резюме)	95
ვ. ნიკოლაიშვილი, გ. გიუნაშვილი — ბაიათხევი.	97
В. Николаишвили, Г. Гиунашвили, Баятхеви (резюме)	134
ლიტერატურა.....	135
საძიებელი.....	137
ილუსტრაციები.....	141
Иллюстрации.....	152

მცხეთა

არქეოლოგიური კვლევა-ძიების შედეგები

ტომი X

თბილისი

„მეცნიერება“

199ა

გამომცემლობის რედაქტორები — ლ. ახალკაცი, გ. ბოკუჩავა

მხატვარი ნ. კვინიკაძე

ტექნორედაქტორი ნ. ოკუჯავა

გადაეცა წარმოებას 1.12.1993 წ; ხელმოწერილია დასაბეჭდად 14.8.95; ქალაქის ზომა 70×100¹/₁₆; ქალაქი ოფსეტური; ბეჭდვა ოფსეტური; პირობითი საბეჭდი თაბახი 23.00 ; სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 24.79; ტირაჟი 500; შეკვეთა № 1485

ფასი სახელშეკრულებო

წიგნის ორიგინალ-მაკეტი მომზადდა შპს „ვილომში“
თბილისი, 380002, ღვეთ აღმაშენებლის გამზ., 114

საწარმოო-საგამომცემლო გაერთიანება „მეცნიერება“
თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ. 19